

Ex libris

P. OVIDII
NASONIS
QVAE SVPERSVNT.

AD
OPTIMORVM LIBRORVM FIDEM
ACCVRATE EDITA.
CVRAVIT
ANTONIVS RICHTER.

EDITIO STEREOTYPA.

TOMVS I.
Heroides, Amores, Ars am., Remedia am., Medicamina f., Halieuticon fr., Consolatio, Nux, et Sabini epistolae.

LIPSIAE
SVMTIBVS ET TYPIS CAROLI TAVCHNITII.
1828.

Ladenpreis 6 Groschen

LECTORI BENEVOLO S.

Non indigna videbatur nova haec Ovidii editio, cuius de ratione nonnulla monerentur. Etenim quum magno multorum favore excepta esset, quae prius prodiit carminum Ovidianorum editio stereotypa; tamen librarius, in hac non acquiescens, ubi praestantiorem dari posse vidit, reiectis et liquefactis tabulis, in quibus scripta Nasonis efficta erant, acriter instauravit opus utilissimum. Nec defuit prosperrimus successus Tanta typorum recens exsculptorum, tanta totius formae venustate nitet hic liber, ut eius elegantiam carminum ipsorum in eo exhibitorum elegantiae, quae summa est, aequiparare nullus verear. Hoc leviter indicasse satis habeo; promtum unicuique iudicium inspecta vel una pagina. Sed quae prima huius editionis virtus est: acerrime et indefesso studio invigilatum est speciminum typographicorum emendationi. Pro fundamento subiecta est, quae probatissima videbatur editionum recentiorum; sed, ne residerent sphalmata, quae, quia sensum verborum non prorsus evertunt, legentes fere fallere solent, adhibitae sunt in subsidium ves a Petro Burmanno congestae. Nec poenituit instituti; non pauci hac ratione naevi sublati sunt. Ita effectum est, ut a sphalmatis typographicis tam pura redderetur haec editio, quam paucissimae, puto, recentiorum, imo omnium ad hoc usque tempus divulgatarum. Eximia vero laude dignus mihi videtur librarius,

quod curam suam hanc inprimis in partem direxit. Irriti enim dispereunt Doctorum Virorum labores castigandis veterum scriptorum operibus insumti, nisi pessime grassans typothetarum manus perpetua vigilantia coërceatur. Id ante omnia sibi faciendum esse intellexit hic vir, de studiis antiquitatis praeclare meritus. Saluberrimae huius diligentiae quum luculenta proferre possim exempla, Horatium tantum et Virgilium antestor, qui eodem, quo nunc Ovidius, ornatu exculti parique cura castigati prelum nuper reliquerunt, iamque multorum suffragiis probati sunt. Hosce nunc sequatur, iuvenumque studiis amplissime prosit Pelignus vates. Qui si non raro nimis ingenio suo indulget, hoc ipso allicere solet iuvenilem indolem, perfectae simplicitati persentiendae nondum maturam, gratissimumque ducem per vestibula templi poëseos sese praebet penetraturis ad ipsa purae pulchritudinis adyta. Qua de re plura dicturus, spatii angustiis excludor. Nam permulta non sine fructu disseri possent de lectione discipulorum sapienter regenda. Quem locum fusius tractandi dabitur alia fortassis occasio.

Tu, docte Lector, quae praestita sint in hoc opere, ipse candidus aestima. Vale et fave.

LIPSIAE, mense Ian., MDCCCXXV.

Antonius Richter.

P. OVIDII NASONIS

H E R O I D E S.

INDEX EPISTOLARVM.

P. OVIDII NASONIS
HEROIDES.

EPISTOLA I.
PENELOPE VLIXI.

Hanc tua Penelope lento tibi mittit, Vlixe:
  Nil mihi rescribas ut tamen. Ipse veni.
Troia iacet certe, Danais invisa puellis.
  Vix Priamus tanti, totaque Troia, fuit.
O utinam tunc, cum Lacedaemona classe petebat,
  Obrutus insanis esset adulter aquis!
Non ego deserto iacuissem frigida lecto,
  Nec quererer tardos ire relicta dies:
Nec mihi, quaerenti spatiosam fallere noctem,
  Lassaret viduas pendula tela manus.
Quando ego non timui graviora pericula veris?
  Res est solliciti plena timoris amor.
In te fingebam violentos Troas ituros:
  Nomine in Hectoreo pallida semper eram.
Sive quis Antilochum narrabat ab Hectore victum;
  Antilochus nostri caussa timoris erat:
Sive Menoetiaden falsis cecidisse sub armis;
  Flebam successu posse carere dolos.
Sanguine Tlepolemus Lyciam tepefecerat hastam;
  Tlepolemi leto cura novata mea est.

Denique, quisquis erat castris iugulatus Achivis,
Frigidius glacie pectus amantis erat.
Sed bene consuluit casto Deus aequus amori:
Versa est in cinerem sospite Troia viro.
Argolici rediere duces: altaria fumant:
Ponitur ad patrios barbara praeda Deos.
Grata ferunt Nymphae pro salvis dona maritis:
Illi victa suis Troïa fata canunt.
Mirantur iustique senes trepidaeque puellae:
Narrantis coniux pendet ab ore viri.
Atque aliquis posita monstrat fera praelia mensa;
Pingit et exiguo Pergama tota mero.
Hac ibat Simoïs: hic est Sigeïa tellus:
Hic steterat Priami regia celsa senis.
Illic Aeacides, illic tendebat Vlixes:
Hic lacer admissos terruit Hector equos.
Omnia namque tuo senior, te quaerere misso,
Retulerat nato Nestor: at ille mihi.
Retulit et ferro Rhesumque Dolonaque caesos:
Vtque sit hic somno proditus, ille dolo.
Ausus es, o nimium nimiumque oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere castra dolo;
Totque simul mactare viros, adiutus ab uno.
At bene cautus eras, et memor ante mei.
Vsque metu micuere sinus, dum victor amicum
Dictus es Ismariis isse per agmen equis.
Sed mihi quid prodest vestris disiecta lacertis
Ilios? et, murus quod fuit ante, solum:
Si maneo, qualis Troia durante manebam;
Virque mihi, demto fine carendus, abes?
Diruta sunt aliis, uni mihi Pergama restant,
Incola captivo quae bove victor arat.
Iam seges est, ubi Troia fuit, resecandaque falce
Luxuriat Phrygio sanguine pinguis humus.
Semisepulta virûm curvis feriuntur aratris
Ossa: ruinosas occulit herba domos.

Victor abes; nec scire mihi, quae caussa morandi,
Aut in quo lateas ferreus orbe, licet.
Quisquis ad haec vertit peregrinam littora puppim,
Ille mihi de te multa rogatus abit.
Quamque tibi reddat, si te modo viderit usquam,
Traditur huic digitis charta nòtata meis.
Nos Pylon, antiqui Neleïa Nestoris arva,
Misimus: incerta est fama remissa Pylo.
Misimus et Sparten: Sparte quoque nescia veri.
Quas habitas terras, aut ubi lentus abes?
Vtilius starent etiam nunc moenia Phoebi.
Irascor votis heu levis ipsa meis!
Scirem, ubi pugnares; et tantum bella timerem;
Et mea cum multis iuncta querela foret.
Quid timeam, ignoro: timeo tamen omnia demens;
Et patet in curas area lata meas.
Quaecunque aequor habet, quaecunque pericula tellus,
Tam longae caussas suspicor esse morae.
Haec ego dum stulte meditor, quae vestra libido est,
Esse peregrino captus amore potes.
Forsitan et narres, quam sit tibi rustica coniux,
Quae tantum lanas non sinat esse rudes.
Fallar; et hoc crimen tenues vanescat in auras:
Neve, revertendi liber, abesse velis.
Me pater Icarius viduo discedere lecto
Cogit, et immensas increpat usque moras.
Increpet usque licet: tua sum, tua dicar oportet:
Penelope coniux semper Vlixis ero.
Ille tamen pietate mea precibusque pudicis
Frangitur, et vires temperat ipse suas.
Dulichii, Samiique, et quos tulit alta Zacynthos,
Turba ruunt in me luxuriosa, proci:
Inque tua regnant, nullis prohibentibus, aula.
Viscera nostra, tuae dilaniantur opes.

Quid tibi Pisandrum, Polybumque, Medontaque dirum
Eurymachique avidas Antinoique manus,
Atque alios referam, quos omnes turpiter absens
Ipse tuo partis sanguine rebus alis?
Irus egens, pecorisque Melanthius actor edendi,
Vltimus accedunt in tua damna pudor.
Tres sumus imbelles numero; sine viribus uxor,
Laërtesque senex, Telemachusque puer.
Ille per insidias paene est mihi nuper ademtus;
Dum parat invitis omnibus ire Pylon.
Dî precor hoc iubeant, ut, euntibus ordine fatis,
Ille meos oculos comprimat, ille tuos.
Hoc faciunt custosque boum longaevaque nutrix;
Tertius, immundae cura fidelis harae.
Sed neque Laërtes, ut qui sit inutilis armis,
Hostibus in mediis regna tenere valet.
Telemacho veniet, vivat modo, fortior aetas;
Nunc erat auxiliis illa tuenda patris.
Nec mihi sunt vires inimicos pellere tectis.
Tu citius venias, portus et ara tuis.
Est tibi, sitque precor, natus, qui mollibus annis
In patrias artes erudiendus erat.
Respice Laërten, ut iam sua lumina condas:
Extremum fati sustinet ille diem.
Certe ego, quae fueram te discedente puella,
Protinus ut redeas, facta videbor anus.

EPISTOLA II.

PHYLLIS DEMOPHOONTI.

Hospita, Demophoon, tua te Rhodopeïa Phyllis
Vltra promissum tempus abesse queror.

Cornua cum Lunae pleno semel orbe coissent,
  Littoribus nostris ancora pacta tua est.
Luna quater latuit; toto quater orbe recrevit;
  Nec vehit Actaeas Sithonis unda rates.
Tempora si numeres, bene quae numeramus amantes;
  Non venit ante suum nostra querela diem.
Spes quoque lenta fuit. tarde, quae credita laedunt,
  Credimus: invita nunc et amante nocent.
Saepe fui mendax pro te mihi: saepe putavi
  Alba procellosos vela referre Notos.
Thesea devovi, quia te dimittere nollet;
  Nec tenuit cursus forsitan ille tuos.
Interdum timui, ne, dum vada tendis ad Hebri,
  Mersa foret cana naufraga puppis aqua.
Saepe Deos supplex pro te, scelerate, rogavi,
  Cum prece turicremis devenerata focis.
Saepe, videns ventos caelo pelagoque faventes,
  Ipsa mihi dixi: Si valet ille, venit.
Denique fidus amor, quidquid properantibus obstat,
  Finxit; et ad caussas ingeniosa fui.
At tu lentus abes: nec te iurata reducunt
  Numina; nec nostro motus amore redis.
Demophoon, ventis et verba et vela dedisti.
  Vela queror reditu, verba carere fide.
Dic mihi, quid feci, nisi non sapienter amavi?
  Crimine te potui demeruisse meo.
Unum in me scelus est, quod te, scelerate, recepi.
  Sed scelus hoc meriti pondus et instar habet.
Iura, fides, ubi nunc, commissaque dextera dextrae?
  Quique erat in falso plurimus ore Deus?
Promissus socios ubi nunc Hymenaeus in annos,
  Qui mihi coniugii sponsor et obses erat?
Per mare, quod totum ventis agitatur et undis;
  Per quod saepe ieras, per quod iturus eras:

Perque tuum mihi iurasti, nisi fictus et ille est,
Concita qui ventis aequora mulcet, avum:
Per Venerem, nimiumque mihi facientia tela,
Altera tela arcus, altera tela faces:
Iunonemque, toris quae praesidet alma maritis,
Et per taediferae mystica sacra Deae.
Si de tot laesis sua numina quisque Deorum
Vindicet; in poenas non satis unus eris.
At laceras etiam puppes furiosa refeci:
Vt, qua desererer, firma carina foret;
Remigiumque dedi, quo me fugiturus abires.
Heu patior telis vulnera facta meis!
Credidimus blandis, quorum tibi copia, verbis;
Credidimus generi, nominibusque tuis:
Credidimus lacrimis: an et hae simulare docentur?
Hae quoque habent artes, quaque iubentur, eunt?
Dîs quoque credidimus: quo iam tot pignora nobis?
Parte satis potui qualibet inde capi.
Nec moveor, quod te iuvi portuque locoque:
Debuit haec meriti summa fuisse mei.
Turpiter hospitium lecto cumulasse iugali
Poenitet, et lateri conseruisse latus.
Quae fuit ante illam, mallem suprema fuisset
Nox mihi; dum potui Phyllis honesta mori.
Speravi melius, quia me meruisse putavi.
Quaecunque ex merito spes venit, aequa venit.
Fallere credentem non est operosa puellam
Gloria; simplicitas digna favore fuit.
Sum decepta tuis et amans et femina verbis.
Dî faciant, laudis summa sit ista tuae:
Inter et Aegidas media statuaris in urbe:
Magnificus titulis stet pater ante suis.
Cum fuerit Sciron lectus, torvusque Procrustes,
Et Sinis, et tauri mistaque forma viri;
Et domitae bello Thebae, fusique Bimembres,
Et pulsata nigri regia caeca Dei:

Hoc tua post illum titulo signetur imago:
Hic est, cuius amans hospita capta dolo est.
De tanta rerum turba, factisque parentis,
Sedit in ingenio Cressa relicta tuo.
Quod solum excusat, solum miraris in illo.
Haeredem patriae, perfide, fraudis agis.
Illa, nec invideo, fruitur meliore marito:
Inque capistratis tigribus alta sedet.
At mea despecti fugiunt connubia Thraces,
Quod ferar externum praeposuisse meis.
Atque aliquis: Doctas iam nunc eat, inquit, Athenas.
Armiferam Thracen qui regat, alter erit.
Exitus acta probat. careat successibus opto,
Quisquis ab eventu facta notanda putat.
At si nostra tuo spumescant aequora remo,
Iam mihi, iam dicar consuluisse meis.
Sed *neque* consului: nec te mea regia tanget,
Fessave Bistonia membra lavabis aqua.
Illa meis oculis species abeuntis inhaeret,
Cum premeret portus classis itura meos.
Ausus es amplecti, colloque infusus amantis
Oscula per longas iungere pressa moras:
Cumque tuis lacrimis lacrimas confundere nostras;
Quodque foret velis aura secunda, queri:
Et mihi discedens suprema dicere voce:
Phylli, face exspectes Demophoonta tuum.
Exspectem, qui me nunquam visurus abisti?
Exspectem pelago vela negata meo?
Et tamen exspecto. redeas modo serus amanti:
Vt tua sit solo tempore lapsa fides.
Quid precor infelix? iam te tenet altera coniux
Forsitan, et, nobis qui male favit, amor.
Vtque tibi excidimus, nullam, puto, Phyllida nosti.
Hei mihi! si, quae sim Phyllis, et unde, rogas.
Quae tibi, Demophoon, longis erroribus acto
Threïcios portus hospitiumque dedi:

Cuius opes auxere meae: cui dives egenti
Munera multa dedi, multa datura fui:
Quae tibi subieci latissima regna Lycurgi,
Nomine femineo vix satis apta regi:
Qua patet umbrosum Rhodope glacialis ad Haemum,
Et sacer admissas exigit Hebrus aquas:
Cui mea virginitas avibus libata sinistris,
Castaque fallaci zona recincta manu.
Pronuba Tisiphone thalamis ululavit in illis,
Et cecinit moestum devia carmen avis:
Adfuit Alecto, brevibus torquata colubris:
Suntque sepulcrali lumina mota face.
Moesta tamen scopulos fruticosaque littora calco:
Quaque patent oculis aequora lata meis.
Sive die laxatur humus, seu frigida lucent
Sidera; prospicio, quis freta ventus agat;
Et quaecunque procul venientia lintea vidi,
Protinus illa meos auguror esse Deos.
In freta procurro, vix me retinentibus undis,
Mobile qua primas porrigit aequor aquas.
Quo magis accedunt, minus et minus utilis adsto:
Linquor, et ancillis excipienda cado.
Est sinus, adductos modice falcatus in arcus,
Vltima praerupta cornua mole rigent.
Hinc mihi suppositas immittere corpus in undas
Mens fuit; et, quoniam fallere pergis, erit.
Ad tua me fluctus proiectam littora portent,
Occurramque oculis intumulata tuis.
Duritia ferrum ut superes, adamantaque, teque:
Non tibi sic, dices, Phylli, sequendus eram.
Saepe venenorum sitis est mihi: saepe cruenta
Traiectam gladio morte perire iuvat.
Colla quoque, infidis quia se nectenda lacertis
Praebuerunt, laqueis implicuisse libet.
Stat nece matura tenerum pensare pudorem;
In necis electum parva futura mora est.

Inscribere meo caussa invidiosa sepulchro:
  Aut hoc, aut simili carmine notus eris:
Phyllida Demophoon leto dedit, hospes amantem:
  Ille neci caussam praebuit, ipsa manum.

EPISTOLA III.

BRISEIS ACHILLI.

Quam legis, a rapta Briseïde littera venit,
  Vix bene barbarica Graeca notata manu.
Quascunque adspicies, lacrimae fecere lituras;
  Sed tamen et lacrimae pondera vocis habent.
Si mihi pauca queri de te dominoque viroque
  Fas est; de domino pauca viroque querar.
Non, ego poscenti quod sum cito tradita regi,
  Culpa tua est: quamvis hoc quoque culpa tua est.
Nam *simul* Eurybates me Talthybiusque vocarunt,
  Eurybati data sum Talthybioque comes.
Alter in alterius iactantes lumina vultum,
  Quaerebant taciti, noster ubi esset amor.
Differri potui: poenae mora grata fuisset.
  Hei mihi! discedens oscula nulla dedi.
At lacrimas sine fine dedi, rupique capillos.
  Infelix iterum sum mihi visa capi.
Saepe ego decepto volui custode reverti:
  Sed, me qui timidam prenderet, hostis erat.
Si progressa forem, caperer ne forte, timebam,
  Quamlibet ad Priami munus itura nurum.
Sed data sim, quia danda fui; tot noctibus absum,
  Nec repetor. cessas, iraque lenta tua est.
Ipse Menoetiades, tunc, cum tradebar, in aurem:
  Quid fles? hic parvo tempore, dixit, eris.
Nec repetisse parum est: pugnas, ne reddar, Achille.
  I nunc, et cupidi nomen amantis habe.

Venerunt ad te Telamone et Amyntore nati;
Ille gradu propior sanguinis, ille comes:
Laërtaque satus; per quos comitata redirem.
Auxerunt blandae grandia dona preces:
Viginti fulvos operoso ex aere lebetas,
Et tripodas septem, pondere et arte pares.
Addita sunt illis auri bis quinque talenta:
Bis sex, assueti vincere semper, equi:
Quodque supervacuum, forma praestante puellae
Lesbides, eversa corpora capta domo:
Cumque tot his, sed non opus est tibi coniuge, coniux
Ex Agamemnoniis una puella tribus.
Si tibi ab Atrida pretio redimenda fuissem,
Quae dare debueras, accipere illa negas?
Qua merui culpa fieri tibi vilis, Achille?
Quo levis a nobis tam cito fugit amor?
An miseros tristis Fortuna tenaciter urguet?
Nec venit inceptis mollior aura meis?
Diruta Marte tuo Lyrnesia moenia vidi,
Et fueram patriae pars ego magna meae:
Vidi consortes pariter generisque necisque
Tres cecidisse: tribus, quae mihi, mater erat:
Vidi, quantus erat, fusum tellure cruenta,
Pectora iactantem sanguinolenta, virum.
Tot tamen amissis te compensavimus unum:
Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras.
Tu mihi, iuratus per numina matris aquosae,
Vtile dicebas ipse fuisse capi.
Scilicet ut, quamvis veniam dotata, repellas;
Et mecum fugias, quae tibi dentur, opes.
Quin etiam fama est, cum crastina fulserit Eos,
Te dare nubiferis linea vela Notis.
Quod scelus ut pavidas miserae mihi contigit aures,
Sanguinis atque animi pectus inane fuit.
Ibis: et o miseram cui me, violente, relinques?
Quis mihi desertae mite levamen erit?

Devorer ante, precor, subito telluris hiatu,
Aut rutilo missi fulminis igne cremer:
Quam sine me Phthiis canescant aequora remis,
Et videam puppes ire relicta tuas.
Si tibi iam reditusque placent, patriique Penates;
Non ego sum classi sarcina magna tuae.
Victorem captiva sequar, non nupta maritum:
Est mihi, quae lanas molliat, apta manus.
Inter Achaïadas longe pulcherrima matres
In thalamos coniux ibit, eatque, tuos:
Digna nurus socero, Iovis Aeginaeque nepote;
Cuique senex Nereus prosocer esse velit.
Nos humiles famulaeque tuae data pensa trahemus:
Et minuent plenas stamina nostra colos.
Exagitet ne me tantum tua, deprecor, uxor,
Quae mihi nescio quo non erit aequa modo.
Neve meos coram scindi patiare capillos:
Et *leviter* dicas: Haec quoque nostra fuit.
Vel patiare licet; dum ne contemta relinquar.
Hic mihi vae miserae concutit ossa metus.
Quid tamen exspectas? Agamemnona poenitet irae,
Et iacet ante tuos Graecia moesta pedes.
Vince animos, iramque tuam, qui caetera vincis.
Quid lacerat Danaas impiger Hector opes?
Arma cape, Aeacida, sed me tamen ante recepta:
Et preme turbatos Marte favente viros.
Propter me mota est, propter me desinat ira:
Simque ego tristitiae caussa modusque tuae.
Nec tibi turpe puta precibus succumbere nostris:
Coniugis Oenides versus in arma prece est.
Res audita mihi, nota est tibi: fratribus orba
Devovit nati spemque caputque parens.
Bellum erat: ille ferox positis secessit ab armis,
Et patriae rigida mente negavit opem.
Sola virum coniux flexit. felicior illa!
At mea pro nullo pondere verba cadunt.

Nec tamen indignor: nec me pro coniuge gessi,
Saepius in domini serva vocata torum.
Me quaedam, memini, dominam captiva vocabat:
Servitio, dixi, nominis addis onus.
Per tamen ossa viri, subito male tecta sepulchro,
Semper iudiciis ossa verenda meis;
Perque trium fortes animas, mea numina, fratrum
Qui bene pro patria, cum patriaque, iacent;
Perque tuum nostrumque caput, quae iunximus una
Perque tuos enses, cognita tela meis;
Nulla Mycenaeum sociasse cubilia mecum
Iuro: fallentem deseruisse velis.
Si tibi nunc dicam: Fortissime, tu quoque iura,
Nulla tibi sine me gaudia facta: neges.
At Danai moerere putant. tibi plectra moventur:
Te tenet in tepido mollis amica sinu.
Et si quis quaerat, quare pugnare recuses:
Pugna nocet; citharae noxque Venusque iuvant
Tutius est iacuisse toro, tenuisse puellam,
Threïciam digitis increpuisse lyram,
Quam manibus clypeos, et acutae cuspidis hastam,
Et galeam pressa sustinuisse coma.
Sed tibi pro tutis insignia facta placebant:
Partaque bellando gloria dulcis erat.
An tantum, dum me caperes, fera bella probabas?
Cumque mea patria laus tua victa iacet?
Dî melius: validoque, precor, vibrata lacerto
Transeat Hectoreum Pelias hasta latus.
Mittite me, Danai; dominum legata rogabo:
Multaque mandatis oscula mista feram.
Plus ego quam Phoenix, plus quam facundus Vlixes,
Plus ego quam Teucri, credite, frater agam.
Est aliquid, collum solitis tetigisse lacertis,
Praesentisque oculos admonuisse sui.
Sis licet immitis, matrisque ferocior undis;
Vt taceam, lacrimis comminuere meis.

ancquoque (sic omnes Peleus pater impleat annos,
Sic eat auspiciis Pyrrhus in arma tuis)
espice sollicitam Briseïda, fortis Achille:
Nec miseram lenta ferreus ure mora.
ut, si versus amor tuus est in taedia nostri;
Quam sine te cogis vivere, coge mori.
tque facis, coges; abiit corpusque colorque.
Sustinet hoc animae spes tamen una tui.
lua si destituor, repetam fratresque virumque:
Nec tibi magnificum femina iussa mori.
ur autem iubeas? stricto pete corpora ferro.
Est mihi, qui fosso pectore sanguis eat.
Me petat ille tuus, qui, si Dea passa fuisset,
Ensis in Atridae pectus iturus erat.
At potius serves nostram, tua munera, vitam.
Quod dederas hosti victor, amica rogo.
Perdere quos melius possis, Neptunia praebent
Pergama; materiam caedis ab hoste pete.
Me modo, sive paras impellere remige classem,
Sive manes, domini iure venire iube.

EPISTOLA IV.

PHAEDRA HIPPOLYTO.

Qua, nisi tu dederis, caritura est ipsa, salutem
Mittit Amazonio Cressa puella viro.
Perlege quodcunque est: quid epistola lecta nocebit?
Te quoque, in hac aliquid, quod iuvet, esse potest.
His arcana notis terra pelagoque feruntur:
Inspicit acceptas hostis ab hoste notas.
Ter tecum conata loqui, ter inutilis haesit
Lingua, ter in primo destitit ore sonus.

Qua licet et sequitur, pudor est miscendus amori.
Dicere quae puduit, scribere iussit Amor.
Quidquid Amor iussit, non est contemnere tutum.
Regnat, et in dominos ius habet ille Deos.
Ille mihi, primo dubitanti scribere, dixit,
Scribe; dabit victas ferreus ille manus.
Adsit, et, ut nostras avido fovet igne medullas,
Figat sic animos in mea vota tuos.
Non ego nequitia socialia foedera rumpam.
Fama, velim quaeras, crimine nostra vacat.
Venit Amor gravius, quo serius. urimur intus,
Vrimur; et caecum pectora vulnus habent.
Scilicet ut teneros laedunt iuga prima iuvencos,
Frenaque vix patitur de grege captus equus:
Sic male vixque subit primos rude pectus amores;
Sarcinaque haec animo non sedet apta meo.
Ars fit, ubi a teneris crimen condiscitur annis:
Quae venit exacto tempore, peius amat.
Tu nova servatae capies libamina famae;
Et pariter nostrûm fiet uterque nocens.
Est aliquid, plenis pomaria carpere ramis,
Et tenui primam deligere ungue rosam.
Si tamen ille prior, quo me sine crimine gessi,
Candor ab insolita labe notandus erat;
At bene successit, digno quod adurimur igni:
Peius adulterio turpis adulter abest.
Si mihi concedat Iuno fratremque virumque;
Hippolytum videor praeposítura Iovi.
Iam quoque, vix credas, ignotas nitor in artes:
Est mihi per saevas impetus ire feras.
Iam mihi prima Dea est, arcû praesignis adunco,
Delia; iudicium subsequor ipsa tuum.
In nemus ire libet, pressisque in retia cervis,
Hortari celeres per iuga summa canes:
Aut tremulum excusso iaculum vibrare lacerto;
Aut in graminea ponere corpus humo.

Saepe iuvat versare leves in pulvere currus,
  Torquentem frenis ora fugacis equi.
Nunc feror, ut Bacchi furiis Eleleïdes actae,
  Quaeque sub Idaeo tympana colle movent.
Aut quas semideae Dryades, Faunique bicornes,
  Numine contactas attonuere suo.
Namque mihi referunt, cum se furor ille remisit,
  Omnia. me tacitam conscius urit Amor.
Forsitan hunc generis fato reddamus amorem;
  Et Venus e tota gente tributa petat.
Iupiter Europen, prima est ea gentis origo,
  Dilexit, tauro dissimulante Deum.
Pasiphaë mater, decepto subdita tauro,
  Enixa est utero crimen onusque suo.
Perfidus Aegides, ducentia fila secutus,
  Curva meae fugit tecta sororis ope.
En ego nunc, ne forte parum Minoïa credar,
  In socias leges ultima gentis eo.
Hoc quoque fatale est: placuit domus una duabus.
  Me tua forma capit, capta parente soror.
Thesides Theseusque duas rapuere sorores.
  Ponite de nostra bina tropaea domo.
Tempore, quo vobis inita est Cerealis Eleusin,
  Gnosia me vellem detinuisset humus.
Tunc mihi praecipue, nec non tamen ante, placebas:
  Acer in extremis ossibus haesit amor.
Candida vestis erat, praecincti flore capilli:
  Flava verecundus tinxerat ora rubor.
Quemque vocant aliae vultum rigidumque trucemque,
  Pro rigido, Phaedra iudice, fortis erat.
Sint procul a nobis iuvenes, ut femina, comti.
  Fine coli modico forma virilis amat.
Te tuus iste rigor, positique sine arte capilli,
  Et levis egregio pulvis in ore decet.

Sive ferocis equi luctantia colla recurvas,
  Exiguo flexos miror in orbe pedes:
Seu vastum valido torques hastile lacerto;
  Ora ferox in se versa lacertus habet:
Sive tenes lato venabula cornea ferro:
  Denique, nostra iuvat lumina, quidquid agas.
Tu modo duritiem silvis depone iugosis:
  Non sum materia digna perire tua.
Quid iuvat incinctae studia exercere Dianae;
  Et Veneri numeros eripuisse suos?
Quod caret alterna requie, durabile non est:
  Haec reparat vires, fessaque membra novat.
Arcus (et arma tuae tibi sunt imitanda Dianae),
  Si nunquam cesses tendere, mollis erit.
Clarus erat silvis Cephalus, multaeque per herbam
  Conciderant, illo percutiente, ferae.
Nec tamen Aurorae male se praebebat amandum
  Ibat ad hunc sapiens a sene Diva viro.
Saepe sub ilicibus Venerem Cinyraque creatum
  Sustinuit positos quaelibet herba duos.
Arsit et Oenides in Maenalia Atalanta:
  Illa ferae spolium pignus amoris habet.
Nos quoque iam primum turba numeremur in ista.
  Si Venerem tollas, rustica silva tua est.
Ipsa comes veniam: nec me salebrosa movebunt
  Saxa, nec obliquo dente timendus aper.
Aequora bina suis oppugnant fluctibus Isthmon,
  Et tenuis tellus audit utrumque mare.
Hic tecum Troezena colam, Pittheïa regna.
  Iam nunc est patria gratior illa mea.
Tempore abest, aberitque diu, Neptunius heros;
  Illum Pirithoi detinet ora sui.
Praeposuit Theseus, nisi si manifesta negamus,
  Pirithoum Phaedrae, Pirithoumque tibi.
Sola nec haec nobis iniuria venit ab illo:
  In magnis laesi rebus uterque sumus.

Ossa mei fratris, clava perfracta trinodi,
  Sparsit humi: soror est praeda relicta feris.
Prima securigeras inter virtute puellas
  Te peperit, nati digna vigore parens.
Si quaeras, ubi sit; Theseus latus ense peregit:
  Nec tanto mater pignore tuta fuit.
At ne nupta quidem, taedaque accepta iugali.
  Cur? nisi ne caperes regna paterna nothus.
Addidit et fratres ex me tibi: quos tamen omnes
  Non ego tollendi caussa, sed ille fuit.
O! utinam nocitura tibi, pulcherrime rerum,
  In medio nisu viscera rupta forent!
I nunc sic meriti lectum reverere parentis;
  Quem fugit, et factis abdicat ille suis.
Nec, quia privigno videar coitura noverca,
  Terruerint animos nomina vana tuos.
Ista vetus pietas, aevo moritura futuro,
  Rustica Saturno regna tenente, fuit.
Iupiter esse pium statuit, quodcunque iuvaret:
  Et fas omne facit fratre marita soror.
Illa coit firma generis iunctura catena,
  Imposuit nodos cui Venus ipsa suos.
Nec labor est; celare licet: pete munus ab illa.
  Cognato poterit nomine culpa tegi.
Viderit amplexos aliquis; laudabimur ambo.
  Dicar privigno fida noverca meo.
Non tibi per tenebras duri reseranda mariti
  Ianua, non custos decipiendus erit.
Vt tenuit domus una duos, domus una tenebit.
  Oscula aperta dabas, oscula aperta dabis.
Tutus eris mecum, laudemque merebere culpa;
  Tu licet in lecto conspiciare meo.
Tolle moras tantum, properataque foedera iunge.
  Qui mihi nunc saevit, sic tibi parcat Amor.
Non ego dedignor supplex humilisque precari.
  Heu! ubi nunc fastus, altaque verba? iacent.

Et pugnare diu, nec me submittere culpae
Certa fui: certi si quid haberet Amor.
Victa precor, genibusque tuis regalia tendo
Brachia: quid deceat, non videt ullus amans.
Depuduit, profugusque pudor sua signa relinquit
Da veniam fassae, duraque corda doma.
Quo mihi, quod genitor, qui possidet aequora, Minos?
Quod veniant proavi fulmina torta manu?
Quod sit avus, radiis frontem vallatus acutis,
Purpureo tepidum qui movet axe diem?
Nobilitas sub Amore iacet; miserere priorum:
Et, mihi si non vis parcere, parce meis.
Est mihi dotalis tellus, Iovis insula, Crete:
Serviat Hippolyto regia tota meo.
Flecte feros animos; potuit corrumpere taurum
Mater: eris tauro saevior ipse truci?
Per Venerem, parcas, oro, quae plurima mecum est:
Sic nunquam, quae te spernere possit, ames.
Sic tibi secretis agilis Dea saltibus adsit,
Silvaque perdendas praebeat alta feras.
Sic faveant Satyri, montanaque numina Panes:
Et cadat adversa cuspide fossus aper.
Sic tibi dent Nymphae, quamvis odisse puellas
Diceris, arentem quae levet unda sitim.
Addimus his lacrimas precibus quoque: verba precantis
Perlegis, et lacrimas finge videre meas.

EPISTOLA V.

OENONE PARIDI.

Perlegis? an coniux prohibet nova? perlege; non est
Ista Mycenaea litera facta manu.

Pegasis Oenone, Phrygiis celeberrima silvis,
  Laesa queror de te, si sinis ipse, meo.
Quis Deus opposuit nostris sua numina votis?
  Ne tua permaneam, quod mihi crimen obest?
Leniter, ex merito quidquid patiare, ferendum est:
  Quae venit indignae poena, dolenda venit.
Nondum tantus eras, cum te contenta marito,
  Edita de magno flumine Nympha, fui.
Qui nunc Priamides, adsit reverentia vero,
  Servus eras; servo nubere Nympha tuli.
Saepe greges inter requievimus arbore tecti;
  Mistaque cum foliis praebuit herba torum.
Saepe super stramen foenoque iacentibus alto
  Defensa est humili cana pruina casa.
Quis tibi monstrabat saltus venatibus aptos;
  Et, tegeret catulos qua fera rupe suos?
Retia saepe comes maculis distincta tetendi;
  Saepe citos egi per iuga longa canes.
Incisae servant a te mea nomina fagi:
  Et legor Oenone, falce notata, tua.
Et quantum trunci, tantum mea nomina crescunt:
  Crescite, et in titulos surgite recta meos.
Populus est, memini, fluviali consita ripa,
  Est in qua nostri litera scripta memor.
Popule, vive precor, quae consita margine ripae
  Hoc in rugoso cortice carmen habes:
Cum Paris Oenone poterit spirare relicta,
  Ad fontem Xanthi versa recurret aqua.
Xanthe, retro propera; versaeque recurrite lymphae.
  Sustinet Oenonen deseruisse Paris.
Illa dies fatum miserae mihi dixit: ab illa
  Pessima mutati coepit amoris hiems:
Qua Venus et Iuno, sumtisque decentior armis
  Venit in arbitrium nuda Minerva tuum.

Attoniti micuere sinus, gelidusque cucurrit,
Vt mihi narrasti, dura per ossa tremor.
Consului, neque enim modice terrebar, anusque,
Longaevosque senes: constitit esse nefas.
Caesa abies, sectaeque trabes, et, classe parata,
Caerula ceratas accipit unda rates.
Flesti discedens: hoc saltem parce negare.
Praeterito magis est iste pudendus amor.
Et flesti, et nostros vidisti flentis ocellos.
Miscuimus lacrimas moestus uterque suas.
Non sic appositis vincitur vitibus ulmus,
Vt tua sunt collo brachia nexa meo.
Ah! quoties, cum te ventoquererere teneri,
Riserunt comites! ille secundus erat.
Oscula dimissae quoties repetita dedisti!
Quam vix sustinuit dicere lingua, Vale!
Aura levis rigido pendentia lintea malo
Suscitat; et remis eruta canet aqua.
Prosequor infelix oculis abeuntia vela,
Qua licet; et lacrimis humet arena meis.
Vtque celer venias, virides Nereïdas oro:
Scilicet ut venias in mea damna celer.
Votis ergo meis alii rediture redisti?
Hei mihi! pro dira pellice blanda fui!
Adspicit immensum moles nativa profundum;
Mons fuit: aequoreis illa resistit aquis.
Hinc ego vela tuae cognovi prima carinae:
Et mihi per fluctus impetus ire fuit.
Dum moror, in summa fulsit mihi purpura prora.
Pertimui: cultus non erat ille tuus.
Fit propior, terrasque cita ratis attigit aura:
Femineas vidi corde tremente genas.
Non satis id fuerat: quid enim furiosa morabar?
Haerebat gremio turpis amica tuo.
Tunc vero rupique sinus, et pectora planxi,
Et secui madidas ungue rigente genas:

Implevique sacram querulis ululatibus Iden.
  Illinc has lacrimas in mea saxa tuli.
Sic Helene doleat, desertaque coniuge ploret;
  Quaeque prior nobis intulit, ipsa ferat.
Nunc tibi conveniunt, quae te per aperta sequantur
  Aequora, legitimos destituantque toros.
At cum pauper eras, armentaque pastor agebas,
  Nulla, nisi Oenone, pauperis uxor erat.
Non ego miror opes, nec me tua regia tangit,
  Nec de tot Priami dicar ut una nurus.
Non tamen ut Priamus Nymphae socer esse recuset;
  Aut Hecubae fuerim dissimulanda nurus.
Dignaque sum, et cupio fieri matrona potentis.
  Sunt mihi, quas possint sceptra decere, manus.
Nec me, faginea quod tecum fronde iacebam,
  Despice: purpureo sum magis apta toro.
Denique, tutus amor meus est tibi; nulla parantur
  Bella, nec ultrices advehit unda rates.
Tyndaris infestis fugitiva reposcitur armis.
  Hac venit in thalamos dote superba tuos.
Quae si sit Danais reddenda, vel Hectora fratrem,
  Vel cum Deïphobo Polydamanta roga.
Quid gravis Antenor, Priamus quid censeat ipse,
  Consule; quis aetas longa magistra fuit.
Turpe rudimentum, patriae praeponere raptam.
  Caussa pudenda tua est; iusta vir arma movet.
Nec tibi, si sapias, fidam promitte Lacaenam,
  Quae sit in amplexus tam cito versa tuos.
Vt minor Atrides temerati foedera lecti
  Clamat, et externo laesus amore dolet;
Tu quoque clamabis. Nulla reparabilis arte
  Laesa pudicitia est: deperit illa semel.
Ardet amore tui: sic et Menelaon amavit.
  Nunc iacet in viduo credulus ille toro.
Felix Andromache, certo bene nupta marito!
  Vxor ad exemplum fratris habenda fui.

Tu levior foliis, tunc cum, sine pondere succi,
Mobilibus ventis arida facta, volant.
Et minus est in te, quam summa pondus arista,
Quae levis assiduis solibus usta riget.
Hoc tua, nam recolo, quondam germana canebat,
Sic mihi diffusis vaticinata comis:
Quid facis, Oenone? quid arenae semina mandas?
Non profecturis littora bubus aras.
Graia iuvenca venit, quae te, patriamque, domumque
Perdat: iö prohibe; Graia iuvenca venit.
Dum licet, obscoenam ponto, Dî, mergite puppim.
Heu! quantum Phrygii sanguinis illa vehit.
Dixerat; in cursu famulae rapuere furentem.
At mihi flaventes diriguere comae.
Ah! nimium vates miserae mihi vera fuisti!
Possidet en! saltus illa iuvenca meos.
Sit facie quamvis insignis, adultera certe est.
Deseruit socios, hospite capta, Deos.
Illam de patria Theseus, nisi nomine fallor,
Nescio quis Theseus, abstulit ante sua.
A iuvene et cupido credatur reddita virgo.
Vnde hoc compererim tam bene, quaeris? amo.
Vim licet appelles, et culpam nomine veles;
Quae toties rapta est, praebuit ipsa rapi.
At manet Oenone fallenti casta marito:
Et poteras falli legibus ipse tuis.
Me Satyri celeres, silvis ego tecta latebam,
Quaesierunt rapido, turba proterva, pede:
Cornigerumque caput pinu praecinctus acuta
Faunus in immensis, qua tumet Ida, iugis.
Me fide conspicuus Troiae munitor amavit.
Ille meae spolium virginitatis habet.
Id quoque luctando; rupi tamen ungue capillos;
Oraque sunt digitis aspera facta meis.

Nec pretium stupri gemmas aurumve poposci.
Turpiter ingenuum munera corpus emunt.
Ipse, ratus dignam, medicas mihi tradidit artes;
Admisitque meas ad sua dona manus.
Quaecunque herba potens ad opem, radixque medenti
Vtilis in toto nascitur orbe, mea est.
Me miseram, quod amor non est medicabilis herbis!
Deficior prudens artis ab arte mea.
Ipse repertor opis vaccas pavisse Pheraeas
Fertur, et a nostro saucius igne fuit.
Quod neque graminibus tellus fecunda creandis,
Nec Deus, auxilium tu mihi ferre potes.
Et potes, et merui; dignae miserere puellae;
Non ego cum Danais arma cruenta fero:
Sed tua sum, tecumque fui puerilibus annis:
Et tua, quod superest temporis, esse precor.

EPISTOLA VI.

HYPSIPYLE IASONI.

Littora Thessaliae reduci tetigisse carina
Diceris, auratae vellere dives ovis.
Gratulor incolumi, quantum sinis; hoc tamen ipsa
Debueram scripto certior esse tuo.
Nam, ne pacta tibi praeter mea regna redires,
Cum cuperes; ventos non habuisse potes.
Quamlibet adverso signetur epistola vento;
Hypsipyle missa digna salute fui.
Cur mihi fama prior, quam nuntia litera, venit,
Isse sacros Marti sub iuga panda boves?
Seminibus iactis segetes adolesse virorum,
Inque necem dextra non eguisse tua?

Pervigilem spolium pecudis servasse draconem?
Rapta tamen forti vellera fulva manu?
Haec ego si possem timide credentibus, Ista
Ipse mihi scripsit, dicere, quanta forem!
Quid queror, officium lenti cessasse mariti?
Obsequium, maneo si tua, grande tuli.
Barbara narratur venisse venefica tecum,
In mihi promissi parte recepta tori.
Credula res amor est; utinam temeraria dicar
Criminibus falsis insimulasse virum!
Nuper ab Haemoniis hospes mihi Thessalus oris
Venerat; et tactum vix bene limen erat:
Aesonides, dixi, quid agit meus? Ille pudore
Haesit, in opposita lumina fixus humo.
Protinus exilui; tunicisque a pectore ruptis,
Vivit? an, exclamo, me quoque fata trahunt?
Vivit, ait; timidumque mihi iurare coëgi.
Vix mihi, teste Deo, credita vita tua est.
Vt rediit animus, tua facta requirere coepi.
Narrat, aënipedes Martis arasse boves:
Vipereos dentes in humum pro semine iactos,
Et subito natos arma tulisse viros:
Terrigenas populos, civili Marte peremtos,
Implesse aetatis fata diurna suae.
Devicto serpente, iterum, si vivat Iason,
Quaerimus; alternant spesque timorque fidem.
Singula dum narrat, studio cursuque loquendi
Detegit ingenio vulnera facta suo.
Heu! ubi pacta fides? ubi connubialia iura?
Faxque sub arsuros dignior ire rogos?
Non ego sum furtim tibi cognita; pronuba Iuno
Adfuit, et sertis tempora vinctus Hymen.
At mihi nec Iuno, nec Hymen, sed tristis Erinnys
Praetulit infaustas sanguinolenta faces.
Quid mihi cum Minyis? quid cum Tritonide pinu?
Quid tibi cum patria, navita Tiphy, mea?

Non erat hic aries villo spectabilis aureo:
Nec senis Aeëtae regia Lemnos erat.
Certa fui primo, sed me mea fata trahebant,
Hospita feminea pellere castra manu.
Lemniadesque viros, nimium quoque, vincere norunt.
Milite tam forti ripa tuenda fuit.
Vrbe virum vidi, tectoque animoque recepi:
Hic tibi bisque aestas, bisque cucurrit hiems.
Tertia messis erat: cum tu, dare vela coactus,
Implesti lacrimis talia verba tuis:
Abstrahor, Hypsipyle: sed, dent modo fata recursus,
Vir tuus hinc abeo: vir tibi semper ero.
Quod tamen e nobis gravida celatur in alvo,
Vivat; et eiusdem simus uterque parens.
Hactenus: *et*, lacrimis in falsa cadentibus ora,
Caetera te memini non potuisse loqui.
Vltimus e sociis sacram conscendis in Argo.
Illa volat: ventus concava vela tenet.
Caerula propulsae subducitur unda carinae:
Terra tibi, nobis adspiciuntur aquae.
In latus omne patens turris circumspicit undas:
Huc feror; et lacrimis osque sinusque madent.
Per lacrimas specto; cupidaeque faventia menti
Longius adsueto lumina nostra vident.
Adde preces castas, immistaque vota timori,
Nunc quoque te salvo persolüenda mihi.
Vota ego persolvam? votis Medea fruetur?
Cor dolet; atque ira mistus abundat amor.
Dona feram templis, vivum quod Iasona perdo?
Hostia pro damnis concidat icta meis?
Non equidem secura fui; semperque verebar,
Ne pater Argolica sumeret urbe nurum.
Argolidas timui: nocuit mihi barbara pellex.
Non expectata vulnus ab hoste tuli.

Nec facie meritisve placet; sed carmine movit:
Diraque cantata pabula falce metit.
Illa reluctantem curru deducere Lunam
Nititur, et tenebris addere Solis equos.
Illa refrenat aquas, obliquaque flumina sistit:
Illa loco silvas, vivaque saxa movet.
Per tumulos errat passis discincta capillis,
Certaque de tepidis colligit ossa rogis.
Devovet absentes: simulacraque cerea figit,
Et miserum tenues in iecur urget acus;
Et quae nescierim melius; male quaeritur herbis,
Moribus et forma conciliandus, amor.
Hanc potes amplecti? thalamoque relictus in uno,
Impavidus somno, nocte silente, frui?
Scilicet ut tauros, ita te iuga ferre coëgit:
Quaque feros angues, te quoque mulcet, ope.
Adde, quod adscribi factis procerumque tuisque
Se favet; et titulo coniugis uxor obest.
Atque aliquis Peliae de partibus acta venenis
Imputat, et populum, qui sibi credat, habet.
Non haec Aesonides, sed Phasias Aeëtine
Aurea Phryxeae terga revellit ovis.
Non probat Alcimede mater tua; consule matrem:
Non pater, a gelido cui venit axe nurus.
Illa sibi Tanai, Scythiaeque paludibus udae
Quaerat, et a patria Phasidos usque, virum.
Mobilis Aesonide, vernaque incertior aura,
Cur tua pollicito pondere verba carent?
Vir meus hinc ieras, vir non meus inde redisti.
Sim reducis coniux, sicut euntis eram.
Si te nobilitas, generosaque nomina tangunt;
En ego Minoo nata Thoante feror.
Bacchus avus, Bacchi coniux redimita corona
Praeradiat stellis signa minora suis.
Dos tibi Lemnos erit, terra ingeniosa colenti:
Me quoque res tales inter habere potes.

Nunc etiam peperi; gratare ambobus Iason:
  Dulce mihi gravidae fecerat auctor onus.
Felix in numero quoque sum; prolemque gemellam
  Pignora Lucina bina favente dedi.
Si quaeris, cui sint similes; cognosceris illis.
  Fallere non norunt: caetera patris habent.
Legatos quos paene dedi pro matre ferendos:
  Sed tenuit coeptas saeva noverca vias.
Medeam timui: plus est Medea noverca.
  Medeae faciunt ad scelus omne manus.
Spargere quae fratris potuit laniata per agros
  Corpora, pignoribus parceret illa meis?
Hanc tamen, o demens, Colchisque ablate venenis,
  Diceris Hypsipyles praeposuisse toro.
Turpiter illa virum cognovit adultera virgo:
  Me tibi, teque mihi taeda pudica dedit.
Prodidit illa patrem: rapui de caede Thoanta.
  Deseruit Colchos: me mea Lemnos habet.
Quid refert, scelerata piam si vincit, et ipso
  Crimine dotata est, emeruitque virum?
Lemniadum facinus culpo, non miror, Iason.
  Quamlibet iratis ipse dat arma dolor.
Dic age, si ventis, ut oportuit, actus iniquis
  Intrasses portus, tuque comesque, meos;
Obviaque exissem foetu comitata gemello:
  Hiscere nempe tibi terra roganda foret.
Quo vultu natos, quo me, scelerate, videres?
  Perfidiae pretio, qua nece dignus eras?
Ipse quidem per me tutus sospesque fuisses:
  Non quia tu dignus, sed quia mitis ego.
Pellicis ipsa meos implessem sanguine vultus,
  Quosque veneficiis abstulit illa suis.
Medeae Medea forem. Quod si quid ab alto
  Iustus ades votis, Iupiter, ipse meis;
Quod gemit Hypsipyle, lecti quoque subnuba nostri
  Moereat, et leges sanciat ipsa suas.

Vtque ego destituor coniux materque duorum;
A totidem natis orba sit, aque viro.
Nec male parta diu teneat; peiusque relinquat.
Exulet; et toto quaerat in orbe fugam.
Quam fratri germana fuit, miseroque parenti
Filia; tam natis, tam sit acerba viro.
Cum mare, cum terras consumserit; aëra tentet.
Erret inops, exspes, caede cruenta sua.
Haec ego coniugio fraudata Thoantias oro;
Vivite devoto nuptaque virque toro.

EPISTOLA VII.

DIDO AENEAE.

Sic, ubi fata vocant, udis abiectus in herbis,
Ad vada Maeandri concinit albus olor.
Nec, quia te nostra sperem prece posse moveri,
Alloquor: adverso movimus ista Deo.
Sed merita et famam, corpusque animumque pudicum
Cum male perdiderim, perdere verba leve est.
Certus es ire tamen, miseramque relinquere Dido:
Atque idem venti vela fidemque ferent.
Certus es, Aenea, cum foedere solvere naves:
Quaeque ubi sint nescis, Itala regna sequi.
Nec nova Carthago, nec te crescentia tangunt
Moenia; nec sceptro tradita summa tuo.
Facta fugis; facienda petis: quaerenda per orbem
Altera, quaesita est altera terra tibi.
Vt terram invenias, quis eam tibi tradet habendam?
Quis sua non notis arva tenenda dabit?
Alter habendus amor tibi restat, et altera Dido:
Quamque iterum fallas, altera danda fides.

Quando erit, ut condas instar Carthaginis urbem,
Et videas populos altus ab arce tuos?
Omnia ut eveniant, nec Dî tua vota morentur;
Vnde tibi, quae te sic amet, uxor erit?
Vror, ut inducto ceratae sulfure taedae:
Vt pia fumosis addita tura focis.
Aeneas oculis semper vigilantis inhaeret:
Aenean animo noxque diesque refert.
Ille quidem male gratus, et ad mea munera surdus:
Et quo, si non sim stulta, carere velim.
Non tamen Aenean, quamvis male cogitat, odi:
Sed queror infidum, questaque peius amo.
Parce Venus nurui, durumque amplectere fratrem.
Frater Amor: castris militet ille tuis;
Aut, ego quem coepi, neque enim dedignor, amare,
Materiam curae praebeat ille meae.
Fallor; *et ista* mihi falso iactatur imago.
Matris ab ingenio dissidet ille suae.
Te lapis, et montes, innataque rupibus altis
Robora, te saevae progenuere ferae:
Aut mare, quale vides agitari nunc quoque ventis,
Quod tamen adversis fluctibus ire paras.
Quo fugis? obstat hiems: hiemis mihi gratia prosit.
Adspice, ut eversas concitet Eurus aquas.
Quod tibi maluerim, sine me debere procellis.
Iustior est animo ventus et unda tuo.
Non ego sum tanti, quamvis merearis, inique,
Vt pereas, dum me per freta longa fugis.
Exerces pretiosa odia, et constantia magno,
Si, dum me careas, est tibi vile mori.
Iam venti ponent, strataque aequaliter unda,
Caeruleis Triton per mare curret equis.
Tu quoque cum ventis utinam mutabilis esses!
Et, nisi duritia robora vincis, eris.
Quid? si nescieris, insana quid aequora possint?
Expertae toties quam male credis aquae?

Vt pelago suadente etiam retinacula solvas,
Multa tamen latus tristia pontus habet.
Nec violasse fidem tentantibus aequora prodest.
Perfidiae poenas exigit ille locus.
Praecipue cum laesus Amor: quia mater Amoris
Nuda Cytheriacis edita fertur aquis.
Perdita ne perdam timeo, noceamve nocenti;
Neu bibat aequoreas naufragus hostis aquas.
Vive, precor: sic te melius, quam funere, perdam.
Tu potius leti caussa ferare mei.
Finge, age, te rapido, nullum sit in omine pondus,
Turbine deprendi: quid tibi mentis erit?
Protinus occurrent falsae periuria linguae,
Et Phrygia Dido fraude coacta mori.
Coniugis ante oculos deceptae stabit imago
Tristis, et effusis sanguinolenta comis.
Quidquid id est, totum merui, concedite, dicas:
Quaeque cadent, in te fulmina missa putes.
Da breve saevitiae spatium pelagique tuaeque:
Grande morae pretium tuta futura via est.
Nec mihi parcatur; puero parcatur Iülo.
Te satis est titulum mortis habere meae.
Quid puer Ascanius, quid Dî meruere Penates?
Ignibus ereptos obruet unda Deos.
Sed neque fers tecum: nec, quae mihi, perfide, iactas,
Presserunt humeros sacra paterque tuos.
Omnia mentiris; nec enim tua fallere lingua
Incipit a nobis; primaque plector ego.
Si quaeras, ubi sit formosi mater Iüli:
Occidit, a duro sola relicta viro.
Haec mihi narraras: nec me movere: merentem
Vre: minor culpa poena futura mea est.
Nec mihi mens dubia est, quin te tua numina damnent.
Per mare, per terras septima iactat hiems.

Fluctibus eiectum tuta statione recepi,
Vixque bene audito nomine, regna dedi.
His tamen officiis utinam contenta fuissem:
Nec mihi concubitu fama sepulta foret!
Illa dies nocuit, qua nos declive sub antrum
Caeruleus subitis compulit imber aquis.
Audieram vocem; Nymphas ululasse putavi.
Eumenides fatis signa dedere meis.
Exige, laese pudor, poenas, violate Sichaeo:
Ad quas, me miseram! plena pudoris eo.
Est mihi marmorea sacratus in aede Sichaeus:
Appositae frondes velleraque alba tegunt.
Hinc ego me sensi noto quater ore citari:
Ipse sono tenui dixit, Elissa, veni.
Nulla mora est; venio: venio tibi debita coniux:
Sed tamen admissi tarda pudore mei.
Da *veniam culpae*: decepit idoneus auctor
Invidiam noxae detrahit ille meae.
Diva parens, seniorque pater, pia sarcina nati,
Spem mihi mansuri rite dedere viri.
Si fuit errandum, caussas habet error honestas.
Adde fidem; nulla parte pigendus erit.
Durat in extremum, vitaeque novissima nostrae
Prosequitur fati, qui fuit ante, tenor.
Occidit internas coniux mactatus ad aras:
Et sceleris tanti praemia frater habet.
Exul agor; cineresque viri patriamque relinquo:
Et feror in duras, hoste sequente, vias.
Applicor ignotis: fratrique elapsa fretoque,
Quod tibi donavi, perfide, littus emo.
Vrbem constitui; lateque patentia fixi
Moenia, finitimis invidiosa locis.
Bella tument: bellis peregrina et femina tentor:
Vixque rudes portas urbis et arma paro.
Mille procis placui, qui me coïere querentes
Nescio quem thalamis praeposuisse suis.

Quid dubitas vinctam Gaetulo tradere Iärbae?
Praebuerim sceleri brachia nostra tuo.
Est etiam frater; cuius manus impia possit
Respergi nostro, sparsa cruore viri.
Pone Deos, et, quae tangendo, sacra, profanas:
Non bene coelestes impia dextra colit.
Si tu cultor eras elapsis igne futurus;
Poenitet elapsos ignibus esse Deos.
Forsitan et gravidam Dido, scelerate, relinquas;
Parsque tui lateat corpore clausa meo:
Accedet fatis matris miserabilis infans;
Et nondum nato funeris auctor eris:
Cumque parente sua frater morietur Iüli;
Poenaque connexos auferet una duos.
Sed iubet ire Deus. vellem vetuisset adire;
Punica nec Teucris pressa fuisset humus.
Hoc duce, nempe Deo, ventis agitaris iniquis,
Et teris in rapido tempora longa freto.
Pergama vix tanto tibi erant repetenda labore,
Hectore si vivo, quanta fuere, forent.
Non patrium Simoënta petis; sed Thybridas undas.
Nempe, ut pervenias, quo cupis, hospes eris.
Vtque latet, vitatque tuas abstrusa carinas,
Vix tibi continget terra petita seni.
Hos potius populos in dotem, ambage remissa,
Accipe; et advectas Pygmalionis opes.
Ilion in Tyriam transfer felicius urbem:
Hancque, locum regni, sceptraque sacra tene.
Si tibi mens avida est belli, si quaerit Iülus,
Vnde suo partus Marte triumphus eat;
Quem superet, ne quid desit, praebebimus hostem.
Hic pacis leges, hic locus arma capit.
Tu modo, per matrem, fraternaque tela, sagittas,
Perque fugae comites, Dardana sacra, Deos:
Sic superent, quoscunque tua de gente reportas,
Mars ferus et damni sit modus ille tui;

Ascaniusque suos feliciter impleat annos,
Et senis Anchisae molliter ossa cubent:
Parce precor domui, quae se tibi tradit habendam.
Quod crimen dicis, praeter amasse, meum?
Non ego sum Phthias, magnisve oriunda Mycenis:
Nec steterunt in te virque paterque meus.
Si pudet uxoris; non nupta, sed hospita dicar.
Dum tua sit Dido, quodlibet esse feret.
Nota mihi freta sunt Afrum frangentia littus:
Temporibus certis dantque negantque viam.
Cum dabit aura viam, praebebis carbasa ventis.
Nunc levis eiectam continet alga ratem.
Tempus ut observem, manda mihi; certius ibis:
Nec te, si cupies, ipsa manere sinam.
Et socii requiem poscunt; laniataque classis
Postulat exiguas semirefecta moras.
Pro meritis, et si qua tibi praebebimus ultra,
Pro spe coniugii tempora parva peto;
Dum freta mitescunt, et Amor: dum tempore et usu
Fortiter edisco tristia posse pati.
Sin minus; est animus nobis effundere vitam.
In me crudelis non potes esse diu.
Adspicias utinam, quae sit scribentis imago!
Scribimus; et gremio Troïcus ensis adest:
Perque genas lacrimae strictum labuntur in ensem;
Qui iam pro lacrimis sanguine tinctus erit.
Quam bene conveniunt fato tua munera nostro!
Instruis impensa nostra sepulcra brevi.
Nec mea nunc primo feriuntur pectora telo:
Ille locus saevi vulnus Amoris habet.
Anna soror, soror Anna, meae male conscia culpae,
Iam dabis in cineres ultima dona meos.
Nec, consumta rogis, inscribar, Elissa Sichaei;
Hoc tamen in tumuli marmore carmen erit:
Praebuit Aeneas et caussam mortis et ensem.
Ipsa sua Dido concidit usa manu.

EPISTOLA VIII.

HERMIONE ORESTAE.

[Alloquor Hermione nuper fratremque virumque,
Nunc fratrem; nomen coniugis alter habet.]
Pyrrhus Achillides, animosus imagine patris,
Inclusam contra iusque piumque tenet.
Quod potui, renui; ne non invita tenerer:
Caetera femineae non valuere manus.
Quid facis, Aeacide? non sum sine vindice, dixi:
Haec tibi sub domino, Pyrrhe, puella suo est.
Surdior ille freto clamantem nomen Orestae
Traxit inornatis in sua tecta comis.
Quid gravius, capta Lacedaemone, serva tulissem,
Si raperet Graias barbara turba nurus?
Parcius Andromachen vexavit Achaïa victrix,
Cum Danaus Phrygias ureret ignis opes.
At tu, cura mei si te pia tangit, Oreste,
Iniice non timidas in tua iura manus.
An, si quis rapiat stabulis armenta reclusis,
Arma feras? rapta coniuge lentus eris?
Sit socer exemplo, nuptae repetitor ademtae:
Cui pia militiae caussa puella fuit.
Si socer ignavus vidua sedisset in aula:
Nupta foret Paridi mater, ut ante fuit.
Nec tu mille rates sinuosaque vela pararis;
Nec numeros Danai militis: ipse veni.
Sic quoque eram repetenda tamen; nec turpe marito,
Aspera pro caro bella tulisse toro.
Quid? quod avus nobis idem Pelopeïus Atreus?
Et, si non esses vir mihi, frater eras?
Vir, precor, uxori, frater succurre sorori:
Instant officio nomina bina tuo.

Me tibi Tyndareos, vita gravis auctor et annis,
Tradidit: arbitrium neptis habebat avus.
At pater Aeacidae promiserit inscius acti;
Plus quoque, qui prior est ordine, possit avus.
Cum tibi nubebam, nulli mea taeda nocebat:
Si iungar Pyrrho, tu mihi laesus eris.
Et pater ignoscet nostro Menelaus amori:
Succubuit telis praepetis ipse Dei.
Quem sibi permisit, genero permittet amorem:
Proderit exemplo mater amata suo.
Tu mihi, quod matri pater, es: quas egerat olim
Dardanius partes advena, Pyrrhus agit.
Ille licet patriis sine fine superbiat actis;
Et tu, quae referas, acta parentis habes.
Tantalides omnes, ipsumque regebat Achillem.
Hic pars militiae; dux erat ille ducum.
Tu quoque habes proavum Pelopem, Pelopisque parentem.
Si medios numeres, a Iove quintus eris.
Nec virtute cares: arma invidiosa tulisti.
Sed tu quid faceres? induit illa pater.
Materia vellem fortis meliore fuisses:
Non lecta est, operi sed data caussa tuo.
Hanc tamen implesti; iuguloque Aegisthus aperto
Tecta cruentavit, quae pater ante tuus.
Increpat Aeacides, laudemque in crimina vertit;
Et tamen aspectus sustinet ille meos.
Rumpor, et ora mihi pariter cum mente tumescunt:
Pectoraque inclusis ignibus usta dolent.
Hermione coram quidquamne obiectet Orestae?
Nec mihi sunt vires; nec ferus ensis adest.
Flere licet certe: flendo diffundimus iram:
Perque sinum lacrimae, fluminis instar, eunt.
Has solas habeo semper, semperque profundo.
Hument incultae fonte perenne genae.

Hoc generis fato, quod nostros durat in annos,
Tantalides matres apta rapina sumus.
Non ego fluminei referam mendacia cygni:
Nec querar in plumis delituisse Iovem.
Qua duo porrectus longe freta distinet Isthmos,
Vecta peregrinis Hippodamia rotis.
Castori Amyclaeo et Amyclaeo Polluci
Reddita Mopsopia Taenaris urbe soror.
Taenaris, Idaeo trans aequor ab hospite rapta,
Argolicas pro se vertit in arma manus.
Vix equidem memini; memini tamen: omnia luctus,
Omnia solliciti plena timoris erant.
Flebat avus, Phoebeque soror; fratresque gemelli
Orabat superos Leda, suumque Iovem.
Ipsa ego, non longos etiam nunc scissa capillos,
Clamabam, Sine me, me sine, mater, abis?
Nam coniux aberat. ne non Pelopeïa credar,
Ecce Neoptolemo praeda parata fui.
Pelides utinam vitasset Apollinis arcus!
Damnaret nati facta proterva pater.
Nec quondam placuit, nec nunc placuisset Achilli,
Abducta viduum coniuge flere virum.
Quae mea coelestes iniuria fecit iniquos?
Quod mihi, vae miserae! sidus obesse querar?
Parva mea sine matre fui; pater arma ferebat:
Et, duo cum vivant, orba duobus eram.
Non tibi blanditias primis, mea mater, in annis
Incerto dictas ore puella tuli.
Non ego captavi brevibus tua colla lacertis:
Nec gremio sedi sarcina grata tuo.
Non cultus tibi cura mei: nec pacta marito
Intravi thalamos, matre parante, novos.
Obvia prodieram reduci tibi; vera fatebor:
Nec facies nobis nota parentis erat.
Te tamen esse Helenen, quod eras pulcherrima, sensi.
Ipsa requirebas, quae tibi nata foret.

Pars haec una mihi coniux bene cessit Orestes:
Is quoque, ni pro se pugnet, ademtus erit.
Pyrrhus habet raptam, reduce et victore parente:
Munus et hoc nobis diruta Troia dedit.
Cum tamen altus equis Titan radiantibus instat,
Perfruor infelix liberiore malo.
Nox ubi me thalamis, ululantem et acerba gementem,
Condidit, in moesto procubuique toro;
Pro somno lacrimis oculi funguntur obortis:
Quaque licet, fugio, sicut ab hoste, virum.
Saepe malis stupeo; rerumque oblita locique
Ignara tetigi Scyria membra manu.
Vtque nefas sensi; male corpora tacta relinquo:
Et mihi pollutas credor habere manus.
Saepe Neoptolemi pro nomine nomen Orestae
Exit: et errorem vocis, ut omen, amo.
Per genus infelix iuro, generisque parentem,
Qui freta, qui terras, qui sua regna quatit;
Per patris ossa tui, patrui mihi; quae tibi debent,
Quod se sub tumulo fortiter ulta iacent:
Aut ego praemoriar, primoque extinguar in aevo;
Aut ego Tantalidae Tantalis uxor ero.

EPISTOLA IX.

DEIANIRA HERCVLI.

Gratulor Oechaliam titulis accedere nostris:
Victorem victae succubuisse queror.
Fama Pelasgiadas subito pervenit in urbes
Decolor, et factis inficianda tuis;
Quem nunquam Iuno, seriesque immensa laborum
Fregerit: huic Iölen imposuisse iugum.

Hoc velit Eurystheus, velit hoc germana Tonantis;
Laetaque sit vitae labe noverca tuae.
At non ille velit, cui nox, si creditur, una
Non tanta, ut tantus conciperere, fuit.
Plus tibi, quam Iuno, nocuit Venus. illa premendo
Sustulit: haec humili sub pede colla tenet.
Respice vindicibus pacatum viribus orbem
Qua latam Nereus caerulus ambit humum.
Se tibi pax terrae, tibi se tuta aequora debent:
Implesti meritis Solis utramque domum.
Quod te laturum est, coelum prior ipse tulisti:
Hercule supposito sidera fulcit Atlas.
Quid nisi notitia est misero quaesita pudori,
Si macula stupri facta priora notas?
Tene ferunt geminos pressisse tenaciter angues,
Cum tener in cunis iam Iove dignus eras?
Coepisti melius, quam desinis. ultima primis
Cedunt: dissimiles hic vir et ille puer.
Quem non mille ferae, quem non Stheneleïus hostis,
Non potuit Iuno vincere; vincit Amor.
At bene nupta feror, quia nominer Herculis uxor,
Sitque socer, rapidis qui tonat altus equis.
Quam male inaequales veniunt ad aratra iuvenci,
Tam premitur magno coniuge nupta minor.
Non honor est, sed onus, species laesura ferentem
Si qua voles apte nubere, nube pari.
Vir mihi semper abest; et coniuge notior hospes
Monstraque, terribiles persequiturque feras.
Ipsa domo vidua, votis operata pudicis,
Torqueor, infesto ne vir ab hoste cadat.
Inter serpentes, aprosque, avidosque leones
Iactor, et esuros terna per ora canes.
Me pecudum fibrae, simulacraque inania somni,
Ominaque arcana nocte petita movent.
Aucupor infelix incertae murmura famae:
Speque timor dubia, spesque timore cadit.

Mater abest; queriturque Deo placuisse potenti.
  Nec pater Amphitryon, nec puer Hyllus adest.
Arbiter Eurystheus irae Iunonis iniquae
  Sentitur nobis, iraque longa Deae.
Haec mihi ferre parum est: peregrinos addis amores:
  Et mater de te quaelibet esse potest.
Non ego Partheniis temeratam vallibus Augen,
  Nec referam partus, Ormeni nympha, tuos.
Non tibi crimen erunt Teuthrantia turba sorores:
  Quarum de populo nulla relicta tibi est.
Vna, recens crimen, referatur adultera nobis;
  Vnde ego sum Lydo facta noverca Lamo.
Maeandros, toties qui terris errat in isdem,
  Qui lassas in se saepe retorquet aquas,
Vidit in Herculeo suspensa monilia collo;
  Illo, cui coelum sarcina parva fuit.
Non puduit fortes auro cohibere lacertos;
  Et *solidis* gemmas apposuisse toris.
Nempe sub his animam pestis Nemeaea lacertis
  Edidit: unde humerus tegmina laevus habet.
Ausus es hirsutos mitra redimire capillos:
  Aptior Herculeae populus alba comae.
Nec te Maeonia, lascivae more puellae,
  Incingi zona dedecuisse putas?
Non tibi succurrit crudi Diomedis imago,
  Efferus humana qui dape pavit equas?
Si te vidisset cultu Busiris in isto;
  Huic victor victo nempe pudendus eras.
Detrahat Antaeus duro redimicula collo;
  Ne pigeat molli succubuisse viro.
Inter Ioniacas calathum tenuisse puellas
  Diceris; et dominae pertimuisse minas.
Non fugis, Alcide, victricem mille laborum
  Rasilibus calathis imposuisse manum?
Crassaque robusto deducis pollice fila,
  Aequaque famosae pensa rependis herae?

Ah! quoties, digitis dum torques stamina duris,
Praevalidae fusos comminuere manus.
Crederis, infelix, scuticae tremefactus habenis,
Ante pedes dominae procubuisse tuae.
Eximias pompas, praeconia summa triumphi,
Factaque narrabas dissimulanda tibi.
Scilicet immanes elisis faucibus hydros
Infantem cunis involüisse manum?
Vt Tegeeus aper cupressifero Erymantho
Incubet, et vasto pondere laedat humum?
Non tibi Threïciis affixa penatibus ora,
Non hominum pingues caede tacentur equae?
Prodigiumque triplex, armenti dives Iberi
Geryones; quamvis in tribus unus erat?
Inque canes totidem trunco digestus ab uno
Cerberos, implicitis angue minante comis?
Quaeque redundabat fecundo vulnere serpens
Fertilis, et damnis dives ab ipsa suis?
Quique inter laevumque latus laevumque lacertum
Praegrave compressa fauce pependit onus?
Et male confisum pedibus formaque bimembri
Pulsum Thessalicis agmen equestre iugis?
Haec tu Sidonio potes insignitus amictu
Dicere? non cultu lingua retenta silet?
Se quoque Nympha tuis ornavit Iardanis armis,
Et tulit e capto nota tropaea viro.
I nunc, tolle animos, et fortia facta recense:
Quod tu non esses iure, vir illa fuit;
Qua tanto minor es, quanto te, maxime rerum,
Quam quos vicisti, vincere maius erat.
Illi procedit rerum mensura tuarum.
Cede bonis: heres laudis amica tuae.
Pro pudor! hirsuti costis exuta leonis
Aspera texerunt vellera molle latus.
Falleris, et nescis: non sunt spolia ista leonis,
Sed tua, tuque feri victor es; illa tui.

Femina tela tulit Lernaeis atra venenis,
Ferre gravem lana vix satis apta colum:
Instruxitque manum clava domitrice ferarum:
Vidit et in speculo coniugis arma sui.
Haec tamen audieram: licuit non credere famae;
Et venit ad sensus mollis ab aure dolor.
Ante meos oculos adducitur advena pellex:
Nec mihi, quae patior, dissimulare licet.
Non sinis averti; mediam captiva per urbem
Invitis oculis adspicienda venit.
Nec venit incultis, captarum more, capillis,
Fortunam vultu fassa decente suam.
Ingreditur late lato spectabilis auro:
Qualiter in Phrygia tu quoque cultus eras.
Dat vultum populo sublime sub Hercule victo:
Oechaliam vivo stare parente putes.
Forsitan et, pulsa Aetolide Deïanira,
Nomine deposito pellicis, uxor erit:
Eurytidosque Iöles, atque insani Alcidae
Turpia famosus corpora iunget Hymen.
Mens fugit admonitu, frigusque perambulat artus,
Et iacet in gremio languida facta manus.
Me quoque cum multis, sed me sine crimine, amasti;
Ne pigeat, pugnae bis tibi caussa fui.
Cornua flens legit ripis Achelous in udis,
Truncaque limosa tempora mersit aqua.
Semivir occubuit in letifero Eveno
Nessus; et infecit sanguis equinus aquas.
Sed quid ego haec refero? scribenti nuntia venit
Fama, virum tunicae tabe perire meae.
Hei mihi! quid feci? quo me furor egit amantem?
Impia quid dubitas Deïanira mori?
An tuus in media coniux lacerabitur Oeta?
Tu, sceleris tanti caussa, superstes eris?
Si quid adhuc habeo facti, cur Herculis uxor
Credar; coniugii mors mihi pignus erit.

Tu quoque cognosces in me, Meleagre, sororem.
Impia quid dubitas Deïanira mori?
Heu devota domus! solio sedet Agrios alto:
Oenea desertum nuda senecta premit.
Exulat ignotis Tydeus germanus in oris.
Alter fatali vivus in igne fuit.
Exegit ferrum sua per praecordia mater.
Impia quid dubitas Deïanira mori?
Deprecor hoc unum, per iura sacerrima lecti,
Ne videar fatis insidiata tuis.
Nessus, ut est avidum percussus arundine pectus,
Hic, dixit, vires sanguis amoris habet.
Illita Nesseo misi tibi texta veneno.
Impia quid dubitas Deïanira mori?
Iamque vale, seniorque pater, germanaque Gorge,
Et patria, et patriae frater adемte tuae.
Et tu lux oculis hodierna novissima nostris,
Virque, sed o possis! et puer Hylle, vale.

EPISTOLA X.

ARIADNE THESEO.

Mitius inveni, quam te, genus omne ferarum:
Credita non ulli, quam tibi, peius eram.
Quae legis, ex illo, Theseu, tibi littore mitto,
Vnde tuam sine me vela tulere ratem.
In quo me somnusque meus male prodidit, et tu,
Per facinus somnis insidiate meis.
Tempus erat, vitrea quo primum terra pruina
Spargitur, et tectae fronde queruntur aves.
Incertum vigilans, a somno languida, movi
Thesea pressuras semisupina manus.

Nullus erat: referoque manus, iterumque retento,
Perque torum moveo brachia: nullus erat.
Excussere metus somnum. conterrita surgo:
Membraque sunt viduo praecipitata toro.
Protinus adductis sonuerunt pectora palmis:
Vtque erat e somno turbida, rapta coma est.
Luna fuit: specto, si quid, nisi littora, cernam.
Quod videant oculi, nil, nisi littus, habent.
Nunc huc, nunc illuc, et utroque, sine ordine, curro:
Alta puellares tardat arena pedes.
Interea toto clamanti littore, Theseu,
Reddebant nomen concava saxa tuum:
Et quoties ego te, toties locus ipse vocabat;
Ipse locus miserae ferre volebat opem.
Mons fuit; apparent frutices in vertice rari:
Hinc scopulus raucis pendet adesus aquis.
Adscendo; vires animus dabat: atque ita late
Aequora prospectu metior alta meo.
Inde ego, nam ventis quoque sum crudelibus usa,
Vidi praecipiti carbasa tenta Noto.
Aut vidi: aut etiam, cum me vidisse putarem,
Frigidior glacie semanimisque fui.
Nec languere diu patitur dolor. excitor illo,
Excitor; et summa Thesea voce voco.
Quo fugis? exclamo: scelerate, revertere, Theseu.
Flecte ratem; numerum non habet illa suum.
Haec ego, quod voci deerat, plangore replebam.
Verbera cum verbis mista fuere meis.
Si non audires, ut saltem cernere posses,
Iactatae late signa dedere manus.
Candidaque imposui longae velamina virgae,
Scilicet oblitos admonitura mei.
Iamque oculis ereptus eras: tum denique flevi.
Torpuerant molles ante dolore genae.
Quid potius facerent, quam me mea lumina flerent,
Postquam desierant vela videre tua?

Aut ego diffusis erravi sola capillis,
Qualis ab Ogygio concita Baccha Deo:
Aut mare prospiciens in saxo frigida sedi:
Quamque lapis sedes, tam lapis ipsa fui.
Saepe torum repeto, qui nos acceperat ambos;
Sed non acceptos exhibiturus erat.
Et tua, qua possum, pro te vestigia tango;
Strataque, quae membris intepuere tuis.
Incumbo; lacrimisque toro manante profusis,
Pressimus, exclamo, te duo: redde duos.
Venimus huc ambo: cur non discedimus ambo?
Perfide, pars nostri, lectule, maior ubi est?
Quid faciam? quo sola ferar? vacat insula cultu.
Non hominum video, non ego facta boum.
Omne latus terrae cingit mare. navita nusquam:
Nulla per ambiguas puppis itura vias.
Finge dari comitesque mihi, ventosque, ratemque;
Quid sequar? accessus terra paterna negat.
Vt rate felici pacata per aequora labar;
Temperet ut ventos Aeolus; exul ero.
Non ego te, Crete, centum digesta per urbes,
Adspiciam, puero cognita terra Iovi.
Nam pater, et tellus iusto regnata parenti,
Prodita sunt facto, nomina cara, meo:
Cum tibi, ne victor tecto morerere recurvo,
Quae regerent passus, pro duce fila dedi:
Cum mihi dicebas, Per ego ipsa pericula iuro,
Te fore, dum nostrum vivet uterque, meam.
Vivimus: et non sum, Theseu, tua. si modo vivis,
Femina, periuri fraude sepulta viri.
Me quoque, qua fratrem, mactasses, improbe, clava;
Esset, quam dederas, morte soluta fides.
Nunc ego non tantum, quae sum passura, recordor;
Sed quaecunque potest ulla relicta pati.
Occurrunt animo pereundi mille figurae:
Morsque minus poenae, quam mora mortis, habet.

Iam iam venturos aut hac, aut suspicor illac,
  Qui lanient avido viscera dente, lupos.
Forsitan et fulvos tellus alat ista leones.
  Quis scit, an haec saevas tigridas insula habet?
Et freta dicuntur magnas expellere phocas.
  Quid vetat et gladios per latus ire meum?
Tantum ne religer dura captiva catena;
  Neve traham serva grandia pensa manu:
Cui pater est Minos, cui mater filia Phoebi:
  Quodque magis memini, quae tibi pacta fui.
Si mare, si terras, porrectaque littora vidi;
  Multa mihi terrae, multa minantur aquae.
Coelum restabat: timeo simulacra Deorum.
  Destituor rabidis praeda cibusque feris.
Sive colunt habitantque viri, diffidimus illis.
  Externos didici laesa timere viros.
Viveret Androgeos utinam, nec facta luisses
  Impia funeribus, Cecropi terra, tuis!
Nec tua mactasset nodoso stipite, Theseu,
  Ardua parte virum dextera, parte bovem!
Nec tibi quae reditus monstrarent, fila dedissem,
  Fila per adductas saepe recepta manus!
Non equidem miror, si stat victoria tecum,
  Strataque Cretaeam bellua tinxit humum.
Non poterant figi praecordia ferrea cornu:
  Vt te non tegeres, pectore tutus eras.
Illic tu silices, illic adamanta tulisti:
  Illic, qui silices, Thesea, vincat, habes.
Crudeles somni, quid me tenuistis inertem?
  At semel aeterna nocte premenda fui.
Vos quoque, crudeles venti, nimiumque parati;
  Flaminaque in lacrimas officiosa meas.
Dextera crudelis, quae me fratremque necavit;
  Et data poscenti, nomen inane, fides.
In me iurarunt somnus ventusque fidesque.
  Prodita sum caussis una puella tribus.

Ergo ego nec lacrimas matris moritura videbo:
Nec, mea qui digitus lumina condat, erit?
Spiritus infelix peregrinas ibit in auras,
Nec positos artus unget amica manus?
Ossa superstabunt volucres inhumata marinae?
Haec sunt officiis digna sepulcra meis?
Ibis Cecropios portus; patriaque receptus
Cum steteris urbis celsus in arce tuae,
Et bene narraris letum taurique virique,
Sectaque per dubias saxea tecta vias;
Me quoque narrato sola tellure relictam:
Non ego sum titulis surripienda tuis.
Nec pater est Aegeus; nec tu Pittheïdos Aethrae
Filius: auctores saxa fretumque tui.
Dî facerent, ut me summa de puppe videres!
Movisset vultus moesta figura tuos.
Nunc quoque non oculis, sed, qua potes, adspice mente
Haerentem scopulo, quem vaga pulsat aqua.
Adspice demissos lugentis in ore capillos;
Et tunicas lacrimis, sicut ab imbre, graves.
Corpus, ut impulsae segetes Aquilonibus, horret:
Literaque articulo pressa tremente labat.
Non te per meritum, quoniam male cessit, adoro.
Debita sit facto gratia nulla meo:
Sed nec poena quidem. si non ego caussa salutis,
Non tamen est, cur sis tu mihi caussa necis.
Has tibi, plangendo lugubria pectora lassas,
Infelix tendo trans freta longa manus.
Hos tibi, qui superant, ostendo moesta capillos.
Per lacrimas oro, quas tua facta movent;
Flecte ratem, Theseu; versoque relabere vento.
Si prius occidero, tu tamen ossa leges.

EPISTOLA XI.

CANACE MACAREO.

Si qua tamen caecis errabunt scripta lituris;
Oblitus a dominae caede libellus erit.
Dextra tenet calamum; strictum tenet altera ferrum,
Et iacet in gremio charta soluta meo.
Haec est Aeolidos fratri scribentis imago:
Sic videor duro posse placere patri.
Ipse necis cuperem nostrae spectator adesset;
Auctorisque oculis exigeretur opus.
Vt ferus est, multoque suis truculentior Euris,
Spectasset siccis vulnera nostra genis.
Scilicet est aliquid, cum saevis vivere ventis:
Ingenio populi convenit ille sui.
Ille Noto Zephyroque, et Sithonio Aquiloni
Imperat, et pennis, Eure proterve, tuis.
Imperat heu! ventis; tumidae non imperat irae:
Possidet et vitiis regna minora suis.
Quid iuvat admotam per avorum nomina coelo
Inter cognatos posse referre Iovem?
Num minus infestum, funebria munera, ferrum
Feminea teneo, non mea tela, manu?
O! utinam, Macareu, quae nos commisit in unum,
Venisset leto serior hora meo!
Cur unquam plus me, frater, quam frater amasti?
Et tibi, non debet quod soror esse, fui?
Ipsa quoque incalui: qualemque audire solebam,
Nescio quem sensi corde tepente Deum.
Fugerat ore color: macies adduxerat artus:
Sumebant minimos ora coacta cibos.
Nec somni faciles, et nox erat annua nobis:
Et gemitum nullo laesa dolore dabam.

Nec, cur haec facerem, poteram mihi reddere caussam:
  Nec noram, quid amans esset: at illud eram.
Prima malum nutrix animo praesensit anili:
  Prima mihi nutrix, Aeoli, dixit, amas.
Erubui, gremioque pudor deiecit ocellos.
  Haec satis in tacita signa fatentis erant.
Iamque tumescebant vitiati pondera ventris,
  Aegraque furtivum membra gravabat onus.
Quas mihi non herbas, quae non medicamina nutrix
  Attulit, audaci supposuitque manu,
Vt penitus nostris, hoc te celavimus unum,
  Visceribus crescens excuteretur onus!
Ah! nimium vivax admotis restitit infans
  Artibus; et tecto tutus ab hoste fuit.
Iam novies erat orta soror pulcherrima Phoebi,
  Denaque luciferos Luna movebat equos.
Nescia quae faceret subitos mihi caussa dolores,
  Et rudis ad partus, et nova miles eram.
Nec tenui vocem. Quid, ait, tua crimina prodis?
  Oraque clamantis conscia pressit anus.
Quid faciam infelix? gemitus dolor edere cogit;
  Sed timor, et nutrix, et pudor ipse, vetant.
Contineo gemitus, elapsaque verba reprendo:
  Et cogor lacrimas combibere ipsa meas.
Mors erat ante oculos; et opem Lucina negabat:
  Et grave, si morerer, mors quoque crimen erat;
Cum superincumbens, scissa tunicaque comaque,
  Pressa refovisti pectora nostra tuis,
Et mihi, Vive soror, soror o! carissima, dixti,
  Vive: nec unius corpore perde duos.
Spes bona det vires: germano nupta futura es.
  Illius, es de quo mater, et uxor eris.
Mortua, crede mihi, tamen ad tua verba revixi:
  Et positum est uteri crimen onusque mei.

Quid tibi gratariš? media sedet Aeolus aula:
  Crimina sunt oculis surripienda patris.
Frondibus infantem, ramisque albentis olivae,
  Et levibus vittis sedula celat anus:
Fictaque sacra facit, dicitque precantia verba.
  Dat populus sacris, dat pater ipse, viam.
Iam prope limen erat: patrias vagitus ad aures
  Venit, et indicio proditur ille suo.
Eripit infantem, mentitaque sacra revelat
  Aeolus. insana regia voce sonat.
Vt mare fit tremulum, tenui cum stringitur aura;
  Vt quatitur tepido fraxina virga Noto;
Sic mea vibrari pallentia membra videres.
  Quassus ab imposito corpore lectus erat.
Irruit, et nostrum vulgat clamore pudorem:
  Et vix a misèro continet ore manus.
Ipsa nihil, praeter lacrimas, pudibunda profudi:
  Torpuerat gelido lingua retenta metu.
Iamque dari parvum canibusque avibusque nepotem
  Iusserat, in solis destituique locis.
Vagitus dedit ille miser; sensisse putares:
  Quaque suum poterat voce rogabat avum.
Quid mihi tunc animi credas, germane, fuisse;
  Nam potes ex animo colligere ipse tuo;
Cum mea me coram silvas inimicus in altas
  Viscera montanis ferret edenda lupis?
Exierat thalamo: tunc demum pectora plangi
  Contigit, inque meas unguibus ire genas.
Interea patrius vultu moerente satelles
  Venit, et indignos edidit ore sonos:
Aeolus hunc ensem mittit tibi: tradidit ensem:
  Et iubet ex merito scire, quid iste velit.
Scimus; et utemur violento fortiter ense:
  Pectoribus condam dona paterna meis.

His mea muneribus, genitor, connubia donas?
Hac tua dote, pater, filia dives erit?
Tolle procul decepte faces, Hymenaee, maritas,
Et fuge turbato tecta nefanda pede.
Ferte faces in me, quas fertis, Erinnyes atrae:
Vt meus ex isto luceat igne rogus.
Nubite felices, Parca meliore, sorores:
Admissi memores sed tamen este mei.
Quid puer admisit, tam paucis editus horis?
Quo laesit facto, vix bene natus, avum?
Si potuit meruisse necem, meruisse putetur.
Ah! miser admisso plectitur ille meo!
Nate, dolor matris, rabidarum praeda ferarum,
Hei mihi! natali dilacerate tuo:
Nate, parum fausti miserabile pignus amoris;
Haec tibi prima dies, haec tibi summa fuit.
Non mihi te licuit lacrimis perfundere iustis:
In tua non tonsas ferre sepulcra comas.
Non superincubui: non oscula frigida carpsi.
Diripiunt avidae viscera nostra ferae.
Ipsa quoque infantes cum vulnere prosequar umbras:
Nec mater fuero dicta, nec orba diu.
Tu tamen, o! frustra miserae sperate sorori,
Sparsa, precor, nati collige membra tui:
Et refer ad matrem, socioque impone sepulcro:
Vrnaque nos habeat, quamlibet arcta, duos.
Vive memor nostri, lacrimasque in vulnera funde;
Neve reformida corpus amantis amans.
[Tu, rogo, proiectae nimium mandata sororis
Perfer. mandatis perfruar ipsa patris.]

EPISTOLA XII.

MEDEA IASONI.

At tibi Colchorum, memini, regina vacavi,
Ars mea, cum peteres, ut tibi ferret opem.
Tunc, quae dispensant mortalia fila, sorores
Debuerant fusos evoluisse meos.
Tunc potui Medea mori bene. quidquid ab illo
Produxi vitae tempore, poena fuit.
Hei mihi! cur unquam iuvenilibus acta lacertis
Phryxeam petiit Pelias arbor ovem?
Cur unquam Colchi Magnetida vidimus Argo;
Turbaque Phasiacam Graia bibistis aquam;
Aut, semel in nostras quoniam nova puppis arenas
Venerat, audaces attuleratque viros,
Cur mihi plus aequo flavi placuere capilli;
Et decor, et linguae gratia ficta tuae?
Isset anhelatos non praemedicatus in ignes
Immemor Aesonides, oraque adunca boum.
Semina iecisset; totidem sensisset et hostes.
Vt caderet cultu cultor ab ipse suo,
Quantum perfidiae tecum, scelerate, perisset!
Demta forent capiti quam mala multa meo!
Est aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas.
Hac fruar: haec de te gaudia sola feram.
Iussus inexpertam Colchos advertere puppim,
Intrasti patriae regna beata meae.
Hoc illic Medea fui, nova nupta quod hic est.
Quam pater est illi, tam mihi dives erat.
Hic Ephyren bimarem, Scythia tenus ille nivosa
Omne tenet, Ponti qua plaga laeva iacet.
Accipit hospitio iuvenes Aeëta Pelasgos,
Et premitis pictos corpora Graia toros.

Tunc ego te vidi: tunc coepi scire, quid esses.
  Illa fuit mentis prima ruina meae.
Vt vidi, ut perii; nec notis ignibus arsi,
  Ardet ut ad magnos pinea taeda Deos.
Et formosus eras, et me mea fata trahebant:
  Abstulerant oculi lumina nostra tui.
Perfide, sensisti: quis enim bene celat amorem?
  Eminet indicio prodita flamma suo.
Dicitur interea tibi lex, ut dura ferorum
  Insolito premeres vomere colla boum.
[Martis erant tauri plus, quam per cornua, saevi;
  Quorum terribilis spiritus ignis erat.]
Aere pedes solidi, praetentaque naribus aera:
  Nigra per afflatus haec quoque facta suos.
Semina praeterea, populos genitura, iuberis
  Spargere devota lata per arva manu,
Qui peterent secum natis tua corpora telis.
  Illa est agricolae messis iniqua suo.
Lumina custodis, succumbere nescia somno
  Vltimus est aliqua decipere arte labor.
Dixerat Aeëtes: moesti consurgitis omnes:
  Mensaque purpureos deserit alta toros.
Quam tibi nunc longe regnum dotale Creüsae,
  Et socer, et magni nata Creontis erant?
Tristis abis. oculis abeuntem prosequor udis:
  Et dixit tenui murmure lingua, Vale.
Vt positum tetigi thalamo male saucia lectum,
  Acta est per lacrimas nox mihi, quanta fuit.
Ante oculos taurique truces, segetesque nefandae;
  Ante meos oculos pervigil anguis erat.
Hinc amor, hinc timor est. ipsum timor auget amorem.
  Mane erat, et thalamo cara recepta soror,
Disiectamque comas aversaque in ora iacentem
  Invenit, et lacrimis omnia plena meis.

Orat opem Minyis: petit altera, et altera habebit.
Aesonio iuveni, quod rogat illa, damus.
Est nemus et piceis et frondibus ilicis atrum:
Vix illud radiis solis adire licet.
Sunt in eo, fuerantque diu, delubra Dianae:
Aurea barbarica stat Dea facta manu.
Nostin', an exciderunt mecum loca? venimus illuc;
Orsus es infido sic prior ore loqui:
Ius tibi et arbitrium nostrae Fortuna salutis
Tradidit: inque tua vitaque morsque manu.
Perdere posse sat est, si quem iuvet ipsa potestas.
Sed tibi servatus gloria maior ero.
Per mala nostra precor, quorum potes esse levamen;
Per genus et numen cuncta videntis avi;
Per triplicis vultus arcanaque sacra Dianae;
Et si forte alios gens habet ista Deos.
O! virgo, miserere mei; miserere meorum!
Effice me meritis tempus in omne tuum.
Quod si forte virum non dedignare Pelasgum;
Sed mihi tam faciles unde meosque Deos?
Spiritus ante meus tenues vanescat in auras,
Quam thalamo, nisi tu, nupta sit ulla meo.
Conscia sit Iuno, sacris praefecta maritis;
Et Dea, marmorea cuius in aede sumus.
Haec animum, et quota pars haec sunt? movere puellae
Simplicis; et dextrae dextera iuncta meae.
Vidi etiam lacrimas: an pars et fraudis in illis?
Sic cito sum verbis capta puella tuis.
Iungis et aeripedes inadusto corpore tauros,
Et solidam iusso vomere findis humum.
Arva venenatis pro semine dentibus imples:
Nascitur, et gladios scutaque miles habet.
Ipsa ego, quae dederam medicamina, pallida sedi;
Cum vidi subitos arma tenere viros;

Donec terrigenae, facinus miserabile! fratres
Inter se strictas conseruere manus.
Pervigil ecce! draco squamis crepitantibus horrens
Sibilat, et torto pectore verrit humum.
Dotis opes ubi tunc? ubi tunc tibi regia coniux?
Quique maris gemini distinet Isthmos aquas?
Illa ego, quae tibi sum nunc denique barbara facta,
Nunc tibi sum pauper, nunc tibi visa nocens,
Flammea subduxi medicato lumina somno:
Et tibi, quae raperes, vellera tuta dedi.
Proditus est genitor: regnum patriamque reliqui:
Munus in exilio quolibet esse tuli.
Virginitas facta est peregrini praeda latronis:
Optima cum cara matre relicta soror.
At non te fugiens sine me, germane, reliqui.
Deficit hoc uno litera nostra loco.
Quod facere ausa mea est, non audet scribere, dextra:
Sic ego, sed tecum, dilaceranda fui.
Nec tamen extimui, quid enim post illa timerem?
Credere me pelago femina, tamque nocens.
Numen ubi est? ubi Dî? meritas subeamus in alto,
Tu fraudis poenas, credulitatis ego.
Compressos utinam Symplegades elisissent,
Nostraque adhaererent ossibus ossa tuis!
Aut nos Scylla rapax canibus misisset edendos!
Debuit ingratis Scylla nocere viris.
Quaeque vomit fluctus totidem, totidemque resorbet,
Nos quoque Trinacriae supposuisset aquae.
Sospes ad Haemonias victorque reverteris urbes.
Ponitur ad patrios aurea lana Deos.
Quid referam Peliae natas pietate nocentes,
Caesaque virginea membra paterna manu?
Vt culpent alii, tibi me laudare necesse est,
Pro quo sum toties esse coacta nocens.

Ausus es o! iusto desunt sua verba dolori,
  Ausus es, Aesonia, dicere, cede domo.
Iussa domo cessi, natis comitata duobus;
  Et, qui me sequitur semper, amore tui.
Et subito nostras Hymen cantatus ad aures
  Venit, et accenso lampades igne micant,
Tibiaque effundit socialia carmina vobis,
  At mihi funerea flebiliora tuba;
Pertimui; nec adhuc tantum scelus esse putabam:
  Sed tamen in toto pectore frigus erat.
Turba ruunt; et, Hymen, clamant: Hymenaee, frequentant.
  Quo propior vox haec, hoc mihi peius erat.
Diversi flebant servi, lacrimasque tegebant.
  Quis vellet tanti nuntius esse mali?
Me quoque, quidquid erat, potius nescire iuvabat:
  Sed tanquam scirem, mens mea tristis erat.
Cum minor e pueris, iussus studioque videndi,
  Constitit ad geminae limina prima foris:
Hic mihi, Mater, abi; pompam pater, inquit, Iäson
  Ducèt; et adiunctos aureis urget equos.
Protinus abscissa planxi mea pectora veste:
  Tuta nec a digitis ora fuere meis.
Ire animus mediae suadebat in agmina turbae,
  Sertaque compositis demere rapta comis.
Vix me continui, quin sic laniata capillos
  Clamarem, Meus est; iniiceremque manus.
Laese pater, gaude: Colchi gaudete relicti;
  Inferias, umbrae fratris, habete mei.
Deseror, amissis regno patriaque domoque,
  Coniuge: qui nobis omnia solus erat.
Serpentes igitur potui, taurosque furentes;
  Vnum non potui perdomuisse virum?
Quaeque feros pepuli doctis medicatibus ignes,
  Non valeo flammas effugere ipsa meas?

Ipsi me cantus, herbaeque, artesque relinquunt?
Nil Dea, nil Hecates sacra potentis agunt?
Non mihi grata dies: noctes vigilantur amarae:
Nec tener in misero pectore somnus adest.
Quae me non possum, potui sopire draconem.
Vtilior cuivis, quam mihi, cura mea est.
Quos ego servavi, pellex amplectitur artus:
Et nostri fructus illa laboris habet.
Forsitan et, stultae dum te iactare maritae
Quaeris, et iniustis auribus apta loqui,
In faciem moresque meos nova crimina fingas;
Rideat, et vitiis laeta sit illa meis.
Rideat, et Tyrio iaceat sublimis in ostro;
Flebit: et ardores vincet adusta meos.
Dum ferrum flammaeque aderunt, succusque veneni;
Hostis Medeae nullus inultus erit.
Quod si forte preces praecordia ferrea tangunt;
Nunc animis audi verba minora meis.
Tam tibi sum supplex, quam tu mihi saepe fuisti:
Nec moror ante tuos procubuisse pedes.
Si tibi sum vilis; communes respice natos.
Saeviet in partus dira noverca meos.
Et nimium similes tibi sunt: et imagine tangor:
Et, quoties video, lumina nostra madent.
Per superos oro, per avitae lumina flammae,
Per meritum, et natos, pignora nostra, duos;
Redde torum; pro quo tot res insana reliqui.
Adde fidem dictis; auxiliumque refer.
Non ego te imploro contra taurosque virosque;
Vtque tua serpens victa quiescat ope.
Te peto, quem merui, quem nobis ipse dedisti;
Cum quo sum pariter facta parente parens.
Dos ubi sit, quaeris: campo numeravimus illo,
Qui tibi, laturo vellus, arandus erat.
Aureus ille aries, villo spectabilis aureo,
Dos mea: Quam, dicam si tibi, redde; neges.

)s mea tu sospes: dos est mea Graia iuventus.
  I nunc, Sisyphias, improbe, confer opes.
uod vivis; quod habes nuptam socerumque potentem;
  Hoc ipsum, ingratus quod potes esse, meum est.
Quos equidem actutum! sed quid praedicere poenam
  Attinet? ingentes parturit ira minas.
Quo feret ira, sequar. facti fortasse pigebit.
  Et piget infido consuluisse viro.
Viderit ista Deus, qui nunc mea pectora versat.
  Nescio quid certe mens mea maius agit.

EPISTOLA XIII.

LAODAMIA PROTESILAO.

Mittit, et optat amans, quo mittitur, ire, salutem
  Aemonis Aemonio Laodamia viro.
Aulide te fama est vento retinente morari.
  Ah! me cum fugeres, hic ubi ventus erat?
Tum freta debuerant vestris obsistere remis.
  Illud erat saevis utile tempus aquis.
Oscula plura viro, mandataque plura dedissem:
  Et sunt, quae volui dicere, plura, tibi.
Raptus es hinc praeceps: et, qui tua vela vocaret,
  Quem cuperent nautae, non ego, ventus erat.
Ventus erat nautis aptus, non aptus amanti.
  Solvor ab amplexu, Protesilaë, tuo;
inguaque mandantis verba imperfecta relinquit.
  Vix illud potui dicere triste Vale.
cubuit Boreas, arreptaque vela tetendit;
  Iamque meus longe Protesilaus erat.
um potui spectare virum, spectare iuvabat:
  Sumque tuos oculos usque secuta meis.

Vt te non poteram, poteram tua vela videre:
Vela diu vultus detinuere meos.
At postquam nec te, nec vela fugacia vidi;
Et quod spectarem, nil, nisi pontus, erat;
Lux quoque tecum abiit; tenebris exanguis obortis
Succiduo dicor procubuisse genu.
Vix socer Iphiclus, vix me grandaevus Acastus,
Vix mater gelida moesta refecit aqua.
Officium fecere pium, sed inutile nobis.
Indignor miserae non licuisse mori.
Vt rediit animus, pariter rediere dolores;
Pectora legitimus casta momordit amor.
Nec mihi pectendos cura est praebere capillos:
Nec libet aurata corpora veste tegi.
Vt quas pampinea tetigisse Bicorniger hasta
Creditur; huc illuc, quo furor egit, eo.
Conveniunt matres Phylaceides, et mihi clamant,
Indue regales, Laodamia, sinus.
Scilicet ipsa geram saturatas murice vestes:
Bella sub Iliacis moenibus ille gerat?
Ipsa comas pectar: galea caput ille prematur?
Ipsa novas vestes: dura vir arma ferat?
Qua possum, squalore tuos imitata labores
Dicar: et haec belli tempora tristis agam.
Dyspari Priamide, damno formose tuorum,
Tam sis hostis iners, quam malus hospes eras.
Aut te Taenariae faciem culpasse maritae,
Aut illi vellem displicuisse tuam.
Tu, qui pro rapta nimium, Menelaë, laboras,
Hei mihi! quam multis flebilis ultor eris!
Di, precor, a nobis omen removete sinistrum:
Et sua det reduci vir meus arma Iovi.
Sed timeo: quotiesque subit miserabile bellum,
More nivis, lacrimae, sole madentis, eunt.
Ilion et Tenedos, Simoïsque et Xanthus et Ide,
Nomina sunt ipso paene timenda sono.

Nec rapere ausurus, nisi se defendere posset,
  Hospes erat: vires noverat ille suas.
Venerat, ut fama est, multo spectabilis auro,
  Quique suo Phrygias corpore ferret opes;
Classe virisque potens, per quae fera bella geruntur:
  Et sequitur regni pars quotacunque sui.
His ego te victam, consors Ledaea gemellis,
  Suspicor: haec Danais posse nocere puto.
Hectora nescio quem timeo. Paris Hectora dixit
  Ferrea sanguinea bella movere manu.
Hectora, quisquis is est, si sum tibi cara, caveto.
  Signatum memori pectore nomen habe.
Hunc ubi vitaris, alios vitare memento:
  Et multos illic Hectoras esse puta.
Et facito dicas, quoties pugnare parabis,
  Parcere me iussit Laodamia sibi.
Si cadere Argolico fas est sub milite Troiam;
  Te quoque non ullum vulnus habente, cadat.
Pugnet, et adversos tendat Menelaus in hostes:
  Vt rapiat Paridi, quam Paris ante sibi.
Irruat, et caussa quem vincit, vincat et armis.
  Hostibus e mediis nupta petenda viro est.
Caussa tua est dispar: tu tantum vivere pugna,
  Inque pios dominae posse redire sinus.
Parcite, Dardanidae, de tot, precor, hostibus uni:
  Ne meus ex illo corpore sanguis eat.
Non est, quem deceat nudo concurrere ferro,
  Saevaque in oppositos pectora ferre viros.
Fortius ille potest multo, quam pugnat, amare.
  Bella gerant alii; Protesilaus amet.
Nunc fateor; volui revocare; animusque ferebat.
  Substitit auspicii lingua timore mali.
Cum foribus velles ad Troiam exire paternis,
  Pes tuus offenso limine signa dedit.
Vt vidi, ut gemui; tacitoque in pectore dixi:
  Signa reversuri sint, precor, ista viri.

Haec tibi nunc refero, ne sis animosus in armis
    Fac meus in ventos hic timor omnis eat.
Sors quoque nescio quem fato designat iniquo,
    Qui primus Danaum Troada tangat humum.
Infelix, quae prima virum lugebit ademtum!
    Di faciant, ne tu strenuus esse velis!
Inter mille rates tua sit millesima puppis,
    Iamque fatigatas ultima verset aquas.
Hoc quoque praemoneo; de nave novissimus exi;
    Non est, quo properes, terra paterna tibi.
Cum venies, remoque move veloque carinam;
    Inque tuo celerem littore siste gradum.
Sive latet Phoebus, seu terris altior extat;
    Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte, venis:
Nocte tamen, quam luce, magis. nox grata puellis
    Quarum suppositus colla lacertus habet.
Aucupor in lecto mendaces caelibe somnos.
    Dum careo veris, gaudia falsa iuvant.
Sed tua cur nobis pallens occurrit imago?
    Cur venit a verbis multa querela tuis?
Excutior somno; simulacraque noctis adoro;
    Nulla caret fumo Thessalis ara meo.
Tura damus, lacrimamque super; qua sparsa relucet,
    Vt solet adfuso surgere flamma mero.
Quando ego, te reducem cupidis amplexa lacertis,
    Languida laetitia solvar ab ipsa mea?
Quando erit, ut lecto mecum bene iunctus in uno
    Militiae referas splendida facta tuae?
Quae mihi dum referes; quamvis audire iuvabit;
    Multa tamen capies oscula, multa dabis.
Semper in his apte narrantia verba resistunt.
    Promtior est dulci lingua retenta mora.
Sed cum Troia subit, subeunt ventique fretumque;
    Spes bona sollicito victa timore cadit.

Hoc quoque, quod venti prohibent exire carinas,
 Me movet: invitis ire paratis aquis.
Quis velit in patriam vento prohibente reverti?
 A patria pelago vela vetante datis.
Ipse suam non praebet iter Neptunus ad urbem.
 Quo ruitis? vestras quisque redite domos.
Quo ruitis, Danai? ventos audite vetantes.
 Non subiti casus, numinis ista mora est.
Quid petitur tanto, nisi turpis adultera, bello?
 Dum licet, Inachiae vertite vela rates.
Sed quid ego revoco haec? omen revocantis absesto,
 Blandaque compositas aura secundet aquas.
Troasin invideo; quae si lacrimosa suorum
 Funera conspicient, nec procul hostis erit;
Ipsa suis manibus forti nova nupta marito
 Imponet galeam, barbaraque arma dabit.
Arma dabit: dumque arma dabit, simul oscula sumet.
 Hoc genus officii dulce duobus erit.
Producetque virum; dabit et mandata reverti:
 Et dicet, Referas ista, face, arma Iovi.
Ille, ferens dominae mandata recentia secum,
 Pugnabit caute, respicietque domum.
Exuet haec reduci clypeum, galeamque resolvet,
 Excipietque suo pectora lassa sinu.
Nos sumus incertae: nos anxius omnia cogit,
 Quae possunt fieri, facta putare timor.
Dum tamen arma geres diverso miles in orbe,
 Quae referat vultus est mihi cera tuos.
Illi blanditias, illi tibi debita verba
 Dicimus: amplexus accipit illa meos.
Crede mihi; plus est, quam quod videatur, imago.
 Adde sonum cerae; Protesilaus erit.
Hanc specto, teneoque sinu, pro coniuge vero:
 Et, tanquam possit verba referre, queror.

Per reditus, corpusque tuum, mea numina, iuro,
Perque pares animi coniugiique faces:
Perque, quod ut videam canis albere capillis,
Quod tecum possis ipse referre, caput;
Me tibi venturam comitem, quocunque vocaris:
Sive, quod heu timeo! sive superstes eris.
Vltima mandato claudetur epistola parvo:
Si tibi cura mei, sit tibi cura tui.

EPISTOLA XIV.

HYPERMNESTRA LYNCEO.

Mittit Hypermnestre de tot modo fratribus uni:
Caetera nuptarum crimine turba iacet.
Clausa domo teneor, gravibusque coërcita vinclis.
Est mihi supplicii caussa, fuisse piam.
Quod manus extimuit iugulo demittere ferrum,
Sum rea; laudarer, si scelus ausa forem.
Esse ream praestat, quam sic placuisse parenti.
Non piget immunes caedis habere manus.
Me pater igne licet, quem non violavimus, urat;
Quaeque aderant sacris, tendat in ora faces;
Aut illo iugulet, quem non bene tradidit, ense;
Vt, qua non cecidit vir nece, nupta cadam:
Non tamen, ut dicant morientia, Poenitet, ora,
Efficiet; non es, quam piget esse piam.
Poeniteat sceleris Danaum, saevasque sorores.
Hic solet eventus facta nefanda sequi.
Cor pavet admonitu temeratae sanguine noctis;
Et subitus dextrae praepedit orsa tremor.
Quam tu caede putes fungi potuisse mariti,
Scribere de facta non sibi caede timet.

men experiar. Modo facta crepuscula terris;
ima pars lucis, primaque noctis erat:
Ducimur Inachides magni sub tecta tyranni;
Et socer armatas accipit aede nurus.
Vndique collucent praecinctae lampades auro.
Dantur in invitos impia tura focos.
Vulgus, Hymen, Hymenaee, vocant: fugit ille vocantes.
Ipsa Iovis coniux cessit ab urbe sua.
Ecce mero dubii, comitum clamore frequentes,
Flore novo madidas impediente comas,
In thalamos laeti, thalamos, sua busta, feruntur;
Strataque corporibus, funere digna, premunt.
Iamque, cibo vinoque graves somnoque, iacebant;
Securumque quies alta per Argos erat:
Circum me gemitus morientum audire videbar:
Et tamen audibam, quodque verebar, erat.
Sanguis abit; mentemque calor corpusque relinquit:
Inque novo iacui frigida facta toro.
Vt leni Zephyro fragiles vibrantur aristae;
Frigida populeas ut quatit aura comas;
Aut sic, aut etiam tremui magis. ipse iacebas:
Quaeque tibi dederant vina, soporis erant.
Excussere metum violenti iussa parentis;
Erigor; et capio tela tremente manu.
Non ego falsa loquar: ter acutum sustulit ensem,
Ter male sublato recidit ense manus.
Admovi iugulo; sine me tibi vera fateri;
Admovi iugulo tela paterna tuo.
Sed timor et pietas crudelibus obstitit ausis:
Castaque mandatum dextra refugit opus.
Purpureos laniata sinus, laniata capillos,
Exiguo dixi talia verba sono:
Saevus, Hypermnestre, pater est tibi: iussa parentis
Effice; germanis sit comes iste suis.

Femina sum et virgo, natura mitis et annis.
Non faciunt molles ad fera tela manus.
Quin age, dumque iacet, fortes imitare sorores;
Credibile est caesos omnibus esse viros.
Si manus haec aliquam posset committere caedem,
Morte foret dominae sanguinolenta suae.
Quo meruere necem, patruelia regna tenendo,
Quae tamen externis danda forent generis?
Finge viros meruisse mori: quid fecimus ipsae,
Quo mihi commisso non licet esse piae?
Quid mihi cum ferro? quo bellica tela puellae?
Aptior est digitis lana colusque meis.
Haec ego: dumque queror, lacrimae sua verba sequuntur,
Deque meis oculis in tua membra cadunt.
Dum petis amplexus, sopitaque brachia iactas;
Paene manus telo saucia facta tua est.
Iamque patrem, famulosque patris, lucemque timebam.
Expulerunt somnos haec mea dicta tuos:
Surge age, Belide, de tot modo fratribus unus:
Nox tibi, ni properas, ista perennis erit.
Territus exsurgis: fugit omnis inertia somni.
Adspicis in timida fortia tela manu.
Quaerenti caussam, Dum nox sinit, effuge, dixi,
Dum nox atra sinit, tu fugis: ipsa moror.
Mane erat: et Danaus generos ex caede iacentes
Dinumerat. summae criminis unus abes.
Fert male cognatae iacturam mortis in uno;
Et queritur facti sanguinis esse parum.
Abstrahor a patriis pedibus; raptamque capillis,
Haec meruit pietas praemia, carcer habet.
Scilicet ex illo Iunonia permanet ira,
Quo bos ex homine est, ex bove facta Dea.
At satis est poenae, teneram mugisse puellam:
Nec, modo formosam, posse placere Iovi.

Adstitit in ripa liquidi nova vacca parentis,
  Cornuaque in patriis non sua vidit aquis:
Conatoque queri mugitus edidit ore:
  Territaque est forma, territa voce sua.
Quid furis, infelix? quid te miraris in umbra?
  Quid numeras factos ad nova membra pedes?
Illa Iovis magni pellex, metuenda sorori,
  Fronde levas nimiam cespitibusque famem.
Fonte bibis, spectasque tuam stupefacta figuram:
  Et, te ne feriant, quae geris, arma, times.
Quaeque modo, ut possis etiam Iove digna videri,
  Dives eras; nuda nuda recumbis humo.
Per mare, per terras, cognataque flumina curris;
  Dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
Quae tibi caussa fugae? quid, Io, freta longa pererras?
  Non poteris vultus effugere ipsa tuos.
Inachi, quo properas? eadem sequerisque fugisque,
  Tu tibi dux comiti: tu comes ipsa duci.
Per septem Nilus portus emissus in aequor
  Exuit insanae pellicis ora bovi.
Vltima quid refero, quorum mihi cana senectus
  Auctor? dant anni, quod querar, ecce! mei.
Bella pater patruusque gerunt: regnoque domoque
  Pellimur. eiectos ultimus orbis habet.
Ille ferox solus solio sceptroque potitur:
  Cum sene nos inopi turba vagamur inops.
De fratrum populo pars exiguissima restas;
  Quique dati leto, quaeque dedere, fleo.
Nam mihi quot fratres, totidem periere sorores,
  Accipiat lacrimas utraque turba meas.
En! ego, quod vivis, poenae crucianda reservor;
  Quid fiet sonti, cum rea laudis agar?
Et consanguineae quondam centesima turbae
  Infelix, uno fratre manente, cadam.

At tu, si qua piae, Lynceu, tibi cura sororis,
Quaeque tibi tribui munera, dignus habes;
Vel fer opem, vel dede neci: defunctaque vita
Corpora furtivis insuper adde rogis,
Et sepeli lacrimis perfusa fidelibus ossa:
Scriptaque sint titulo nostra sepulcra brevi:
Exul Hypermnestre, pretium pietatis iniquum,
Quam mortem fratri depulit, ipsa tulit.
Scribere plura libet: sed pondere lassa catenae
Est manus; et vires subtrahit ipse timor.

EPISTOLA XV.

SAPPHO PHAONI.

Ecquid, ut inspecta est studiosae litera dextrae,
Protinus est oculis cognita nostra tuis?
An, nisi legisses auctoris nomina Sapphus,
Hoc breve nescires unde veniret opus?
Forsitan et, quare mea sint alterna, requiras,
Carmina; cum lyricis sim magis apta modis.
Flendus amor meus est: elegeïa flebile carmen.
Non facit ad lacrimas barbitos ulla meas.
Vror; ut, indomitis ignem exercentibus Euris,
Fertilis accensis messibus ardet ager.
Arva Phaon celebrat diversa Typhoïdos Aetnae:
Me calor Aetnaeo non minor igne coquit.
Nec mihi, dispositis quae iungam carmina nervis,
Proveniunt; vacuae carmina mentis opus.
Nec me Pyrrhiades Methymniadesve puellae,
Nec me Lesbiadum caetera turba iuvant.
Vilis Anactorie, vilis mihi candida Cydno:
Non oculis grata est Atthis, ut ante, meis;

Atque aliae centum, quas non sine crimine amavi.
Improbe, multarum quod fuit, unus habes.
Est in te facies, sunt apti lusibus anni.
O! facies oculis insidiosa meis!
Sume fidem et pharetram; fies manifestus Apollo.
Accedant capiti cornua, Bacchus eris.
Et Phoebus Daphnen, et Gnosida Bacchus amavit;
Nec norat lyricos illa, vel illa, modos.
At mihi Pegasides blandissima carmina dictant:
Iam canitur toto nomen in orbe meum.
Nec plus Alcaeus, consors patriaeque lyraeque,
Laudis habet: quamvis grandius ille sonet.
Si mihi difficilis formam natura negavit;
Ingenio formae damna rependo meae.
Sum brevis: at nomen, quod terras impleat omnes,
Est mihi: mensuram nominis ipsa fero.
Candida si non sum; placuit Cepheïa Perseo
Andromede, patriae fusca colore suae.
Et variis albae iunguntur saepe columbae:
Et niger a viridi turtur amatur ave.
Si, nisi quae facie poterit te digna videri,
Nulla futura tua est, nulla futura tua est.
At, me cum legeres, etiam formosa videbar:
Vnam iurabas usque decere loqui.
Cantabam; memini: meminerunt omnia amantes:
Oscula cantanti tu mihi rapta dabas.
Haec quoque laudabas, omnique a parte placebam.
Sed tum praecipue, cum fit Amoris opus.
Tunc te plus solito lascivia nostra iuvabat,
Crebraque mobilitas, aptaque verba ioco;
Quique, ubi iam amborum fuerat consumta voluptas,
Plurimus in lasso corpore languor erat.
Nunc tibi Sicelides veniunt, nova praeda, puellae.
Quid mihi cum Lesbo? Sicelis esse volo.
At vos erronem tellure remittite nostrum,
Nisiades matres, Nisiadesque nurus.

Neu vos decipiant blandae mendacia linguae.
Quae dicit vobis, dixerat ante mihi.
Tu quoque, quae montes celebras, Erycina, Sicanos;
Nam tua sum, vati consule, Diva, tuae.
An gravis inceptum peragit Fortuna tenorem,
Et manet in cursu semper acerba suo?
Sex mihi natales ierant; cum lecta parentis
Ante diem lacrimas ossa bibere meas.
Arsit inops frater, captus meretricis amore;
Mistaque cum turpi damna pudore tulit.
Factus inops agili peragit freta caerula remo;
Quasque male amisit, nunc male quaerit opes.
Me quoque, quod monui bene multa fideliter, odit.
Hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit.
Et tanquam desint, quae me sine fine fatigent,
Accumulat curas filia parva meas.
Vltima tu nostris accedis caussa querelis.
Non agitur vento nostra carina suo.
Ecce! iacent collo sparsi sine lege capilli:
Nec premit articulos lucida gemma meos.
Veste tegor vili: nullum est in crinibus aurum:
Non Arabo noster rore capillus olet.
Cui colar infelix, aut cui placuisse laborem?
Ille mei cultus unicus auctor abest.
Molle meum, levibusque cor est violabile telis:
Et semper caussa est, cur ego semper amem;
Sive ita nascenti legem dixere Sorores;
Nec data sunt vitae fila severa meae:
Sive abeunt studia in mores, artisque magistra
Ingenium nobis molle Thalia facit.
Quid mirum, primae si me lanuginis aetas
Abstulit, atque anni, quos vir amare potest?
Hunc ne pro Cephalo raperes, Aurora, timebam.
Et faceres: sed te prima rapina tenet.
Hunc si conspiciat, quae conspicit omnia, Phoebe.
Iussus erit somnos continuare Phaon.

Hunc Venus in coelum curru vexisset eburno;
  Sed videt et Marti posse placere suo.
O! nec adhuc iuvenis, nec iam puer; utilis aetas!
  O! decus, atque aevi gloria magna tui!
Huc ades: inque sinus, formose, relabere nostros.
  Non ut ames, oro, verum ut amare sinas.
Scribimus, et lacrimis oculi rorantur obortis.
  Adspice, quam sit in hoc multa litura loco.
Si tam certus eras hinc ire, modestius isses;
  Et modo dixisses; Lesbi puella, vale.
Non tecum lacrimas, non oscula summa tulisti.
  Denique non timui, quod dolitura fui.
Nil de te mecum est, nisi tantum iniuria: nec tu,
  Admoneat quod te, pignus amantis habes.
Non mandata dedi: neque enim mandata dedissem
  Vlla, nisi, ut nolles immemor esse mei.
Per tibi, qui nunquam longe discedat, Amorem,
  Perque novem iuro, numina nostra, Deas!
Cum mihi nescio quis, Fugiunt tua gaudia, dixit:
  Nec me flere diu, nec potuisse loqui.
Et lacrimae deerant oculis, et lingua palato:
  Adstrictum gelido frigore pectus erat.
Postquam se dolor invenit; nec pectora plangi,
  Nec puduit scissis exululare comis;
Non aliter, quam si gnati pia mater ademti
  Portet ad exstructos corpus inane rogos.
Gaudet, et e nostro crescit moerore Charaxus
  Frater; et ante oculos itque reditque meos.
Vtque pudenda mei videatur caussa doloris;
  Quid dolet haec? certe filia vivit, ait.
Non veniunt in idem pudor atque amor: omne videbat
  Vulgus; eram lacero pectus aperta sinu.
Tu mihi cura, Phaon: te somnia nostra reducunt;
  Somnia formoso candidiora die.
Illic te invenio; quamquam regionibus absis.
  Sed non longa satis gaudia somnus habet.

Saepe tuos nostra cervice onerare lacertos,
Saepe tuae videor supposuisse meos.
Blandior interdum, verisque simillima verba
Eloquor: et vigilant sensibus ora meis.
Oscula cognosco, quae tu committere linguae,
Aptaque consueras accipere, apta dare.
Vlteriora pudet narrare: sed omnia fiunt.
Et iuvat, et sine te non libet esse mihi.
At cum se Titan ostendit, et omnia secum;
Tam cito me somnos destituisse queror.
Antra nemusque peto; tanquam nemus antraque prosint.
Conscia deliciis illa fuere tuis.
Illuc mentis inops, ut quam furialis Erichtho
Impulit, in collo crine iacente, feror.
Antra vident oculi scabro pendentia topho,
Quae mihi Mygdonii marmoris instar erant.
Invenio silvam, quae saepe cubilia nobis
Praebuit, et multa texit opaca coma:
At non invenio dominum silvaeque meumque.
Vile solum locus est: dos erat ille loci.
Agnovi pressas noti mihi cespitis herbas:
De nostro curvum pondere gramen erat.
Incubui; tetigique locum, qua parte fuisti.
Grata prius lacrimas combibit herba meas.
Quin etiam rami positis lugere videntur
Frondibus; et nullae dulce queruntur aves.
Sola virum non ulta pie moestissima mater
Concinit Ismarium Daulias ales Ityn.
Ales Ityn, Sappho desertos cantat amores.
Hactenus; ut media caetera nocte silent.
Est nitidus, vitroque magis perlucidus omni,
Fons sacer: hunc multi numen habere putant:
Quem supra ramos expandit aquatica lotos,
Vna nemus; tenero cespite terra viret.

Hic ego cum lassos posuissem fletibus artus,
Constitit ante oculos Naïas una meos.
Constitit, et dixit, Quoniam non ignibus aequis
Vreris, Ambracias terra petenda tibi.
Phoebus ab excelso, quantum patet, adspicit aequor:
Actiacum populi Leucadiumque vocant.
Hinc se Deucalion, Pyrrhae succensus amore
Misit, et illaeso corpore pressit aquas.
Nec mora: versus Amor tetigit lentissima Pyrrhae
Pectora; Deucalion igne levatus erat.
Hanc legem locus ille tenet. pete protinus altam
Leucada; nec saxo desiluisse time.
Ut monuit; cum voce abiit. ego frigida surgo:
Nec gravidae lacrimas continuere genae.
Ibimus, o! Nymphe, monstrataque saxa petemus.
Sit procul insano victus amore timor.
Quidquid erit, melius, quam nunc, erit. aura, subito.
Haec mea non magnum corpora pondus habent.
Tu quoque, mollis Amor, pennas suppone cadenti:
Ne sim Leucadiae mortua crimen aquae.
Inde chelyn Phoebo, communia munera, ponam:
Et sub ea versus unus et alter erunt:
Grata lyram posui tibi, Phoebe, poëtria Sappho:
Convenit illa mihi, convenit illa tibi.
Cur tamen Actiacas miseram me mittis ad oras,
Cum profugum possis ipse referre pedem?
Tu mihi Leucadia potes esse salubrior unda:
Et forma et meritis tu mihi Phoebus eris.
An potes, o! scopulis, undaque ferocior illa,
Si moriar, titulum mortis habere meae?
At quanto melius jungi mea pectora tecum,
Quam poterant saxis praecipitanda dari!
Haec sunt illa, Phaon, quae tu laudare solebas;
Visaque sunt toties ingeniosa tibi.
Nunc vellem facunda forent! dolor artibus obstat;
Ingeniumque meis substitit omne malis.

Non mihi respondent veteres in carmina vires.
Plectra dolore tacent; muta dolore lyra est.
Lesbides aequoreae, nupturaque nuptaque proles
Lesbides, Aeolia nomina dicta lyra;
Lesbides, infamem quae me fecistis amatae;
Desinite ad citharas turba venire meas.
Abstulit omne Phaon, quod vobis ante placebat.
Me miseram! dixi quam modo paene, meus!
Efficite, ut redeat: vates quoque vestra redibit.
Ingenio vires ille dat, ille rapit.
Ecquid ago precibus? pectusne agreste movetur?
An riget? et Zephyri verba caduca ferunt?
Qui mea verba ferunt, vellem tua vela referrent:
Hoc te, si saperes, lente, decebat opus.
Sive redis, puppique tuae votiva parantur
Munera; quid laceras pectora nostra mora?
Solve ratem: Venus orta mari, mare praestat amanti.
Aura dabit cursum; tu modo solve ratem.
Ipse gubernabit residens in puppe Cupido:
Ipse dabit tenera vela, legetque, manu.
Sive iuvat longe fugisse Pelasgida Sapphô;
Non tamen invenies, cur ego digna fuga.
Hoc saltem miserae crudelis epistola dicat:
Vt mihi Leucadiae fata petantur aquae.

EPISTOLA XVI.

PARIS HELENAE.

Hanc tibi Priamides mitto, Ledaea, salutem,
Quae tribui sola te mihi dante potest.
Eloquar? an flammae non est opus indice notae,
Et plus, quam vellem, iam meus extat amor?

Ille quidem malim lateat; dum tempora dentur
Laetitiae mistos non habitura metus.
Sed male dissimulo. quis enim celaverit ignem,
Lumine qui semper proditur ipse suo?
Si tamen exspectas, vocem quoque rebus ut addam;
Vror: habes animi nuntia verba mei.
Parce, precor, fasso: nec vultu caetera duro
Perlege, sed formae conveniente tuae.
Iamdudum gratum est, quod epistola nostra recepta
Spem facit, hoc recipi me quoque posse modo.
Quae rata sint, nec te frustra promiserit, opto,
Hoc mihi quae suasit, mater Amoris, iter.
Namque ego divino monitu, ne nescia pecces,
Advehor: et coepto non leve numen adest.
Praemia magna quidem, sed non indebita, posco;
Pollicita est thalamo te Cytherea meo.
Hac duce Sigeo dubias a littore feci
Longa Phereclea per freta puppe vias.
Illa dedit faciles auras, ventosque secundos.
In mare nimirum ius habet orta mari.
Perstet et, ut pelagi, sic pectoris adiuvet aestum:
Deferat in portus et mea vota suos.
Attulimus flammas, non hic invenimus, illas;
Hae mihi tam longae caussa fuere viae.
Nam neque tristis hiems, neque nos huc appulit error.
Taenaris est classi terra petita meae.
Nec me crede fretum merces portante carina
Findere. quas habeo, Di tueantur opes.
Nec venio Graias, veluti spectator, ad urbes.
Oppida sunt regni divitiora mei.
Te peto, quam lecto pepigit Venus aurea nostro.
Te prius optavi, quam mihi nota fores.
Ante tuos animo vidi, quam lumine, vultus:
Prima fuit vultus nuntia fama tui.

Nec tamen est mirum, si, sicut oportuit, arcu
Missilibus telis eminus ictus, amo.
Sic placuit fatis: quae ne convellere tentes,
Accipe cum vera dicta relata fide.
Matris adhuc utero, partu remorante, tenebar:
Iam gravidus iusto pondere venter erat:
Illa sibi ingentem visa est sub imagine somni
Flammiferam pleno reddere ventre facem.
Territa consurgit; metuendaque noctis opacae
Visa seni Priamo, vatibus ille, refert.
Arsuram Paridis vates canit Ilion igni.
Pectoris, ut nunc est, fax fuit illa mei.
Forma vigorque animi, quamvis de plebe videbar,
Indicium tectae nobilitatis erant.
Est locus in mediae nemorosis vallibus Idae
Devius, et piceis ilicibusque frequens:
Qui nec ovis placidae, nec amantis saxa capellae,
Nec patulo tardae carpitur ore bovis.
Hinc ego Dardaniae muros, excelsaque tecta,
Et freta prospiciens, arbore nixus eram.
Ecce! pedum pulsu visa est mihi terra moveri:
Vera loquar, veri vix habitura fidem.
Constitit ante oculos, actus velocibus alis,
Atlantis magni Pleïonesque nepos.
Fas vidisse fuit; fas sit mihi visa referre:
Inque Dei digitis aurea virga fuit:
Tresque simul Divae, Venus et cum Pallade Iuno,
Graminibus teneros imposuere pedes.
Obstupui, gelidusque comas erexerat horror;
Cum mihi, Pone metum, nuntius ales ait.
Arbiter es formae: certamina siste Dearum;
Vincere quae forma digna sit una duas.
Neve recusarem, verbis Iovis imperat: et se
Protinus aetheria tollit in astra via.
Mens mea convaluit, subitoque audacia venit:
Nec timui vultu quamque notare meo.

Vincere erant omnes dignae: iudexque querebar,
 Non omnes caussam vincere posse suam.
Sed tamen ex illis iam tunc magis una placebat:
 Hanc esse ut scires, unde movetur amor.
Tantaque vincendi cura est; ingentibus ardent
 Iudicium donis sollicitare meum.
Regna Iovis coniux, virtutem filia iactat.
 Ipse potens dubito, fortis an, esse velim.
Dulce Venus risit, Nec te, Pari, munera tangant;
 Vtraque suspensi plena timoris, ait.
Nos dabimus quod ames, et pulchrae filia Ledae
 Ibit in amplexus, pulchrior ipsa, tuos.
Dixit: et ex aequo donis formaque probata,
 Victorem coelo retulit illa pedem.
Interea, credo, versis ad prospera fatis,
 Regius agnoscor per rata signa puer.
Laeta *domus* nato per tempora longa recepto;
 Addit et ad festos hunc quoque Troia diem.
Vtque ego te cupio, sic me cupiere puellae;
 Multarum votum sola tenere potes.
Nec tantum regum natae petiere ducumque:
 Sed Nymphis etiam curaque amorque fui.
At mihi cunctarum subeunt fastidia, postquam
 Coniugii spes est, Tyndari, facta tui.
Te vigilans oculis, animo te nocte videbam;
 Lumina cum placido victa sopore iacent.
Quid facies praesens, quae nondum visa placebas?
 Ardebam; quamvis hinc procul ignis erat.
Nec potui debere mihi spem longius istam,
 Caerulea peterem quin mea vota via.
Troïa caeduntur Phrygia pineta securi,
 Quaeque erat aequoreis utilis arbor aquis:
Ardua proceris spoliantur Gargara silvis:
 Innumerasque mihi longa dat Ida trabes.
Fundatura citas flectuntur robora naves:
 Texitur et costis panda carina suis.

Addimus antennas, et vela sequentia malos:
Accipit et pictos puppis adunca Deos.
Qua tamen ipse vehor, comitata Cupidine parvo;
Sponsor coniugii stat Dea picta sui.
Imposita est factae postquam manus ultima classi;
Protinus Aegaeis ire iubebar aquis.
Et pater et genitrix inhibent mea vota rogando;
Propositumque pia voce morantur iter.
Et soror effusis, ut erat, Cassandra capillis,
Cum vellent nostrae iam dare vela rates;
Quo ruis? exclamat: referes incendia tecum;
Quanta per has, nescis, flamma petatur aquas.
Vera fuit vates; dictos invenimus ignes:
Et ferus in molli pectore flagrat amor.
Portubus egredior; ventisque ferentibus usus
Applicor in terras, Oebali Nympha, tuas.
Excipit hospitio vir me tuus. hoc quoque factum
Non sine consilio numinibusque Deûm.
Ille quidem ostendit, quidquid Lacedaemone tota
Ostendi dignum conspicuumque fuit.
Sed mihi laudatam cupienti cernere formam,
Lumina, nil aliud, quo caperentur, erat.
Vt vidi, obstupui; praecordiaque intima sensi
Attonitus curis intumuisse novis.
His similes vultus, quantum reminiscor, habebat,
Venit in arbitrium cum Cytherea meum.
Si tu venisses pariter certamen in illud;
In dubium Veneris palma futura fuit.
Magna quidem de te rumor praeconia fecit,
Nullaque de facie nescia terra tua est;
Nec tibi par usquam Phrygia, nec solis ab ortu
Inter formosas altera nomen habet.
Crede sed hoc nobis: minor est tua gloria vero:
Famaque de forma paene maligna tua est.
Plus hic invenio, quam quod promiserit illa:
Et tua materia gloria victa sua est.

Ergo arsit merito, qui noverat omnia, Theseus:
  Et visa es tanto digna rapina viro:
More tuae gentis nitida dum nuda palaestra
  Ludis; et es nudis femina mista viris.
Quod rapuit, laudo: miror, quod reddidit unquam.
  Tam bona constanter praeda tenenda fuit.
Ante recessisset caput hoc cervice cruenta,
  Quam tu de thalamis abstraherere meis.
Tene manus unquam nostrae dimittere vellent?
  Tene meo paterer vivus abire sinu?
Si reddenda fores, aliquid tamen ante tulissem:
  Nec Venus ex toto nostra fuisset iners.
Vel mihi virginitas esset libata; vel illud,
  Quod poterat salva virginitate rapi.
Da modo te; quae sit Paridi constantia, nosces.
  Flamma rogi flammas finiet una meas.
Praeposui regnis ego te, quae maxima quondam
  Pollicita est nobis nupta sororque Iovis:
Dumque tuo possem circumdare brachia collo,
  Contemta est virtus, Pallade dante, mihi.
Nec piget, aut unquam stulte legisse videbor:
  Permanet in voto mens mea firma suo.
Spem modo ne nostram fieri patiare caducam,
  Te precor, o! tanto digna labore peti.
Non ego coniugium generosae degener opto:
  Nec mea, crede mihi, turpiter uxor eris.
Pliada, si quaeres, in nostra gente, Iovemque
  Invenies: medios ut taceamus avos.
Sceptra parens Asiae, qua nulla beatior ora,
  Finibus immensis vix obeunda, tenet.
Innumeras urbes, atque aurea tecta videbis:
  Quaeque suos dicas templa decere Deos.
Ilion adspicies, firmataque turribus altis
  Moenia, Phoebeae structa canore lyrae.
Quid tibi de turba narrem numeroque virorum?
  Vix populum tellus sustinet illa suum.

Occurrent denso tibi Troades agmine matres:
Nec capient Phrygias atria nostra nurus.
O! quoties dices, Quam pauper Achaïa nostra est
Vna domus quaevis urbis habebit opes.
Nec mihi fas fuerit Sparten contemnere vestram.
In qua tu nata es, terra beata mihi est.
Parca sed est Sparte: tu cultu divite digna es.
Ad talem formam non facit iste locus.
Hanc faciem largis sine fine paratibus uti,
Deliciisque decet luxuriare novis.
Cum videas cultum nostra de gente virorum;
Qualem Dardanidas credis habere nurus?
Da modo te facilem: nec dedignare maritum,
Rure Therapnaeo nata puella, Phrygem.
Phryx erat, et nostro genitus de sanguine, qui nunc
Cum Dîs potandas nectare miscet aquas.
Phryx erat Aurorae coniux; tamen abstulit illum,
Extremum noctis quae Dea finit iter.
Phryx etiam Anchises: volucrum cui mater Amorum
Gaudet in Idaeis concubuisse iugis.
Nec, puto, collatis forma Menelaus et annis,
Iudice te, nobis anteferendus erit.
Non dabimus certe socerum tibi, clara fugantem
Lumina; qui trepidos a dape vertat equos:
Nec pater est Priamo soceri de caede cruentus;
Et qui Myrtoas crimine signet aquas:
Nec proavo Stygia nostro captantur in unda
Poma, nec in mediis quaeritur humor aquis.
Quid tamen hoc refert, si te tenet ortus ab illis?
Cogitur huic domui Iupiter esse socer.
Heu facinus! totis indignus noctibus ille
Te tenet, amplexu perfruiturque tuo.
At mihi conspiceris posita vix denique mensa:
Multaque, quae laedant, hoc quoque tempus habet.

Hostibus eveniant convivia talia nostris,
  Experior posito qualia saepe mero.
Poenitet hospitii, cum, me spectante, lacertos
  Imposuit collo rusticus iste tuo.
Rumpor, et invideo, quid enim tamen omnia narrem?
  Membra superiecta cum tua veste fovet.
Oscula cum vero coram non dura daretis;
  Ante oculos posui pocula sumta meos.
Lumina demitto, cum te tenet arctius ille:
  Crescit et invito lentus in ore cibus.
Saepe dedi gemitus: et te, lasciva, notavi
  In gemitu risum non tenuisse meo.
Saepe mero volui flammam compescere: at illa
  Crevit; et ebrietas ignis in igne fuit.
Multaque ne videam, versa cervice recumbo;
  Sed revocas oculos protinus ipsa meos.
Quid faciam, dubito: dolor est meus illa videre;
  Sed dolor a facie maior abesse tua.
Qua licet et possum, luctor celare furorem:
  Sed tamen apparet dissimulatus amor.
Nec tibi verba damus: sentis mea vulnera, sentis.
  Atque utinam soli sint ea nota tibi!
Ah! quoties, lacrimis venientibus, ora reflexi,
  Ne caussam fletus quaereret ille mei!
Ah! quoties iuvenum narravi potus amores,
  Ad vultus referens singula verba tuos!
Indiciumque mei ficto sub nomine feci.
  Ille ego, si nescis, verus amator eram.
Quin etiam, ut possem verbis petulantius uti,
  Non semel ebrietas est simulata mihi.
Prodita sunt, memini, tunica tua pectora laxa,
  Atque oculis aditum nuda dedere meis:
Pectora vel puris nivibus, vel lacte, tuamque
  Complexo matrem candidiora Iove.
Dum stupeo visis, nam pocula forte tenebam,
  Tortilis e digitis excidit ansa meis.

Oscula si natae dederas; ego protinus illa
Hermiones tenero laetus ab ore tuli.
Et modo cantabam veteres resupinus amores:
Et modo per nutum signa tegenda dabam.
Et comitum primas, Clymenen Aethramque, tuarum
Ausus sum blandis nuper adire sonis:
Quae mihi non aliud, quam formidare, locutae,
Orantis medias deseruere preces.
Dî facerent, magni pretium certaminis esses;
Teque suo victor posset habere toro.
Vt tulit Hippomenes Schoeneïda, praemia cursus
Venit ut in Phrygios Hippodamia sinus;
Vt ferus Alcides Acheloïa cornua fregit,
Dum petit amplexus, Deïanira, tuos;
Nostra per has leges audacia fortior isset:
Teque mei scires esse laboris opus.
Nunc mihi nil superest, nisi te, formosa, precari;
Amplectique tuos, si patiare, pedes.
O! decus, o! praesens geminorum gloria fratrum;
O! Iove digna viro, ni Iove nata fores:
Aut ego Sigeos repetam te coniuge portus:
Aut ego Taenaria contegar exul humo.
Non mea sunt summa leviter destricta sagitta
Pectora: descendit vulnus ad ossa meum.
Hoc mihi, nam repeto, fore ut a coeleste sagitta
Figar, erat verax vaticinata soror.
Parce datum fatis, Helene, contemnere amorem
Sic habeas faciles in tua vota Deos.
Multa quidem subeunt; sed coram ut plura loquamur,
Excipe me lecto, nocte silente, tuo.
An pudet, et metuis Venerem temerare maritam?
Castaque legitimi fallere iura tori?
Ah! nimium simplex, Helene, ne rustica dicam,
Hanc faciem culpa posse carere putas!

Aut faciem mutes, aut sis non dura, necesse est.
  Lis est cum forma magna pudicitiae.
Iupiter his gaudet, gaudet Venus aurea furtis.
  Haec tibi nempe patrem furta dedere Iovem.
Vix fieri, si sunt vires in semine avorum,
  Et Iovis et Ledae filia, casta potes.
Casta tamen tum sis, cum te mea Troia tenebit:
  Et tua sim, quaeso, crimina solus ego.
Nunc ea peccemus, quae corrigat hora iugalis:
  Si modo promisit non mihi vana Venus.
Sed tibi et hoc suadet rebus, non voce, maritus:
  Neve sui furtis hospitis obstet, abest.
Non habuit tempus, quo Cressia regna videret,
  Aptius. o! mira calliditate virum!
Ivit, et, Idaei, mando tibi, dixit iturus,
  Curam pro nobis hospitis, uxor, agas.
Negligis absentis, testor, mandata mariti:
  Cura tibi non est hospitis ulla tui.
Hunccine tu speres hominem sine pectore dotes
  Posse satis formae, Tyndari, nosse tuae?
Falleris: ignorat. nec, si bona summa putaret,
  Quae tenet, externo crederet illa viro.
Vt te nec mea vox, nec te meus incitet ardor;
  Cogimur ipsius commoditate frui:
Aut erimus stulti, sic ut superemus et ipsum,
  Si tam securum tempus abibit iners.
Paene suis ad te manibus deducit amantem.
  Vtere non vafri simplicitate viri.
Sola iaces viduo tam longa nocte cubili:
  In viduo iaceo solus et ipse toro.
Te mihi, meque tibi communia gaudia iungant.
  Candidior medio nox erit illa die.
Tunc ego iurabo quaevis tibi numina; meque
  Adstringam verbis in sacra iura tuis.
Tunc ego, si non est fallax fiducia nostri,
  Efficiam praesens, ut mea regna petas.

Si pudet, et metuis, ne me videare secuta;
Ipse reus sine te criminis huius agar.
Nam sequar Aegidae factum, fratrumque tuorum.
Exemplo tangi non propiore potes.
Te rapuit Theseus; geminas Leucippidas illi:
Quartus in exemplis adnumerabor ego.
Troïa classis adest, armis instructa virisque.
Iam facient celeres remus et aura vias.
Ibis Dardanias ingens regina per urbes:
Teque novam credet vulgus adesse Deam.
Quaque feres gressus, adolebunt cinnama flammae,
Caesaque sanguineam victima planget humum:
Dona pater fratresque, et cum genitrice sorores,
Iliadesque omnes, totaque Troia, dabunt.
Hei mihi! pars a me vix dicitur ulla futuri.
Plura feres, quam quae litera nostra refert.
Nec tu rapta time, ne nos fera bella sequantur,
Concitet et vires Graecia magna suas.
Tot prius abductis, dic, quae repetita per arma est?
Crede mihi, vanos res habet ista metus.
Nomine ceperunt Aquilonis Erechthida Thraces:
Et tuta a bello Bistonis ora fuit.
Phasida puppe nova vexit Pagasaeus Iäson:
Laesa nec est Colcha Thessala terra manu.
Te quoque qui rapuit, rapuit Minoïda Theseus:
Nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.
Terror in his ipso maior solet esse periclo:
Quaeque timere libet, pertimuisse pudet.
Finge tamen, si vis, ingens consurgere bellum;
Et mihi sunt vires: et mea tela nocent.
Nec minor est Asiae, quam vestrae copia terrae:
Illa viris dives, dives abundat equis.
Nec plus Atrides animi Menelaus habebit,
Quam Paris, aut armis anteferendus erit.
Paene puer caesis abducta armenta recepi
Hostibus: et caussam nominis inde tuli.

Paene puer vario iuvenes certamine vici;
  In quibus Ilioneus, Deïphobusque fuit.
Neve putes, non me, nisi comminus, esse timendum:
  Figitur in iusso nostra sagitta loco.
Num potes haec illi primae dare facta iuventae?
  Instruere Atriden num potes arte mea?
Omnia si dederis; numquid dabis Hectora fratrem?
  Vnus is innumeri militis instar habet.
Quid valeam, nescis, et te mea robora fallunt:
  Ignoras, cui sis nupta futura viro.
Aut igitur nullo belli repetere tumultu:
  Aut cedent Marti Dorica castra meo.
Nec tamen indigner, pro tanta sumere ferrum
  Coniuge; certamen praemia magna movent.
Tu quoque, si de te totus contenderit orbis,
  Nomen ab aeterna posteritate feres.
Spe modo non timida, Dîs hinc egressa secundis,
  Exige cum plena munera pacta fide.

EPISTOLA XVII.

HELENA PARIDI.

Nunc oculos tua cum violarit epistola nostros;
  Non rescribendi gloria visa levis.
Ausus es, hospitii temeratis, advena, sacris,
  Legitimam nuptae sollicitare fidem?
Scilicet idcirco ventosa per aequora vectum
  Excepit portu Taenaris ora suo?
Nec tibi, diversa quamvis e gente venires,
  Oppositas habuit regia nostra fores:
Esset ut officii merces iniuria tanti?
  Qui sic intrabas, hospes, an hostis, eras?

Nec dubito, quin haec, cum sit tam iusta, vocetur
Rustica iudicio nostra querela tuo.
Rustica sim sane, dum non oblita pudoris:
Dumque tenor vitae sit sine labe meae.
Si non est ficto vultus mihi tristis in ore;
Nec sedeo duris torva superciliis;
Fama tamen clara est: et adhuc sine crimine vixi.
Et laudem de me nullus adulter habet.
Quo magis admiror, quae sit fiducia coepti;
Spemque tori dederit quae tibi caussa mei.
An, quia vim nobis Neptunius attulit heros,
Rapta semel, videor bis quoque digna rapi?
Crimen erat nostrum, si delenita fuissem.
Cum sim rapta, meum quid, nisi nolle, fuit?
Non tamen e facto fructum tulit ille petitum:
Excepto redii passa timore nihil.
Oscula luctanti tantummodo pauca protervus
Abstulit: ulterius nil habet ille mei.
Quae tua nequitia est, non his contenta fuisset.
Dî melius! similis non fuit ille tui.
Reddidit intactam; minuitque modestia crimen:
Et iuvenem facti poenituisse patet.
Thesea poenituit, Paris ut succederet illi,
Ne quando nomen non sit in ore meum?
Nec tamen irascor; quis enim irascatur amanti?
Si modo, quem praefers, non simulatur amor.
Hoc quoque enim dubito: non quo fiducia desit,
Aut mea sit facies non bene nota mihi:
Sed quia credulitas damno solet esse puellis,
Verbaque dicuntur vestra carere fide.
At peccant aliae; matronaque rara pudica est.
Quid prohibet raris nomen inesse meum?
Nam mea quod visa est tibi mater idonea, cuius
Exemplo flecti me quoque posse putes:
Matris in admisso, falsa sub imagine lusae,
Error inest: pluma tectus adulter erat.

Nil ego, si peccem, possim nescisse: nec ullus
  Error, qui facti crimen obumbret, erit.
Illa bene erravit, vitiumque auctore redemit.
  Felix in culpa quo Iove dicar ego?
Quod genus, et proavos, et regia nomina iactas:
  Clara satis domus haec nobilitate sua est.
Iupiter ut soceri proavus taceatur, et omne
  Tantalidae Pelopis Tyndareique decus;
Dat mihi Leda Iovem, cycno decepta, parentem,
  Quae falsam gremio credula fovit avem.
I nunc, et Phrygiae late primordia gentis,
  Cumque suo Priamum Laomedonte refer.
Quos ego suspicio: sed, qui tibi gloria magna est
  Quintus, is a nostro nomine primus erit.
Sceptra tuae quamvis rear esse potentia Troiae,
  Non tamen haec illis esse minora puto.
Si iam divitiis locus hic numeroque virorum
  Vincitur: at certe barbara terra tua est.
Munera tanta quidem promittit epistola dives,
  Vt possint ipsas illa movere Deas.
Sed si iam fines vellem transire pudoris;
  Tu melior culpae caussa futurus eras.
Aut ego perpetuo famam sine labe tenebo;
  Aut ego te potius, quam tua dona, sequar.
Vtque ea non sperno; sic acceptissima semper
  Munera sunt, auctor quae pretiosa facit.
Plus multo est, quod amas; quod sum tibi caussa laboris:
  Quod per tam longas spes tua venit aquas.
Illa quoque, apposita quae nunc facis, improbe, mensa,
  Quamvis experiar dissimulare, noto:
Cum modo me spectas oculis, lascive, protervis;
  Quos vix instantes lumina nostra ferunt:
Et modo suspiras: modo pocula proxima nobis
  Sumis; quaque bibi, tu quoque parte bibis.

Ah! quoties digitis, quoties ego tecta notavi
Signa supercilio paene loquente dari!
Et saepe extimui, ne vir meus illa videret:
Non satis occultis erubuique notis.
Saepe vel exiguo, vel nullo murmure, dixi,
Nil pudet hunc: nec vox haec mea falsa fuit.
Orbe quoque in mensae legi sub nomine nostro,
Quod deducta mero litera fecit, AMO.
Credere me tamen hoc oculo renuente negavi.
Hei mihi! iam didici sic quoque posse loqui.
His ego blanditiis, si peccatura fuissem,
Flecterer: his poterant pectora nostra capi.
Est quoque, confiteor, facies tibi rara: potestque
Velle sub amplexus ire puella tuos.
Altera vel potius felix sine crimine fiat,
Quam cadat externo noster amore pudor.
Disce meo exemplo, formosis posse carere.
Est virtus, placitis abstinuisse bonis.
Quam multos credas iuvenes optare, quod optas,
Qui sapiant? oculos an Paris unus habes?
Non tu plus cernis: sed plus temerarius audes:
Nec tibi plus cordis, sed magis oris inest.
Tunc ego te vellem celeri venisse carina,
Cum mea virginitas mille petita procis.
Si te vidissem, primus de mille fuisses.
Iudicio veniam vir dabit ipse meo.
Ad possessa venis praeceptaque gaudia serus.
Spes tua lenta fuit: quod petis, alter habet.
Vt tamen optarem fieri tibi Troïa coniux,
Invitam sic me nec Menelaus habet.
Desine molle, precor, verbis convellere pectus:
Neve mihi, quam te dicis amare, noce:
Sed sine, quam tribuit sortem Fortuna, tueri;
Nec spolium nostri turpe pudoris habe.
At Venus hoc pacta est: et in altae vallibus Idae
Tres tibi se nudas exhibuere Deae:

Vnaque cum regnum, belli daret altera laudem;
Tyndaridos coniux, tertia dixit, eris.
Credere vix equidem coelestia corpora possum
Arbitrio formam supposuisse tuo.
Vtque sit hoc verum; certe pars altera ficta est,
Iudicii pretium qua data dicor ego.
Non est tanta mihi fiducia corporis, ut me
Maxima, teste Dea, dona fuisse putem.
Contenta est oculis hominum mea forma probari:
Laudatrix Venus est invidiosa mihi.
Sed nihil infirmo: faveo quoque laudibus istis:
Nam mea vox quare, quod cupit, esse neget?
Nec tu succense, nimium mihi creditus aegre.
Tarda solet magnis rebus inesse fides.
Prima mea est igitur Veneri placuisse voluptas:
Proxima, me visam praemia summa tibi:
Nec te Palladios, nec te Iunonis honores
Auditis Helenae praeposuisse bonis.
Ergo ego sum virtus? ego sum tibi nobile regnum?
Ferrea sim, si non hoc ego pectus amem.
Ferrea, crede mihi, non sum: sed amare repugno
Illum, quem fieri vix puto posse meum.
Quid bibulum curvo proscindere littus aratro,
Spemque sequi coner, quam locus ipse neget?
Sum rudis ad Veneris furtum: nullaque fidelem,
Dî mihi sunt testes, lusimus arte virum.
Nunc quoque, quod tacito mando mea verba libello,
Fungitur officio litera nostra novo.
Felices, quibus usus adest! ego, nescia rerum,
Difficilem culpae suspicor esse viam.
Ipse malo metus est. iam nunc confundor, et omnes
In nostris oculos vultibus esse reor.
Nec reor hoc falso. sensi mala murmura vulgi:
Et quasdam voces retulit Aethra mihi.
At tu dissimula: nisi si desistere mavis.
Sed cur desistas? dissimulare potes.

Lude, sed occulte. maior, non maxima, nobis
Est data libertas, quod Menelaus abest.
Ille quidem procul est, ita re cogente, profectus.
Magna fuit subitae iustaque caussa viae.
Aut mihi sic visum est. ego, cum dubitaret, an iret,
Quamprimum, dixi, fac rediturus eas.
Omine laetatus dedit oscula: Resque, domusque,
Et tibi sit curae Troïus hospes, ait.
Vix tenui risum; quem dum compescere luctor,
Nil illi potui dicere, praeter, Erit.
Vela quidem Creten ventis dedit ille secundis:
Sed tu non ideo cuncta licere puta.
Sic meus hinc vir abest, ut me custodiat absens.
An nescis longas regibus esse manus?
Fama quoque est oneri: nam quo constantius ore
Laudamur vestro, iustius ille timet.
Quae iuvat, ut nunc est, eadem mihi gloria damno est:
Et melius famae verba dedisse foret.
Nec, quod abest, hic me tecum mirare relictam:
Moribus et vitae credidit ille meae.
De facie metuit, vitae confidit: et illum
Securum probitas, forma timere facit.
Tempora ne pereant ultro data, praecipis; utque
Simplicis utamur commoditate viri.
Et libet, et timeo: nec adhuc exacta voluntas
Est satis; in dubio pectora nostra labant:
Et vir abest nobis; et tu sine coniuge dormis:
Inque vicem tua me, te mea, forma capit:
Et longae noctes: et iam sermone coïmus:
Et tu, me miseram! blandus: et una domus:
Et peream, si non invitant omnia culpam.
Nescio quo tardor sed tamen ipsa metu.
Quam male persuades, utinam bene cogere possis
Vi mea rusticitas excutienda fuit.

Vtilis interdum est ipsis iniuria passis.
  Sic certe felix esse coacta velim.
Dum novus est, potius coepto pugnemus amori:
  Flamma recens parva sparsa resedit aqua.
Certus in hospitibus non est amor; errat, ut ipsi:
  Cumque nihil speres firmius esse, fuit.
Hypsipyle testis, testis Minoïa virgo est,
  In non exhibitis utraque lusa toris.
Tu quoque dilectam multos, infide, per annos
  Diceris Oenonen destituisse tuam.
Nec tamen ipse negas; et nobis omnia de te
  Quaerere, si nescis, maxima cura fuit.
Adde quod, ut cupias constans in amore manere,
  Non potes: expediunt iam tua vela Phryges.
Dum loqueris mecum, dum nox sperata paratur,
  Qui ferat in patriam, iam tibi ventus erit.
Cursibus in mediis novitatis plena relinques
  Gaudia: cum ventis noster abibit amor.
An sequar, ut suades, laudataque Pergama visam,
  Pronurus et magni Laomedontis ero?
Non ita contemno volucris praeconia Famae,
  Vt probris terras impleat illa meis.
Quid de me Sparte poterit, quid Achaïa tota,
  Quid gentes Asiae, quid tua Troia loqui?
Quid Priamus de me, Priami quid sentiet uxor,
  Totque tui fratres, Dardanidesque nurus?
Tu quoque, qui poteris tibi me sperare fidelem,
  Et non exemplis anxius esse tuis?
Quicunque Iliacos intraverit advena portus,
  Is tibi solliciti caussa timoris erit.
Ipse mihi quoties iratus, Adultera, dices
  Oblitus nostro crimen inesse tuum.
Delicti fies idem reprehensor et auctor.
  Terra, precor, vultus obruat ante meos.
At fruar Iliacis opibus, cultuque beato:
  Donaque promissis uberiora feram.

Purpura nempe mihi, pretiosaque texta dabuntur:
Congestoque auri pondere dives ero.
Da veniam fassae; non sunt tua munera tanti.
Nescio quo tellus me tenet ista modo.
Quis mihi, si laedar, Phrygiis succurrat in oris?
Vnde petam fratres, unde parentis opem?
Omnia Medeae fallax promisit Iäson:
Pulsa est Aesonia num minus illa domo?
Non erat Aeëtes, ad quem despecta rediret:
Non Ipsea parens, Chalciopeque soror.
Tale nihil timeo: sed nec Medea timebat.
Fallitur augurio spes bona saepe suo.
Omnibus invenies, quae nunc iactantur in alto,
Navibus a portu lene fuisse fretum.
Fax quoque me terret, quam se peperisse cruentam
Ante diem partus est tua visa parens:
Et vatum timeo monitus, quos igne Pelasgo
Ilion arsuram praemonuisse ferunt.
Vtque favet Cytherea tibi, quia vicit, habetque
Parta per arbitrium bina tropaea tuum;
Sic illas vereor, quae, si tua gloria vera est,
Iudice te caussam non tenuere duae.
Nec dubito, quin, te si prosequar, arma parentur.
Ibit per gladios, hei mihi! noster amor.
An fera Centauris indicere bella coëgit
Atracis Haemonios Hippodamia viros?
Tu fore tam iusta lentum Menelaon in ira,
Et geminos fratres, Tyndareumque putas?
Quod bene te iactes, et fortia facta loquaris;
A verbis facies dissidet ista suis.
Apta magis Veneri, quam sunt tua corpora Marti.
Bella gerant fortes: tu, Pari, semper ama.
Hectora, quem laudas, pro te pugnare iubeto:
Militia est operis altera digna tuis.
His ego, si saperem, paulloque audacior essem,
Vterer. utetur, si qua puella sapit:

Aut ego deposito faciam fortasse pudore;
  Et dabo coniunctas tempore victa manus.
Quod petis, ut furtim praesentes plura loquamur;
  Scimus quid captes, colloquiumque voces.
Sed nimium properas; et adhuc tua messis in herba est.
  Haec mora sit voto forsan amica tuo.
Hactenus arcanum furtivae conscia mentis
  Litera, iam lasso pollice, sistat opus.
Caetera per socias Clymenen Aethramque loquamur,
  Quae mihi sunt comites consiliumque duae.

EPISTOLA XVIII.

LEANDER HERONI.

Mittit Abydenus, quam mallet ferre, salutem,
  Si cadat ira maris, Sesti puella, tibi.
Si mihi Dî faciles, et sunt in amore secundi;
  Invitis oculis haec mea verba leges.
Sed non sunt faciles: nam cur mea vota morentur,
  Currere me nota nec patiantur aqua?
Ipsa vides coelum pice nigrius; et freta ventis
  Turbida, perque cavas vix obeunda rates.
Vnus, et hic audax, a quo tibi litera nostra
  Redditur, e portu navita movit iter.
Adscensurus eram: nisi quod, cum vincula prorae
  Solveret, in speculis omnis Abydos erat.
Non poteram celare meos, velut ante, parentes:
  Quemque tegi volumus, non latuisset amor.
Protinus haec scribens, Felix, i, litera, dixi:
  Iam tibi formosam porriget illa manum.

Forsitan admotis dominae tangere labellis;
Rumpere dum niveo vincula dente volet.
Talibus exiguo dictis mihi murmure verbis,
Caetera cum charta dextra locuta mea est.
At quanto mallem, quam scriberet, illa nataret,
Meque per assuetas sedula ferret aquas!
Aptior illa quidem placido dare verbera ponto:
Est tamen et sensus apta ministra mei.
Septima nox agitur, spatium mihi longius anno,
Sollicitum raucis ut mare fervet aquis.
His ego si vidi mulcentem pectora somnum
Noctibus, insani sit mora longa freti.
Rupe sedens aliqua specto tua littora tristis:
Et quo non possum corpore, mente feror.
Lumina quin etiam summa vigilantia turre,
Aut videt, aut acies nostra videre putat.
Ter mihi deposita est in sicca vestis arena.
Ter grave tentavi carpere nudus iter.
Obstitit inceptis tumidum iuvenilibus aequor:
Mersit et adversis ora natantis aquis.
At tu de rapidis, immansuetissime, ventis,
Quid mecum certa praelia mente geris?
In me, si nescis, Borea, non aequora, saevis.
Quid faceres, esset ni tibi notus amor?
Tam gelidus cum sis, non te tamen, improbe, quondam
Ignibus Actaeis incaluisse negas.
Gaudia rapturo si quis tibi claudere vellet
Aërios aditus, quo paterere modo?
Parce, precor; facilemque move moderatius auram.
Imperet Hippotades sic tibi triste nihil.
Vana peto, precibusque meis obmurmurat ipse:
Quasque quatit, nulla parte coërcet aquas.
Nunc daret audaces utinam mihi Daedalus alas!
Icarium quamvis hic prope littus adest.

Quidquid erit, patiar: liceat modo corpus in auras
  Tollere, quod dubia saepe pependit aqua.
Interea, dum cuncta negant ventique fretumque,
  Mente agito furti tempora prima mei.
Nox erat incipiens; namque est meminisse voluptas;
  Cum foribus patriis egrediebar amans.
Nec mora, deposito pariter cum veste timore,
  Iactabam liquido brachia lenta mari.
Luna fere tremulum praebebat lumen eunti,
  Vt comes in nostras officiosa vias.
Hanc ego suspiciens, Faveas, Dea candida, dixi;
  Et subeant animo Latmia saxa tuo.
Non sinat Endymion te pectoris esse severi.
  Flecte, precor, vultus ad mea furta tuos.
Tu, Dea, mortalem coelo delapsa petebas.
  Vera loqui liceat: quam sequor, ipsa Dea est.
Neu referam mores coelesti pectore dignos;
  Forma nisi in veras non cadit illa Deas.
A Veneris facie non est prior ulla tuaque.
  Neve meis credas vocibus, ipsa vides.
Quanto, cum fulges radiis argentea puris,
  Concedunt flammis sidera cuncta tuis;
Tanto formosis formosior omnibus illa est;
  Si dubitas, caecum, Cynthia, lumen habes.
Haec ego, vel certe non his diversa, locutus
  Per mihi cedentes nocte ferebar aquas.
Vnda repercussae radiabat imagine Lunae,
  Et nitor in tacita nocte diurnus erat:
Nullaque vox, nostras nullum veniebat ad aures
  Praeter dimotae corpore murmur aquae.
Alcyones solae, memores Ceycis amati,
  Nescio quid visae sunt mihi dulce queri.
Iamque fatigatis humero sub utroque lacertis,
  Fortiter in summas erigor altus aquas.
Vt procul adspexi lumen, Meus ignis in illo est;
  Illa meum, dixi, littora numen habent.

Et subito lassis vires rediere lacertis:
  Visaque, quam fuerat, mollior unda mihi.
Frigora ne possim gelidi sentire profundi,
  Qui calet in cupido pectore, praestat amor.
Quo magis accedo, propioraque littora fiunt,
  Quoque minus restat; plus libet ire mihi.
Cum vero possum cerni quoque; protinus addis
  Spectatrix animos, ut valeamque facis.
Nunc etiam nando dominae placuisse laboro,
  Atque oculis iacto brachia nostra tuis.
Te tua vix prohibet nutrix descendere in altum.
  Hoc quoque enim vidi: nec mihi verba dabas.
Nec tamen effecit, quamvis retinebat euntem,
  Ne fieret prima pes tuus udus aqua.
Excipis amplexu, feliciaque oscula iungis:
  Oscula, Dî magni! trans mare digna peti:
Deque tuis demtos humeris mihi tradis amictus:
  Et madidam siccas aequoris imbre comam.
Caetera nox et nos, et turris conscia novit,
  Quodque mihi lumen per vada monstrat iter.
Nec magis illius numerari gaudia noctis,
  Hellespontiaci quam maris alga potest.
Quo brevius spatium nobis ad furta dabatur,
  Hoc magis est cautum, ne foret illud iners.
Iamque, fugatura Tithoni coniuge noctem,
  Praevius Aurorae Lucifer ortus erat.
Oscula congerimus properata, sine ordine, raptim,
  Et querimur parvas noctibus esse moras.
Atque ita cunctatus, monitu nutricis amaro
  Frigida deserta littora turre peto.
Digredimur flentes: repetoque ego Virginis aequor,
  Respiciens dominam, dum licet, usque meam.
Si qua fides vero est; veniens huc esse natator;
  Cum redeo, videor naufragus esse mihi.
Hoc quoque si credas; ad te via prona videtur:
  A te cum redeo, clivus inertis aquae.

Invitus repeto patriam: quis credere possit?
  Invitus certe nunc moror urbe mea.
Hei mihi! cur animo iuncti secernimur undis?
  Vnaque mens, tellus non habet una duos?
Vel tua me Sestos, vel te mea sumat Abydos:
  Tam tua terra mihi, quam tibi nostra, placet.
Cur ego confundor, quoties confunditur aequor?
  Cur mihi caussa levis, ventus, obesse potest?
Iam nostros curvi norunt delphines amores:
  Ignotum nec me piscibus esse reor.
Iam patet attritus solitarum limes aquarum
  Non aliter, multa quam via pressa rota.
Quod mihi non esset, nisi sic, iter, ante querebar:
  At nunc per ventos hoc quoque deesse queror.
Fluctibus immodicis Athamantidos aequora canent,
  Vixque manet portu tuta carina suo.
Hoc mare, cum primum de Virgine nomina mersa,
  Quae tenet, est nactum, tale fuisse puto:
Et satis amissa locus hic infamis ab Helle est:
  Vtque mihi parcat, crimine nomen habet.
Invideo Phryxo; quem per freta tristia tutum
  Aurea lanigero vellere vexit ovis.
Nec tamen officium pecoris navisve requiro:
  Dummodo, quas findam corpore, dentur aquae.
Arte egeo nulla: fiat modo copia nandi,
  Idem navigium, navita, vector, ero.
Nec sequar aut Helicen, aut, qua Tyros utitur, Arcton:
  Publica non curat sidera noster amor.
Andromeden alius spectet, claramve Coronam,
  Quaeque micat gelido Parrhasis Vrsa polo.
At mihi, quod Perseus et cum Iove Liber amarunt,
  Indicium dubiae non placet esse viae.
Est aliud lumen, multo mihi certius istis,
  Non erit in tenebris quo duce noster amor.

Hoc ego dum spectem, Colchos, et in ultima Ponti,
Quaque viam fecit Thessala pinus, eam:
Et iuvenem possim superare Palaemona nando,
Miraque quem subito reddidit herba Deum.
Saepe per assiduos languent mihi brachia motus,
Vixque per immensas fessa trahuntur aquas.
His ego cum dixi, Pretium non vile laboris,
Iam dominae vobis colla tenenda dabo:
Protinus illa valent, atque ad sua praemia tendunt;
Vt celer Eleo carcere missus equus.
Ipse meos igitur servo, quibus uror, amores:
Teque, magis coelo digna puella, sequor.
Digna quidem coelo, sed adhuc tellure morare:
Aut dic, ad Superos et mihi qua sit iter.
Hic es, et exiguum misero contingis amanti:
Cumque mea fiunt turbida mente freta.
Quid mihi, quod lato non separor aequore, prodest?
Num minus hoc nobis tam brevis obstat aqua?
An malim, dubito, toto procul orbe remotus
Cum domina longe spem quoque habere mea.
Quo propius nunc es, flamma propiore calesco:
Et res non semper, spes mihi semper adest.
Paene manu, quod amo, tanta est vicinia, tango:
Saepe sed, heu! lacrimas hoc mihi paene movet.
Velle quid est aliud fugientia prendere poma,
Spemque suo refugi fluminis ore sequi?
Ergo ego te nunquam, nisi cum volet unda, tenebo?
Et me felicem nulla videbit hiems?
Cumque minus firmum nil sit, quam ventus et unda,
In ventis et aqua spes mea semper erit?
Aestus adhuc tamen est. quid:cum mihi laeserit aequor
Plias, et Arctophylax, Oleniumque pecus,
Aut ego non novi, quam sit temerarius; aut me
In freta non cautum tum quoque mittet Amor.

Nec putes id me, quod abest, promittere tempus:
  Pignora polliciti non tibi tarda dabo.
Sit tumidum paucis etiam nunc noctibus aequor;
  Ire per invitas experiemur aquas.
Aut mihi continget felix audacia salvo:
  Aut mors solliciti finis amoris erit.
Optabo tamen, ut partes expellar in illas;
  Et teneant portus naufraga membra tuos.
Flebis enim, tactuque meum dignabere corpus:
  Et, Mortis, dices, huic ego caussa fui.
Scilicet interitus offenderis omine nostri:
  Literaque invisa est hac mea parte tibi.
Desino; parce queri. sed et ut mare finiat iram,
  Accedant, quaeso, fac tua vota meis.
Pace brevi nobis opus est, dum transferor isto:
  Cum tua contigero littora, perstet hiems.
Illic est aptum nostrae navale carinae:
  Et melius nulla stat mea puppis aqua.
Illic me claudat Boreas, ubi dulce morari;
  Tunc piger ad nandum, tunc ego cautus ero:
Nec faciam surdis convicia fluctibus ulla:
  Triste nataturo nec querar esse fretum.
Me pariter venti teneant, pariterque lacerti:
  Per caussas istic impediarque duas.
Cum patietur hiems, remis ego corporis utar.
  Lumen in adspectu tu modo semper habe.
Interea pro me pernoctet epistola tecum;
  Quam, precor, ut minima prosequar ipse mora.

EPISTOLA XIX.

HERO LEANDRO.

Quam mihi misisti verbis, Leandre, salutem,
  Vt possim missam rebus habere; veni.

Longa mora est nobis omnis, quae gaudia differt.
Da veniam fassae; non patienter amo.
Vrimur igne pari: sed sum tibi viribus impar.
Fortius ingenium suspicor esse viris.
Vt corpus, teneris ita mens infirma puellis.
Deficiam; parvi temporis adde moram.
Vos, modo venando, modo rus geniale colendo,
Ponitis in varia tempora longa mora.
Aut fora vos retinent, aut unctae dona palaestrae:
Flectitis aut freno colla sequacis equi.
Nunc volucrem laqueo, nunc piscem ducitis hamo.
Diluitur posito serior hora mero.
His mihi submotae, vel si minus acriter urar,
Quod faciam, superest, praeter amare, nihil.
Quod superest, facio: teque, o! mea sola voluptas,
Plus quoque, quam reddi quod mihi possit, amo.
Aut ego cum cara de te nutrice susurro;
Quaeque tuum, miror, caussa moretur iter:
Aut mare prospiciens, odioso concita vento
Corripio verbis aequora paene tuis:
Aut, ubi saevitiae paullum gravis unda remisit,
Posse quidem, sed te nolle venire, queror.
Dumque queror, lacrimae per amantia lumina manant:
Pollice quas tremulo conscia siccat anus.
Saepe tui, specto, si sint in littore passus:
Impositas tanquam servet arena notas.
Vtque rogem de te, et scribam tibi, si quis Abydo
Venerit, aut quaero, si quis Abydon eat.
Quid referam, quoties dem vestibus oscula, quas tu
Hellespontiaca ponis iturus aqua?
Sic ubi lux acta est, et noctis amicior hora
Exhibuit pulso sidera clara die;
Protinus in summa vigilantia lumina turre
Ponimus, assuetae signa notamque viae:

Tortaque versato ducentes stamina fuso
  Feminea tardas fallimus arte moras.
Quid loquar interea tam longo tempore, quaeris?
  Nil, nisi Leandri nomen, in ore meo est.
Iamne putes exisse domo mea gaudia, nutrix?
  An vigilant omnes? et timet ille suos?
Iamne suas humeris illum deponere vestes;
  Pallade iam pingui tingere membra putes?
Annuit illa fere: non nostra quod oscula curet;
  Sed movet obrepens somnus anile caput.
Postque morae minimum, Iam certe navigat, inquam;
  Lentaque dimotis brachia iactat aquis.
Paucaque cum tacta perfeci stamina tela,
  An medio possis, quaerimus, esse freto.
Et modo prospicimus: timida modo voce precamur,
  Vt tibi det faciles utilis aura vias.
Auribus interdum voces captamus, et omnem
  Adventus strepitum credimus esse tui.
Sic ubi deceptae pars est mihi maxima noctis
  Acta; subit furtim lumina fessa sopor.
Forsitan invitus, mecum tamen, improbe, dormis:
  Et, quamquam non vis ipse venire, venis.
Nam modo te videor prope me spectare natantem:
  Brachia nunc humeris humida ferre meis.
Nunc dare, quae soleo, madidis velamina membris:
  Pectora nunc iuncto vestra fovere sinu.
Multaque praeterea, linguae reticenda modestae;
  Quae fecisse iuvat, facta referre pudet.
Me miseram! brevis est haec, et non vera voluptas;
  Nam tu cum somno semper abire soles.
Firmius o! cupidi tandem coëamus amantes:
  Nec careant vera gaudia nostra fide.
Cur ego tot viduas exegi frigida noctes?
  Cur toties a me, lente natator, abes?

Est mare, confiteor, nondum tractabile nanti:
Nocte sed hesterna lenior aura fuit.
Cur ea praeterita est? cur non ventura timebas?
Tam bona cur periit, nec tibi rapta via est?
Protinus ut similis detur tibi copia cursus;
Hoc melior certe, quo prior, illa fuit.
At cito mutata est iactati forma profundi;
Tempore, cum properas, saepe minore venis.
Hic, puto, deprensus nil, quod querereris, haberes;
Meque tibi amplexo nulla noceret hiems.
Certe ego tum ventos audirem lenta sonantes,
Et nunquam placidas esse precarer aquas.
Quid tamen evenit, cur sis metuentior undae,
Contemtumque prius nunc vereare fretum?
Nam memini, cum te saevum veniente minaxque
Non minus, aut multo non minus, aequor erat.
Cum tibi clamabam, Sic tu temerarius esto,
Ne miserae virtus sit tua flenda mihi.
Vnde novus timor hic? quoque illa audacia fugit?
Magnus ubi est spretis ille natator aquis?
Sis tamen hoc potius, quam quod prius esse *solebas*:
Et facias placidum per mare tutus iter;
Dum modo sis idem: dum sic, ut scribis, amemur:
Flammaque non fiat frigidus illa cinis.
Non ego tam ventos timeo, mea vota morantes,
Quam, similis vento ne tuus erret amor:
Ne non sim tanti, superentque pericula caussam,
Et videar merces esse labore minor.
Interdum metuo, patria ne laedar; et impar
Ducar Abydeno Thressa puella toro.
Ferre tamen possum patientius omnia; quam si
Otia, nescio qua pellice captus, agas:
In tua si veniant alieni colla lacerti:
Sitque novus nostri finis amoris amor.
Ah! potius peream, quam crimine vulnerer isto:
Fataque sint culpa nostra priora tua!

Nec, quia venturi dederis mihi signa doloris,
Haec loquor; aut fama sollicitata nova.
Omnia sed vereor: quis enim securus amavit?
Cogit et absentes plura timere locus.
Felices illas, sua quas praesentia nosse
Crimina vera iubet, falsa timere vetat.
Nos tam vana movet, quam facta iniuria fallit:
Incitat et morsus error uterque pares.
O! utinam venias! aut ut ventusve paterve,
Caussaque sit certe femina nulla morae!
Quod si quam sciero; moriar, mihi crede, dolendo.
Iamdudum peccas, si mea fata petis.
Sed neque peccabis, frustraque ego terreor istis:
Quoque minus venias, invida pugnat hiems.
Me miseram! quanto planguntur littora fluctu!
Et latet obscura condita nube dies!
Forsitan ad pontum mater pia venerit Helles,
Mersaque roratis nata fleatur aquis:
An mare ab inviso privignae nomine dictum
Vexat in aequoream versa noverca Deam?
Non favet, ut nunc est, teneris locus iste puellis.
Hac Helle periit; hac ego laedor aqua.
At tibi flammarum memori, Neptune, tuarum
Nullus erat ventis impediendus amor:
Si neque Amymone, nec laudatissima forma
Criminis est Tyro fabula vana tui;
Lucidaque Alcyone, Circeque et Alymone nata,
Et nondum nexis angue Medusa comis;
Flavaque Laodice, coeloque recepta Celaeno,
Et quarum memini nomina lecta mihi.
Has certe pluresque canunt, Neptune, poëtae
Molle latus lateri composuisse tuo.
Cur igitur, toties vires expertus amoris,
Assuetum nobis turbine claudis iter?
Parce, ferox, latoque mari tua praelia misce.
Seducit terras haec brevis unda duas.

Te decet aut magnas magnum iactare carinas;
Aut etiam totis classibus esse trucem.
Turpe Deo pelagi, iuvenem terrere natantem:
Gloriaque est stagno quolibet ista minor.
Nobilis ille quidem est, et clarus origine: sed non
A tibi suspecto ducit Vlixe genus.
Da veniam, servaque duos. natat ille: sed isdem
Corpus Leandri, spes mea, pendet aquis.
Sternuit et lumen: posito nam scribimus illo.
Sternuit, et nobis prospera signa dedit.
Ecce! merum nutrix faustos instillat in ignes:
Crasque erimus plures, inquit, et ipsa bibit.
Effice nos plures, evicta per aequora lapsus,
O! penitus toto corde recepte mihi.
In tua castra redi, socii desertor Amoris.
Ponuntur medio cur mea membra toro?
Quod timeas, non est. auso Venus ipsa favebit:
Sternet et aequoreas, aequore nata, vias.
Ire libet tumidas ipsi mihi saepe per undas:
Sed solet hoc maribus tutius esse fretum.
Nam cur, hoc vectis Phryxo Phryxique sorore,
Sola dedit vastis femina nomen aquis?
Forsitan ad reditum metuas ne tempora desint,
Aut gemini nequeas ferre laboris onus.
At nos diversi medium coëamus in aequor.
Obviaque in summis oscula demus aquis:
Atque ita quisque suas iterum redeamus ad urbes.
Exiguum; sed plus, quam nihil, illud erit.
Vel pudor hic utinam! qui nos clam cogit amare,
Vel timidus famae cedere vellet amor!
Nunc male res iunctae, calor et reverentia, pugnant.
Quid sequar, in dubio est. haec decet; ille iuvat.
Vt semel intravit Colchos Pagasaeus Iäson,
Impositam celeri Phasida puppe tulit.
Vt semel Idaeus Lacedaemona venit adulter,
Cum praeda rediit protinus ille sua.

Tu, quam saepe petis quod amas, tam saepe relinquis:
Et quoties grave fit puppibus ire, natas.
Sic tamen, o! iuvenis, tumidarum victor aquarum,
Sic facito spernas, ut vereare, fretum.
Arte laboratae merguntur ab aequore puppes:
Tu tua plus remis brachia posse putes?
Quod cupis, hoc nautae metuunt, Leandre, natare.
Exitus hic fractis puppibus esse solet.
Me miseram! cupio non persuadere, quod hortor:
Sisque, precor, monitis fortior ipse meis.
Dummodo pervenias, excussaque saepe per undas
Iniicias humeris brachia lassa meis.
Sed mihi, caeruleas quoties obvertor ad undas,
Nescio quae pavidum frigora pectus habent.
Nec minus hesternae confundor imagine noctis,
Quamvis est sacris illa piata meis.
Namque sub Auroram, iam dormitante lucerna,
Somnia quo cerni tempore vera solent,
Stamina de digitis cecidere, sopore remissis:
Collaque pulvino nostra ferenda dedi.
Hic ego ventosas nantem delphina per undas
Cernere non dubia sum mihi visa fide:
Quem postquam bibulis illisit fluctus arenis,
Vnda simul miserum vitaque deseruit.
Quidquid id est, timeo. nec tu mea somnia ride:
Nec nisi tranquillo brachia crede mari.
Si tibi non parcis, dilectae parce puellae;
Quae nunquam, nisi te sospite, sospes erit.
Spes tamen est fractis vicinae pacis in undis.
Tum placidas tuto pectore finde vias.
Interea, nanti quoniam freta pervia non sunt,
Leniat invisas litera missa moras.

EPISTOLA XX.

ACONTIUS CYDIPPAE.

Pone metum: nihil hic iterum iurabis amanti.
Promissam satis est te semei esse mihi.
Perlege: discedat sic corpore languor ab isto,
Qui meus est, ulla parte dolente, dolor.
Quid pudor ora subit? nam, sicut in aede Dianae,
Suspicor ingenuas erubuisse genas.
Coniugium pactamque fidem, non crimina, posco.
Debitus ut coniux, non ut adulter, amo.
Verba licet repetas, quae demtus ab arbore foetus
Pertulit ad castas, me iaciente, manus;
Invenies illic id te spondere, quod opto
Te potius, virgo, quam meminisse Deam.
Nunc quoque idem timeo: sed idem tamen acrius illud
Assumsit vires; auctaque flamma mora est.
Quique fuit nunquam parvus, nunc tempore longo,
Et spe, quam dederas tu mihi, crevit amor.
Spem mihi tu dederas: meus hic tibi credidit ardor.
Non potes hoc factum teste negare Dea.
Adfuit, et praesens, ut erat, tua verba notavit:
Et visa est mota dicta probasse coma.
Deceptam dicas nostra te fraude licebit,
Dum fraudis nostrae caussa feratur amor.
Fraus mea quid petiit, nisi quo tibi iungerer uni?
Id me, quod quereris, conciliare potest.
Non ego natura, nec sum tam callidus usu:
Sollertem tu me, crede, puella, facis.
Te mihi compositis, si quid tamen egimus, a me
Adstrinxit verbis ingeniosus Amor.
Dictatis ab eo feci sponsalia verbis,
Consultoque fui iuris Amore vafer.

Sit fraus huic nomen factó, dicarque dolosus:
  Si tamen est, quod ames velle tenere, dolus.
En! iterum scribo, mittoque rogantia verba.
  Altera fraus haec est: quodque querarís, habes.
Si noceo, quod amo; fateor, sine fine nocebo;
  Teque, peti caveas tu licet, usque petam.
Per gladios alii placitas rapuere puellas:
  Scripta mihi caute litera crimen erit?
Dî faciant, possim plures imponere nodos!
  Vt tua sit nulla libera parte fides.
Mille doli restant: clivo sudamus in imo.
  Ardor inexpertum nil sinet esse meus.
Sit dubium, possisne capi; captabere certe.
  Exitus in Dîs est: sed capiere tamen.
Vt partem effugias, non omnia retia falles,
  Quae tibi, quam credis, plura tetendit Amor.
Si non proficiant artes, veniemus ad arma;
  Inque tui cupido rapta ferere sinu.
Non sum, qui soleam Paridis reprehendere factum:
  Nec quemquam, qui, vir possit ut esse, fuit.
Nos quoque: sed taceo. mors huius poena rapinae
  Vt sit, erit, quam te non habuisse, minor.
Aut esses formosa minus, peterere modeste.
  Audaces facie cogimur esse tua.
Tu facis hoc, oculique tui, quibus ignea cedunt
  Sidera, qui flammae caussa fuere meae.
Hoc flavi faciunt crines, et eburnea cervix;
  Quaeque, precor, veniant in mea colla, manus:
Et decor, et vultus sine rusticitate pudentes:
  Et, Thetidi quales vix rear esse, pedes.
Caetera si possem laudare, beatior essem:
  Nec dubito, totum quin sibi par sit opus.
Hac ego compulsus, non est mirabile, forma,
  Si pignus volui vocis habere tuae.
Denique, dum captam tu te cogare fateri,
  Insidiis esto capta puella meis.

Invidiam patiar: passo sua praemia dentur.
Cur suus a tanto crimine fructus abest?
Hesionen Telamon, Briseïda cepit Achilles:
Vtraque victorem victa secuta suum.
Quamlibet accuses, et sis irata licebit;
Irata liceat dum mihi posse frui.
Iidem, qui facimus, factam tenuabimus iram:
Copia placandae sit modo parva tui.
Ante tuos flentem liceat consistere vultus:
Et liceat lacrimis addere verba suis:
Vtque solent famuli, cum verbera saeva verentur,
Tendere submissas ad tua crura manus.
Ignoras tua iura; voca; cur arguor absens?
Iamdudum dominae more venire iube.
Ipsa meos scindas licet imperiosa capillos,
Oraque sint digitis livida facta tuis;
Omnia perpetiar: tantum fortasse timebo,
Corpore laedatur ne manus ista meo.
Sed neque compedibus, nec me compesce catenis:
Servabor firmo vinctus amore tui.
Cum bene se, quantumque volet, satiaverit ira;
Ipsa tibi dices, Quam patienter amat!
Ipsa tibi dices, ubi videris omnia ferre;
Tam bene qui servit, serviat iste mihi.
Nunc reus infelix absens agor: et mea, cum sit
Optima, non ullo caussa tuente perit.
Hoc quoque, quod ius est, sit scriptum iniuria nostrum:
Quod de me solo nempe queraris, habes.
Non meruit falli mecum quoque Delia. si non
Vis mihi promissum reddere, redde Deae.
Adfuit, et vidit, cum tu decepta rubebas:
Et vocem memori condidit aure tuam.
Omina re careant. nihil est violentius illa,
Cum sua, quod nolim, numina laesa videt.

Testis erit Calydonis aper. nam scimus, ut illo
Sit magis in natum saeva reperta parens.
Testis et Actaeon, quondam fera creditus illis,
Ipse dedit leto cum quibus ante feras:
Quaeque superba parens, saxo per corpus oborto,
Nunc quoque Mygdonia flebilis extat humo.
Hei! mihi, Cydippe! timeo tibi dicere verum;
Ne videar caussa falsa monere mea:
Dicendum tamen est: hoc est, mihi crede, quod aegra
Ipso nubendi tempore saepe iaces.
Consulit ipsa tibi; neu sis periura laborat:
Et salvam salva te cupit esse fide.
Inde fit, ut, quoties existere perfida tentas,
Peccatum toties corrigat illa tuum.
Parce movere feros animosae Virginis arcus.
Mitis adhuc fieri, si patiare, potest.
Parce, precor, teneros corrumpere febribus artus.
Servetur facies ista fruenda mihi.
Serventur vultus ad nostra incendia nati:
Quique subest niveo laetus in ore rubor.
Hostibus e si quis, ne fias nostra, repugnat;
Sic sit, ut, invalida te, solet esse mihi.
Torqueor ex aequo, vel te nubente, vel aegra:
Dicere nec possum, quid minus ipse velim.
Maceror interdum, quod sim tibi caussa dolendi:
Teque mea laedi calliditate puto.
In caput haec nostrum dominae periuria, quaeso,
Eveniant: poena tuta sit illa mea.
Ne tamen ignorem, quid agas; ad limina crebro
Anxius huc illuc dissimulanter eo.
Subsequor ancillam furtim famulumve, requirens,
Profuerint somni quid tibi, quidve cibi.
Me miserum! quod non medicorum iussa ministro,
Effingoque manus, insideoque toro.
Et rursus miserum! quod, me procul inde remoto,
Quem minime vellem, forsitan alter adest.

Ille manus istas effingit, et assidet aegrae,
Invisus Superis, cum Superisque mihi.
Dumque suo tentat salientem pollice venam;
Candida per caussam brachia saepe tenet:
Contrectatque sinus; et forsitan oscula iungit.
Officio merces plenior ista suo est.
Quis tibi permisit nostras praecerpere messes?
Ad sepem alterius quis tibi fecit iter?
Iste sinus meus est: mea turpiter oscula sumis.
A mihi promisso corpore tolle manus.
Improbe, tolle manus: quam tangis, nostra futura est.
Postmodo si facias istud, adulter eris.
Elige de vacuis, quam non sibi vindicet alter.
Si nescis, dominum res habet ista suum.
Nec mihi credideris: recitetur formula pacti.
Neu falsam dicas esse; face ipsa legat.
Alterius thalamo, tibi nos, tibi dicimus, exi.
Quid facis hic? exi; non vacat iste torus.
Nam quod habes et tu humani verba altera pacti;
Non erit idcirco par tua caussa meae.
Haec mihi se pepigit: pater hanc tibi, primus ab illa:
Sed propior certe, quam pater, ipsa sibi est.
Promisit pater hanc: haec adiuravit amanti.
Ille homines, haec est testificata Deam.
Hic metuit mendax, timet haec periura vocari.
Num dubites, hic sit maior, an ille metus?
Denique, ut amborum conferre pericula possis,
Respice ad eventus: haec cubat; ille valet.
Nos quoque dissimili certamina mente subimus;
Nec spes par nobis, nec timor aequus adest.
Tu petis ex tuto: gravior mihi morte repulsa est:
Idque ego iam, quod tu forsan amabis, amo.
Si tibi iustitiae, si recti cura fuisset;
Cedere debueras ignibus ipse meis.

Nunc quoniam ferus hic pro caussa pugnat iniqua:
  Ad quid, Cydippe, litera nostra redit?
Hic facit, ut iaceas et sis suspecta Dianae.
  Hunc tu, si sapias, limen adire vetes.
Hoc faciente, subis tam saeva pericula vitae.
  Atque utinam pro te, qui movet illa, cadat!
Quem si repuleris, nec, quem Dea damnat, amaris,
  Et tu continuo, certe ego salvus ero.
Siste metum, virgo: stabili potiere salute.
  Fac modo polliciti conscia templa colas.
Nec bove mactato coelestia numina gaudent;
  Sed, quae praestanda est et sine teste, fide.
Vt valeant aliae, ferrum patiuntur et ignes.
  Fert aliis tristem succus amarus opem.
Nil opus est istis; tantum periuria vita;
  Teque simul serva, meque, datamque fidem.
Praeteritae veniam dabit ignorantia culpae:
  Exciderint animo foedera lecta tuo.
Admonita es modo voce mea, modo casibus istis;
  Quos, quoties tentas fallere, ferre soles.
His quoque vitatis, in partu nempe rogabis,
  Vt tibi luciferas afferat illa manus.
Audiet; et, repetens quae sint audita, requiret
  Ipsa, tibi de quo coniuge partus eat.
Promittes votum; scit te promittere falso.
  Iurabis; scit te fallere posse Deos.
Non agitur de me: cura maiore laboro.
  Anxia sunt vitae pectora nostra tuae.
Cur modo te dubiam pavidi flevere parentes,
  Ignaros culpae quos facis esse tuae?
Et cur ignorent? matri licet omnia narres;
  Nil tua, Cydippe, facta ruboris habent.
Ordine fac referas, ut sis mihi cognita primum,
  Sacra pharetratae dum facit ipsa Deae:
Vt, te conspecta, subito, si forte notasti,
  Restiterim fixis in tua membra genis:

Vt, te dum nimium miror, nota certa furoris,
Deciderint humero pallia lapsa meo:
Postmodo nescio qua venisse volubile malum,
Verba ferens doctis insidiosa notis:
Quod quia sit lectum sancta praesente Diana,
Esse tuam vinctam, numine teste, fidem.
Ne tamen ignoret quae sit sententia scripto;
Lecta tibi quondam nunc quoque verba refer.
Nube, precor, dicet, cui te bona numina iungunt:
Quem fore iurasti, sit gener ille mihi.
Quisquis is est, placeat; quoniam placet ante Dianae.
Talis erit mater, si modo mater erit.
Sic tamen et quaerat, qui sim quantusque, iubeto:
Inveniet vobis consuluisse Deam.
Insula, Coryciis quondam celeberrima Nymphis,
Cingitur Aegaeo, nomine Cea, mari.
Illa mihi patria est; nec, si generosa probaris
Nomina, despectis arguor ortus avis.
Sunt et opes nobis: sunt et sine crimine mores:
Amplius utque nihil, me tibi iungit amor.
Appeteres talem vel non iurata maritum:
Iuratae vel non talis habendus erat.
Haec tibi me in somnis iaculatrix scribere Phoebe,
Haec tibi me vigilem scribere iussit Amor.
E quibus alterius mihi iam nocuere sagittae:
Alterius noceant ne tibi tela, cave.
Iuncta salus nostra est: miserere meique tuique.
Quid dubitas unam ferre duobus opem?
Quod si contigerit, cum iam data signa sonabunt,
Tinctaque votivo sanguine Delos erit;
Aurea ponetur mali felicis imago,
Caussaque versiculis scripta duobus erit:
Effigie pomi testatur Acontius huius,
Quae fuerint in eo scripta, fuisse rata.
Longior infirmum ne lasset epistola corpus,
Clausula consueto sit sibi fine; vale.

EPISTOLA XXI.

CYDIPPE ACONTIO.

Pertimui, scriptumque tuum sine murmure legi,
Iuraret ne quos inscia lingua Deos.
Et, puto, captasses iterum: nisi, ut ipse fateris,
Promissam scires me satis esse semel.
Nec lectura fui: sed, si tibi dura fuissem,
Aucta foret saevae forsitan ira Deae.
Omnia cum faciam, cum dem pia tura Dianae;
Illa tamen iusta plus tibi parte favet:
Vtque cupis credi, memori te vindicat ira.
Talis in Hippolyto vix fuit illa suo.
At melius Virgo favisset virginis annis;
Quos vereor paucos ne velit esse mihi.
Languor enim, caussis non apparentibus, haeret:
Adiuvor et nulla fessa medentis ope.
Quam tibi nunc gracilem vix haec rescribere, quamque
Pallida vix cubito membra levare putas?
Huc timor accedit, ne quis, nisi conscia nutrix,
Colloquii nobis sentiat esse vices.
Ante fores sedet haec, quid agamque rogantibus intus,
Vt possim tuto scribere, Dormit, ait.
Mox ubi secreti longi caussa optima somnus
Credibilis tarda desinit esse mora,
Iamque venire videt, quos non admittere durum est:
Exscreat; et ficta dat mihi signa nota:
Sicut eram, properans verba imperfecta relinquo:
Et tegitur trepido litera cauta sinu.
Inde meos digitos iterum repetita fatigat.
Quantus sit nobis, adspicis ipse, labor;

Quo, peream, si dignus eras, ut vera loquamur.
Sed melior iusto, quamque mereris, ego.
Ergo te propter toties incerta salutis
Commentis poenas doque dedique tuis?
Haec nobis formae te laudatore superbae
Contingit merces? et placuisse nocet?
Si tibi deformis, quod mallem, visa fuissem;
Culpatum nulla corpus egeret ope.
Nunc laudata gemo: nunc me certamine vestro
Proditis; et proprio vulneror ipsa bono.
Dum neque tu cedis, nec se putat ille secundum;
Tu votis obstas illius, ille tuis.
Ipsa, velut navis, iactor; quam certus in altum
Propellit Boreas, aestus et unda refert:
Cumque dies caris optata parentibus instat,
Immodicus pariter corporis ardor inest:
Et mihi coniugii tempus crudelis ad ipsum
Persephone nostras pulsat acerba fores.
Iam pudet: et timeo, quamvis mihi conscia non sim,
Offensos videar ne meruisse Deos.
Accidere hoc aliquis casu contendit: et alter
Acceptum Superis hunc negat esse virum.
Neve nihil credas in te quoque dicere famam,
Facta veneficiis pars putat ista tuis.
Caussa latet: mala nostra patent. vos pace movetis
Aspera submota proelia: plector ego.
Dicam nunc, solitoque tibi me decipe more:
Quid facies odio, sic ubi amore noces?
Si laedis, quod amas, hostem sapienter amabis.
Me, precor, ut serves, perdere velle velis.
Aut tibi iam nulla est speratae cura puellae,
Quam ferus indigna tabe perire sinis:
Aut Dea si frustra pro me tibi saeva rogatur,
Quid mihi te iactas? gratia nulla tua est.
Elige, quid fingas. non vis placare Dianam;
Immemor es nostri: non potes; illa tui est.

Vel nunquam mallem, vel non mihi tempore in illo
Esset in Aegaeis cognita Delos aquis.
Tunc mea difficili deducta est aequore navis,
Et fuit ad coeptas hora sinistra vias.
Quo pede processi! quo me pede limine movi!
Picta citae tetigi quo pede texta ratis!
Bis tamen adverso redierunt carbasa vento.
Mentior ah demens! ille secundus erat.
Ille secundus erat, qui me referebat euntem,
Quique parum felix impediebat iter.
Atque utinam constans contra mea vela fuisset!
Sed stultum est venti de levitate queri.
Mota loci fama properabam visere Delon;
Et facere ignava puppe videbar iter.
Quam saepe, ut tardis, feci convicia remis;
Questaque sum vento lintea parca dari!
Et iam transieram Myconon, iam Tenon et Andron:
Inque meis oculis candida Delos erat.
Quam procul ut vidi, Quid me fugis, insula, dixi?
Laberis in magno numquid, ut ante, mari?
Institeram terrae, cum iam, prope luce peracta,
Demere purpureis Sol iuga vellet equis:
Quos idem solitos postquam revocavit ad ortus,
Comuntur nostrae, matre iubente, comae.
Ipsa dedit gemmas digitis, et crinibus aurum:
Et vestes humeris induit ipsa meis.
Protinus egressae Superis, quibus insula sacra est,
Flava salutatis tura merumque damus.
Dumque parens aras votivo sanguine tingit,
Festaque fumosis ingerit exta focis;
Sedula me nutrix alias quoque ducit in aedes,
Erramusque vago per loca sacra pede.
Et modo porticibus spatior, modo munera regum
Miror: et in cunctis stantia signa locis.
Miror et innumeris structam de cornibus aram,
Et de qua pariens arbore nixa Dea est.

Et quae praeterea, neque enim meminive libetve,
   Quidquid ibi vidi, dicere, Delos habet.
Forsitan haec spectans a te spectabar, Aconti;
   Visaque simplicitas est mea posse capi.
In templum redeo, gradibus sublime, Dianae.
   Tutior hoc ecquis debuit esse locus?
Mittitur ante pedes malum cum carmine tali.
   Hei mihi! iuravi nunc quoque paene tibi.
Sustulit hoc nutrix, mirataque, Perlege, dixit.
   Insidias legi, magne poëta, tuas.
Nomine coniugii dicto, confusa pudore
   Sensi me totis erubuisse genis:
Luminaque in gremio, veluti defixa, tenebam;
   Lumina propositi facta ministra tui.
Improbe, quid gaudes? aut quae tibi gloria parta est?
   Quidve vir elusa virgine laudis habes?
Non ego constiteram sumta peltata securi;
   Qualis in Iliaco Penthesilea solo.
Nullus Amazonio caelatus balteus auro,
   Sicut ab Hippolyte, praeda relata tibi est.
Verba, quid exultas, tua si mihi verba dederunt;
   Sumque parum prudens capta puella dolis?
Cydippen pomum, pomum Schoeneïda cepit,
   Tu nunc Hippomenes scilicet alter eris.
At fuerat melius, si te puer iste tenebat,
   Quem tu nescio quas dicis habere faces,
More bonis solito spem non corrumpere fraude.
   Exoranda tibi, non capienda fui.
Cur, me cum peteres, ea non profitenda putabas,
   Propter quae nobis ipse petendus eras?
Cogere cur potius, quam persuadere, volebas,
   Si poteram audita conditione capi?
Quid tibi nunc prodest iurandi formula iuris,
   Linguaque praesentem testificata Deam?
Quae iurat, mens est: nil coniuravimus illa.
   Illa fidem dictis addere sola potest.

Consilium prudensque animi sententia iurat,
Et, nisi iudicii, vincula nulla valent.
Si tibi coniugium volui promittere nostrum;
Exige polliciti debita iura tori:
Sed si nil dedimus, praeter sine pectore vocem;
Verba suis frustra viribus orba tenes.
Non ego iuravi: legi iurantia verba.
Vir mihi non isto more legendus eras.
Decipe sic alias: succedat epistola pomo.
Si valet hoc; magnas divitis aufer opes.
Fac, iurent reges sua se tibi regna daturos;
Sitque tuum, toto quidquid in orbe placet.
Maior es hac ipsa multo, mihi crede, Diana,
Si tua tam praesens litera numen habet.
Cum tamen haec dixi, cum me tibi firma negavi,
Cum bene promissi caussa peracta mei est;
Confiteor, timeo saevae Latoïdos iram:
Et corpus laedi suspicor inde meum.
Nam quare, quoties socialia sacra parantur,
Nupturae toties languida membra cadunt?
Ter mihi iam veniens positas Hymenaeus ad aras
Fugit, et e thalami limine terga dedit:
Vixque manu pigra toties infusa resurgunt
Lumina: vix moto corripit igne faces.
Saepe coronatis stillant unguenta capillis,
Et trahitur multo splendida palla croco.
Cum tetigit limen, lacrimas mortisque timorem
Cernit, et a cultu multa remota suo.
Proiicit ipse sua deductas fronte coronas,
Spissaque de nitidis tergit amoma comis:
Et pudet in tristi laetum consurgere turba:
Quique erat in palla, transit in ora rubor.
At mihi, vae miserae! torrentur febribus artus:
Et gravius iusto pallia pondus habent.
Nostraque plorantes video super ora parentes:
Et, face pro thalami, fax mihi mortis adest.

Parce laboranti, picta Dea laeta pharetra;
Daque salutiferam iam mihi fratris opem.
Turpe tibi est, illum caussas depellere leti;
Te contra titulum mortis habere meae.
Numquid, in umbroso cum velles fonte lavari,
Imprudens vultus ad tua labra tuli?
Praeteriine tuas de tot coelestibus aras?
Atque tua est nostra spreta parente parens?
Nil ego peccavi, nisi quod periuria legi;
Inque parum fausto carmine docta fui.
Tu quoque pro nobis, si non mentiris amorem,
Tura feras: prosint, quae nocuere, manus.
Cur, quae succenset, quod adhuc tibi pacta puella
Non tua fit, fieri ne tua possit, agit?
Omnia de viva tibi sunt speranda. quid aufert
Saeva mihi vitam, spem tibi Diva mei?
Nec tu credideris illum, cui destinor uxor,
Aegra superposita membra fovere manu.
Assidet ille quidem, quantum permittitur ipsi:
Sed meminit nostrum virginis esse torum.
Iam quoque nescio quid de me sensisse videtur:
Nam lacrimae caussa saepe latente cadunt.
Et minus audacter blanditur, et oscula rara
Accipit, et timido me vocat ore suam.
Nec miror sensisse, notis cum prodar apertis:
In dextrum versor, cum venit ille, latus.
Nec loquor, et tecto simulatur lumine somnus;
Captantem tactus reiicioque manum.
Ingemit, et tacito suspirat pectore: meque
Offensam, quamvis non mereatur, habet.
Hei mihi, quod gaudes, et te iuvat ista voluptas!
Hei mihi, quod sensus sum tibi fassa meos!
Si mihi lingua foret; tu nostra iustius ira,
Qui mihi tendebas retia, dignus eras.
Scribis, ut invalidum liceat tibi visere corpus.
Es procul a nobis: et tamen inde noces.

Mirabar, quare tibi nomen Acontius esset:
Quod faciat longe vulnus, acumen habes.
Certe ego convalui nondum de vulnere tali;
Vt iaculo, scriptis eminus icta tuis.
Quid tamen huc venias? sane ut miserabile corpus
Ingenii videas digna tropaea tui?
Concidimus macie; color est sine sanguine: qualem
In pomo refero mente fuisse tuo:
Candida nec misto sublucent ora rubore.
Forma novi talis marmoris esse solet;
Argenti color est inter convivia talis,
Quod tactum gelidae frigore pallet aquae.
Si me nunc videas, visam prius esse negabis;
Arte nec est, dices, ista petenda mea:
Promissique fidem, ne sim tibi iuncta, remittes;
Et cupies illud non meminisse Deam:
Forsitan et facies, iurem ut contraria rursus;
Quaeque legam, mittes altera verba mihi.
Sed tamen adspiceres vellem, prout ipse rogabas,
Et discas sponsae languida membra tuae:
Durius et ferro cum sit tibi pectus, Aconti;
Tu veniam nostris vocibus ipse petas.
Ne tamen ignores, ope qua revalescere possim:
Quaeritur a Delphis fata canente Deo.
Is quoque, nescio quam, nunc ut vaga fama susurrat,
Neglectam queritur testis habere fidem.
Hoc Deus et vates, hoc et mea carmina dicunt.
An desunt voto carmina nulla tuo?
Unde tibi favor hic? nisi quod nova forte reperta est,
Quae capiat magnos litera lecta Deos;
Deque tenente Deos, numen sequor ipsa Deorum:
Doque libens victas in tua vota manus.
Fassaque sum matri deceptae foedera linguae,
Lumina fixa tenens, plena pudoris, humo.

Caetera cura tua est. plus hoc quoque virgine factum,
Non timuit tecum quod mea charta loqui.
Iam satis invalidos calamo lassavimus artus,
Et manus officium longius aegra negat.
Quid, nisi, quod cupio me iam coniungere tecum,
Restat, ut adscribat litera nostra? Vale.

P. OVIDII NASONIS

A M O R V M

LIBRI TRES.

EPIGRAMMA NASONIS

IN AMORES SVOS.

Qui modo Nasonis fueramus quinque libelli,
  Tres sumus: hoc illi praetulit auctor opus.
Vt iam nulla tibi nos sit legisse voluptas;
  At levior demtis poena duobus erit.

P. OVIDII NASONIS
A M O R V M
LIBER PRIMVS.

ELEGIA I.

Arma gravi numero violentaque bella parabam
  Edere, materia conveniente modis.
Par erat inferior versus: risisse Cupido
  Dicitur, atque unum surripuisse pedem.
Quis tibi, saeve puer, dedit hoc in carmina iuris?
  Pieridum vates, non tua turba, sumus.
Quid? si praeripiat flavae Venus arma Minervae;
  Ventilet accensas flava Minerva faces?
Quis probet in silvis Cererem regnare iugosis?
  Lege pharetratae Virginis arva coli?
Crinibus insignem quis acuta cuspide Phoebum
  Instruat, Aöniam Marte movente lyram?
Sunt tibi magna, puer, nimiumque potentia regna;
  Cur opus affectas, ambitiose, novum?
An, quod ubique, tuum? tua sunt Heliconia Tempe?
  Vix etiam Phoebo iam lyra tuta sua est?
Cum bene surrexit versu nova pagina primo;
  Attenuat nervos protinus ille meos.
Nec mihi materia est numeris levioribus apta,
  Aut puer, aut longas comta puella comas.

Questus eram; pharetra cum protinus ille soluta
Legit in exitium spicula facta meum:
Lunavitque genu sinuosum fortiter arcum:
Quodque canas, vates, accipe, dixit, opus.
Me miserum! certas habuit puer ille sagittas.
Vror; et in vacuo pectore regnat Amor.
Sex mihi surgat opus numeris; in quinque residat.
Ferrea cum vestris bella valete modis.
Cingere littorea flaventia tempora myrto,
Musa, per undenos emodulanda pedes.

ELEGIA II.

Esse quid hoc dicam, quod tam mihi dura videntur
Strata, neque in lecto pallia nostra sedent?
Et vacuus somno noctem, quam longa, peregi;
Lassaque versati corporis ossa dolent?
Nam puto sentirem, si quo tentarer amore.
An subit, et tacita callidus arte nocet?
Sic erat: haeserunt tenues in corde sagittae:
Et possessa ferus pectora versat Amor.
Cedimus? an subitum luctando accendimus ignem?
Cedamus: leve fit, quod bene fertur, onus.
Vidi ego iactatas mota face crescere flammas;
Et vidi nullo concutiente mori.
Verbera plura ferunt, quam quos iuvat usus aratri,
Detrectant pressi dum iuga prima boves.
Asper equus duris contunditur ora lupatis:
Frena minus sentit, quisquis ad arma facit.
Acrius invitos, multoque ferocius urget,
Quam qui servitium ferre fatentur, Amor.
En! ego confiteor: tua sum nova praeda, Cupido:
Porrigimus victas ad tua iura manus.

Nil opus est bello: pacem veniamque rogamus.
  Nec tibi laus, armis victus inermis, ero.
Necte comam myrto: maternas iunge columbas,
  Qui deceat, currum vitricus ipse dabit:
Atque dato curru, populo clamante triumphum,
  Stabis; et adiunctas arte movebis aves.
Ducentur iuvenes capti, captaeque puellae.
  Haec tibi magnificus pompa triumphus erit.
Ipse ego, praeda recens, factum modo vulnus habebo:
  Et nova captiva vincula mente feram.
Mens Bona ducetur manibus post terga retortis,
  Et Pudor, et castris quidquid Amoris obest.
Omnia te metuent: ad te sua brachia tendens
  Vulgus, Io, magna voce, Triumphe, canet.
Blanditiae comites tibi erunt, Errorque, Furorque,
  Assidue partes turba secuta tuas.
His tu militibus superas hominesque Deosque:
  Haec tibi si demas commoda, nudus eris.
Laeta triumphanti de summo Mater Olympo
  Plaudet; et appositas sparget in ora rosas.
Tu, pennas gemma, gemma variante capillos,
  Ibis in auratis aureus ipse rotis.
Tum quoque non paucos, si te bene novimus, ures:
  Tum quoque praeteriens vulnera multa dabis.
Non possunt, licet ipse velis, cessare sagittae.
  Fervida vicino flamma vapore nocet.
Talis erat domita Bacchus Gangetide terra.
  Tu gravis alitibus; tigribus ille fuit.
Ergo, ego cum possim sacri pars esse triumphi,
  Parce tuas in me perdere, victor, opes.
Adspice cognati felicia Caesaris arma.
  Qua vincit, victos protegit ille manu.

ELEGIA III.

Iusta precor: quae me nuper praedata puella est,
Aut amet, aut faciat, cur ego semper amem.
Ah! nimium volui! tantum patiatur amari;
Audierit nostras tot Cytherea preces.
Accipe, per longos tibi qui deserviat annos:
Accipe, qui pura norit amare fide.
Si me non veterum commendant magna parentum
Nomina; si nostri sanguinis auctor eques;
Nec meus innumeris renovatur campus aratris;
Temperat et sumtus parcus uterque parens;
At Phoebus, comitesque novem, vitisque repertor,
Hoc faciant: et, me qui tibi donat, Amor:
Et nulli cessura fides; sine crimine mores;
Nudaque simplicitas, purpureusque pudor.
Non mihi mille placent: non sum desultor Amoris.
Tu mihi, si qua fides, cura perennis eris.
Tecum, quos dederint annos mihi fila Sororum,
Vivere contingat: teque dolente mori.
Te mihi materiem felicem in carmina praebe;
Provenient caussa carmina digna sua.
Carmine nomen habent exterrita cornibus Io,
Et quam fluminea lusit adulter ave:
Quaeque, super pontum simulato vecta iuvenco,
Virginea tenuit cornua vara manu.
Nos quoque per totum pariter cantabimur orbem:
Iunctaque semper erunt nomina nostra tuis.

ELEGIA IV.

Vir tuus est epulas nobis aditurus easdem,
Vltima coena tuo sit, precor, illa viro.

Ergo ego dilectam tantum conviva puellam
  Adspiciam? tangi quem iuvet, alter erit?
Alteriusque sinus apte subiecta fovebis?
  Iniiciet collo, cum volet, ille manum?
Desine mirari, posito quod candida vino
  Atracis ambiguos traxit in arma viros.
Nec mihi silva domus, nec equo mea membra cohaerent:
  Vix a te videor posse tenere manus.
Quae tibi sint facienda tamen, cognosce, nec Euris
  Da mea, nec tepidis verba ferenda Notis.
Ante veni, quam vir. nec, quid, si veneris ante,
  Possit agi, video: sed tamen ante veni.
Cum premit ille torum, vultu comes ipsa modesto
  Ibis, ut accumbas: clam mihi tange pedem.
Me specta, nutusque meos, vultumque loquacem:
  Excipe furtivas, et refer ipsa, notas.
Verba superciliis sine voce loquentia dicam:
  Verba leges digitis, verba notata mero.
Cum tibi succurrit Veneris lascivia nostrae;
  Purpureas tenero pollice tange genas.
Si quid erit, de me tacita quod mente queraris;
  Pendeat extrema mollis ab aure manus:
Cum tibi, quae faciam, mea lux, dicamve, placebunt;
  Versetur digitis annulus usque tuis.
Tange manu mensam, quo tangunt more precantes;
  Optabis merito cum mala multa viro.
Quod tibi miscuerit, sapias, bibat ipse, iubeto:
  Tu puerum leviter posce, quod ipsa velis.
Quae tu reddideris, ego primus pocula sumam:
  Et qua tu biberis, hac ego parte bibam.
Si tibi forte dabit, quos praegustaverit ipse,
  Reiice libatos illius ore cibos.
Nec premat impositis sinito tua colla lacertis:
  Mite nec in rigido pectore pone caput.

Nec sinus admittat digitos, habilesve papillae.
Oscula praecipue nulla dedisse velis.
Oscula si dederis, fiam manifestus amator:
Et dicam, Mea sunt: iniiciamque manus.
Haec tamen adspiciam: sed quae bene pallia celant,
Illa mihi caeci caussa timoris erunt.
Nec femori committe femur, nec crure cohaere:
Nec tenerum duro cum pede iunge pedem.
Multa miser timeo, quia feci multa proterve:
Exemplique metu torqueor ipse mei.
Saepe mihi dominaeque meae properata voluptas
Veste sub iniecta dulce peregit opus.
Hoc tu non facies: sed ne fecisse puteris,
Conscia de gremio pallia deme tuo.
Vir bibat usque roga: precibus tamen oscula desint.
Dumque bibit, furtim, si potes, adde merum.
Si bene compositus somno vinoque iacebit;
Consilium nobis resque locusque dabunt.
Cum surges abitura domum, surgemus et omnes;
In medium turbae fac memor agmen eas.
Agmine me invenies, aut invenieris, in illo.
Quidquid ibi poteris tangere, tange mei.
Me miserum! paucas monui quod prosit in horas.
Separor a domina, nocte iubente, mea.
Nocte vir includet: lacrimis ego moestus obortis,
Qua licet, ad saevas prosequar usque fores.
Oscula iam sumet: iam non tantum oscula sumet.
Quod mihi das furtim, iure coacta dabis.
Verum invita dato, potes hoc, similisque coactae:
Blanditiae taceant: sitque maligna Venus.
Si mea vota valent, illum quoque nil iuvet, opto:
Sin minus; at certe te iuvet inde nihil.
Sed quaecunque tamen noctem fortuna sequatur;
Cras mihi constanti voce dedisse nega.

ELEGIA V.

Aestus erat, mediamque dies exegerat horam:
Apposui medio membra levanda toro.
Pars adaperta fuit, pars altera clausa fenestrae:
Quale fere silvae lumen habere solent:
Qualia sublucent, fugiente, crepuscula, Phoebo:
Aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies.
Illa verecundis lux est praebenda puellis,
Qua timidus latebras speret habere pudor.
Ecce Corinna venit, tunica velata recincta,
Candida dividua colla tegente coma:
Qualiter in thalamos formosa Semiramis isse
Dicitur, et multis Lais amata viris.
Deripui tunicam; nec multum rara nocebat:
Pugnabat tunica sed tamen illa tegi.
Cumque ita pugnaret, tanquam quae vincere nollet,
Victa est non aegre proditione sua.
Vt stetit ante oculos, posito velamine, nostros,
In toto nusquam corpore menda fuit.
Quos humeros, quales vidi tetigique lacertos!
Forma papillarum quam fuit apta premi!
Quam castigato planus sub pectore venter!
Quantum et quale latus, quam iuvenile femur!
Singula quid referam? nil non laudabile vidi:
Et nudam pressi corpus ad usque meum.
Caetera quis nescit? lassi requievimus ambo.
Proveniant medii sic mihi saepe dies.

ELEGIA VI.

Ianitor, indignum! dura religate catena,
Difficilem moto cardine pande forem.

Quod precor, exiguum est: aditu fac ianua parvo
  Obliquum capiat semiadaperta latus.
Longus Amor tales corpus tenuavit in usus:
  Aptaque subducto pondere membra dedit.
Ille per excubias custodum leniter ire
  Monstrat: inoffensos dirigit ille pedes.
At quondam noctem simulacraque vana timebam:
  Mirabar, tenebris si quis iturus erat.
Risit, ut audirem, tenera cum matre Cupido:
  Et leviter, Fies tu quoque fortis, ait.
Nec mora, venit amor. non umbras nocte volantes,
  Non timeo strictas in mea fata manus.
Te nimium lentum timeo; tibi blandior uni:
  Tu, me quo possis perdere, fulmen habes.
Adspice, et, ut videas, immitia claustra relaxa,
  Vda sit ut lacrimis ianua facta meis.
Certe ego, cum posita stares ad verbera veste,
  Ad dominam pro te verba tremente tuli.
Ergo, quae valuit pro te quoque gratia quondam,
  Heu facinus! pro me nunc valet illa parum?
Redde vicem meritis: grato licet esse. Quod optas
  Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Excute: sic unquam longa relevere catena,
  Nec tibi perpetuo serva bibatur aqua.
Ferreus orantem nequicquam, ianitor, audis.
  Roboribus duris ianua fulta riget.
Vrbibus obsessis clausae munimina portae
  Prosint; in media pace quid arma times?
Quid facias hosti, qui sic excludis amantem?
  Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Non ego militibus venio comitatus et armis.
  Solus eram, si non saevus adesset Amor.
Hunc ego, si cupiam, nusquam dimittere possim.
  Ante vel a membris dividar ipse meis.
Ergo Amor, et modicum circa mea tempora vinum
  Mecum est, et madidis lapsa corona comis.

Arma quis haec timeat, quis non eat obvius illis?
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Lentus es? an somnus, qui se male praebet amanti,
Verba dat in ventos aure repulsa tua?
At, memini, primo, cum te celare solebam,
Pervigil in mediae sidera noctis eras.
Forsitan et tecum tua nunc requiescit amica.
Heu! melior quanto sors tua sorte meae!
Dummodo sic, in me durae transite catenae.
Tempora noctis eunt; excute poste seram.
Fallimur? an verso sonuerunt cardine postes?
Raucaque concussae signa dedere fores?
Fallimur: impulsa est animoso ianua vento.
Hei mihi! quam longe spem tulit aura meam!
Si satis es raptae, Borea, memor Orithyiae,
Huc ades, et surdas flamine tunde fores.
Vrbe silent tota: vitreoque madentia rore
Tempora noctis eunt: excute poste seram:
Aut ego iam ferroque ignique paratior ipse,
Quem face sustineo, tecta superba petam.
Nox, et Amor, vinumque, nihil moderabile suadent:
Illa pudore vacat: Liber Amorque metu.
Omnia consumsi; nec te precibusve minisve
Movimus! o! foribus surdior ipse tuis.
Non te formosae decuit servare puellae
Limina: sollicito carcere dignus eras.
Iamque pruinosos molitur Lucifer axes,
Inque suum miseros excitat ales opus.
At tu, non laetis detracta corona capillis,
Dura super tota limina nocte iace.
Tu dominae, cum te proiectam mane videbit,
Temporis absumti tam male testis eris.
Qualiscunque vale, sentique abeuntis amorem,
Lente, nec admisso turpis amante: vale.
Vos quoque crudeles rigido cum limine postes,
Duraque conservae ligna valete fores.

ELEGIA VII.

Adde manus in vincla meas, meruere catenas,
Dum furor omnis abit, si quis amicus ades.
Nam furor in dominam temeraria brachia movit.
Flet mea vesana laesa puella manu.
Tunc ego vel caros potui violare parentes:
Saeva vel in sanctos verbera ferre Deos.
Quid? non et clypei dominus septemplicis Aiax
Stravit deprensos lata per arva greges?
Et, vindex in matre patris, malus ultor Orestes,
Ausus in arcanas poscere tela Deas?
Ergo ego digestos potui laniare capillos:
Nec dominam motae dedecuere comae?
Sic formosa fuit; talem Schoeneïda dicunt
Maenalias arcu sollicitasse feras.
Talis periuri promissaque velaque Thesei
Flevit praecipites Cressa tulisse Notos.
Sic, nisi vittatis quod erat, Cassandra, capillis,
Procubuit templo, casta Minerva, tuo.
Quis mihi non, Demens, quis non mihi, Barbare, dixit?
Ipsa nihil: pavido lingua retenta metu.
Sed taciti fecere tamen convicia vultus.
Egit me lacrimis, ore silente, reum.
Ante meos humeris vellem cecidisse lacertos:
Vtilius potui parte carere mei.
In mea vesanas habui dispendia vires:
Et valui poenam fortis in ipse meam.
Quid mihi vobiscum, caedis scelerumque ministrae?
Debita sacrilegae vincla subite manus.
An, si pulsassem minimum de plebe Quiritem,
Plecterer? in dominam ius mihi maius erit?
Pessima Tydides scelerum monumenta reliquit
Ille Deam primus perculit; alter ego.

Sed minus ille nocens: mihi, quam profitebar amari,
Laesa est: Tydides saevus in hoste fuit.
I nunc, magnificos victor molire triumphos,
Cinge comam lauro; votaque redde Iovi:
Quaeque tuos currus, comitatus, turba sequetur,
Clamet: Io forti victa puella viro!
Ante eat effuso tristis captiva capillo,
Si sinerent laesae, candida tota, genae.
Aptius impressis erat os livere labellis,
Et collo blandi dentis habere notam.
Denique, si tumidi ritu torrentis agebar,
Caecaque me praedam fecerat ira suam;
Nonne satis fuerat timidae inclamasse puellae,
Nec nimium rigidas intonuisse minas?
Aut tunicam summa deducere turpiter ora
Ad mediam? mediae zona tulisset opem.
At nunc sustinui, raptis a fronte capillis,
Ferreus ingenuas ungue notare genas.
Adstitit illa amens albo, et sine sanguine, vultu,
Caeduntur Pariis qualia saxa iugis.
Exanimes artus, et membra trementia vidi;
Vt cum populeas ventilat aura comas:
Vt leni Zephyro gracilis vibratur arundo:
Summave cum tepido stringitur unda Noto.
Suspensaeque diu lacrimae fluxere per ora,
Qualiter abiecta de nive manat aqua.
Tunc ego me primum coepi sentire nocentem.
Sanguis erant lacrimae, quas dabat illa, meus.
Ter tamen ante pedes volui procumbere supplex:
Ter formidatas repulit illa manus.
At tu ne dubita, minuet vindicta dolorem,
Protinus in vultus unguibus ire meos.
Nec nostris oculis, nec nostris parce capillis.
Quamlibet infirmas adiuvet ira manus.
Neve mei sceleris tam tristia signa supersint,
Pone recompositas in statione comas.

ELEGIA VIII.

Est quaedam: quicunque volet cognoscere lenam,
Audiat: est quaedam, nomine Dipsas, anus.
Ex re nomen habet. nigri non illa parentem
Memnonis in roseis sobria vidit equis.
Illa magas artes Aeaeaque carmina novit,
Inque caput rapidas arte recurvat aquas.
Scit bene, quid gramen, quid torto concita rhombo
Licia, quid valeat virus amantis equae.
Cum voluit, toto glomerantur nubila coelo.
Cum voluit, puro fulget in orbe dies.
Sanguine, si qua fides, stillantia sidera vidi:
Purpureus Lunae sanguine vultus erat.
Hanc ego nocturnas versam volitare per umbras.
Suspicor, et pluma corpus anile tegi.
Suspicor; et fama est: oculis quoque pupula duplex
Fulminat, et gemino lumen ab orbe venit.
Evocat antiquis proavos atavosque sepulcris:
Et solidam longo carmine findit humum.
Haec sibi proposuit thalamos temerare pudicos:
Nec tamen eloquio lingua nocente caret.
Fors me sermoni testem dedit. illa monebat
Talia; me duplices occuluere fores:
Scis here te, mea lux, iuveni placuisse beato.
Haesit, et in vultu constitit usque tuo.
Et cui non placeas? nulli tua forma secunda est.
Me miseram! dignus corpore cultus abest.
Tam felix esses, quam formosissima, vellem.
Non ego, te facta divite, pauper ero.
Stella tibi oppositi nocuit contraria Martis.
Mars abiit: signo nunc Venus apta tuo.
Prosit ut adveniens, en! adspice, dives amator
Te cupit: et curae, quid tibi desit, habet.

Est etiam facies, quae se tibi compareť, illi:
Si te non emtam vellet, emendus erat.
Erubuit: decet alba quidem pudor ora: sed iste,
Si simules, prodest: verus obesse solet.
Cum bene deiectis gremium spectabis ocellis,
Quantum quisque ferat, respiciendus erit.
Forsitan immundae, Tatio regnante, Sabinae
Noluerint habiles pluribus esse viris.
Nunc Mars externis animos exercet in armis:
At Venus Aeneae regnat in urbe sui.
Ludite formosae. casta est, quam nemo rogavit:
Aut, si rusticitas non vetat, ipsa rogat.
Has quoque, quas frontis rugas in vertice portas,
Excute: de rugis crimina multa cadent.
Penelope iuvenum vires tentabat in arcu:
Qui latus argueret, corneus arcus erat.
Labitur occulte, fallitque volubilis aetas,
Vt celer admissis labitur amnis aquis.
Aera nitent usu: vestis bona quaerit haberi:
Canescunt turpi tecta relicta situ.
Forma, nisi admittas, nullo exercente senescit:
Nec satis effectus unus et alter habent.
Certior e multis, nec tam invidiosa, rapina est.
Plena venit canis de grege praeda lupis.
Ecce! quid iste tuus praeter nova carmina vates
Donat? amatoris millia multa leges.
Ipse Deus vatum, palla spectabilis aurea,
Tractat inauratae consona fila lyrae.
Qui dabit, ille tibi magno sit maior Homero.
Crede mihi, res est ingeniosa, dare.
Nec tu, si quis erit capitis mercede redemtus,
Despice gypsati crimen inane pedis.
Nec te decipiant veteris quinquatria cerae.
Tolle tuos tecum, pauper amator, avos.
Quid? quia pulcher erit, poscet sine munere noctem?
Quod det, amatorem flagitet ante suum.

Parcius exigito pretium, dum retia tendis,
  Ne fugiant: captos legibus ure tuis.
Nec nocuit simulatus amor. sine credat amari:
  Sed cave, ne gratis hic tibi constet amor.
Saepe nega noctes. capitis modo finge dolorem:
  Et modo quae caussas praebeat, Isis erit.
Mox recipe; ut nullum patiendi colligat usum,
  Neve relentescat saepe repulsus amor.
Surda sit oranti tua ianua, laxa ferenti.
  Audiat exclusi verba receptus amans.
Et, quasi laesa prior, nonnunquam irascere laeso.
  Vanescat culpa culpa repensa tua.
Sed nunquam dederis spatiosum tempus in iram;
  Saepe simultates ira morata facit.
Quin etiam discant oculi lacrimare coacti:
  Et faciant udas illa vel illa genas.
Nec, si quem falles, tu periurare timeto.
  Commodat illusis numina surda Venus.
Servus, et ad partes sollers ancilla, parentur;
  Qui doceant, apte quid tibi possit emi.
Et sibi pauca rogent: multos si pauca rogabunt,
  Postmodo de stipula grandis acervus erit.
Et soror et mater, nutrix quoque carpat amantem.
  Fit cito per multas praeda petita manus.
Cum te deficient poscendi munera caussae,
  Natalem libo testificare tuum.
Ne securus amet, nullo rivale, caveto.
  Non bene, si tollas proelia, durat amor.
Ille viri toto videat vestigia lecto;
  Factaque lascivis livida colla notis.
Munera praecipue videat, quae miserit alter.
  Si tibi nil dederit, Sacra roganda via est.
Cum multa abstuleris, ut non tamen omnia donet,
  Quod nunquam reddas, commodet usque roga.
Lingua iuvet, mentemque tegat. blandire, noceque.
  Impia sub dulci melle venena latent.

Haec si praestiteris, usu mihi cognita longo;
Nec tulerint voces ventus et aura meas;
Saepe mihi dices vivae bene: saepe rogabis,
Vt mea defunctae molliter ossa cubent.
Vox erat in cursu, cum me mea prodidit umbra.
At nostrae vix se continuere manus,
Quin albam raramque comam, lacrimosaque vino
Lumina, rugosas distraherentque genas.
Di tibi dent nullosque lares, inopemque senectam,
Et longas hiemes, perpetuamque sitim.

ELEGIA IX.

Militat omnis amans, et habet sua castra Cupido:
Attice, crede mihi; militat omnis amans.
Quae bello est habilis, Veneri quoque convenit, aetas.
Turpe senex miles, turpe senilis amor.
Quos petiere duces annos in milite forti,
Hos petit in socio bella puella toro.
Pervigilant ambo: terra requiescit uterque.
Ille fores dominae servat, at ille ducis.
Militis officium longa est via. mitte puellam;
Strenuus, exemto fine, sequetur amans.
Ibit in adversos montes, duplicataque nimbo
Flumina: congestas exteret ille nives.
Nec freta pressurus tumidos caussabitur Euros;
Aptave verrendis sidera quaeret aquis.
Quis, nisi vel miles, vel amans, et frigora noctis,
Et denso mistas perferet imbre nives?
Mittitur infestos alter speculator in hostes:
In rivale oculos alter, ut hoste, tenet.
Ille graves urbes, hic durae limen amicae
Obsidet: hic portas frangit, at ille fores.

Saepe soporatos invadere profuit hostes;
  Caedere et armata vulgus inerme manu.
Sic fera Threïcii ceciderunt agmina Rhesi:
  Et dominum capti deseruistis equi.
Saepe maritorum somnis utuntur amantes;
  Et sua sopitis hostibus arma movent.
Custodum transire manus, vigilumque catervas,
  Militis et miseri semper amantis opus.
Mars dubius, nec certa Venus; victique resurgunt;
  Quosque neges unquam posse iacere, cadunt:
Ergo desidiam quicunque vocabit amorem,
  Desinat. ingenii est experientis amor.
Ardet in abducta Briseide magnus Achilles.
  Dum licet, Argolicas frangite Troës opes.
Hector ab Andromaches complexibus ibat in arma:
  Et, galeam capiti quae daret, uxor erat.
Summa ducum, Atrides, visa Priameïde, fertur
  Maenadis effusis obstupuisse comis.
Mars quoque deprensus fabrilia vincula sensit.
  Notior in coelo fabula nulla fuit.
Ipse ego segnis eram, discinctaque in otia *natus*:
  Mollierant animos lectus et umbra meos.
Impulit ignavum formosae cura puellae;
  Iussit et in castris aera merere suis.
Inde vides agilem, nocturnaque bella gerentem.
  Qui nolet fieri desidiosus, amet.

ELEGIA X.

Qualis ab Eurota Phrygiis avecta carinis
  Coniugibus belli caussa duobus erat:
Qualis erat Lede, quam plumis abditus albis
  Callidus in falsa lusit adulter ave:

Qualis Amymone siccis errabat in agris,
Cum premeret summi verticis urna comam:
Talis eras; aquilamque in te taurumque timebam,
Et quidquid magno de Iove fecit Amor.
Nunc timor omnis abest, animique resanuit error:
Nec facies oculos iam capit ista meos.
Cur sim mutatus, quaeris? quia munera poscis.
Haec te non patitur caussa placere mihi.
Donec eras simplex, animum cum corpore amavi:
Nunc mentis vitio laesa figura tua est.
Et puer est et nudus Amor. sine sordibus annos,
Et nullas vestes, ut sit apertus, habet.
Quid puerum Veneris pretio prostare iubetis?
Quo pretium condat, non habet ille sinum.
Nec Venus apta feris, Veneris nec filius, armis:
Non decet imbelles aera merere Deos.
Stat meretrix certo cuivis mercabilis aere;
Et miseras iusso corpore quaerit opes.
Devovet imperium tamen haec lenonis avari:
Et, quod vos facitis sponte, coacta facit.
Sumite in exemplum pecudes ratione carentes.
Turpe erit, ingenium mitius esse feris.
Non equa munus equum, non taurum vacca poposcit:
Non aries placitam munere captat ovem.
Sola viro mulier spoliis exultat ademtis:
Sola locat noctes: sola locanda venit;
Et vendit, quod utrumque iuvat, quod uterque petebat:
Et pretium, quanti gaudeat ipsa, facit.
Quae Venus ex aequo ventura est grata duobus,
Altera cur illam vendit, et alter emit?
Cur mihi sit damno, tibi sit lucrosa voluptas,
Quam socio motu femina virque ferunt?
Non bene conducti vendunt periuria testes:
Non bene selecti iudicis arca patet.

Turpe, reos emta miseros defendere lingua:
  Quod faciat magnas, turpe, tribunal opes.
Turpe, tori reditu census augere paternos,
  Et faciem lucro prostituisse suam.
Gratia pro rebus merito debetur inemtis:
  Pro male conducto gratia nulla toro.
Omnia conductor solvit: mercede soluta
  Non manet officio debitor ille tuo.
Parcite, formosae, pretium pro nocte pacisci.
  Non habet eventus sordida praeda bonos.
Non fuit armillas tanti pepigisse Sabinas,
  Vt premerent sacrae virginis arma caput.
E quibus exierat, traiecit viscera ferro
  Filius: et poenae caussa monile fuit.
Nec tamen indignum est, a divite munera posci.
  Munera poscenti quod dare possit, habet.
Carpite de plenis pendentes vitibus uvas:
  Praebeat Alcinoi poma benignus ager.
Officium pauper numeret, studiumque, fidemque:
  Quod quis habet, dominae conferat omne suae.
Est quoque, carminibus meritas celebrare puellas,
  Dos mea. quam volui, nota fit arte mea.
Scindentur vestes, gemmae frangentur et aurum:
  Carmina quam tribuent, fama perennis erit.
Nec dare, sed pretium posci dedignor et odi.
  Quod nego poscenti, desine velle; dabo.

ELEGIA XI.

Colligere incertos, et in ordine ponere, crines
  Docta, neque ancillas inter habenda, Nape;
Inque ministeriis furtivae cognita noctis
  Vtilis, et dandis ingeniosa notis;

Saepe venire ad me dubitantem hortata Corinnam;
Saepe laboranti fida reperta mihi;
Accipe, et ad dominam peraratas mane tabellas
Perfer; et obstantes sedula pelle moras.
Nec silicum venae, nec durum in pectore ferrum,
Nec tibi simplicitas ordine maior inest.
Credibile est, et te sensisse Cupidinis arcus:
In me militiae signa tuere tuae.
Si quaeret, quid agam; Spe noctis vivere, dices.
Caetera fert blanda cera notata manu.
Dum loquor, hora fugit. vacuae bene redde tabellas:
Verum continuo fac tamen illa legat.
Adspicias oculos mando, frontemque legentis.
E tacito vultu scire futura licet.
Nec mora: perlectis rescribat multa iubeto.
Odi, cum late splendida cera vacat.
Comprimat ordinibus versus, oculosque moretur
Margine in extremo litera rasa meos.
Quid digitos opus est graphio lassare tenendo?
Hoc habeat scriptum tota tabella, Veni.
Non ego victrices lauro redimire tabellas,
Nec Veneris media ponere in aede morer.
Subscribam: Veneri, fidas sibi, Naso ministras
Dedicat; at nuper vile fuistis acer.

ELEGIA XII.

Flete meos casus: tristes rediere tabellae.
Infelix hodie litera posse negat.
Omina sunt aliquid. modo cum discedere vellet,
Ad limen digitos restitit icta Nape.
Missa foras iterum limen transire memento
Cautius; atque alte sobria ferre pedem.

Ite hinc, difficiles, funebria ligna, tabellae:
Tuque negaturis cera referta notis.
Quam, puto, de longae collectam flôre cicutae
Melle sub infami Corsica misit apis.
At, tanquam minio, penitus medicata rubebas.
Ille color vere sanguinolentus erat.
Proiectae triviis iaceatis, inutile lignum:
Vosque rotae frangat praetereuntis onus.
Illum etiam, qui vos ex arbore vertit in usum,
Convincam puras non habuisse manus.
Praebuit illa arbor misero suspendia collo:
Carnifici diras praebuit illa cruces.
Illa dedit turpes raucis bubonibus umbras:
Vulturis in ramis et strigis ova tulit.
His ego commisi nostros insanus amores,
Molliaque ad dominam verba ferenda dedi?
Aptius hae capiant vadimonia garrula cerae,
Quas aliquis duro cognitor ore legat.
Inter ephemeridas melius tabulasque iacerent,
In quibus absumtas fleret avarus opes.
Ergo ego vos rebus duplices pro nomine sensi?
Auspicii numerus non erat ipse boni.
Quid precer iratus? nisi vos cariosa senectus
Rodat, et immundo cera sit alba situ.

ELEGIA XIII.

Iam super Oceanum venit a seniore marito,
Flava pruinoso quae vehit axe diem.
Quo properas, Aurora? mane. sic Memnonis umbris
Annua sollenni caede parentet avis.
Nunc iuvat in teneris dominae iacuisse lacertis:
Si quando, lateri nunc bene iuncta meo est.

Nunc etiam somnj pingues, nunc frigidus humor:
Et liquidum tenui gutture cantat avis.
Quo properas, ingrata viris, ingrata puellis?
Roscida purpurea supprime lora manu.
Ante tuos ortus melius sua sidera servat
Navita, nec media nescius errat aqua.
Te surgit, quamvis lassus, veniente viator:
Miles et armiferas aptat ad arma manus.
Prima bidente vides oneratos arva colentes:
Prima vócas tardos sub iuga panda boves.
Tu pueros somno fraudas, tradisque magistris,
Vt subeant tenerae verbera saeva manus.
Atque eadem sponsum consulti ante atria mittis,
Vnius ut verbi grandia damna ferat.
Nec tu caussidico, nec tu iucunda diserto:
Cogitur ad lites surgere uterque novas.
Tu, cum feminei possint cessare labores,
Lanificam revocas ad sua pensa manum.
Omnia perpeterer: sed surgere mane puellas
Quis, nisi cui non est ulla puella, ferat?
Optavi quoties, ne nox tibi cedere vellet;
Neu fugerent vultus sidera mota tuos!
Optavi quoties, aut ventus frangeret axem,
Aut caderet spissa nube retentus equus!
Invida, quo properas? quod erat tibi filius ater,
Materni fuerat pectoris ille color.
[Quid? si non Cephali quondam flagrasset amore?
An putat ignotam nequitiam esse suam?]
Tithono vellem de te narrare liceret:
Fabula non coelo turpior ulla foret.
Illum dum refugis, longo quia frigidus aevo,
Surgis ad invisas a sepe mane rotas.
At si quem manibus Cephalum complexa teneres;
Clamares, Lente currite Noctis equi.
Cur ego plectar amans, si vir tibi marcet ab annis?
Num me nupsisti conciliante seni?

Adspice, quot somnos iuveni donarit amato
  Luna: neque illius forma secunda tuae.
Ipse Deûm genitor, ne te tam saepe videret,
  Commisit noctes in sua vota duas.
Iurgia finieram. scires audisse; rubebat.
  Nec tamen adsueto tardius orta dies.

ELEGIA XIV.

Dicebam, Medicare tuos desiste capillos.
  Tingere quam possis, iam tibi nulla coma est.
At, si passa fores, quid erat spatiosius illis?
  Contigerant imum, qua patet usque, latus.
Quid? quod erant tenues, et quos ornare timeres;
  Vela colorati qualia Seres habent;
Vel pede quod gracili deducit aranea filum,
  Cum leve deserta sub trabe nectit opus.
Nec tamen ater erat, nec erat tamen aureus illis,
  Sed, quamvis neuter, mistus uterque color.
Qualem clivosae madidis in vallibus Idae
  Ardua derepta cortice cedrus habet.
Adde, quod et dociles, et centum flexibus apti,
  Et tibi nullius caussa doloris erant.
Non acus abrupit, non vallus pectinis, illos:
  Ornatrix tuto corpore semper erat.
Ante meos saepe est oculos ornata; nec unquam
  Brachia derepta saucia fecit acu.
Saepe etiam, nondum digestis mane capillis,
  Purpureo iacuit semisupina toro.
Tum quoque erat neglecta decens; ut Threcia Bacche,
  Cum temere in viridi gramine lassa iacet.
Cum graciles essent tamen, et lanuginis instar;
  Heu! mala vexatae quanta tulere comae!

Quam se praebuerunt ferro patienter et igni;
Vt fieret torto flexilis orbe sinus!
Clamabam, Scelus est, istos scelus urere crines.
Sponte decent: capiti, ferrea, parce tuo.
Vim procul hinc remove: non est, qui debeat uri;
Erudit admotas ipse capillus acus.
Formosae periere comae: quas vellet Apollo,
Quas vellet capiti Bacchus inesse suo.
Illis contulerim, quas quondam nuda Dione
Pingitur humenti sustinuisse manu.
Quid male dispositos quereris periisse capillos?
Quid speculum moesta ponis, inepta, manu?
Non bene consuetis a te spectaris ocellis.
Vt placeas, debes immemor esse tui.
Non te cantatae laeserunt pellicis herbae;
Non anus Haemonia perfida lavit aqua.
Nec tibi vis morbi nocuit; procul omen abesto;
Nec minuit densas invida lingua comas.
Facta manu culpaque tua dispendia sentis.
Ipsa dabas capiti mista venena tuo.
Nunc tibi captivos mittet Germania crines:
Culta triumphatae munere gentis eris.
O! quam saepe, comas aliquo mirante, rubebis;
Et dices, Emta nunc ego merce probor!
Nescio quam pro me laudat nunc iste Sygambram;
Fama tamen, memini, cum fuit ista mei.
Me miserum! lacrimas male continet; oraque dextra
Protegit, ingenuas picta rubore genas.
Sustinet antiquos gremio spectare capillos,
Hei mihi! non illo munera digna loco.
Collige cum vultu mentem: reparabile damnum est.
Postmodo nativa conspiciere coma.

ELEGIA XV.

Quid mihi, Livor edax, ignavos obiicis annos;
Ingeniique vocas carmen inertis opus?
Non me more patrum, dum strenua sustinet aetas
Praemia militiae pulverulenta sequi:
Nec me verbosas leges ediscere: nec me
Ingrato vocem prostituisse foro.
Mortale est, quod quaeris, opus. mihi fama perennis
Quaeritur: in toto semper ut orbe canar.
Vivet Maeonides, Tenedos dum stabit et Ide;
Dum rapidas Simois in mare volvet aquas.
Vivet et Ascraeus, dum mustis uva tumebit:
Dum cadet incurva falce resecta Ceres.
Battiades semper toto cantabitur orbe;
Quamvis ingenio non valet, arte valet.
Nulla Sophocleo veniet iactura cothurno.
Cum Sole et Luna semper Aratus erit.
Dum fallax servus, durus pater, improba lena
Vivent, dum meretrix blanda, Menandros erit.
Ennius arte carens, animosique Accius oris,
Casurum nullo tempore nomen habent.
Varronem primamque ratem quae nesciat aetas,
Aureaque Aesonio terga petita duci?
Carmina sublimis tunc sunt peritura Lucreti,
Exitio terras cum dabit una dies.
Tityrus, et fruges, Aeneïaque arma legentur,
Roma, triumphati dum caput orbis eris.
Donec erunt ignes arcusque Cupidinis arma,
Discentur numeri, culte Tibulle, tui.
Gallus et Hesperiis, et Gallus notus Eois,
Et sua cum Gallo nota Lycoris erit.
Ergo, cum silices, cum dens patientis aratri,
Depereant aevo, carmina morte carent.

Cedant carminibus reges, regumque triumphi;
Cedat et auriferi ripa beata Tagi.
Vilia miretur vulgus. mihi flavus Apollo
Pocula Castaliae plena ministret aquae:
Sustineamque coma metuentem frigora myrtum:
Atque a sollicito multus amante legar.
Pascitur in vivis Livor: post fata quiescit,
Cum suus ex merito quemque tuetur honos.
Ergo etiam, cum me supremus adederit ignis,
Vivam: parsque mei multa superstes erit.

P. OVIDII NASONIS
AMORVM
LIBER SECVNDVS.

ELEGIA I.

Hoc quoque composui, Pelignis natus aquosis,
Ille ego nequitiae Naso poëta meae.
Hoc quoque iussit Amor. procul hinc, procul este severae:
Non estis teneris apta theatra modis.
Me legat in sponsi facie non frigida virgo:
Et rudis ignoto tactus amore puer:
Atque aliquis iuvenum, quo nunc ego, saucius arcu
Agnoscat flammae conscia signa suae:
Miratusque diu, Quo, dicat, ab indice doctus
Composuit casus iste poëta meos?
Ausus eram, memini, coelestia dicere bella,
Centimanumque Gygen: et satis oris erat:
Cum male se Tellus ulta est, ingestaque Olympo
Ardua devexum Pelion Ossa tulit,
In manibus nimbos, et cum Iove fulmen habenti,
Quod bene pro coelo mitteret ille suo,
Clausit amica fores. ego cum Iove fulmen omisi.
Excidit ingenio Iupiter ipse meo.

Iupiter, ignoscas: nil me tua tela iuvabant.
  Clausa tuo maius ianua fulmen erat.
Blanditias elegosque leves, mea tela, resumsi;
  Mollierunt duras lenia verba fores.
Carmina sanguineae deducunt cornua Lunae;
  Et revocant niveos Solis euntis equos.
Carmine dissiliunt, abruptis faucibus, angues,
  Inque suos fontes versa recurrit aqua.
Carminibus cessere fores: insertaque posti,
  Quamvis robur erat, carmine victa sera est.
Quid mihi profuerit velox cantatus Achilles?
  Quid pro me Atrides alter et alter agant?
Quique tot errando, quot bello, perdidit annos?
  Raptus et Haemoniis flebilis Hector equis?
At, facie tenerae laudata saepe puellae,
  Ad vatem, pretium carminis, ipsa venit.
Magna datur merces. heroum clara valete
  Nomina: non apta est gratia vestra mihi.
Ad mea formosae vultus adhibete puellae
  Carmina, purpureus quae mihi dictat Amor.

ELEGIA II.

Quem penes est dominam servandi cura, Bagoë,
  Dum perago tecum pauca, sed apta, vaca:
Hesterna vidi spatiantem luce puellam,
  Illa, quae Danai porticus agmen habet.
Protinus, ut placuit, misi, scriptoque rogavi.
  Rescripsit trepida, Non licet, illa manu.
Et, cur non liceat, quaerenti, reddita caussa est;
  Quod nimium dominae cura molesta tua est.
Si sapis, o! custos, odium, mihi crede, mereri
  Desine. quem metuit quisque, perisse cupit.

Vir quoque non sapiens: quid enim servare laboret,
Vnde nihil, quamvis non tueare, perit?
Sed gerat ille suo morem furiosus amori:
Et castum, multis quod placet, esse putet.
Huic furtiva tuo libertas munere detur;
Quam dederis illi, reddat ut illa tibi.
Conscius esse velis: domina est obnoxia servo.
Conscius esse times: dissimulare licet.
Scripta leget secum: matrem misisse putato.
Venerit ignotus, postmodo notus eat.
Ibit ad adfectam, quae non languebit, amicam
Visere; iudiciis aegra sit illa tuis.
Si faciet tarde, ne te mora longa fatiget,
Imposita gremio stertere fronte potes.
Nec tu, linigeram fieri quid possit ad Isin,
Quaesieris: nec tu curva theatra time.
Conscius assiduos commissi tollet honores.
Quis minor est autem, quam tacuisse, labor?
Ille placet, versatque domum, neque verbera sentit.
Ille potens: alii, sordida turba, iacent.
Huic, verae ut lateant caussae, finguntur inanes:
Atque ambo domini, quod probat una, probant.
Cum bene vir traxit vultum, rugasque coëgit;
Quod voluit fieri blanda puella, facit.
Sed tamen interdum tecum quoque iurgia nectat:
Et simulet lacrimas, carnificemque vocet.
Tu contra obiiciens, quae tuto diluat illa,
In verum falso crimine deme fidem.
Sic tibi semper honos, sic curta peculia crescent:
Haec face, et exiguo tempore liber eris.
Adspicis indicibus nexas per colla catenas:
Squalidus orba fide pectora carcer habet.
Quaerit aquas in aquis, et poma fugacia captat
Tantalus: hoc illi garrula lingua dedit.
Dum nimium servat custos Iunonius Io,
Ante suos annos occidit; illa Dea est.

idi ego compedibus liventia crura gerentem,
  Vnde vir incestum scire coactus erat.
oena minor merito. nocuit mala lingua duobus.
  Vir doluit; famae damna puella tulit.
rede mihi, nulli sunt crimina grata marito:
  Nec quemquam, quamvis audiat illa, iuvant.
eu tepet, indicium securas prodis ad aures:
  Sive amat, officio fit miser ille tuo.
ulpa nec ex facili, quamvis manifesta, probatur.
  Iudicis illa sui tuta favore venit.
iderit ipse licet; credet tamen ipse neganti:
  Damnabitque oculos; et sibi verba dabit.
dspiciat dominae lacrimas; plorabit et ipse:
  Et dicet, Poenas garrulus iste dabit.
uam dispar certamen inis! tibi verbera victo
  Adsunt: in gremio iudicis illa sedet.
Non scelus aggredimur: non admiscenda coimus
  Toxica: non stricto fulminat ense manus.
Quaerimus, ut tuto per te possimus amare.
  Quid precibus nostris mollius esse potest?

ELEGIA III.

Hei mihi! quod dominam, nec vir nec femina, servas;
  Mutua nec Veneris gaudia nosse potes!
ui primus pueris genitalia membra recidit;
  Vulnera, quae fecit, debuit ipse pati.
Mollis in obsequium, facilisque rogantibus esses;
  Si tuus in quavis praetepuisset amor.
on tu natus equo, non fortibus utilis armis:
  Bellica non dextrae convenit hasta tuae.
sta mares tractent: tu spes depone viriles.
  Sint tibi cum domina signa ferenda tua.

Hanc imple meritis: huius tibi gratia prosit.
Si careas illa, quis tuus usus erit?
Est etiam facies, sunt apti lusibus anni.
Indigna est pigro forma perire situ.
Fallere te potuit, quamvis habeare molestus:
Non caret effectu, quod voluere duo.
Aptius ut fuerit precibus tentasse, rogamus:
Dum bene ponendi munera tempus habes.

ELEGIA IV.

Non ego mendosos ausim defendere mores;
Falsaque pro vitiis arma movere meis.
Confiteor; si quid prodest delicta fateri:
In mea nunc demens crimina, fassus, eo.
Odi: nec possum cupiens non esse, quod odi.
Heu! quam, quae studeas ponere, ferre grave est!
Nam desunt vires ad me mihi iusque regendum.
Auferor, ut rapida concita puppis aqua.
Non est certa meos quae forma irritet amores.
Centum sunt caussae, cur ego semper amem.
Sive aliqua est oculos in se deiecta modestos;
Vror: et insidiae sunt pudor ille meae.
Sive procax aliqua est; capior, quia rustica non est,
Spemque dat in molli mobilis esse toro.
Aspera si visa est, rigidasque imitata Sabinas;
Velle, sed ex alto dissimulare, puto.
Sive es docta; places raras dotata per artes:
Sive rudis; placita es simplicitate tua.
Est, quae Callimachi prae nostris rustica dicat
Carmina: cui placeo, protinus ipsa placet.
Est etiam, quae me vatem, et mea carmina culpet:
Culpantis cupiam sustinuisse femur.

Molliter incedit; motu capit. altera dura est;
At poterit tacto mollior esse viro.
Haec quia dulce canit, flectitque facillima vocem,
Oscula cantanti raptà dedisse velim.
Haec querulas agili percurrit pollice chordas;
Tam doctas quis non possit amare manus?
Illa placet gestu, numerosaque brachia ducit,
Et tenerum molli torquet ab arte latus:
Vt taceam de me, qui caussa tangor ab omni;
Illic Hippolytum pone; Priapus erit.
Tu, quia tam longa es, veteres Heroidas aequas,
Et potes in toto multa iacere toro.
Haec habilis brevitate sua. corrumpor utraque.
Conveniunt voto longa brevisque meo.
Non est culta; subit quid cultae accedere possit.
Ornata est; dotes exhibet illa suas.
Candida me capiet, capiet me flava puella:
Est etiam fusco grata colore Venus.
Seu pendent nivea pulli cervice capilli;
Leda fuit nigra conspicienda coma.
Seu flavent; placuit croceis Aurora capillis.
Omnibus historiis se meus aptat amor.
Me nova sollicitat, me tangit serior aetas:
Haec melior specie corporis: illa sapit.
Denique quas tota quisquam probet urbe puellas;
Noster in has omnes ambitiosus amor.

ELEGIA V.

Nullus amor tanti est; abeas, pharetrate Cupido;
Vt mihi sint toties maxima vota mori.
Vota mori mea sunt, cum te peccasse recordor.
Hei! mihi, perpetuum nata puella malum!

Non mihi deletae nudant tua facta tabellae:
Non data furtive munera crimen habent.
O! utinam arguerem sic, ut non vincere possem!
Me miserum! quare tam bona caussa mea est?
Felix, qui, quod amat, defendere fortiter audet:
Cui sua, Non feci, dicere amica potest.
Ferreus est, nimiumque suo favet ille dolori,
Cui petitur victa palma cruenta rea.
Ipse miser vidi, cum me dormire putares,
Sobrius apposito crimina vestra mero.
Multa supercilio vidi vibrante loquentes.
Nutibus in vestris pars bona vocis erat.
Non oculi tacuere tui, conscriptaque vino
Mensā; nec in digitis litera nulla fuit.
Sermonem agnovi, quod non videatur, agentem,
Verbaque pro certis iussa valere notis.
Iamque frequens ierat mensa conviva remota:
Compositi iuvenes unus et alter erant.
Improba tum vero iungentes oscula vidi.
Illa mihi lingua nexa fuisse liquet:
Qualia nec fratri tulerit germana severo;
Sed tulerit cupido mollis amica viro:
Qualia credibile est nec Phoebum ferre Dianae,
Sed Venerem Marti saepe tulisse suo.
Quid facis, exclamo; quo nunc mea gaudia defers?
Iniiciam dominas in mea iura manus.
Haec tibi sint mecum, mihi sint communia tecum.
In bona cur quisquam tertius ista venit?
Hoc ego; quaeque dolor linguae dictavit: at illi
Conscia purpureus venit in ora pudor.
Quale coloratum Tithoni coniuge coelum
Subrubet, aut sponso visa puella novo.
Quale rosae fulgent inter sua lilia mistae:
Aut ubi cantatis Luna laborat equis:
Aut quod, ne longis flavescere possit ab annis,
Maeonis Assyrium femina tinxit ebur:

His erat, aut alicui color ille simillimus horum:
  Et nunquam casu pulchrior illa fuit.
Spectabat terram; terram spectare decebat.
  Moesta erat in vultu; moesta decenter erat.
Sicut erant, et erant culti, laniare capillos,
  Et fuit in teneras impetus ire genas.
Vt faciem vidi, fortes cecidere lacerti.
  Defensa est armis nostra puella suis.
Qui modo saevus eram, supplex ultroque rogavi,
  Oscula ne nobis deteriora daret.
Risit, et ex animo dedit optima: qualia possent
  Excutere irato tela trisulca Iovi.
Torqueor infelix, ne tam bona sumserit alter:
  Et volo non ex hac illa fuisse nota.
Haec quoque, quam docui, multo meliora fuerunt;
  Et quiddam visa est addidicisse novi.
Quod nimium placuere, malum est: quod tota labellis
  Lingua tua est nostris, nostra recepta tuis.
Nec tamen hoc unum doleo: non oscula tantum
  Iuncta queror; quamvis haec quoque iuncta queror:
Illa, nisi in lecto, nusquam potuere doceri.
  Nescio quis pretium grande magister habet.

ELEGIA VI.

Psittacus, Eois imitatrix ales ab Indis,
  Occidit: exequias ite frequenter aves.
Ite, piae volucres; et plangite pectora pennis;
  Et rigido teneras ungue notate genas.
Horrida pro moestis lanietur pluma capillis:
  Pro longa resonent carmina vestra tuba.

Quid scelus Ismarii quereris, Philomela, tyranni?
  Expleta est annis ista querela suis.
Alitis in rarae miserum devertite funus.
  Magna, sed antiqui caussa doloris Itys.
Omnes, quae liquido libratis in aëre cursus;
  Tu tamen ante alias, turtur amice, dole.
Plena fuit vobis omni concordia vita,
  Et stetit ad finem longa tenaxque fides.
Quod fuit Argolico iuvenis Phoceus Orestae,
  Hoc tibi, dum licuit, Psittace, turtur erat.
Quid tamen ista fides? quid rari forma coloris?
  Quid vox mutandis ingeniosa sonis?
Quid iuvat, ut datus es, nostrae placuisse puellae?
  Infelix avium gloria, nempe iaces.
Tu poteras virides pennis hebetare zmaragdos,
  Tincta gerens rubro Punica rostra croco.
Non fuit in terris vocum simulantior ales:
  Reddebas blaeso tam bene verba sono.
Raptus es invidia. non tu fera bella movebas:
  Garrulus, et placidae pacis amàtor eras.
Ecce! coturnices inter sua proelia vivunt:
  Forsitan et fiant inde frequenter anus.
Plenus eras minimo: nec prae sermonis amore
  In multos poteras ora vacare cibos.
Nux erat esca tibi, caussaeque papavera somni:
  Pellebatque sitim simplicis humor aquae.
Vivit edax vultur, ducensque per aëra gyros
  Milüus, et pluviae graculus auctor aquae.
Vivit et armiferae cornix invisa Minervae;
  Illa quidem saeclis vix moritura novem.
Occidit ille loquax, humanae vocis imago,
  Psittacus, extremo munus ab orbe datum.
Optima prima fere manibus rapiuntur avaris;
  Implentur numeris deteriora suis.
Tristia Phyllacidae Thersites funera vidit:
  Iamque cinis, vivis fratribus, Hector erat.

Quid referam timidae pro te pia vota puellae,
  Vota procelloso per mare rapta Noto?
Septima lux aderat, non exhibitura sequentem:
  Et stabat vacua iam tibi Parca colo.
Nec tamen ignavo stupuerunt verba palato.
  Clamavit moriens lingua, Corinna, vale.
Colle sub Elysio nigra nemus ilice frondens,
  Vdaque perpetuo gramine terra, viret.
Si qua fides dubiis; volucrum locus ille piarum
  Dicitur, obscaenae quo prohibentur aves.
Illic innocui late pascuntur olores:
  Et vivax Phoenix, unica semper avis.
Explicat ipsa suas ales Iunonia pennas:
  Oscula dat cupido blanda columba mari.
Psittacus has inter, nemorali sede receptus,
  Convertit volucres in sua verba pias.
Ossa tegit tumulus: tumulus pro corpore parvus;
  Quo lapis exiguus par sibi carmen habet:
Colligor ex ipso dominae placuisse sepulcro.
  Ora fuere mihi plus ave docta loqui.

ELEGIA VII.

Ergo ego sufficiam reus in nova crimina semper?
  Vt vincam, toties dimicuisse piget.
Sive ego marmorei respexi summa theatri;
  Eligis e multis, unde dolere velis.
Candida seu tacito me vidit femina vultu;
  In vultu tacitas arguis esse notas.
Si quam laudavi; miseros petis ungue capillos:
  Si culpo; crimen dissimulare putas.
Sive bonus color est, in te quoque frigidus esse;
  Seu malus, alterius dicor amore mori.

Atque ego peccati vellem mihi conscius essem.
Aequo animo poenam, qui meruere, ferunt.
Nunc temere insimulas: credendoque omnia frustra,
Ipsa vetas iram pondus habere tuam.
Adspice, ut auritus miserandae sortis asellus
Assiduo domitus verbere lentus eat.
Ecce! novum crimen, sollers ornare Cypassis
Obiicitur dominae contemerasse torum.
Dî melius, quam me, si sit peccasse libido,
Sordida contemtae sortis amica iuvet!
Quis Veneris famulae connubia liber inire,
Tergaque complecti verbere secta velit?
Adde, quod ornandis illa est operata capillis;
Et tibi per doctas grata ministra manus.
Scilicet ancillam, quae tam tibi fida, rogarem?
Quid? nisi ut indicio iuncta repulsa foret?
Per Venerem iuro, puerique volatilis arcus,
Me non admissi criminis esse reum.

ELEGIA VIII.

Ponendis in mille modos perfecta capillis,
Comere sed solas digna, Cypassi, Deas;
Et mihi iucundo non rustica cognita furto;
Apta quidem dominae, sed magis apta mihi;
Quis fuit inter nos sociati corporis index?
Sensit concubitus unde Corinna tuos?
Num tamen erubui, num, verbo lapsus in ullo,
Furtivae Veneris conscia signa dedi?
Quid? quod in ancilla si quis delinquere posset,
Illum ego contendi mente carere bona?
Thessalus ancillae facie Briseïdos arsit:
Serva Mycenaeo Phoebas amata duci.

Non ego Tantalide maior, nec maior Achille.
Quod decuit reges, cur mihi turpe putem?
Vt tamen iratos in te defixit ocellos:
Vidi te totis erubuisse genis.
At quanto, si forte refers, praesentior ipse,
Per Veneris feci numina magna fidem!
Tu Dea, tu iubeas animi periuria puri
Carpathium tepidos per mare ferre Notos.
Pro quibus officiis pretium mihi dulce repende
Concubitus hodie, fusca Cypassi, tuos.
Quid renuis, fingisque novos, ingrata, timores?
Vnum est e dominis emeruisse satis.
Quod si stulta negas, index anteacta fatebor;
Et veniam culpae proditor ipse meae;
Quoque loco tecum fuerim, quotiesque, Cypassi,
Narrabo dominae, quotque quibusque modis.

ELEGIA IX.

O! nunquam pro me satis indignate Cupido,
O! in corde meo desidiose puer!
Quid me, qui miles nunquam tua signa reliqui,
Laedis? et in castris vulneror ipse meis?
Cur tua fax urit, figit tuus arcus amicos?
Gloria pugnantes vincere maior erat.
Quid? non Haemonius, quem cuspide perculit, heros,
Confossum medica postmodo iuvit ope?
Venator sequitur fugientia, capta relinquit:
Semper et inventis ulteriora petit.
Nos tua sentimus, populus tibi deditus, arma:
Pigra reluctanti cessat in hoste manus.
Quid iuvat in nudis hamata retundere tela
Ossibus? ossa mihi nuda relinquit amor.

Tot sine amore viri, tot sunt sine amore puellae.
Hinc tibi cum magna laude triumphus eat.
Roma, nisi immensum vires promosset in orbem,
Stramineis esset nunc quoque densa casis.
Fessus in acceptos miles deducitur agros:
Mittitur in saltus carcere liber equus:
Longaque subductam celant navalia pinum:
Tutaque deposito poscitur ense rudis.
Me quoque, qui toties merui sub amore puellae,
Defunctum placide vivere tempus erat.
Vive, Deus, posito, si quis mihi dicat, amore;
Deprecer; usque adeo dulce puella malum est.
Cum bene pertaesum est, animoque relanguit ardor;
Nescio quo miserae turbine mentis agor.
Vt rapit in praeceps dominum, spumantia frustra
Frena retentantem, durior oris equus:
Vt subitus, prope iam prensa tellure, carinam
Tangentem portus ventus in alta rapit:
Sic me saepe refert incerta Cupidinis aura;
Notaque purpureus tela resumit Amor.
Fige, puer; positis nudus tibi praebeor armis.
Hic tibi sint vires: hic tua dextra facit.
Huc, tanquam iussae, veniunt iam sponte sagittae.
Vix illis prae me nota pharetra sua est.
Infelix, tota quicunque quiescere nocte
Sustinet, et somnos praemia magna vocat.
Stulte, quid est somnus, gelidae nisi mortis imago?
Longa quiescendi tempora fata dabunt.
Me modo decipiant voces fallacis amicae:
Sperando certe gaudia magna feram.
Et modo blanditias dicat; modo iurgia quaerat.
Saepe fruar domina: saepe repulsus eam.
Quod dubius Mars est; per te, privigne Cupido, est:
Et movet exemplo vitricus arma tuo:
Tu levis es, multoque tuis ventosior alis:
Gaudiaque ambigua dasque negasque fide.

Si tamen exaudis, pulchra cum matre, rogantem;
  Indeserta meo pectore regna tene.
Accedant regno, nimium vaga turba, puellae.
  Ambobus populis sic venerandus eris.

ELEGIA X.

Tu mihi, tu certe, memini, Graecine, negabas,
  Vno posse aliquem tempore amare duas.
Per te ego decipior: per te deprensus inermis,
  Ecce! duas uno tempore turpis amo.
Vtraque formosa est: operosae cultibus ambae:
  Artibus, in dubio est, haec sit, an illa, prior.
Pulchrior hac illa est, haec est quoque pulchrior illa:
  Et magis haec nobis, et magis illa placet.
Errant, ut ventis discordibus acta faselos,
  Dividuumque tenent alter et alter amor.
Quid geminas, Erycina, meos sine fine dolores?
  Nonne erat in curas una puella satis?
Quid folia arboribus, quid pleno sidera coelo,
  In freta collectas alta quid addis aquas?
Sed tamen hoc melius, quam si sine amore iacerem.
  Hostibus eveniat vita severa meis.
Hostibus eveniat viduo dormire cubili,
  Et medio laxe ponere membra toro.
At mihi saevus amor somnos abrumpat inertes,
  Simque mei lecti non ego solus onus.
Me mea disperdat, nullo prohibente, puella,
  Si satis una potest; si minus una, duae.
Sufficiant graciles, sed non sine viribus, artus:
  Pondere, non nervis, corpora nostra carent.
Et lateri dabit in vires alimenta voluptas,
  Decepta est opera nulla puella mea.

Saepe ego, lascivae consumto tempore noctis,
  Vtilis et forti corpore mane fui.
Felix, quem Veneris certamina mutua rumpunt!
  Dî faciant, leti caussa sit ista mei!
Induat adversis contraria pectora telis
  Miles, et aeternum sanguine nomen emat.
Quaerat avarus opes; et quae lassarit arando
  Aequora, periuro naufragus ore bibat.
At mihi contingat Veneris languescere motu;
  Cum moriar, medium solvar et inter opus:
Atque aliquis, nostro lacrimans in funere, dicat,
  Conveniens vitae mors fuit ista suae.

ELEGIA XI.

Prima malas docuit, mirantibus aequoris undis,
  Peliaco pinus vertice caesa vias:
Quae concurrentes inter temeraria cautes
  Conspicuam fulvo vellere vexit ovem.
O! utinam, remo ne quis freta longa moveret,
  Argo funestas pressa bibisset aquas!
Ecce! fugit notumque torum, sociosque Penates;
  Fallacesque vias ire Corinna parat.
Quid tibi, me miserum! Zephyros Eurosque timebo,
  Et gelidum Borean, egelidumque Notum?
Non illic urbes, non tu mirabere silvas;
  Vna est iniusti caerula forma maris.
Nec medius tenues conchas, pictosve lapillos,
  Pontus habet: bibuli littoris illa mora est.
Littora marmoreis pedibus signanda, puellae.
  Hactenus est tutum: caetera caeca via est.
Et vobis alii ventorum proelia narrent;
  Quas Scylla infestet, quasve Charybdis aquas:

Et quibus emineant violenta Ceraunia saxis:
  Quo lateant Syrtes, quove Malea sinu.
Haec alii referant. at vos, quod quisque loquetur,
  Credite: credenti nulla procella nocet.
Sero respicitur tellus, ubi fune soluto
  Currit in immensum panda carina salum;
Navita sollicitus qua ventos horret iniquos,
  Et prope tam letum, quam prope cernit aquam.
Quid? si concussas Triton exasperet undas?
  Quam tibi nunc toto nullus in ore color!
Tum generosa voces fecundae sidera Ledae:
  Et, Felix, dicas, quam sua terra tenet!
Tutius est fovisse torum; legisse libellos;
  Threïciam digitis increpuisse lyram.
At, si vana ferunt volucres mea dicta procellae,
  Aequa tamen puppi sit Galatea tuae.
Vestrum crimen erit talis iactura puellae,
  Nereïdesque Deae, Nereïdumque pater.
Vade memor nostri, vento reditura secundo.
  Impleat illa tuos fortior aura sinus.
Tum mare in haec magnus proclinet littora Nereus:
  Huc venti spirent: huc agat aestus aquas.
Ipsa roges, Zephyri veniant in lintea pleni:
  Ipsa tua moveas turgida vela manu.
Primus ego adspiciam notam de littore pinum;
  Et dicam, Nostros advehit illa Deos:
Excipiamque humeris, et multa sine ordine carpam
  Oscula. pro reditu victima vota cadet:
Inque tori formam molles sternentur arenae:
  Et tumulus mensae quilibet instar erit.
Illic apposito narrabis multa Lyaeo,
  Paene sit ut mediis obruta navis aquis:
Dumque ad me properas, nec iniquae tempora noctis,
  Nec te praecipites extimuisse Notos.

Omnia pro veris credam, sint ficta licebit.
Cur ego non votis blandiar ipse meis?
Haec mihi quamprimum coelo nitidissimus alto
Lucifer admisso tempora portet equo.

ELEGIA XII.

Ite triumphales circum mea tempora lauri.
Vicimus: in nostro est ecce! Corinna sinu;
Quam vir, quam custos, quam ianua firma, tot hostes!
Servabant, ne qua posset ab arte capi.
Haec est praecipuo victoria digna triumpho,
In qua, quaecunque est, sanguine praeda caret.
Non humiles muri, non parvis oppida fossis
Cincta, sed est ductu capta puella meo.
Pergama cum caderent bello superata bilustri;
Ex tot, in Atrida pars quota laudis erat?
At mea seposita est, et ab omni milite dissors
Gloria: nec titulum muneris alter habet.
Me duce ad hanc voti finem, me milite veni:
Ipse eques, ipse pedes, signifer ipse fui.
Nec casum fortuna meis immiscuit actis.
Huc ades, o! cura parte, Triumphe, mea.
Nec belli nova caussa mei. nisi rapta fuisset
Tyndaris, Europae pax Asiaeque foret.
Femina silvestres Lapithas, populumque bimembrem
Turpiter apposito vertit in arma mero.
Femina Troianos iterum fera bella movere
Impulit in regno, iuste Latine, tuo.
Femina Romanis, etiam nunc Vrbe recenti,
Immisit soceros, armaque saeva dedit.

Vidi ego pro nivea pugnantes coniuge tauros:
  Spectatrix animos ipsa iuvenca dabat.
Me quoque cum multis, sed me sine caede, Cupido
  Iussit militiae signa movere suae.

ELEGIA XIII.

Dum labefactat onus gravidi temeraria ventris,
  In dubio vitae lassa Corinna iacet.
Illa quidem, clam me tantum molita pericli,
  Ira digna mea: sed cadit ira metu.
Sed tamen aut ex me conceperat; aut ego credo.
  Est mihi pro facto saepe, quod esse potest.
Isi, Paraetonium, genialiaque arva Canopi
  Quae colis, et Memphin, palmiferamque Pharon;
Quaque celer Nilus lato dilapsus ab alveo
  Per septem portus in maris exit aquas;
Per tua sistra precor, per Anubidis ora verendi:
  Sic tua sacra pius semper Osiris amet,
Pigraque labatur circa donaria serpens,
  Et comes in pompam corniger Apis eat:
Huc adhibe vultus; et in una parce duobus.
  Nam vitam dominae tu dabis; illa mihi.
Saepe tibi sedit certis operata diebus,
  Qua cingit lauros Gallica turma tuas.
Tuque laborantes utero miserata puellas,
  Quarum tarda latens corpora tendit onus;
Lenis ades, precibusque meis fave, Ilithyia.
  Digna est, quam iubeas muneris esse tui.
Ipse ego tura dabo fumosis candidus aris:
  Ipse feram ante tuos munera vota pedes.
Adiiciam titulum, *Servata Naso Corinna.*
  Tu modo fac titulo muneribusque locum.

Si tamen in tanto fas est monuisse timore;
Hac tibi sit pugna dimicuisse satis.

ELEGIA XIV.

Quid iuvat immunes belli cessare puellas,
Nec fera peltatas agmina velle sequi;
Si sine Marte suis patiuntur vulnera telis,
Et caecas armant in sua fata manus?
Quae prima instituit teneros convellere foetus,
Militia fuerat digna perire sua.
Scilicet, ut careat rugarum crimine venter,
Sternatur pugnae tristis arena tuae?
Si mos antiquis placuisset matribus idem;
Gens hominum vitio deperitura fuit:
Quique iterum generis iaceret primordia nostri
In vacuo lapides orbe, parandus erat.
Quis Priami fregisset opes, si numen aquarum
Iusta recusasset pondera ferre Thetis?
Ilia si tumido geminos in ventre necasset,
Casurus dominae conditor Vrbis erat.
Si Venus Aenean gravida temerasset in alvo;
Caesaribus tellus orba futura fuit.
Tu quoque, cum posses nasci, formosa, perisses;
Tentasset, quod tu, si tua mater opus.
Ipse ego, cum fuerim melius periturus amando,
Vidissem nullos, matre necante, dies.
Quid plenam fraudas vitem crescentibus uvis;
Pomaque crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluant matura sua. sine crescere nata:
Est pretium parvae non leve vita morae.
Vestra quid effoditis subiectis viscera telis;
Et nondum natis dira venena datis?

Colchida respersam puerorum sanguine culpant,
  Aque sua caesum matre queruntur Ityn.
Vtraque saeva parens: sed tristibus utraque caussis
  Iactura socii sanguinis ulta virum.
Dicite, quis Tereus, quis vos irritet Iäson
  Figere sollicita corpora vestra manu?
Hoc neque in Armeniis tigres fecere latebris:
  Perdere nec foetus ausa leaena suos.
At tenerae faciunt, sed non impune, puellae.
  Saepe, suos utero quae necat, ipsa perit.
Ipsa perit, ferturque toro resoluta capillos:
  Et clamant, Merito, qui modo cunque vident.
Ista sed aetherias vanescant dicta per auras:
  Et sint ominibus pondera nulla meis.
Di faciles, peccasse semel concedite tuto:
  Id satis est. poenam culpa secunda ferat.

ELEGIA XV.

Annule, formosae digitum vincture puellae,
  In quo censendum nil, nisi dantis amor;
Munus eas gratum. te laeta mente receptum
  Protinus articulis induat illa suis.
Iam bene convenias, quam mecum convenit illi;
  Et digitum iusto commodus orbe teras.
Felix, a domina tractaberis, annule, nostra.
  Invideo donis iam miser ipse meis.
O! utinam fieri subito mea munera possim
  Artibus Aeaeis, Carpathiive senis!
Tunc ego te dominae cupiam tetigisse papillas,
  Et laevam tunicis inseruisse manum.
Elabar digito, quamvis angustus et haerens;
  Inque sinum mira laxus ab arte cadam.

Idem ego, ut arcanas possim signare tabellas,
Neve tenax ceram siccave gemma trahat,
Humida formosae tangam prius ora puellae.
Tantum ne signem scripta dolenda mihi.
Si dabor, ut condar loculis; exire negabo,
Adstringens digitos orbe minore tuos.
Non ego dedecori tibi sim, mea vita, futurus;
Quodve tener digitus ferre recuset, onus.
Me gere, cum calidis perfunderis imbribus artus:
Damnaque sub gemma perfer euntis aquae.
Sed, puto, te nuda mea membra libidine surgent,
Et peragam partes annulus ille viri.
Irrita quid voveo? parvum proficiscere munus.
Illa datam tecum sentiat esse fidem.

ELEGIA XVI.

Pars me Sulmo tenet Peligni tertia ruris;
Parva, sed irriguis ora salubris aquis:
Sol licet admoto tellurem sidere findat,
Et micet Icarii stella proterva canis;
Arva pererrantur Peligna liquentibus undis:
Et viret in tenero fertilis herba solo.
Terra ferax Cereris, multoque feracior uvae:
Dat quoque bacciferam Pallada rarus ager:
Perque resurgentes rivis labentibus herbas
Gramineus madidam cespes obumbrat humum.
At meus ignis abest. verbo peccavimus uno.
Quae movet ardores, est procul; ignis adest.
Non ego, si medius Polluce et Castore ponar,
In coeli sine te parte fuisse velim.
Solliciti iaceant, terraque premantur iniqua,
In longas orbem qui secuere vias.

Aut iuvenum comites iussissent ire puellas,
  Si fuit in longas terra secanda vias.
Tum mihi, si premerem ventosas horridus Alpes,
  Dummodo cum domina, molle fuisset iter.
Cum domina Libycas ausim perrumpere Syrtes,
  Et dare non aequis vela ferenda Notis.
Non, quae virgineo portenta sub inguine latrant,
  Nec timeam vestros, curva Malea, sinus:
Non, qua submersis ratibus saturata Charybdis
  Fundit, et effusas ore resorbet aquas.
Quod si Neptuni ventosa potentia vincit,
  Et subventuros auferet unda Deos;
Tu nostris niveos humeris impone lacertos.
  Corpore nos facili dulce feremus onus.
Saepe petens Hero iuvenis tranaverat undas.
  Tunc quoque tranasset; sed via caeca fuit.
At sine te, quamvis operosi vitibus agri
  Me teneant, quamvis amnibus arva natent,
Et vocet in rivos parentem rusticus undam,
  Frigidaque arboreas mulceat aura comas;
Non ego Pelignos videor celebrare salubres:
  Non ego natalem, rura paterna, locum;
Sed Scythiam, Cilicasque feros, viridesque Britannos,
  Quaeque Prometheo saxa cruore rubent.
Vlmus amat vitem, vitis non deserit ulmum:
  Separor a domina cur ego saepe mea?
At mihi te comitem iuraras usque futuram,
  Per me, perque oculos, sidera nostra, tuos.
Verba puellarum, foliis leviora caducis,
  Irrita, qua visum est, ventus et unda ferunt.
Si qua mei tamen est in te pia cura relicti;
  Incipe pollicitis addere facta tuis:
Parvaque quamprimum rapientibus esseda mannis
  Ipsa per admissas concute lora iubas.
At vos, qua veniet, tumidi subsidite montes:
  Et faciles curvis vallibus este viae.

ELEGIA XVII.

Si quis erit, qui turpe putet servire puellae;
Illo convincar iudice turpis ego.
Sim licet infamis, dum me moderatius urat,
Quae Paphon, et fluctu pulsa Cythera tenet.
Atque utinam dominae miti quoque praeda fuissem;
Formosae quoniam praeda futurus eram.
Dat facies animos. facie violenta Corinna est.
Me miserum! cur est tam bene nota sibi?
Scilicet a speculi sumuntur imagine fastus;
Nec nisi compositam se prius illa videt.
Non tibi si facies nimium dat in omnia regni;
O! facies oculos nata tenere meos!
Collatum idcirco tibi me contemnere debes.
Aptari magnis inferiora licet.
Creditur et Nymphe, mortalis amore, Calypso,
Capta reluctantem detinuisse virum.
Creditur aequoream Phthio Nereïda regi,
Egeriam iusto concubuisse Numae;
Vulcano Venerem: quamvis, incude relicta,
Turpiter obliquo claudicet ille pede.
Carminis hoc ipsum genus impar: sed tamen apte
Iungitur herous cum breviore modo.
Tu quoque me, mea lux, in quaslibet accipe leges.
Te deceat medio iura dedisse toro.
Non tibi crimen ero, nec quo laetere remoto.
Non erit hic nobis inficiandus amor.
Sint tibi pro magno felicia carmina censu:
Et multae per me nomen habere volunt.
Novi aliquam, quae se circumferat esse Corinnam
Vt fiat, quid non illa dedisse velit?
Sed neque diversi ripa labuntur eadem
Frigidus Eurotas, populiferque Padus:

Nec, nisi tu, nostris cantabitur ulla libellis.
  Ingenio caussas tu dabis una meo.

ELEGIA XVIII.

Carmen ad iratum dum tu perducis Achillen,
  Primaque iuratis induis arma viris;
Nos, Macer, ignavae Veneris cessamus in umbra:
  Et tener ausuros grandia frangit Amor.
Saepe meae, Tandem, dixi, discede, puellae:
  In gremio sedit protinus illa meo.
Saepe, Pudet, dixi. lacrimis vix illa retentis,
  Me miseram! iam te, dixit, amare pudet?
Implicuitque suos circum mea colla lacertos:
  Et, quae me perdunt, oscula mille dedit.
Vincor; et ingenium sumtis revocatur ab armis:
  Resque domi gestas, et mea bella, cano.
Sceptra tamen sumsi; curaque Tragoedia nostra
  Crevit: et huic operi quamlibet aptus eram.
Risit Amor pallamque meam pictosque cothurnos,
  Sceptraque privata tam bene sumta manu.
Hinc quoque me dominae numen deduxit iniquae:
  Deque cothurnato vate triumphat Amor.
Quod licet, aut Artes teneri profitemur Amoris:
  Hei mihi! praeceptis urgeor ipse meis:
Aut, quod Penelopes verbis reddatur Vlyxi,
  Scribimus; aut lacrimas, Phylli relicta, tuas:
Quod Paris, et Macareus, et quod male gratus Iäson,
  Hippolytique parens, Hippolytusque legant:
Quodque tenens strictum Dido miserabilis ensem
  Dicat, et Aeoliae Lesbis amica lyrae.
Quam celer e toto rediit meus orbe Sabinus,
  Scriptaque diversis retulit ille locis!

Candida Penelope signum cognovit Vlixis:
Legit ab Hippolyto scripta noverca suo.
Iam pius Aeneas miserae rescripsit Elissae:
Quodque legat Phyllis, si modo vivit, habet.
Tristis ad Hypsipylen ab Iäsone litera venit:
Det votam Phoebo Lesbis amata lyram.
Nec tibi, qua tutum vati, Macer, arma canenti,
Aureus in medio Marte tacetur Amor.
Et Paris est illic, et adultera nobile crimen;
Et comes extincto Laodamia viro.
Si bene te novi; non bella libentius istis
Dicis: et a vestris in mea castra redis.

ELEGIA XIX.

Si tibi non opus est servata, stulte, puella;
At mihi fac serves: quo magis ipse velim.
Quod licet, ingratum est: quod non licet, acrius urit.
Ferreus est, si quis, quod sinit alter, amat.
Speremus pariter, pariter metuamus amantes:
Et faciat voto rara repulsa locum.
Quo mihi fortunam, quae nunquam fallere curet?
Nil ego, quod nullo tempore laedat, amo.
Viderat hoc in me vitium versuta Corinna;
Quaque capi possem, callida norat opem.
Ah! quoties sani capitis mentita dolores,
Cunctantem tardo iussit abire pede!
Ah! quoties finxit culpam, quantumque libebat,
Insontis speciem praebuit esse, nocens!
Sic ubi vexarat, tepidosque refoverat ignes;
Rursus erat votis comis et apta meis.
Quas mihi blanditias, quam dulcia verba parabat.
Oscula, Di magni, qualia quotque dabat!

Tu quoque, quae nostros rapuisti nuper ocellos,
Saepe time insidias, saepe rogata nega:
Et sine me, ante tuos proiectum in limine postes,
Longa pruinosa frigora nocte pati.
Sic mihi durat amor, longosque adolescit in usus:
Hoc iuvat: haec animi sunt alimenta mei.
Pinguis amor, nimiumque patens, in taedia nobis
Vertitur; et stomacho, dulcis ut esca, nocet.
Si nunquam Danaën habuisset aënea turris;
Non esset Danaë de Iove facta parens.
Dum servat Iuno sinuatam cornibus Io,
Facta est, quam fuerat, gratior illa Iovi.
Quod licet et facile est, quisquis cupit, arbore frondes
Carpat, et e magno flumine potet aquam.
Si qua volet regnare diu, deludat amantem.
Hei mihi! quod monitis torqueor ipse meis!
Cuilibet eveniat: nocet indulgentia nobis.
Quod sequitur, fugio: quod fugit, usque sequor.
At tu, formosae nimium secure puellae,
Incipe iam prima claudere nocte domum.
Incipe, quis toties furtim tua limina pulset,
Quaerere: quid latrent nocte silente canes:
Quo ferat aut referat sollers ancilla tabellas:
Cur toties vacuo secubet ipsa toro.
Mordeat ista tuas aliquando cura medullas:
Daque locum nostris materiamque dolis.
Ille potest vacuo furari littore arenas,
Vxorem stulti si quis amare potest.
Iamque ego praemoneo; nisi tu servare puellam
Incipis, incipiet desinere esse mea.
Multa diuque tuli: speravi saepe futurum,
Cum bene servasses, ut bene verba darem.
Lentus es, et pateris nulli patienda marito;
At mihi concessi finis amoris erit.

Scilicet infelix nunquam prohibebor adire?
Nox mihi sub nullo vindice semper erit?
Nil metuam? per nulla traham suspiria somnos?
Nil facies, cur te iure perisse velim?
Quid mihi cum facili, quid cum lenone marito?
Corrumpis vitio gaudia nostra tuo.
Quin alium, quem tanta iuvet patientia, quaeris?
Me tibi rivalem si iuvat esse, veta.

P. OVIDII NASONIS

AMORVM

LIBER TERTIVS.

ELEGIA I.

Stat vetus et multos incaedua silva per annos:
Credibile est illi numen inesse loco.
Fons sacer in medio, speluncaque pumice pendens:
Et latere ex omni dulce queruntur aves.
Hic ego dum spatior tectus nemoralibus umbris,
Quod mea, quaerebam, Musa moveret opus.
Venit odoratos Elegeïa nexa capillos:
Et, puto, pes illi longior alter erat.
Forma decens: vestis tenuissima, cultus amantis:
In pedibus vitium caussa decoris erat.
Venit et ingenti violenta Tragoedia passu:
Fronte comae torva, palla iacebat humi.
Laeva manus sceptrum late regale tenebat:
Lydius alta pedum vincla cothurnus erat.
Et prior, Ecquis erit, dixit, tibi finis amandi,
O! argumenti lente poëta tui!
Nequitiam vinosa tuam convivia narrant:
Narrant in multas compita secta vias.
Saepe aliquis digito vatem designat euntem:
Atque ait, Hic ille est, quem ferus urit Amor,

Fabula, nec sentis, tota iactaris in Vrbe;
Dum tua praeterito facta pudore refers.
Tempus erat thyrso pulsum graviore moveri.
Cessatum satis est: incipe maius opus.
Materia premis ingenium; cane facta virorum:
Haec animo, dices, area digna meo est.
Quod tenerae cantent, lusit tua Musa, puellae;
Primaque per numeros acta iuventa suos.
Nunc habeam per te Romana Tragoedia nomen.
Implebit leges spiritus iste meas.
Hactenus: et movit pictis innixa cothurnis
Densum caesarie terque quaterque caput.
Altera, si memini, limis subrisit ocellis.
Fallor, an in dextra myrtea virga fuit?
Quid gravibus verbis, animosa Tragoedia, dixit,
Me premis? an nunquam non gravis esse potes?
Imparibus tamen es numeris dignata moveri.
In me pugnasti versibus usa meis.
Non ego contulerim sublimia carmina nostris.
Obruit exiguas regia vestra fores.
Sum levis; et mecum levis est, mea cura, Cupido.
Non sum materia fortior ipsa mea.
Rustica fit sine me lascivi mater Amoris;
Huic ego proveni lena comesque Deae.
Quam tu non poteris duro reserare cothurno,
Haec est blanditiis ianua laxa meis.
Et tamen emerui plus, quam tu, posse, ferendo
Multa, supercilio non patienda tuo.
Per me decepto didicit custode Corinna
Liminis adstricti sollicitare fidem;
Delabique toro tunica velata recincta;
Atque impercussos nocte movere pedes.
Vel quoties foribus duris incisa pependi,
Non verita a populo praetereunte legi!
Quin ego me memini, dum custos saevus abiret,
Ancillae missam delituisse sinu.

Quid? cum me munus natali mittis? at illa
  Rumpit, et apposita barbara mersit aqua?
Prima tuae movi felicia semina mentis.
  Munus habet, quod te iam petit, ista meum.
Desierant; coepi: Per vos utramque rogamus,
  In vacuas aures verba timentis eant.
Altera me sceptro decoras, altoque cothurno.
  Iam nunc contacto magnus in ore sonor.
Altera das nostro victurum nomen amori.
  Ergo ades, et longis versibus adde breves.
Exiguum vati concede, Tragoedia, tempus.
  Tu labor aeternus: quod petit illa, breve est.
Mota dedit veniam. teneri properentur amores,
  Dum vacat; a tergo grandius urget opus.

ELEGIA II.

Non ego nobilium sedeo studiosus equorum:
  Cui tamen ipsa faves, vincat ut ille precor.
Vt loquerer tecum, veni, tecumque sederem:
  Ne tibi non notus, quem facis, esset amor.
Tu cursus spectas, ego te. spectemus uterque,
  Quod iuvat; atque oculos pascat uterque suos.
O! cuicunque faves, felix agitator equorum!
  Ergo illi curae contigit esse tuae.
Hoc mihi contingat; sacro de carcere missis
  Insistam forti mente vehendus equis.
Et modo lora dabo; modo verbere terga notabo:
  Nunc stringam metas interiore rota.
Si mihi currenti fueris conspecta, morabor:
  Deque meis manibus lora remissa fluent.
Ah! quam paene Pelops Pisaea concidit hasta,
  Dum spectat vultus, Hippodamia, tuos!

Nempe favore suae vicit tamen ille puellae.
Vincamus dominae quisque favore suae.
Quid frustra refugis? cogit nos linea iungi.
Haec in lege loci commoda Circus habet.
Tu tamen, a dextra quicunque es, parce puellae.
Contactu lateris laeditur ista tui.
Tu quoque, qui spectas post nos, tua contrahe crura,
Si pudor est, rigido nec preme terga genu.
Sed nimium demissa iacent tibi pallia terrae.
Collige; vel digitis en! ego tollo meis.
Invida vestis eras, quae tam bona crura tegebas;
Quoque magis spectes, invida vestis eras.
Talia Milanion Atalantes crura fugacis
Optavit manibus sustinuisse suis.
Talia succinctae pinguntur crura Dianae,
Cum sequitur fortes, fortior ipsa, feras.
His ego non visis arsi. quid fiet ab istis?
In flammam flammas, in mare fundis aquas.
Suspicor ex istis et caetera posse placere,
Quae bene sub tenui condita veste latent.
Vis tamen interea faciles arcessere ventos,
Quos faciat nostra mota tabella manu?
An magis hic meus est animi, non aëris, aestus,
Captaque femineus pectora torret amor?
Dum loquor, alba nigro sparsa est tibi pulvere vestis
Sordide de niveo corpore pulvis abi.
Sed iam pompa venit; linguis animisque favete.
Tempus adest plausus: aurea pompa venit.
Prima loco fertur passis Victoria pennis:
Huc ades; et meus hic fac, Dea, vincat amor.
Plaudite Neptuno, nimium qui creditis undis.
Nil mihi cum pelago: me mea terra capit.
Plaude tuo, miles, Marti: nos odimus arma.
Pax iuvat, et media Pace repertus Amor.
Auguribus Phoebus, Phoebe venantibus adsit:
Artifices in te verte, Minerva, manus.

Ruricolae Cereri, teneroque adsurgite Baccho:
  Pollucem pugiles, Castora placet eques.
Nos tibi, blanda Venus, puerisque potentibus arcu
  Plaudimus: inceptis annue, Diva, meis.
Daque novae mentem dominae, patiatur amari.
  Annuit; et motu signa secunda dedit.
Quod Dea promisit, promittas ipsa rogamus,
  Pace loquor Veneris: tu Dea maior eris.
Per tibi tot iuro testes, pompamque Deorum,
  Te dominam nobis tempus in omne peti.
Sed pendent tibi crura: potes, si forte iuvabit,
  Cancellis primos inseruisse pedes.
Maxima iam vacuo Praetor spectacula Circo
  Quadriiuges aequo carcere misit equos.
Cui studeas video: vincet cuicunque favebis.
  Quid cupias, ipsi scire videntur equi.
Me miserum! metam spatioso circuit orbe.
  Quid facis? admoto proximus axe subit.
Quid facis, infelix? perdis bona vota puellae.
  Tende precor valida lora sinistra manu.
Favimus ignavo. sed enim revocate, Quirites;
  Et date iactatis undique signa togis.
En! revocant. at, ne turbet toga mota capillos,
  In nostros abdas te licet usque sinus.
Iamque patent iterum reserato carcere postes.
  Evolat admissis discolor agmen equis.
Nunc saltem supera, spatioque insurge patenti.
  Sint mea, sint dominae fac rata vota meae.
Sunt dominae rata vota meae: mea vota supersunt.
  Ille tenet palmam, palma petenda mihi est.
Risit, et argutis quiddam promisit ocellis.
  Hoc satis hic: alio caetera redde loco.

ELEGIA III.

Esse Deos, i, crede. fidem iurata fefellit:
Et facies illi, quae fuit ante, manet.
Quam longos habuit nondum iurata capillos,
Tam longos, postquam numina lusit, habet.
Candida candorem roseo suffusa rubore
Ante stetit: niveo lucet in ore rubor.
Pes erat exiguus: pedis est aptissima forma.
Longa decensque fuit: longa decensque manet.
Argutos habuit, radiant ut sidus, ocellos:
Per quos mentita est perfida saepe mihi.
Scilicet aeterno falsum iurare puellis
Dî quoque concedunt; formaque numen habet.
Perque suos illam nuper iurasse recordor,
Perque meos oculos; et doluere mei.
Dicite, Dî; si vos impune fefellerit illa,
Alterius meritis cur ego damna tuli?
At non invidiae vobis Cepheïa virgo est,
Pro male formosa iussa parente mori.
Non satis est, quod vos habui sine pondere testes,
Et mecum lusos ridet inulta Deos:
Vt sua per nostram redimat periuria poenam,
Victima deceptus decipientis ero?
Aut sine re nomen Deus est, frustraque timetur;
Et stulta populos credulitate movet:
Aut, si quis Deus est, teneras amat ille puellas;
Et nimium solas omnia posse iubet.
Nobis fatifero Mavors accingitur ense:
Nos petit invicta Palladis hasta manu.
Nobis flexibiles curvantur Apollinis arcus:
In nos alta Iovis dextera fulmen habet.
Formosas Superi metuunt offendere laesi:
Atque ultro, quae se non timuere, timent.

Et quisquam pia tura focis imponere curet?
Certe plus animi debet inesse viris.
Iupiter igne suo lucos iaculatur et arces,
Missaque periuras tela ferire vetat.
Tot meruere peti. Semele miserabilis arsit:
Officio est illi poena reperta suo.
At si venturo se subduxisset amanti,
Non pater in Baccho matris haberet onus.
Quid queror, et toti facio convicia coelo?
Dî quoque habent oculos: Dî quoque pectus habent.
Si Deus ipse forem; numen sine fraude liceret
Femina mendaci falleret ore meum.
Ipse ego iurarem verum iurare puellas;
Et non de tetricis dicerer esse Deus.
Tu tamen illorum moderatius utere dono:
Aut oculis certe parce, puella, meis.

ELEGIA IV.

Dure vir, imposito tenerae custode puellae,
Nil agis; ingenio quaeque tuenda suo.
Si qua metu demto casta est, ea denique casta est:
Quae, quia non liceat, non facit; illa facit.
Vt iam servaris bene corpus, adultera mens est:
Nec custodiri, ni velit, illa potest.
Nec mentem servare potes, licet omnia claudas.
Omnibus occlusis intus adulter erit.
Cui peccare licet, peccat minus. ipsa potestas
Semina nequitiae languidiora facit.
Desine, crede mihi, vitia irritare vetando:
Obsequio vincas aptius illa tuo.
Vidi ego nuper equum, contra sua vincla tenacem,
Ore reluctanti fulminis ire modo.

Constitit, ut primum concessas sensit habenas,
Frenaque in effusa laxa iacere iuba.
Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata.
Sic interdictis imminet aeger aquis.
Centum fronte oculos, centum cervice gerebat
Argus: et hos unus saepe fefellit Amor.
In thalamum Danaë saxo ferroque perennem
Quae fuerat virgo tradita, mater erat.
Penelope mansit, quamvis custode carebat,
Inter tot iuvenes intemerata procos.
Quidquid servatur, cupimus magis: ipsaque furem
Cura vocat. pauci, quod sinit alter, amant.
Nec facie placet illa sua, sed amore mariti.
Nescio quid, quod te ceperit, esse putant.
Non proba sit, quam vir servat, sed adultera. cara est;
Ipse timor pretium corpore maius habet.
Indignere licet; iuvat inconcessa voluptas.
Sola placet; Timeo, dicere si qua potest.
Nec tamen ingenuam ius est servare puellam.
Hic metus externae corpora gentis agat.
Scilicet ut possit custos, Ego, dicere, feci,
In laudem servi casta sit illa tui.
Rusticus est nimium, quem laedit adultera coniux;
Et notos mores non satis Vrbis habet:
In qua Martigenae non sunt sine crimine nati
Romulus Iliades Iliadesque Remus.
Quo tibi formosam, si non nisi casta placebat?
Non possunt ullis ista coire modis.
Si sapis, iudulge dominae; vultusque severos
Exue: nec rigidi iura tuere viri.
Et cole, quos dederit, multos dabit, uxor amicos.
Gratia sic minimo magna labore venit.
Sic poteris iuvenum convivia semper inire:
Et, quae non dederis, multa videre domi.

ELEGIA V.

Nox erat; et somnus lassos submisit ocellos.
Terruerunt animum talia visa meum.
Colle sub aprico celeberrimus ilice lucus
Stabat; et in ramis multa latebat avis.
Area gramineo suberat viridissima prato,
Vvida de guttis lene sonantis aquae.
Ipse sub arboreis vitabam frondibus aestum;
Fronde sub arborea sed tamen aestus erat.
Ecce! petens variis immistas floribus herbas,
Constitit ante oculos candida vacca meos;
Candidior nivibus, tunc cum cecidere recentes;
In liquidas nondum quas mora vertit aquas;
Candidior, quod adhuc spumis stridentibus albet,
Et modo siccatam, lacte, relinquit ovem.
Taurus erat comes huic, feliciter ille maritus:
Cumque sua teneram coniuge pressit humum.
Dum iacet, et lente revocatas ruminat herbas,
Atque iterum pasto pascitur ante cibo;
Visus erat, somno vires adimente, ferenti
Cornigerum terrae deposuisse caput.
Huc levibus cornix pennis delapsa per auras
Venit; et in viridi garrula sedit humo;
Terque bovis niveae petulanti pectora rostro
Fodit; et albentes abstulit ore iubas.
Illa locum taurumque diu cunctata relinquit.
Sed niger in vaccae pectore livor erat.
Vtque procul vidit carpentes pabula tauros;
Carpebant tauri pabula laeta procul;
Illuc se rapuit, gregibusque immiscuit illis;
Et petiit herbae fertilioris humum.
Dic, age, nocturnae, quicunque es, imaginis augur,
Si quid habent veri, visa quid ista ferant.

Sic ego: nocturnae sic dixit imaginis augur,
Expendens animo singula visa suo:
Quem tu mobilibus foliis vitare volebas,
Sed male vitabas, aestus amoris erat.
Vacca puella tua est. aptus color ille puellae.
Tu vir, et in vacca compare taurus eras.
Pectora quod rostro cornix fodiebat acuto;
Ingenium dominae lena movebit anus.
Quod cunctata diu taurum sua vacca reliquit;
Frigidus in viduo destituere toro.
Livor, et adverso maculae sub pectore nigrae,
Pectus adulterii labe carere negant.
Dixerat interpres. gelido mihi sanguis ab ore
Fugit; et ante oculos nox stetit alta meos.

ELEGIA VI.

Amnis, arundinibus limosas obsite ripas,
Ad dominam propero; siste parumper aquas:
Nec tibi sunt pontes, nec quae sine remigis ictu
Concava traiecto cymba rudente vehat.
Parvus eras, memini; nec te transire refugi:
Summaque vix talos contigit unda meos.
Nunc ruis opposito nivibus de monte solutis,
Et turpi crassas gurgite volvis aquas.
Quid properasse iuvat? quid parca dedisse quieti
Tempora? quid nocti conseruisse diem?
Si tamen hic standum; si non datur artibus ullis
Vlterior nostro ripa premenda pedi.
Nunc ego, quas habuit pennas Danaeïus heros,
Terribili densum cum tulit angue caput;
Nunc opto currum; de quo Cerealia primum
Semina venerunt in rude missa solum.

Prodigiosa loquor veterum mendacia vatum.
Nec tulit haec, nec fert, nec feret ulla dies.
Tu potius, ripis effuse capacibus amnis,
Sic aeternus eas, labere fine tuo.
Non eris invidiae, torrens, mihi crede, ferendae;
Si dicar per te forte retentus amans.
Flumina deberent iuvenes in amore iuvare:
Flumina senserunt ipsa, quid esset amor.
Inachus in Melie Bithynide pallidus isse
Dicitur, et gelidis incaluisse vadis.
Nondum Troia fuit lustris obsessa duobus,
Cum rapuit vultus, Xanthe, Neaera tuos.
Quid? non Alpheon diversis currere terris
Virginis Arcadiae certus adegit amor?
Te quoque promissam Xantho, Penee, Creüsam
Phthiotum terris occuluisse ferunt.
Quid referam Asopon, quem cepit Martia Thebe,
Natarum Thebe quinque futura parens?
Cornua si tua nunc ubi sint, Acheloë, requiram;
Herculis irata fracta querere manu.
Nec tanti Calydon, nec tota Aetolia tanti;
Vna tamen tanti Deïanira fuit.
Ille fluens dives septena per ostia Nilus,
Qui patriam tantae tam bene celat aquae,
Fertur in Evadne collectam Asopide flammam
Vincere gurgitibus non potuisse suis.
Siccus ut amplecti Salmonida posset Enipeus;
Cedere iussit aquam: iussa recessit aqua.
Nec te praetereo, qui per cava saxa volutans
Tiburis Argei spumifer arva rigas;
Ilia cui placuit, quamvis erat horrida cultu,
Vngue notata comas, ungue notata genas.
Illa, gemens patruique nefas delictaque Martis,
Errabat nudo per loca sola pede.
Hanc amnis rapidis animosus vidit ab undis;
Raucaque de mediis sustulit ora vadis:

Atque ita, Quid nostras, inquit, teris anxia ripas,
Ilia, ab Idaeo Laomedonte genus?
Quo cultus abiere tui? quid sola vagaris?
Vitta nec evinctas impedit alba comas?
Quid fles, et madidos lacrimis corrumpis ocellos?
Pectoraque insana plangis aperta manu?
Ille habet et silices, et vivum in pectore ferrum,
Qui tenero lacrimas lentus in ore videt.
Ilia, pone metus; tibi regia nostra patebit:
Teque colent amnes: Ilia, pone metus.
Tu centum, aut plures, inter dominabere Nymphas:
Nam centum, aut plures, flumina nostra tenent.
Ne me sperne, precor, tantum, Troiana propago:
Munera promissis uberiora feres.
Dixerat. illa oculos in humum deiecta modestos
Spargebat tepidos flebilis imbre sinus.
Ter molita fugam, ter ad altas restitit undas,
Currendi vires eripiente metu.
Sera tamen scindens inimico pollice crinem,
Edidit indignos ore tremente sonos:
O! utinam mea lecta forent, patrioque sepulcro
Condita, dum poterant virginis ossa legi!
Cur modo Vestalis taedas invitor ad ullas
Turpis, et Iliacis inficianda focis?
Quid moror? en! digitis designor adultera vulgi.
Desit, famosis qui notet ora, pudor.
Hactenus; et vestem tumidis praetendit ocellis:
Atque ita se in rapidas perdita misit aquas.
Supposuisse manus ad pectora lubricus amnis
Dicitur; et socii iura dedisse tori.
Te quoque credibile est aliqua caluisse puella:
Sed nemora et silvae crimina vestra tegunt.
Dum loquor, increvit latis spatiosius undis,
Nec capit admissas alveus altus aquas.
Quid mecum, furiose, tibi? quid mutua differs
Gaudia? quid coeptum, rustice, rumpis iter?

Quid? si legitimum flueres, si nobile flumen?
  Si tibi per terras maxima fama foret?
Nomen habes nullum, rivis collecte caducis;
  Nec tibi sunt fontes, nec tibi certa domus.
Fontis habes instar pluviamque nivesque solutas;
  Quas tibi divitias pigra ministrat hiems.
Aut lutulentus agis brumali tempore cursus:
  Aut premis arentem pulverulentus humum.
Quis te tum potuit sitiens haurire viator?
  Quis grata dixit voce, Perennis eas?
Damnosus pecori curris, damnosior agris.
  Forsitan haec alios; me mea damna movent.
Huic ego vae! demens narrabam fluminum amores?
  Iactasse indigno nomina tanta pudet.
Nescio quid spectans, Acheloon et Inachon amnes,
  Et potui nomen, Nile, referre tuum.
At tibi pro meritis opto, non candide torrens,
  Sint rapidi soles, siccaque semper hiems.

ELEGIA VII

At non formosa est, at non bene culta puella;
  At, puto, non votis saepe petita meis!
Hanc tamen in nullos tenui male languidus usus,
  Sed iacui pigro crimen onusque toro.
Nec potui cupiens pariter cupiente puella,
  Inguinis effeti parte iuvante, frui.
Illa quidem nostro subiecit eburnea collo
  Brachia, Sithonia candidiora nive:
Osculaque inseruit cupidae luctantia linguae;
  Lascivum femori supposuitque femur;
Et mihi blanditias dixit, Dominumque vocavit;
  Et quae praeterea publica verba iuvant.

Tacta tamen veluti gelida mea membra cicuta,
Segnia propositum destituere suum.
Truncus iners iacui, species, et inutile pondus:
Nec satis exactum est, corpus an umbra forem.
Quae mihi ventura est, siquidem ventura, senectus,
Cum desit numeris ipsa iuventa suis?
Ah! pudet annorum! quo me iuvenemque virumque,
Nec iuvenem nec me sensit amica virum.
Sic flammas aditura pias aeterna sacerdos
Surgit, et a caro fratre verenda soror.
At nuper bis flava Chlide, ter candida Pitho,
Ter Libas officio continuata meo.
Exigere a nobis angusta nocte Corinnam,
Me memini numeros sustinuisse novem.
Num mea Thessalico languent devota veneno
Corpora? num misero carmen et herba nocent?
Sagave Punicea defixit nomina cera,
Et medium tenues in iecur egit acus?
Carmine laesa Ceres sterilem vanescit in herbam:
Deficiunt laesae carmine fontis aquae;
Ilicibus glandes, cantataque vitibus uva
Decidit; et nullo poma movente fluunt.
Quid vetat et nervos magicas torpere per artes?
Forsitan impatiens sit latus inde meum.
Huc pudor accessit: facti pudor ipse nocebat:
Ille fuit vitii caussa secunda mei.
At qualem vidi tantum tetigique puellam,
Sic etiam tunica tangitur ipsa sua.
Illius ad tactum Pylius iuvenescere possit,
Tithonusque annis fortior esse suis.
Haec mihi contigerat; sed vir non contigit illi.
Quas nunc concipiam per nova vota preces?
Credo etiam magnos, quo sum tam turpiter usus,
Muneris oblati poenituisse Deos.
Optabam certe recipi; sum nempe receptus:
Oscula ferre; tuli: proximus esse; fui.

Quo mihi fortunae tantum? quo regna sine usu?
Quid, nisi possedi dives avarus opes?
Sic aret mediis taciti vulgator in undis;
Pomaque, quae nullo tempore tangat, habet.
A tenera quisquam sic surgit mane puella,
Protinus ut sanctos possit adire Deos.
Sed non blanda, puto, non optima perdidit in me
Oscula: non omni sollicitavit ope?
Illa graves potuit quercus, adamantaque durum,
Surdaque blanditiis saxa movere suis.
Digna movere fuit certe vivòsque virosque;
Sed neque tum vixi, nec vir, ut ante, fui.
Quid iuvet, ad surdas si cantet Phemius aures?
Quid miserum Thamyran picta tabella iuvet?
At quae non tacita formavi gaudia mente!
Quos ego non finxi disposuique modos!
Nostra tamen iacuere, velut praemortua, membra
Turpiter, hesterna languidiora rosa:
Quae nunc ecce! rigent intempestiva, valentque:
Nunc opus exposcunt, militiamque suam.
Quin istic pudibunda iaces, pars pessima nostri?
Sic sum pollicitis captus et ante tuis.
Tu dominam fallis: per te deprensus inermis
Tristia cum magno damna pudore tuli.
Hanc etiam non est mea dedignata puella
Molliter admota sollicitare manu.
Sed postquam nullas consurgere posse per artes,
Immemoremque sui procubuisse, videt;
Quid me ludis, ait? quis te, male sane, iubebat
Invitum nostro ponere membra toro?
Aut te traiectis Aeaea venefica lanis
Devovet: aut alio lassus amore venis.
Nec mora: desiluit tunica velata recincta:
Et decuit nudos proripuisse pedes.
Neve suae possent intactam scire ministrae;
Dedecus hoc sumta dissimulavit aqua.

ELEGIA VIII.

Et quisquam ingenuas etiamnum suspicit artes,
Aut tenerum dotes carmen habere putat?
Ingenium quondam fuerat pretiosius auro:
At nunc barbaries grandis, habere nihil.
Cum pulchre nostri dominae placuere libelli;
Quo licuit libris, non licet ire mihi.
Cum bene laudavit, laudato ianua clausa est.
Turpiter huc illuc ingeniosus eo.
Ecce! recens dives, parto per vulnera censu,
Praefertur nobis, sanguine pastus eques.
Hunc potes amplecti formosis, vita, lacertis?
Huius in amplexus, vita, venire potes?
Si nescis, galeam caput hoc portare solebat:
Ense latus cinctum, quod tibi servit, erat.
Laeva manus, cui nunc serum male convenit aurum.
Scuta tulit. dextram tange, cruenta fuit.
Qua periit aliquis, potes hanc contingere dextram?
Heu! ubi mollities pectoris illa tui?
Cerne cicatrices, veteris vestigia pugnae.
Quaesitum est illi corpore, quidquid habet.
Forsitan et, quoties hominem iugulaverit, ille
Indicet; hoc fassas tangis, avara, manus?
Ille ego Musarum purus Phoebique sacerdos
Ad rigidas canto carmen inane fores.
Discite, qui sapitis, non quae nos scimus inertes,
Sed trepidas acies, et fera castra sequi:
Proque bono versu primum deducite pilum.
Hoc tibi, si velles, possit, Homere, dari.
Iupiter, admonitus nihil esse potentius auro,
Corruptae pretium virginis ipse fuit.
Dum merces aberat; durus pater, ipsa severa,
Aerati postes, ferrea turris erat:

Sed postquam sapiens in munera venit adulter;
Praebuit ipsa sinus: et, dare iussa, dedit.
At cum regna senex coeli Saturnus haberet;
Omne lucrum tenebris alta premebat humus.
Aeraque et argentum, cumque auro pondera ferri
Manibus admorat: nullaque massa fuit.
At meliora dabat; curvo sine vomere fruges,
Pomaque, et in quercu mella reperta cava.
Nec valido quisquam terras findebat aratro:
Signabat nullo limite mensor humum.
Non freta demissi verrebant eruta remi.
Vltima mortali tum via littus erat.
Contra te sollers, hominum Natura, fuisti;
Et nimium damnis ingeniosa tuis.
Quo tibi, turritis incingere moenibus urbes?
Quo tibi, discordes addere in arma manus?
Quid tibi cum pelago? terra contenta fuisses.
Cur non et coelum, tertia regna, petis?
Qua licet, affectas coelum quoque. templa Quirinus,
Liber, et Alcides, et modo Caesar, habent.
Eruimus terra solidum pro frugibus aurum.
Possidet inventas sanguine miles opes.
Curia pauperibus clausa est: dat census honores;
Inde gravis iudex, inde severus eques.
Omnia possideant: illis Campusque forumque
Serviat: hi pacem crudaque bella gerant.
Tantum ne nostros avidi praedentur amores:
Et satis est, aliquid pauperis esse sinant.
At nunc, exaequet tetricas licet illa Sabinas,
Imperat ut captae, qui dare multa potest.
Me prohibet custos: in me timet illa maritum
Si dederim, tota cedet uterque domo.
O! si neglecti quisquam Deus ultor amantis,
Tam male quaesitas pulvere mutet opes!

ELEGIA IX.

Memnona si mater, mater ploravit Achillen,
Et tangunt magnas tristia fata Deas;
Flebilis indignos, Elegeïa, solve capillos.
Ah! nimis ex vero nunc tibi nomen erit!
Ille tui vates operis, tua fama, Tibullus
Ardet in exstructo, corpus inane, rogo.
Ecce! puer Veneris fert eversamque pharetram,
Et fractos arcus, et sine luce facem.
Adspice, demissis ut eat miserabilis alis;
Pectoraque infesta tundat aperta manu.
Excipiunt sparsi lacrimas per colla capilli,
Oraque singultu concutiente sonant.
Fratris in Aeneae sic illum funere dicunt
Egressum tectis, pulcher Iüle, tuis.
Nec minus est confusa Venus, moriente Tibullo,
Quam iuveni rupit cum ferus inguen aper.
At sacri vates, et Divûm cura vocamur:
Sunt etiam, qui nos numen habere putent.
Scilicet omne sacrum mors importuna profanat:
Omnibus obscuras iniicit illa manus.
Quid pater Ismario, quid mater profuit, Orpheo?
Carmine quid victas obstupuisse feras?
Aelinon in silvis idem pater, Aelinon, altis
Dicitur invita concinuisse lyra.
Adiice Maeoniden, a quo, ceu fonte perenni,
Vatum Pieriis ora rigantur aquis;
Hunc quoque summa dies nigro submersit Averno:
Diffugiunt avidos carmina sola rogos.
Durat opus vatum, Troiani fama laboris,
Tardaque nocturno tela retexta dolo.
Sic Nemesis longum, sic Delia, nomen habebunt;
Altera, cura recens, altera, primus amor.

Quid vos sacra iuvant? quid nunc Aegyptia prosunt
Sistra? quid in vacuo secubuisse toro?
Cum rapiant mala fata bonos, ignoscite fasso,
Sollicitor nullos esse putare Deos.
Vive pius; moriere pius. cole sacra; colentem
Mors gravis a templis in cava busta trahet.
Carminibus confide bonis; iacet ecce! Tibullus.
Vix manet e tanto, parva quod urna capit.
Tene, sacer Vates, flammae rapuere rogales?
Pectoribus pasci nec timuere tuis?
Aurea sanctorum potuissent templa Deorum
Vrere, quae tantum sustinuere nefas.
Avertit vultus, Erycis quae possidet arces.
Sunt quoque, qui lacrimas continuisse negent.
Sed tamen hoc melius, quam si Phaeacia tellus
Ignotum vili supposuisset humo.
Hinc certe madidos fugientis pressit ocellos
Mater; et in cineres ultima dona tulit.
Hinc soror in partem misera cum matre doloris
Venit, inornatas dilaniata comas.
Cumque tuis sua iunxerunt Nemesisque priorque
Oscula: nec solos destituere rogos.
Delia discedens, Felicius, inquit, amata
Sum tibi: vixisti, dum tuus ignis eram.
Cui Nemesis, Quid ais? tibi sint mea damna dolori?
Me tenuit moriens deficiente manu.
Si tamen e nobis aliquid, nisi nomen et umbra
Restat; in Elysia valle Tibullus erit.
Obvius huic venias, hedera iuvenilia cinctus
Tempora, cum Calvo, docte Catulle, tuo.
Tu quoque, si falsum est temerati crimen amici,
Sanguinis atque animae prodige Galle tuae.
His comes umbra tua est; si quid modo corporis umbra est.
Auxisti numeros, culte Tibulle, pios.

Ossa quieta, precor, tuta requiescite in urna:
Et sit humus cineri non onerosa tuo.

ELEGIA X.

Annua venerunt Cerealis tempora sacri.
Secubat in vacuo sola puella toro.
Flava Ceres, tenues spicis redimita capillos,
Cur inhibes sacris commoda nostra tuis?
Te, Dea, munificam gentes ubicunque loquuntur:
Nec minus humanis invidet ulla bonis.
Ante nec hirsuti torrebant farra coloni:
Nec notum terris area nomen erat:
Sed glandem quercus, oracula prima, ferebant.
Haec erat, et teneri cespitis herba, cibus.
Prima Ceres docuit turgescere semen in agris;
Falce coloratas subsecuitque comas.
Prima iugo tauros supponere colla coëgit;
Et veterem curvo dente revellit humum.
Hanc quisquam lacrimis laetari credit amantum,
Et bene tormentis secubituque coli?
Nec tamen est, quamvis agros amet illa feraces,
Rustica: nec viduum pectus amoris habet.
Cretes erunt testes; nec fingunt omnia Cretes:
Cretes, nutrito terra superba Iove.
Illic, sideream mundi qui temperat arcem,
Exiguus tenero lac bibit ore puer.
Magna fides testi: testis laudatur alumno.
Fassuram Cererem crimina nota puto.
Viderat Iäsium Cretaea Diva sub Ida
Figentem certa terga ferina manu.
Vidit, et ut tenerae flammam rapuere medullae,
Hinc pudor, ex alia parte trahebat amor.

Victus amore pudor. sulcos arere videres,
  Et sata cum minima parte redire sui.
Cum bene iactati pulsarant arva ligones,
  Ruperat et duram vomer aduncus humum,
Seminaque in latos ierant aequaliter agros;
  Irrita decepti vota colentis erant.
Diva, potens frugum, silvis cessabat in altis:
  Deciderant longae spicea serta comae.
Sola fuit Crete fecundo fertilis anno.
  Omnia, qua tulerat se Dea, messis erant.
Ipse locus nemorum canebat frugibus Ide,
  Et ferus in silva farra metebat aper.
Optavit Minos similes sibi legifer annos:
  Optavit Cereris longus ut esset amor.
Quod tibi secubitus tristes, Dea flava, fuissent;
  Hoc cogor sacris nunc ego ferre tuis.
Cur ego sim tristis, cum sit tibi nata reperta;
  Regnaque, quam Iuno, sorte minora regat?
Festa dies Veneremque vocat, cantusque merumque.
  Haec decet ad dominos munera ferre Deos.

ELEGIA XI.

Multa diuque tuli: vitiis patientia victa est.
  Cede fatigato pectore, turpis Amor.
Scilicet asserui iam me, rupique catenas:
  Et quae depuduit ferre, tulisse pudet.
Vicimus; et domitum pedibus calcamus Amorem.
  Venerunt capiti cornua sera meo.
Perfer, et obdura: dolor hic tibi proderit olim.
  Saepe tulit lassis succus amarus opem.
Ergo ego sustinui, foribus tam saepe repulsus,
  Ingenuum dura ponere corpus humo.

Ergo ego nescio cui, quem tu complexa tenebas,
Excubui clausam, servus ut, ante domum.
Vidi ego, cum foribus lassus prodiret amator,
Invalidum referens emeritumque latus.
Hoc tamen est levius, quam quod sum visus ab illo.
Eveniat nostris hostibus ille pudor.
Quando ego non fixus lateri spatiantis adhaesi,
Ipse tuus custos, ipse vir, ipse comes?
Scilicet et populo per me cantata placebas.
Caussa fuit multis noster amoris amor.
Turpia quid referam vanae mendacia linguae,
Et periuratos in mea damna Deos?
Quid iuvenum tacitos inter convivia nutus,
Verbaque compositis dissimulata notis?
Dicta erat aegra mihi: praeceps amensque cucurri.
Veni; et rivali non erat aegra meo.
His, et quae taceo, duravi saepe ferendis.
Quaere alium, pro me qui queat ista pati.
Iam mea, votiva puppis redimita corona,
Lenta tumescentes aequoris audit aquas.
Desine blanditias, et verba, potentia quondam,
Perdere. non ego sum stultus, ut ante fui.
Luctantur, pectusque leve in contraria tendunt,
Hac amor, hac odium: sed, puto, vincit amor.
Odero, si potero: si non, invitus amabo.
Nec iuga taurus amat: quae tamen odit, habet.
Nequitiam fugio: fugientem forma reducet.
Aversor morum crimina: corpus amo.
Sic ego nec sine te, nec tecum vivere possum:
Et videor voti nescius esse mei.
Aut formosa fores minus, aut minus improba, vellem:
Non facit ad mores tam bona forma malos.
Facta movent odium; facies exorat amorem.
Me miserum! vitiis plus valet illa suis.

Parce, per o! lecti socialia iura, per omnes,
  Qui dent fallendos se tibi saepe, Deos,
Perque tuam faciem, magni mihi numinis instar,
  Perque tuos oculos, qui rapuere meos;
Quidquid eris, mea semper eris. tu selige tantum,
  Me quoque velle velis, anne coactus amem?
Lintea dem potius, ventisque ferentibus utar;
  Vt quamvis nolim, cogar amare tamen.

ELEGIA XII.

Quis fuit ille dies, quo tristia semper amanti
  Omina non albae concinuistis aves?
Quodve putem sidus nostris occurrere fatis?
  Quosve Deos in me bella movere querar?
Quae modo dicta mea est, quam coepi solus amare,
  Cum multis vereor ne sit habenda mihi.
Fallimur? an nostris innotuit illa libellis?
  Sic erat: ingenio prostitit illa meo.
Et merito. quid enim formae praeconia feci?
  Vendibilis culpa facta puella mea est.
Me lenone placet: duce me perductus amator,
  Ianua per nostras est adaperta manus.
An prosint, dubium; nocuerunt carmina certe.
  Invidiae nostris illa fuere bonis.
Cum Thebae, cum Troia ferent, cum Caesaris acta;
  Ingenium movit sola Corinna meum.
Aversis utinam tetigissem carmina Musis;
  Phoebus et inceptum destituisset opus!
Nec tamen, ut testes mos est audire poëtas,
  Malueram verbis pondus abesse meis.
Per nos Scylla, patri canos furata capillos,
  Pube premit rabidos inguinibusque canes.

Nos pedibus pennas dedimus; nos crinibus angues.
Victor Abantiades alite fertur equo.
Iidem per spatium Tityon porreximus ingens:
Et tria vipereo fecimus ora cani.
Fecimus Enceladum iaculantem mille lacertis;
Ambiguae captos virginis ore viros.
Aeolios Ithacis inclusimus utribus Euros:
Proditor in medio Tantalus amne sitit.
De Niobe silicem, de virgine fecimus ursam:
Concinit Odrysium Cecropis ales Ityn.
Iupiter aut in aves, aut se transformat in aurum:
Aut secat imposita virgine taurus aquas.
Protea quid referam, Thebanaque semina, dentes?
Qui vomerent flammas ore, fuisse boves?
Flere genis electra tuas, Auriga, sorores?
Quaeque rates fuerint, nunc maris esse Deas?
Aversumque diem mensis furialibus Atrei?
Duraque percussam saxa secuta lyram?
Exit in immensum fecunda licentia vatum:
Obligat historica nec sua verba fide.
Et mea debuerat falso laudata videri
Femina. credulitas nunc mihi vestra nocet.

ELEGIA XIII.

Cum mihi pomiferis coniux foret orta Faliscis;
Moenia contigimus, victa, Camille, tibi.
Casta sacerdotes Iunoni festa parabant
Per celebres ludos, indigenamque bovem.
Grande morae pretium, ritus cognoscere: quamvis
Difficilis clivis huc via praebet iter.
Stat vetus, et densa praenubilus arbore lucus.
Adspice; concedas numen inesse loco.

Accipit ara preces, votivaque tura piorum;
  Ara per antiquas facta sine arte manus.
Hinc ubi praesonuit sollenni tibia cantu;
  It per velatas annua pompa vias.
Ducuntur niveae, populo plaudente, iuvencae,
  Quas aluit campis herba Falisca suis:
Et vituli nondum metuenda fronte minaces;
  Et minor ex humili victima porcus hara:
Duxque gregis cornu per tempora dura recurvo.
  Invisa est dominae sola capella Deae.
Illius indicio silvis inventa sub altis
  Dicitur inceptam destituisse fugam.
Nunc quoque per pueros iaculis incessitur index;
  Et pretium auctori vulneris ipsa datur.
Qua ventura Dea est, iuvenes timidaeque puellae
  Praeverrunt latas veste iacente vias.
Virginei crines auro gemmaque premuntur:
  Et tegit auratos palla superba pedes.
More patrum Graio velatae vestibus albis
  Tradita supposito vertice sacra ferunt.
Ore favent populi, tunc cum venit aurea pompa:
  Ipsa sacerdotes subsequiturque suas.
Argiva est pompae facies. Agamemnone caeso
  Et scelus et patrias fugit Halesus opes.
Iamque pererratis profugus terraque, fretoque,
  Moenia felici condidit alta manu.
Ille suos docuit Iunonia sacra Faliscos.
  Sint mihi, sint populo semper amica suo.

ELEGIA XIV.

Non ego, ne pecces, cum sis formosa, recuso;
  Sed ne sit misero scire necesse mihi.

Nec te nostra iubet fieri censura pudicam:
Sed, tantum tentes dissimulare, rogat.
Non peccat, quaecunque potest peccasse negare:
Solaque deformem culpa professa facit.
Quis furor est, quae nocte latent, sub luce fateri?
Et quae clam facias, facta referre palam?
Ignoto meretrix corpus iunctura Quiriti
Apposita populum submovet ante sera.
Tu tua prostitues famae peccata sinistrae;
Commissi perages indiciumque tui?
Sit tibi mens melior, saltemve imitere pudicas;
Teque probam, quamvis non eris, esse putem.
Quae facis, haec facito; tantum fecisse negato:
Nec pudeat coram verba modesta loqui.
Est qui nequitiam locus exigat; omnibus illum
Deliciis imple; stet procul inde pudor.
Hinc simul exieris; lascivia protinus omnis
Absit: et in lecto crimina pone tuo.
Illic nec tunicam tibi sit posuisse rubori;
Nec femori impositum sustinuisse femur:
Illic purpureis condatur lingua labellis;
Inque modos Venerem mille figuret amor.
Illic nec voces, nec verba iuvantia cessent:
Spondaque lasciva mobilitate tremat.
Indue cum tunicis metuentem crimina vultum:
Et pudor obscaenum diffiteatur opus.
Da populo, da verba mihi: sine nescius errem;
Et liceat stulta credulitate frui.
Cur toties video mitti recipique tabellas?
Cur pressus prior est interiorque torus?
Cur plus, quam somno, turbatos esse capillos;
Collaque, conspicio, dentis habere notam?
Tantum non oculos crimen deducis ad ipsos.
Si dubitas famae parcere; parce mihi.
Mens abit, et morior, quoties peccasse fateris:
Perque meos artus frigida gutta fluit.

Tunc amo: tunc odi frustra, quod amare necesse est:
  Tunc ego, sed tecum, mortuus esse velim.
Nil equidem inquiram; nec, quae celare parabis,
  Insequar: et falsi criminis instar erit.
Si tamen in media deprensa tenebere culpa,
  Et fuerint oculis probra videnda meis;
Quae bene visa mihi fuerint, bene visa negato.
  Concedent verbis lumina nostra tuis.
Prona tibi vinci cupientem vincere palma est.
  Sit modo, Non feci, dicere lingua memor.
Cum tibi contingat verbis superare duobus;
  Etsi non caussa, iudice vince tuo.

ELEGIA XV.

Quaere novum vatem, tenerorum mater Amorum!
  Raditur hic Elegis ultima meta meis,
Quos ego composui, Peligni ruris alumnus;
  Nec me deliciae dedecuere meae;
Si quid id est, usque a proavis vetus ordinis heres,
  Non modo militiae turbine factus eques.
Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo:
  Pelignae dicar gloria gentis ego,
Quam sua libertas ad honesta coëgerat arma,
  Cum timuit socias anxia Roma manus:
Atque aliquis spectans hospes Sulmonis aquosi
  Moenia, qua campi iugera pauca tenent;
Quae tantum, dicet, potuistis ferre poëtam,
  Quantulacunque estis, vos ego magna voco.

Culte puer, puerique parens Amathusia culti,
Aurea de campo vellite signa meo.
Corniger increpuit thyrso graviore Lyaeus:
Pulsanda est magnis area maior equis.
Imbelles Elegi, genialis Musa, valete;
Post mea mansurum fata superstes opus.

P. OVIDII NASONIS

ARTIS AMATORIAE

LIBRI TRES.

P. OVIDII NASONIS
ARTIS AMATORIAE
LIBER PRIMVS.

Si quis in hoc artem populo non novit amandi;
  Me legat: et lecto carmine doctus amet.
Arte citae, veloque rates, remoque moventur:
  Arte leves currus, arte regendus Amor.
Curribus Automedon, lentisque erat aptus habenis:
  Tiphys in Haemonia puppe magister erat.
Me Venus artificem tenero praefecit Amori.
  Tiphys et Automedon dicar Amoris ego.
Ille quidem ferus est, et qui mihi saepe repugnet;
  Sed puer est: aetas mollis et apta regi.
Phillyrides puerum cithara perfecit Achillen;
  Atque animos placida contudit arte feros.
Qui toties socios, toties exterruit hostes;
  Creditur annosum pertimuisse senem.
Quas Hector sensurus erat, poscente magistro,
  Verberibus iussas praebuit ille manus.
Aeacidae Chiron, ego sum praeceptor Amoris.
  Saevus uterque puer: natus uterque Dea.
Sed tamen et tauri cervix oneratur aratro;
  Frenaque magnanimi dente teruntur equi.
Et mihi cedet Amor: quamvis mea vulneret arcu
  Pectora, iactatas excutiatque faces.

Quo me fixit Amor, quo me violentius ussit;
Hoc melior facti vulneris ultor ero.
Non ego, Phoebe, datas a te mihi mentior artes:
Nec nos aëriae voce monemur avis:
Nec mihi sunt visae Clio Cliusque sorores,
Servanti pecudes vallibus, Ascra, tuis.
Vsus opus movet hoc. vati parete perito.
Vera canam. coeptis, mater Amoris, ades.
Este procul vittae tenues, insigne pudoris;
Quaeque tegis medios, instita longa, pedes.
Nos Venerem tutam, concessaque furta, canemus:
Inque meo nullum carmine crimen erit.
Principio, quod amare velis, reperire labora,
Qui nova nunc primum miles in arma venis.
Proximus huic labor est, placitam exorare puellam.
Tertius, ut longo tempore duret amor.
Hic modus; haec nostro signabitur area curru:
Haec erit admissa meta terenda rota.
Dum licet, et loris passim potes ire solutis;
Elige, cui dicas, Tu mihi sola places.
Haec tibi non tenues veniet delapsa per auras.
Quaerenda est oculis apta puella tuis.
Scit bene venator, cervis ubi retia tendat:
Scit bene, qua frendens valle moretur aper.
Aucupibus noti frutices. qui sustinet hamos,
Novit, quae multo pisce natentur aquae.
Tu quoque, materiam longo qui quaeris amori,
Ante frequens quo sit disce puella loco.
Non ego quaerentem vento dare vela iubebo:
Nec tibi, ut invenias, longa terenda via est.
Andromeden Perseus nigris portarit ab Indis,
Raptaque sit Phrygio Graia puella viro.
Tot tibi tamque dabit formosas Roma puellas;
Haec habet, ut dicas, quidquid in orbe fuit.

Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos;
Aequore quot pisces, fronde teguntur aves;
Quot coelum stellas, tot habet tua Roma puellas:
Mater et Aeneae constat in urbe sui.
Seu caperis primis et adhuc crescentibus annis;
Ante oculos veniet vera puella tuos:
Sive cupis iuvenem; iuvenes tibi mille placebunt.
Cogeris voti nescius esse tui.
Seu te forte iuvat sera et sapientior aetas;
Hoc quoque, crede mihi, plenius agmen erit.
Tu modo Pompeia lentus spatiare sub umbra,
Cum sol Herculei terga leonis adit:
Aut ubi muneribus nati sua munera mater
Addidit, externo marmore dives opus.
Nec tibi vitetur, quae, priscis sparsa tabellis,
Porticus auctoris Livia nomen habet.
Quaque parare necem miseris patruelibus ausae
Belides, et stricto stat ferus ense pater.
Nec te praetereat Veneri ploratus Adonis;
Cultaque Iudaeo septima sacra Syro.
Neu fuge linigerae Memphitica templa iuvencae.
Multas illa facit, quod fuit ipsa Iovi.
Et fora conveniunt, quis credere possit? amori;
Flammaque in arguto saepe reperta foro.
Subdita qua Veneris facto de marmore templo
Appias expressis aëra pulsat aquis:
Illo saepe loco capitur consultus Amori:
Quique aliis cavit, non cavet ipse sibi.
Illo saepe loco desunt sua verba diserto:
Resque novae veniunt, caussaque agenda sui est.
Hunc Venus e templis, quae sunt confinia, ridet.
Qui modo patronus, nunc cupit esse cliens.
Sed tu praecipue curvis venare theatris.
Haec loca sunt voto fertiliora tuo.

Illic invenies, quod ames, quod ludere possis,
Quodque semel tangas, quodque tenere velis.
Vt redit itque frequens longum formica per agmen,
Granifero solitum cum vehit ore cibum;
Aut ut apes, saltusque suos et olentia nactae
Pascua, per flores et thyma summa volant;
Sic ruit in celebres cultissima femina ludos;
Copia,iudicium saepe morata meum.
Spectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsae.
Ille locus casti damna pudoris habet.
Primus sollicitos fecisti, Romule, ludos:
Cum iuvit viduos rapta Sabina viros.
Tunc neque marmoreo pendebant vela theatro:
Nec fuerant liquido pulpita rubra croco.
Illic, quas tulerant nemorosa Palatia, frondes
Simpliciter positae; scena sine arte fuit.
In gradibus sedit populus de cespite factis,
Qualibet hirsutas fronde tegente comas.
Respiciunt, oculisque notant sibi quisque puellam,
Quam velit: et tacito pectore multa movent.
Dumque, rudem praebente modum tibicine Tusco,
Ludius aequatam ter pede pulsat humum;
In medio plausu, plausus tunc arte carebat,
Rex populo praedae signa petenda dedit.
Protinus exiliunt, animum clamore fatentes:
Virginibus cupidas iniiciuntque manus.
Vt fugiunt aquilas, timidissima turba, columbae,
Vtque fugit visos agna novella lupos;
Sic illae timuere viros sine more ruentes.
Constitit in nulla, qui fuit ante, color.
Nam timor unus erat; facies non una timoris.
Pars laniat crines: pars sine mente sedet:
Altera moesta silet; frustra vocat altera matrem
Haec queritur; stupet haec: haec manet; illa fugit.

Ducuntur raptae, genialis praeda, puellae:
  Et potuit multas ipse decere pudor.
Si qua repugnarat nimium, comitemque negarat;
  Sublatam cupido vir tulit ipse sinu.
Atque ita, Quid teneros lacrimis corrumpis ocellos?
  Quod matri pater est, hoc tibi, dixit, ero.
Romule, militibus scisti dare commoda solus.
  Haec mihi si dederis commoda, miles ero.
Scilicet ex illo sollennia more theatra
  Nunc quoque formosis insidiosa manent.
Nec te nobilium fugiat certamen equorum:
  Multa capax populi commoda Circus habet.
Nil opus est digitis, per quos arcana loquaris:
  Nec tibi per nutus accipienda nota est.
Proximus a domina, nullo prohibente, sedeto.
  Iunge tuum lateri, quam potes, usque latus:
Et bene, quod cogit, si nolit, linea iungi;
  Quod tibi tangenda est lege puella loci.
Hic tibi quaeratur socii sermonis origo:
  Et moveant primos publica verba sonos.
Cuius equi veniant, facito, studiose, requiras.
  Nec mora; quisquis erit, cui favet illa, fave.
At cum pompa frequens coelestibus ibit eburnis;
  Tu Veneri dominae plaude favente manu.
Vtque fit, in gremium pulvis si forte puellae
  Deciderit, digitis excutiendus erit.
Et, si nullus erit pulvis, tamen excute nullum.
  Quaelibet officio caussa sit apta tuo.
Pallia si terrae nimium demissa iacebunt;
  Collige, et immunda sedulus effer humo.
Protinus, officii pretium, patiente puella,
  Contingent oculis crura videnda tuis.
Respice praeterea, post vos quicunque sedebit,
  Ne premat opposito mollia terga genu.
Parva leves capiunt animos. fuit utile multis,
  Pulvinum facili composuisse manu.

Profuit et tenui ventum movisse tabella;
Et cava sub tenerum scamna dedisse pedem.
Hos aditus Circusque novo praebebit amori,
Sparsaque sollicito tristis arena foro.
Illa saepe puer Veneris pugnavit arena:
Et qui spectavit vulnera, vulnus habet.
Dum loquitur, tangitque manum, poscitque libellum;
Et quaerit, posito pignore, vincat uter;
Saucius ingemuit, telumque volatile sensit:
Et pars spectati muneris ipse fuit.
Quid? modo cum belli navalis imagine Caesar
Persidas induxit Cecropidasque rates?
Nempe ab utroque mari iuvenes, ab utroque puellae
Venere: atque ingens orbis in Vrbe fuit.
Quis non invenit, turba quod amaret in illa?
Eheu! quam multos advena torsit Amor!
Ecce! parat Caesar domito, quod defuit, orbi
Addere. nunc, Oriens ultime, noster *eris*.
Parthe, dabis poenas: Crassi gaudete *sepulti*,
Signaque barbaricas non bene passa manus.
Vltor adest; primisque ducem profitetur in armis
Bellaque non puero tractat agenda puer.
Parcite natales, timidi, numerare Deorum:
Caesaribus virtus contigit ante diem.
Ingenium coeleste suis velocius annis
Surgit; et ignavae fert male damna morae.
Parvus erat, manibusque duos Tirynthius angues
Pressit: et in cunis iam Iove dignus erat.
Nunc quoque qui puer es, quantus tum, Bacche, fuisti,
Cum timuit thyrsos India victa tuos!
Auspiciis animisque patris, puer, arma movebis:
Et vinces animis auspiciisque patris.
Tale rudimentum tanto sub nomine debes;
Nunc iuvenum princeps, deinde future senum.

Cum tibi sint fratres; fratres ulciscere laesos:
  Cumque pater tibi sit; iura tuere patris.
Induit arma tibi genitor patriaeque tuusque:
  Hostis ab invito regna parente rapit.
Tu pia tela feres, sceleratas ille sagittas:
  Stabunt pro signis iusque piumque tuis.
Vincuntur caussa Parthi; vincantur et armis.
  Eoas Latio dux meus addat opes.
Marsque pater, Caesarque pater, date numen eunti.
  Nam Deus e vobis alter es, alter eris.
Auguror en! vinces: votivaque carmina reddam:
  Et magno nobis ore sonandus eris.
Consistes; aciemque meis hortabere verbis.
  O! desint animis ne mea verba tuis!
Tergaque Parthorum, Romanaque pectora dicam;
  Telaque, ab averso quae iacit hostis equo.
Qui fugis, ut vincas, quid victo, Parthe, relinquis?
  Parthe, malum iam nunc Mars tuus omen habet.
Ergo erit illa dies, qua tu, pulcherrime rerum,
  Quattuor in niveis aureus ibis equis?
Ibunt ante duces onerati colla catenis;
  Ne possint tuti, qua prius, esse fuga.
Spectabunt laeti iuvenes, mistaeque puellae:
  Diffundetque animos omnibus ista dies.
Atque aliqua ex illis cum regum nomina quaeret,
  Quae loca, qui montes, quaeve ferantur aquae;
Omnia responde: nec tantum si qua rogabit;
  Et quae nescieris, ut bene nota refer.
Hic est Euphrates, praecinctus arundine frontem:
  Cui coma dependet caerula, Tigris erit.
Hos facito Armenios: haec est Danaëia Persis:
  Vrbs in Achaemeniis vallibus ista fuit.
Ille, vel ille, duces. et erunt, quae nomina dicas:
  Si poteris, vere: si minus, apta tamen.
Dant etiam positis aditum convivia mensis:
  Est aliquid, praeter vina, quod inde petas.

Saepe illic positi teneris adducta lacertis
Purpureus Bacchi cornua pressit Amor.
Vinaque cum bibulas sparsere Cupidinis alas,
Permanet, et capto stat gravis ille loco.
Ille quidem pennas velociter excutit udas:
Sed tamen et spargi pectus amore nocet.
Vina parant animos, faciuntque caloribus aptos:
Cura fugit multo diluiturque mero.
Tunc veniunt risus: tunc pauper cornua sumit:
Tunc dolor et curae, rugaque frontis abit.
Tunc aperit mentes, aevo rarissima nostro,
Simplicitas; artes excutiente Deo.
Illic saepe animos iuvenum rapuere puellae:
Et Venus in vinis, ignis in igne fuit.
Hic tu fallaci nimium ne crede lucernae.
Iudicio formae noxque merumque nocent.
Luce Deas coeloque Paris spectavit aperto;
Cum dixit Veneri, Vincis utramque, Venus.
Nocte latent mendae, vitioque ignoscitur omni:
Horaque formosam quamlibet illa facit.
Consule de gemmis, de tincta murice lana;
Consule de facie corporibusque diem.
Quid tibi femineos coetus, venatibus aptos,
Enumerem? numero cedet arena meo.
Quid referam Baias, praetextaque littora velis:
Et, quae de calido sulfure fumat, aquam?
Hinc aliquis vulnus referens in pectore, dixit:
Non haec, ut fama est, unda salubris erat.
Ecce! suburbanae templum nemorale Dianae,
Partaque per gladios regna nocente manu.
Illa quod est virgo, quod tela Cupidinis odit;
Multa dedit populo vulnera, multa dabit.
Hactenus, unde legas, quod ames, ubi retia ponas,
Praecipit imparibus vecta Thalia rotis.
Nunc tibi, quae placuit, quas sit capienda per artes,
Dicere praecipuae molior artis opus.

Quisquis ubique, viri, dociles advertite mentes;
Pollicitisque favens, vulgus, adeste meis.
Prima tuae menti veniat fiducia, cunctas
Posse capi; capies: tu modo tende plagas.
Vere prius volucres taceant, aestate cicadae;
Maenalius lepori det sua terga canis:
Femina quam iuveni, blande tentata, repugnet.
Haec quoque, quam poteris credere nolle, volet.
Vtque viro furtiva Venus, sic grata puellae.
Vir male dissimulat: tectius illa cupit.
Conveniat maribus, ne quam nos ante rogemus:
Femina iam partes victa rogantis agat.
Mollibus in pratis admugit femina tauro:
Femina cornipedi semper adhinnit equo.
Fortior in nobis, nec tam furiosa libido.
Legitimum finem flamma virilis habet.
Byblida quid referam, vetito quae fratris amore
Arsit; et est laqueo fortiter ulta nefas?
Myrrha patrem, sed non quo filia debet, amavit:
Et nunc obducto cortice pressa latet;
Illius et lacrimis, quas arbore fundit odora,
Vngimur; et dominae nomina gutta tenet.
Forte sub umbrosis nemorosae vallibus Idae
Candidus, armenti gloria, taurus erat;
Signatus tenui media inter cornua nigro.
Vna fuit labes; caetera lactis erant.
Illum Gnosiadesque Cydoneaeque iuvencae
Optarunt tergo sustinuisse suo.
Pasiphaë fieri gaudebat adultera tauri:
Invida formosas oderat illa boves.
Nota cano. non hoc, centum quae sustinet urbes,
Quamvis sit mendax, Creta negare potest.
Ipsa novas frondes, et prata tenerrima, tauro
Fertur inassueta subsecuisse manu.
It comes armentis; nec ituram cura moratur
Coniugis: et Minos a bove victus erat.

Quo tibi, Pasiphaë, pretiosas sumere vestes?
Iste tuus nullas sentit adulter opes.
Quid tibi cum speculo montana armenta petenti?
Quid toties positas fingis, inepta, comas?
Crede tamen speculo, quod te negat esse iuvencam.
Quam cuperes fronti cornua nata tuae!
Sive placet Minos; nullus quaeratur adulter.
Sive virum mavis fallere; falle viro.
In nemus et saltus thalamo regina relicto
Fertur, ut Aönio concita Baccha Deo.
Ah! quoties vaccam vultu spectavit iniquo,
Et dixit, Domino cur placet ista meo!
Adspice, ut ante ipsum teneris exultet in herbis:
Nec dubito, quin se stulta decere putet.
Dixit; et ingenti iamdudum de grege duci
Iussit; et immeritam sub iuga panda trahi:
Aut cadere ante aras commentaque sacra coëgit:
Et tenuit laeta pellicis exta manu.
Pellicibus quoties placavit numina caesis:
Atque ait, exta tenens, Ite, placete meo!
Et modo se Europen fieri, modo postulat Io:
Altera quod bos est; altera vecta bove.
Hanc tamen implevit, vacca deceptus acerna,
Dux gregis: et partu proditus auctor erat.
Cressa Thyesteo si se abstinuisset amore;
O! quantum est, uni posse placere viro!
Non medium rupisset iter, curruque retorto
Auroram versis Phoebus adisset equis.
Filia purpureos Niso furata capillos,
Pube premit rabidos inguinibusque canes.
Qui Martem terra, Neptunum effugit in undis,
Coniugis Atrides victima dira fuit.
Cui non defleta est Ephyraeae flamma Creüsae?
Et nece natorum sanguinolenta parens?
Flevit Amyntorides per inania lumina Phoenix:
Hippolytum pavidi diripuistis equi.

Quid fodis immeritis, Phineu, sua lumina natis?
Poena reversura est in caput ista tuum.
Omnia feminea sunt ista libidine mota.
Acrior est nostra, plusque furoris habet.
Ergo age, ne dubita cunctas superare puellas.
Vix erit e multis quae neget una tibi.
Quae dant, quaeque negant, gaudent tamen esse rogatae.
Vt iam fallaris; tuta repulsa tua est.
Sed cur fallaris? cum sit nova grata voluptas;
Et capiant animos plus aliena suos?
Fertilior seges est alienis semper in agris:
Vicinumque pecus grandius uber habet.
Sed prius ancillam captandae nosse puellae
Cura sit: accessus molliat illa tuos.
Proxima consiliis dominae sit ut illa videto;
Neve parum tacitis conscia fida iocis.
Hanc tu pollicitis, hanc tu corrumpe rogando.
Quod petis, e facili, si volet illa, feres.
Illa legat tempus, medici quoque tempora servant,
Quo facilis dominae mens sit, et apta capi.
Mens erit apta capi tunc, cum laetissima rerum,
Vt seges in pingui luxuriabit humo.
Pectora dum gaudent, nec sunt adstricta dolore,
Ipsa patent: blanda tum subit arte Venus.
Tum, cum tristis erat, defensa est Ilios armis:
Militibus gravidum laeta recepit equum.
Tum quoque tentanda est, cum pellice laesa dolebit:
Tum facias opera, ne sit inulta, tua.
Hanc matutinos pectens ancilla capillos
Incitet: et velo remigis addat opem:
Et, secum tenui suspirans murmure dicat:
Vt puto, non poteris ipsa referre vicem.
Tum de te narret: tum persuadentia verba
Addat; et insano iuret amore mori.

Sed propera, ne vela cadant, auraeque residant.
Vt fragilis glacies, interit ira mora.
Quaeris, an hanc ipsam prosit violare ministram?
Talibus admissis alea grandis inest.
Haec a concubitu fit sedula; tardior illa:
Haec dominae munus te parat, illa sibi.
Casus in eventu est. licet haec indulgeat ausis;
Consilium tamen est abstinuisse meum.
Non ego per praeceps et acuta cacumina vadam:
Nec iuvenum quisquam, me duce, captus erit;
Si tamen illa tibi, dum dat recipitque tabellas,
Corpore, non tantum sedulitate, placet;
Fac domina potiare prius; comes illa sequatur.
Non tibi ab ancilla est incipienda Venus.
Hoc unum moneo; si quid modo creditur arti;
Nec mea dicta rapax per mare ventus agit;
Aut non tentaris, aut perfice. tollitur index,
Cum semel in partem criminis ipsa venit.
Non avis utiliter viscatis effugit alis:
Non bene de laxis cassibus exit aper:
Saucius arrepto piscis teneatur ab hamo.
Perprime tentatam: nec, nisi victor, abi.
Tum neque te prodet communi obnoxia culpae:
Factaque erunt dominae dictaque nota tibi.
Sed bene celetur. bene si celabitur index,
Notitiae suberit semper amica tuae.
Tempora qui solis operosa colentibus arva,
Fallitur, et nautis adspicienda putat.
Nec semper credenda Ceres fallacibus arvis:
Nec semper viridi concava puppis aquae.
Nec teneras semper tutum captare puellas.
Saepe dato melius tempore fiet idem.
Sive dies aderit natalis; sive Kalendae,
Quas Venerem Marti continuasse iuvat:
Sive erit ornatus, non ut fuit ante, sigillis;
Sed regum expositas Circus habebit opes;

Differ opus. tunc tristis hiems, tunc Pliades instant:
Tunc tener aequorea mergitur Hoedus aqua.
Tunc bene desinitur: tunc, si quis creditur alto,
Vix tenuit lacerae naufraga membra ratis.
Tu licet incipias, qua flebilis Allia luce
Vulneribus Latiis sanguinolenta fuit:
Quaque die redeunt, rebus minus apta gerendis,
Culta Palaestino septima festa Syro.
Magna superstitio tibi sit natalis amicae:
Quaque aliquid dandum est, illa sit atra dies.
Cum bene vitaris; tamen auferet. invenit artem
Femina, qua cupidi carpat amantis opes.
Institor ad dominam veniet discinctus emacem,
Expediet merces teque sedente suas;
Quas illa, inspicias, sapere ut videare, rogabit.
Oscula deinde dabit: deinde rogabit, emas.
Hoc fore contentam multos iurabit in annos.
Nunc opus esse sibi, nunc bene dicet emi.
Si non esse domi, quos des, caussabere numos;
Litera poscetur; ne didicisse iuvet.
Quid? quasi natali cum poscit munera libo;
Et quoties opus est, nascitur ipsa sibi?
Quid? cum mendaci damno moestissima plorat;
Elapsusque cava fingitur aure lapis?
Multa rogant utenda dari: data reddere nolunt.
Perdis; et in damno gratia nulla tuo.
Non mihi, sacrilegas meretricum ut prosequar artes,
Cum totidem linguis sint satis ora decem.
Cera vadum tentet, rasis infusa tabellis:
Cera tuae primum nuntia mentis eat.
Blanditias ferat illa tuas: imitataque amantum
Verba, nec exiguas, quisquis es, adde preces.
Hectora donavit Priamo, prece motus, Achilles:
Flectitur iratus voce rogante Deus.
Promittas facito: quid enim promittere laedit?
Pollicitis dives quilibet esse potest.

Spes tenet in tempus, semel est si credita, longum:
Illa quidem fallax, sed tamen apta Dea est.
Si dederis aliquid, poteris ratione relinqui.
Praeteritum tulerit, perdideritque nihil.
At quod non dederis, semper videare daturus.
Sic dominum sterilis saepe fefellit ager.
Sic, ne perdiderit, non cessat perdere lusor:
Et revocat cupidas alea blanda manus.
Hoc opus, hic labor est: primo sine munere iungi.
Ne dederit gratis, quae dedit, usque dabit.
Ergo eat, et blandis peraretur litera verbis:
Exploretque animos, primaque tentet iter.
Litera Cydippen, pomo perlata, fefellit:
Insciaque est verbis capta puella suis.
Disce bonas artes, moneo, Romana iuventus;
Non tantum, trepidos ut tueare reos.
Quam populus, iudexque gravis, lectusque senatus:
Tam dabit eloquio victa puella manus.
Sed lateant vires; nec sis in fronte disertus.
Effugiant cerae verba molesta tuae.
Quis, nisi mentis inops, tenerae declamet amicae?
Saepe valens odii litera caussa fuit.
Sit tibi credibilis sermo, consuetaque verba:
Blanda tamen, praesens ut videare loqui.
Si non accipiet scriptum, illectumque remittet;
Lecturam spera: propositumque tene.
Tempore difficiles veniunt ad aratra iuvenci;
Tempore lenta pati frena docentur equi.
Ferreus assiduo consumitur annulus usu:
Interit assidua vomer aduncus humo.
Quid magis est saxo durum? quid mollius unda?
Dura tamen molli saxa cavantur aqua.
Penelopen ipsam, persta modo, tempore vinces.
Capta vides sero Pergama; capta tamen.
Legerit, et nolit rescribere; cogere noli.
Tu modo blanditias fac legat usque tuas.

Quae voluit legisse, volet rescribere lectis.
Per numeros venient ista gradusque suos.
Forsitan et primo veniet tibi litera tristis;
Quaeque roget, ne se sollicitare velis.
Quod rogat illa, timet: quod non rogat, optat, ut instes.
Insequere; et voti postmodo compos eris.
Interea, sive illa toro resupina feretur;
Lecticam dominae dissimulanter adi:
Neve aliquis verbis odiosas afferat aures,
Quam potes, ambiguis callidus abde notis.
Seu pedibus vacuis illi spatiosa teretur
Porticus; hic socias tu quoque iunge moras:
Et modo praecedas facito; modo terga sequaris:
Et modo festines; et modo lentus eas.
Nec tibi de mediis aliquot transire columnas
Sit pudor, aut lateri continuasse latus.
Nec sine te curvo sedeat spatiosa theatro:
Quod spectes, humeris afferet illa suis.
Illam respicias, illam mirere licebit;
Multa supercilio, multa loquare notis.
Et plaudas, aliquam mimo saltante puellam;
Et faveas illi, quisquis agatur amans.
Cum surget, surges; donec sedet illa, sedebis.
Arbitrio dominae tempora perde tuae.
Sed tibi nec ferro placeat torquere capillos:
Nec tua mordaci pumice crura teras.
Ista iube faciant, quorum Cybeleïa mater
Concinitur Phrygiis exululata modis.
Forma viros neglecta decet. Minoida Theseus
Abstulit, a nulla tempora comtus acu.
Hippolytum Phaedre, nec erat bene cultus, amavit.
Cura Deae, silvis aptus, Adonis erat.
Munditiae placeant: fuscentur corpora Campo:
Sit bene conveniens, et sine labe toga.

Linguaque ne rigeat: careant rubigine dentes:
Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet.
Nec male deformet rigidos tonsura capillos:
Sit coma, sit docta barba resecta manu.
Et nihil emineant, et sint sine sordibus ungues:
Inque cava nullus stet tibi nare pilus.
Nec male odorati sit tristis anhelitus oris:
Nec laedant nares virque paterque gregis.
Caetera lascivae faciant, concede, puellae:
Et si quis male vir quaerit habere virum.
Ecce! suum vatem Liber vocat. hic quoque amantes
Adiuvat; et flammae, qua calet ipse, favet.
Gnosis in ignotis amens errabat arenis,
Qua brevis aequoreis Dia feritur aquis.
Vtque erat a somno tunica velata recincta,
Nuda pedem, croceas irreligata comas;
Thesea crudelem surdas clamabat ad undas,
Indigno teneras imbre rigante genas.
Clamabat, flebatque simul; sed utrumque decebat:
Nec facta est lacrimis turpior illa suis.
Iamque iterum tundens mollissima pectora palmis,
Perfidus ille abiit: quid mihi fiet? ait.
Quid mihi fiet? ait. sonuerunt cymbala toto
Littore, et attonita tympana pulsa manu.
Excidit illa metu, rupitque novissima verba:
Nullus in exanimi corpore sanguis erat.
Ecce! Mimallonides sparsis in terga capillis:
Ecce! leves Satyri, praevia turba Dei:
Ebrius ecce! senex pando Silenus asello
Vix sedet; et pressas continet arte iubas.
Dum sequitur Bacchas, Bacchae fugiuntque petuntque,
Quadrupedem ferula dum malus urget eques;
In caput aurito cecidit delapsus asello.
Clamarunt Satyri, Surge age, surge, pater.
Iam Deus e curru, quem summum texerat uvis,
Tigribus adiunctis aurea lora dabat.

Et color, et Theseus, et vox abiere puellae:
  Terque fugam petiit: terque retenta metu.
Horruit, ut steriles, agitat quas ventus, aristae:
  Vt levis in madida canna palude tremit.
Cui Deus, En! adsum tibi cura fidelior, inquit:
  Pone metum; Bacchi, Gnosias, uxor eris.
Munus habe coelum: coelo spectabile sidus
  Saepe reges dubiam Cressa Corona ratem.
Dixit; et e curru, ne tigres illa timeret,
  Desilit: imposito cessit arena pedi.
Implicitamque sinu, neque enim pugnare valebat,
  Abstulit: ut facile est omnia posse Deo.
Pars, Hymenaee, canunt: pars clamant, Evie, evoe!
  Sic coëunt sacro nupta Deusque toro.
Ergo, ubi contigerint positi tibi munera Bacchi,
  Atque erit in socii femina parte tori;
Nycteliumque patrem, nocturnaque sacra precare,
  Ne iubeant capiti vina nocere tuo.
Hic tibi multa licet sermone licentia tecto
  Dicere, quae dici sentiat illa sibi:
Blanditiasque leves tenui perscribere vino;
  Vt dominam in mensa se legat illa tuam:
Atque oculos oculis spectare fatentibus ignem.
  Saepe tacens vocem verbaque vultus habet.
Fac primus rapias illius tacta labellis
  Pocula; quaque bibet parte puella, bibas.
Et quodcunque cibi digitis libaverit illa,
  Tu pete: dumque petes, sit tibi tacta manus.
Sint etiam tua vota viro placuisse puellae.
  Vtilior vobis factus amicus erit.
Huic, si sorte bibes, sortem concede priorem:
  Huic detur capiti demta corona tuo.
Sive sit inferior, seu par, prior omnia sumat:
  Neu dubites illi verba secunda loqui.
Tuta frequensque via est, per amicum fallere nomen.
  Tuta frequensque licet sit via; crimen habet.

Inde procurator nimium quoque multa procurat,
Et sibi mandatis plura videnda putat.
Certa tibi a nobis dabitur mensura bibendi:
Officium praestent mensque pedesque suum.
Iurgia praecipue, vino stimulata, caveto,
Et nimium faciles ad fera bella mànus.
Occidit Eurytion stulte data vina bibendo.
Aptior est dulci mensa merumque ioco.
Si vox est, canta: si mollia brachia, salta;
Et, quacunque potes dote placere, place.
Ebrietas ut vera nocet, sic ficta iuvabit.
Fac titubet blaeso subdola lingua sono:
Vt, quidquid facies dicesve protervius aequo,
Credatur nimium caussa fuisse merum.
Et, Bene, dic, dominae; bene, cum quo dormiat illa:
Sed, male sit, tacita mente precare, viro.
At, cum discedet mensa conviva remota;
Ipsa tibi accessus turba locumque dabit.
Insere te turbae: leviterque admotus eunti,
Velle latus digitis; et pede tange pedem.
Colloquio iam tempus adest. fuge rustice longe
Hinc pudor: audentem Forsque Venusque iuvant.
Non tua sub nostras veniat facundia leges.
Fac tantum incipias, sponte disertus eris.
Est tibi agendus amans, imitandaque vulnera verbis.
Hinc tibi quaeratur qualibet arte fides.
Nec credi labor est: sibi quaeque videtur amanda.
Pessima sit, nulli non sua forma placet.
Saepe tamen vere coepit simulator amare:
Saepe, quod incipiens finxerat esse, fuit.
Quo magis o! faciles imitantibus este, puellae.
Fiet amor verus, qui modo falsus erat.
Blanditiis animum furtim deprendere nunc sit:
Vt pendens liquida ripa subitur aqua.

Nec faciem, nec te pigeat laudare capillos!
Et teretes digitos, exiguumque pedem.
Delectant etiam castas praeconia formae.
Virginibus curae grataque forma sua est.
Nam cur in Phrygiis Iunonem et Pallada silvis
Nunc quoque iudicium non tenuisse pudet?
Laudatas ostentat avis Iunonia pennas:
Si tacitus spectes, illa recondit opes.
Quadrupedes, inter rapidi certamina cursus,
Depexaeque iubae, plausaque colla iuvant.
Nec timide promitte: trahunt promissa puellas.
Pollicito testes quoslibet adde Deos.
Iupiter ex alto periuria ridet amantum;
Et iubet Aeolios irrita ferre Notos.
Per Styga Iunoni falsum iurare solebat
Iupiter: exemplo nunc favet ipse suo.
Expedit esse Deos: et, ut expedit, esse putemus.
Dentur in antiquos tura merumque focos.
Nec secura quies illos similisque sopori
Detinet. innocue vivite; numen adest.
Reddite depositum: pietas sua foedera servet:
Fraus absit: vacuas caedis habete manus.
Ludite, si sapitis, solas impune puellas.
Hac minus est una fraude tuenda fides
Fallite fallentes: ex magna parte profanum
Sunt genus; in laqueos, quos posuere, cadant.
Dicitur Aegyptos caruisse iuvantibus arva
Imbribus; atque annos sicca fuisse novem,
Cum Thrasius Busirin adit, monstratque piari
Hospitis effuso sanguine posse Iovem.
Illi Busiris, Fies Iovis hostia primus,
Inquit: et Aegypto tu dabis hospes aquam.
Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
Torruit. infelix imbuit auctor opus.
Iustus uterque fuit. neque enim lex aequior ulla,
Quam necis artifices arte perire sua.

Ergo, ut periuras merito periuria fallunt,
Exemplo doleat femina lusa suo.
Et lacrimae prosunt: lacrimis adamanta movebis.
Fac madidas videat, si potes, illa genas.
Si lacrimae, neque enim veniunt in tempore semper,
Deficient; uda lumina tange manu.
Quis sapiens blandis non misceat oscula verbis?
Illa licet non det; non data sume tamen.
Pugnabit primo fortassis; et, Improbe, dicet:
Pugnando vinci sed tamen illa volet.
Tantum, ne noceant teneris male rapta labellis,
Neve queri possit dura fuisse, cave.
Oscula qui sumsit, si non et caetera sumet:
Haec quoque, quae data sunt, perdere dignus erit.
Quantum defuerat pleno post oscula voto!
Hei mihi! rusticitas, non pudor ille fuit.
Vim licet appelles; grata est vis ista puellis:
Quod iuvat, invitae saepe dedisse volunt.
Quaecunque est subita Veneris violata rapina,
Gaudet: et improbitas muneris instar habet.
At quae, cum cogi posset, non tacta recessit,
Vt simulet vultu gaudia, tristis erit.
Vim passa est Phoebe! vis est allata sorori:
Et gratus raptae raptor uterque fuit.
Fabula nota quidem, sed non indigna referri,
Scyrias Haemonio iuncta puella viro.
Iam Dea laudatae dederat sua praemia formae,
Colle sub Idaeo vincere digna duas.
Iam nurus ad Priamum diverso venerat orbe;
Graiaque in Iliacis moenibus uxor erat.
Iurabant omnes in laesi verba mariti:
Nam dolor unius, publica caussa fuit.
Turpe, nisi hoc matris precibus tribuisset, Achilles
Veste virum longa dissimulatus erat.
Quid facis, Aeacida? non sunt tua munera lanae.
Tu titulos alia Palladis arte petas.

Quid tibi cum calathis? clypeo manus apta terendo est.
  Pensa quid in dextra, qua cadet Hector, habes?
Reiice succinctos operoso stamine fusos.
  Quassanda est ista Pelias hasta manu.
Forte erat in thalamo virgo regalis eodem:
  Haec illum stupro comperit esse virum.
Viribus illa quidem victa est; ita credere oportet:
  Sed voluit vinci viribus illa tamen.
Saepe, Mane, dixit, cum iam properaret Achilles:
  Fortia nam posita sumserat arma colo.
Vis ubi nunc illa est? quid blanda voce moraris
  Auctorem stupri, Deidamia, tui?
Scilicet, ut pudor est quondam coepisse priorem;
  Sic alio gratum est incipiente pati.
Ah! nimia est iuveni propriae fiducia formae,
  Expectat si quis, dum prior illa roget!
Vir prior accedat: vir verba precantia dicat.
  Excipiet blandas comiter illa preces.
Vt potiare, roga: tantum cupit illa rogari.
  Da caussam voti principiumque tui.
Iupiter ad veteres supplex Heroidas ibat:
  Corripuit magnum nulla puella Iovem.
Si tamen a precibus tumidos accedere flatus
  Senseris; incepto parce, referque pedem.
Quod refugit, multae cupiunt: odere, quod instat.
  Lenius instando taedia tolle tui.
Nec semper Veneris spes est profitenda roganti:
  Intret amicitiae nomine tectus amor.
Hoc aditu vidi tetricae data verba puellae:
  Qui fuerat cultor, factus amator erat.
Candidus in nauta turpis color: aequoris unda
  Debet, et a radiis sideris, esse niger.
Turpis et agricolae, qui vomere semper adunco,
  Et gravibus rastris sub Iove versat humum.

Et tibi, Palladiae petitur cui palma coronae,
Candida si fuerint corpora; turpis eris.
Palleat omnis amans: hic est color aptus amanti.
Hic decet: hoc vultu non valuisse putent.
Pallidus in Lyrice silvis errabat Orion:
Pallidus in lenta Naide Daphnis erat.
Arguat et macies animum: nec turpe putaris,
Palliolum nitidis imposuisse comis.
Attenuent iuvenum vigilatae corpora noctes;
Curaque, et, e magno qui fit amore, dolor.
Vt voto potiare tuo, miserabilis esto:
Vt, qui te videat, dicere possit, Amas.
Conquerar, an moneam, mistum fas omne nefasque?
Nomen amicitia est, nomen inane fides.
Hei mihi! non tutum est, quod ames, laudare sodali.
Cum tibi laudanti credidit, ipse subit.
At non Actorides lectum temeravit Achillis:
Quantum ad Pirithoum, Phaedra pudica fuit.
Hermionen Pylades, quo Pallada Phoebus, amabat.
Quodque tibi geminus, Tyndari, Castor erat.
Si quis idem sperat; iacturas poma myricas
Speret: et e medio flumine mella petat.
Nil, nisi turpe iuvat: curae est sua cuique voluptas.
Haec quoque ab alterius grata dolore venit.
Heu facinus, non est hostis metuendus amanti.
Quos credis fidos, effuge; tutus eris.
Cognatum fratremque cave, carumque sodalem:
Praebebit veros haec tibi turba metus.
Finiturus eram: sed sunt diversa puellis
Pectora. mille animos excipe mille modis.
Nec tellus eadem parit omnia. vitibus illa
Convenit; haec oleis: hac bene farra virent.
Pectoribus mores tot sunt, quot in orbe figurae:
Qui sapit, innumeris moribus aptus erit:
Vtque leves Proteus modo se tenuabit in undas;
Nunc leo, nunc arbor, nunc erit hirtus aper.

Hi iaculo pisces, illi capiuntur ab hamis:
Hos cava contento retia fune trahunt.
Nec tibi conveniat cunctos modus unus ad annos:
Longius insidias cerva videbit anus.
Si doctus videare rudi, petulansve pudenti;
Diffidet miserae protinus illa sibi.
Inde fit, ut, quae se timuit committere honesto,
Vilis in amplexus inferioris eat.
Pars superat coepti, pars est exhausta, laboris.
Hic teneat nostras ancora iacta rates.

P. OVIDII NASONIS
ARTIS AMATORIAE
LIBER SECVNDVS.

Dicite, Io Paean: et, io, bis dicite, Paean.
Decidit in casses praeda petita meos.
Laetus amans donet viridi mea carmina palma:
Praeferar Ascraeo Maeonioque seni.
Talis ab armiferis Priameïus hospes Amyclis
Candida cum rapta coniuge vela dedit.
Talis erat, qui te curru victore ferebat,
Vecta peregrinis Hippodamia rotis.
Quid properas, iuvenis? mediis tua pinus in undis
Navigat: et longe, quem peto, portus abest.
Non satis est venissé tibi me vate puellam.
Arte mea capta est: arte tenenda mea est.
Nec minor est virtus, quam quaerere, parta tueri.
Casus inest illic: hic erit artis opus.
Nunc mihi, si quando, Puer et Cytherea, favete:
Nunc Erato: nam tu nomen amoris habes.
Magna paro; quas possit Amor remanere per artes
Dicere, tam vasto pervagus orbe puer.
Et levis est, et håbet geminas, quibus avolet, alas.
Difficile est illis imposuisse modum.
Hospitis effugio praestruxerat omnia Minos.
Audacem pennis reperit ille viam.

Daedalus ut clausit conceptum crimine matris
Semibovemque virum, semivirumque bovem;
Sit modus exilio, dixit, iustissime Minos:
Accipiat cineres terra paterna meos.
Et quoniam in patria, fatis agitatus iniquis,
Vivere non potui, sit mihi posse mori.
Da reditum puero, senis est si gratia vilis:
Si non vis puero parcere, parce seni.
Dixerat haec. sed et haec, et multo plura licebat
Dicere: regressus non dabat ille viro.
Quod simul ac sensit, Nunc, o! nunc, Daedale, dixit,
Materiam, qua sis ingeniosus, habes.
Possidet en! terras, et possidet aequora Minos:
Nec tellus nostrae, nec patet unda fugae.
Restat iter coelo: coelo tentabimus ire.
Da veniam coepto, Iupiter alte, meo.
Non ego sidereas affecto tangere sedes.
Qua fugiam dominum, nulla, nisi ista, via est.
Per Styga detur iter: Stygias tranabimus undas.
Sint mihi naturae iura novanda meae.
Ingenium mala saepe movent. quis crederet unquam,
Aërias hominem carpere posse vias?
Remigium volucres disponit in ordine pennas:
Et leve per lini vincula nectit opus:
Imaque pars ceris adstringitur igne solutis:
Finitusque novae iam labór artis erat.
Tractabat ceramque puer pennasque renidens,
Nescius haec humeris arma parata suis.
Cui pater, His, inquit, patria est adeunda carinis:
Hac nobis Minos effugiendus ope.
Aëra non potuit Minos; alia omnia clausit.
Quem licet, inventis aëra rumpe meis.
Sed tibi nec virgo Tegeaea, comesque Bootae
Ensiger Orion adspiciendus erit.

Me pennis sectare datis: ego praevius ibo.
  Sit tua cura sequi: me duce tutus eris.
Nam sive aetherias vicino sole per auras
  Ibimus; impatiens cera caloris erit.
Sive humiles propiore freto iactabimus alas;
  Mobilis aequoreis penna madescet aquis.
Inter utrumque vola: ventos quoque, nate, timeto.
  Quaque ferent aurae, vela secunda dato.
Dum monet; aptat opus puero, monstratque moveri:
  Erudit infirmas ut sua mater aves.
Inde sibi factas humeris accommodat alas:
  Perque novum timide corpora librat iter.
Iamque volaturus parvo dedit oscula nato:
  Nec patriae lacrimas continuere genae.
Monte minor collis, campis erat altior aequis:
  Hinc data sunt miserae corpora bina fugae.
Et movet ipse suas, et nati respicit alas
  Daedalus; et cursus sustinet usque suos.
Iamque novum delectat iter: positoque timore
  Icarus audaci fortius arte volat.
Hos aliquis, tremula dum captat arundine pisces,
  Vidit, et inceptum dextra reliquit opus.
Iam Samos a laeva fuerant Naxosque relictae,
  Et Paros, et Clario Delos amata Deo.
Dextra Lebynthos erant, silvisque umbrosa Calymne,
  Cinetaque piscosis Astypalaea vadis:
Cum puer, incautis nimium temerarius ausis,
  Altius egit iter, deseruitque ducem.
Vincla labant; et cera Deo propiore liquescit:
  Nec tenues ventos brachia mota tenent.
Territus e summo despexit in aequora coelo:
  Nox oculis pavido venit oborta metu.
Tabuerant cerae; nudos quatit ille lacertos:
  Et trepidat; nec, quo sustineatur, habet.

Decidit; atque cadens, Pater, o! pater, auferor, inquit.
  Clauserunt virides ora loquentis aquae.
At pater infelix, nec iam pater, Icare, clamat,
  Icare, clamat, ubi es? quove sub axe volas?
Icare, clamabat: pennas adspexit in undis.
  Ossa tegit tellus; aequora nomen habent.
Non potuit Minos hominis compescere pennas:
  Ipse Deum volucrem detinuisse paro.
Fallitur, Haemonias si quis decurrit ad artes;
  Datque, quod a teneri fronte revellet equi.
Non facient, ut vivat amor, Medeïdes herbae;
  Mistaque cum magicis naenia Marsa sonis.
Phasias Aesoniden, Circe tenuisset Vlixen,
  Si modo servari carmine possit amor.
Nec data profuerint pallentia philtra puellis.
  Philtra nocent animis; vimque furoris habent.
Sit procul omne nefas. ut ameris, amabilis esto:
  Quod tibi non facies, solave forma, dabit:
Sis licet antiquo Nireus adamatus Homero;
  Naiadumque tener crimine raptus Hylas.
Vt dominam teneas, nec te mirere relictum,
  Ingenii dotes corporis adde bonis.
Forma bonum fragile est; quantumque accedit ad annos,
  Fit minor; et spatio carpitur ipsa suo.
Nec violae semper, nec hiantia lilia florent;
  Et riget amissa spina relicta rosa.
Et tibi iam cani venient, formose, capilli:
  Iam venient rugae, quae tibi corpus arent.
Iam molire animum, qui duret, et adstrue formae.
  Solus ad extremos permanet ille rogos.
Nec levis, ingenuas pectus coluisse per artes,
  Cura sit; et linguas edidicisse duas.
Non formosus erat, sed erat facundus Vlixes:
  Et tamen aequoreas torsit amore Deas.

O! quoties illum doluit properare Calypso;
Remigioque aptas esse negavit aquas!
Haec Troiae casus iterumque iterumque rogabat.
Ille referre aliter saepe solebat idem.
Littore constiterant: illic quoque pulchra Calypso
Exigit Odrysii fata cruenta ducis.
Ille levi virga; virgam nam forte tenebat;
Quod rogat, in spisso littore pingit opus.
Haec, inquit, Troia est: muros in littore fecit;
Hic tibi sit Simois: haec mea castra puta.
Campus erat, campumque facit, quem caede Dolonis
Sparsimus, Haemonios dum vigil optat equos.
Illic Sithonii fuerant tentoria Rhesi:
Hac ego sum raptis parte revectus equis.
Pluraque pingebat: subitus cum Pergama fluctus
Abstulit, et Rhesi cum duce castra suo.
Tum Dea, Quas, inquit, fidas tibi credis ituro,
Perdiderint undae nomina quanta, vides?
Ergo age, fallaci timide confide figurae,
Quisquis es: aut aliquid corpore pluris habe.
Dextera praecipue capit indulgentia mentes;
Asperitas odium, saevaque verba, movent.
Odimus accipitrem, qui semper vivit in armis,
Et pavidum solitos in pecus ire lupos.
At caret insidiis hominum, quia mitis, hirundo:
Quasque colat turres Chaonis ales habet.
Este procul lites, et amarae proelia linguae.
Dulcibus est verbis mollis alendus amor.
Lite fugent nuptaeque viros, nuptasque mariti:
Inque vicem credant res sibi semper agi.
Hoc decet uxores: dos est uxoria, lites.
Audiat optatos semper amica sonos.
Non legis iussu lectum venistis in unum:
Fungitur in vobis munere legis amor.
Blanditias molles, auremque iuvantia verba
Affer; ut adventu laeta sit illa tuo.

Non ego divitibus venio praeceptor Amoris.
Nil opus est illi, qui dabit, arte mea.
Secum habet ingenium, qui, cum libet, Accipe, dicit.
Cedimus: inventis plus placet ille meis.
Pauperibus vates ego sum; quia pauper amavi.
Cum dare non possem munera, verba dabam.
Pauper amet caute: timeat maledicere pauper:
Multaque, divitibus non patienda, ferat.
Me memini iratum dominae turbasse capillos:
Haec mihi quam multos abstulit ira dies!
Nec puto, nec sensi tunicam laniasse; sed ipsa
Dixerat: et pretio est illa redemta meo.
At vos, qui sapitis, vestri peccata magistri
Effugite: et culpae damna timete meae.
Proelia cum Parthis, cum culta pax sit amica;
Et iocus, et caussas quidquid amoris habet.
Si nec blanda satis, nec erit tibi comis amanti;
Perfer, et obdura: postmodo mitis erit.
Flectitur obsequio curvatus ab arbore ramus.
Frangis, si vires experiere tuas.
Obsequio tranantur aquae: nec vincere possis
Flumina, si contra, quam rapit unda, nates.
Obsequium tigresque domat Numidasque leones.
Rustica paullatim taurus aratra subit.
Quid fuit asperius Nonacrina Atalanta?
Succubuit meritis trux tamen illa viri.
Saepe suos casus, nec mitia facta puellae
Flesse sub arboribus Milaniona ferunt.
Saepe tulit iusso fallacia retia collo:
Saepe fera torvos cuspide fixit apros.
Sensit et Hylaei contentum saucius arcum:
Sed tamen hoc arcu notior alter erat.
Non te Maenalias armatum scandere silvas,
Nec iubeo collo retia ferre tuo.
Pectora nec missis iubeo praebere sagittis;
Artis erunt cauto mollia iussa meae.

Cede repugnanti; cedendo victor abibis.
Fac modo, quas partes illa iubebit, agas.
Arguet, arguito; quidquid probat illa, probato:
Quod dicet, dicas: quod negat illa, neges.
Riserit, arride: si flebit, flere memento.
Imponat leges vultibus illa tuis.
Seu ludet, numerosque manu iactabit eburnos;
Tu male iactato, tu male iacta dato.
Seu iacies talos, victam ne poena sequatur,
Damnosi facito stent tibi saepe canes:
Sive latrocinii sub imagine calculus ibit:
Fac pereat vitreo miles ab hoste tuus.
Ipse tene distenta suis umbracula virgis:
Ipse face in turba, qua venit illa, locum.
Nec dubita tereti scamnum producere lecto:
Et tenero soleam deme, vel adde, pedi.
Saepe etiam dominae, quamvis horrebis et ipse,
Algentis manus est calfacienda sinu.
Nec tibi turpe puta, quamvis tibi turpe, placebit,
Ingenua speculum sustinuisse manu.
Ille, fatigatae perimendo monstra novercae,
Qui meruit coelum, quod prior ipse tulit,
Inter Ioniacas calathum tenuisse puellas
Creditur, et lanas excoluisse rudes.
Paruit imperio dominae Tirynthius heros.
I nunc, et dubita ferre, quod ille tulit.
Iussus adesse foro, iussa maturius hora
Fac semper venias; nec nisi serus abi.
Occurras aliquo, tibi dixerit; omnia differ.
Curre; nec inceptum turba moretur iter.
Nocte domum repetens epulis perfuncta redibit:
Tunc quoque pro servo, si vocat illa, veni.
Rure eris, et dicet, Venias; Amor odit inertes;
Si rota defuerit, tu pede carpe viam.
Nec grave te tempus sitiensve Canicula tardet,
Nec via per iactas candida facta nives.

Militiae species amor est: discedite,segnes.
Non sunt haec timidis signa tuenda viris.
Nox, et hiems, longaeque viae, saevique dolores
Mollibus his castris, et labor omnis inest.
Saepe feres imbrem coelesti nube solutum;
Frigidus et nuda saepe iacebis humo.
Cynthius Admeti vaccas pavisse Pheraeas
Fertur, et in parva delituisse casa.
Quod Phoebum decuit, quem non decet? exue fastus,
Curam mansuri quisquis amoris habes.
Si tibi per tutum planumque negabitur ire,
Atque erit apposita ianua fulta sera;
At tu per praeceps tecto delabere aperto:
Det quoque furtivas alta fenestra vias.
Laeta erit, ut caussam tibi se sciet esse pericli.
Hoc dominae certi pignus amoris erit.
Saepe tua poteras, Leandre, carere puella:
Tranabas; animum nosset ut illa tuum.
Nec pudor ancillas, ut quaeque erit ordine prima,
Nec tibi sit servos demeruisse pudor.
Nomine quemque suo, nulla est iactura, saluta:
Iunge tuis humiles, ambitiose, manus.
Sed tamen et servo, levis est impensa, roganti
Porrige fortunae munera parva tuae.
Porrige et ancillae, qua poenas luce pependit
Lusa maritali Gallica veste manus.
Fac plebem, mihi crede, tuam: sit semper in illa
Ianitor, et thalami qui iacet ante fores.
Nec dominam iubeo pretioso munere dones:
Parva, sed e parvis callidus apta dato.
Dum bene dives ager, dum rami pondere nutant;
Afferat in calatho rustica dona puer.
Rure suburbano poteris tibi dicere missa;
Illa vel in Sacra sint licet emta Via.
Afferat aut uvas, aut quas Amaryllis amabat;
At nunc castaneas non amat illa nuces.

Quin etiam turdoque licet missaque columba
Te memorem dominae testificere tuae.
Turpiter his emitur spes mortis, et orba senectus.
Ah! pereant, per quos munera crimen habent!
Quid tibi praecipiam teneros quoque mittere versus?
Hei mihi! non multum carmen honoris habet.
Carmina laudantur: sed munera magna petuntur.
Dummodo sit dives, barbarus ipse placet.
Aurea nunc vere sunt saecula. plurimus auro
Venit honos: auro conciliatur amor.
Ipse licet Musis venias comitatus, Homere;
Si nihil attuleris; ibis, Homere, foras.
Sunt tamen et doctae, rarissima turba, puellae:
Altera non doctae turba, sed esse volunt.
Vtraque laudentur per carmina: carmina lector
Commendet dulci qualiacunque sono.
His ergo, aut illis, vigilatum carmen in ipsas,
Forsitan exigui muneris instar erit.
At, quod eris per te facturus, et utile credis,
Id tua te facito semper amica roget.
Libertas alicui fuerit promissa tuorum;
Hanc tamen a domina fac petat ille tua.
Si poenam servo, si vincula saeva remittis;
Quod facturus eras, debeat illa tibi.
Vtilitas tua sit: titulus donetur amicae.
Perde nihil: partes illa potentis agat.
Sed te, cuicunque est retinendae cura puellae,
Attonitum forma fac putet esse sua.
Sive erit in Tyriis: Tyrios laudabis amictus:
Sive erit in Cois; Coa decere puta.
Aurata est; ipso tibi sit pretiosior auro:
Gausapa si sumsit; gausapa sumta proba.
Adstiterit tunicata; Moves incendia, clama:
Sed timida, caveat frigora, voce roga.
Compositum discrimen erit; discrimina lauda:
Torserit igne comam; torte capille place.

Brachia saltantis, vocem mirare canentis:
Et, quod desierit, verba querentis habe.
Ipsos concubitus, ipsum venerere licebit,
Quod iuvat; et querula gaudia voce notes.
Vt fuerit torva violentior illa Medusa;
Fiet amatori lenis et aequa suo.
Tantum, ne pateas verbis simulator in illis,
Effice: nec vultu destrue dicta tuo.
Si latet ars, prodest; affert deprensa pudorem:
Atque adimit merito tempus in omne fidem.
Saepe sub auctumno, cum formosissimus annus,
Plenaque purpureo subrubet uva mero;
Cum modo frigoribus premimur, modo solvimur aestu;
Aëre non certo corpora languor habet.
Illa quidem valeat: sed si male firma cubarit,
Et vitium coeli senserit aegra sui:
Tunc amor et pietas tua sit manifesta puellae:
Tunc sere, quod plena postmodo falce metas.
Nec tibi morosi veniant fastidia morbi;
Perque tuas fiant, quae sinet ipsa, manus.
Et videat flentem; nec taedeat oscula ferre:
Et sicco lacrimas combibat ore tuas.
Multa vove; sed cuncta palam: quotiesque libebit,
Quae referas illi, somnia laeta vide.
Et veniat, quae lustret, anus, lectumque locumque:
Praeferat et tremula sulphur et ova manu.
Omnibus his inerunt gratae vestigia curae:
In tabulas multis haec via fecit iter.
Ne tamen officiis odium quaeratur ab aegra;
Sit suus in blanda sedulitate modus.
Neve cibo prohibe, nec amari pocula succi
Porrige: rivalis misceat illa tuus.
Sed non, cui dederis a littore carbasa, vento
Vtendum, medio cum potiere freto.

Dum novus errat amor, vires sibi colligat usu:
Si bene nutrieris, tempore firmus erit.
Quem taurum metuis, vitulum mulcere solebas:
Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit.
Nascitur exiguus, sed opes acquirit eundo,
Quaque venit, multas accipit amnis aquas.
Fac tibi consuescat: nil consuetudine maius.
Quam tibi dum capias, taedia nulla fuge.
Te semper videat: tibi semper praebeat aurem:
Exhibeat vultus noxque diesque tuos.
Cum tibi maior erit fiducia, posse requiri;
Tum procul, absenti cura futurus, abi.
Da requiem; requietus ager bene credita reddit:
Terraque coelestes arida sorbet aquas.
Phyllida Demophoon praesens moderatius ussit:
Exarsit velis acrius illa datis.
[Penelopen absens sollers torquebat Vlixes:
Phyllacides aberat, Laodamia, tuus.]
Sed mora tuta brevis: lentescunt tempore curae;
Vanescitque absens, et novus intrat, amor.
Dum Menelaus abest, Helene, ne sola iaceret,
Hospitis est tepido nocte recepta sinu.
Qui stupor hic, Menelaë, fuit? tu solus abibas:
Isdem sub tectis hospes et uxor erant.
Accipitri timidas credis, furiose, columbas?
Plenum montano credis ovile lupo?
Nil Helene peccat; nil hic committit adulter:
Quod tu, quod faceret quilibet, ille facit.
Cogis adulterium, dando tempusque locumque.
Quo, nisi consilio est usa puella tuo?
Quid faciat? vir abest; et adest non rusticus hospes:
Et timet in vacuo sola cubare toro.
Viderit Atrides: Helenen ego crimine solvo.
Vsa est humani commoditate viri.
Sed neque fulvus aper media tam saevus in ira,
Fulmineo rabidos cum rotat ore canes:

Nec lea, cum catulis lactentibus ubera praebet:
  Nec brevis ignaro vipera laesa pede:
Femina quam, socii deprensa pellice lecti,
  Ardet; et in vultu pignora mentis habet.
In ferrum flammasque ruit: positoque decore
  Fertur, ut Aonii cornibus icta Dei.
Coniugis admissum, violataque iura maritae,
  Barbara per natos Phasias ulta suos.
Altera dira parens; haec est, quam cernis, hirundo:
  Adspice, signatum sanguine pectus habet.
Hoc bene compositos, hoc firmos solvit amores:
  Crimina sunt cautis ista timenda viris.
Nec mea vos uni damnat censura puellae.
  Di melius! vix hoc nupta tenere potest.
Ludite: sed furto celetur culpa modesto.
  Gloria peccati nulla petenda sui.
Nec dederis munus, cognosse quod altera possit:
  Nec sint nequitiae tempora certa tuae.
Et, ne te latebris capiat sibi femina notis,
  Non uno est omnis convenienda loco.
Et quoties scribes, totas prius ipse tabellas
  Inspice. plus multae, quam sibi missa, legunt.
Laesa Venus iusta arma movet, telumque remittit:
  Et, modo quod questa est, ipse querare, facit.
Dum fuit Atrides una contentus, et illa
  Casta fuit; vitio est improba facta viri.
Audierat, laurumque manu vittasque ferentem
  Pro nata Chrysen non valuisse sua.
Audierat, Lyrnesi, tuos, abducta, dolores;
  Bellaque per turpes longius isse moras.
Haec tamen audierat: Priameïda viderat ipsam.
  Victor eras praedae praeda pudenda tuae.
Inde Thyestiaden thalamoque animoque recepit;
  Et male peccantem Tyndaris ulta virum est.
Quae bene celaris, si qua tamen acta patebunt,
  Illa licet pateant, tu tamen usque nega.

Tum neque subiectus, solito nec blandior esto.
Haec animi multum signa nocentis habent.
Sed lateri nec parce tuo. pax omnis in uno
Concubitu: prior hoc inficianda Venus.
Sunt, qui praecipiant herbas, satureia, nocentes
Sumere: iudiciis ista venena meis.
Aut piper urticae mordacis semine miscent;
Tritaque in annoso flava pyrethra mero.
Sed Dea non patitur sic ad sua gaudia cogi,
Colle sub umbroso quam tenet altus Eryx.
Candidus, Alcathoi qui mittitur urbe Pelasga,
Bulbus, et, ex horto quae venit, herba salax,
Ovaque sumantur, sumantur Hymettia mella,
Quasque tulit folio pinus acuta nuces.
Docta, quid ad medicas, Erato, deverteris artes?
Interior curru meta terenda meo est.
Qui modo celabas monitu tua crimina nostro;
Flecte iter, et monitu detege furta meo.
Nec levitas culpanda mea est. non semper eodem
Impositos vento panda carina vehit.
Nam modo Threïcio Borea, modo currimus Euro:
Saepe tument Zephyro lintea, saepe Noto.
Adspice, ut in curru modo det fluitantia rector
Lora, modo admissos arte retentet equos.
Sunt, quibus ingrate timida indulgentia servit:
Et, si nulla subest aemula, languet amor.
Luxuriant animi rebus plerumque secundis;
Nec facile est aequa commoda mente pati.
Vt levis absumtis paullatim viribus ignis
Ipse latet, summo canet in igne cinis:
Sed tamen extinctas admoto sulfure flammas
Invenit; et lumen, quod fuit ante, redit:
Sic, ubi pigra situ securaque pectora torpent,
Acribus est stimulis eliciendus amor.
Fac timeat de te, tepidamque recalface mentem:
Palleat indicio criminis illa tui.

O! quater, et quoties numero comprendere non est
Felicem, de quo laesa puella dolet!
Quae, simul invitas crimen pervenit ad au
Excidit; et miserae voxque colorque fugi
Ille ego sim, cuius laniet furiosa capillos:
Ille ego sim, teneras cui petat ungue genas:
Quem videat lacrimans; quem torvis spectet ocellis:
Quo sine non possit vivere; posse velit.
Si spatium quaeras; breve sit, quo laesa queratur:
Ne lenta vires colligat ira mora.
Candida iamdudum cingantur colla lacertis:
Inque tuos flens est accipienda sinus.
Oscula da flenti: Veneris da gaudia flenti.
Pax erit: hoc uno solvitur ira modo.
Cum bene saevierit, cum certa videbitur hostis;
Tum pete concubitus foedera: mitis erit.
Illic depositis habitat Concordia telis:
Illo, crede mihi, Gratia nata loco est.
Quae modo pugnarunt, iungunt sua rostra columbae:
Quarum blanditias, verbaque murmur habet.
Prima fuit rerum confusa sine ordine moles:
Vnaque erant facies sidera, terra, fretum.
Mox coelum impositum terris; humus aequore cincta est;
Inque suas partes cessit inane Chaos.
Silva feras, volucres aër accepit habendas:
In liquida pisces delituistis aqua.
Tum genus humanum solis errabat in agris:
Idque merae vires, et rude pectus erat.
Silva domus fuerat, cibus herba, cubilia frondes:
Iamque diu nulli cognitus alter erat.
Blanda truces animos fertur mollisse voluptas:
Constiterant uno femina virque loco.
Quod facerent, ipsi nullo didicere magistro:
Arte Venus nulla dulce peregit opus.

Ales habet, quod amet: cum quo sua gaudia iungat.
  Invenit in media femina piscis aqua.
Cerva parem sequitur: serpens serpente tenetur.
  Haeret adulterio cum cane nexa canis.
Laeta salitur ovis: tauro quoque laeta iuvenca est.
  Sustinet immundum sima capella marem.
In furias agitantur equae, spatioque remota
  Per loca dividuos amne sequuntur equos.
Ergo age, et iratae medicamina fortia praebe:
  Illa feri requiem sola doloris habent.
Illa Machaonios superant medicamina succos:
  His, ubi peccaris, restituendus eris.
Haec ego cum canerem, subito manifestus Apo
  Movit inauratae pollice fila lyrae.
In manibus laurus: sacris inducta capillis
  Laurus erat: vates ille videndus agit.
Is mihi, Lascivi, dixit, praeceptor Amoris,
  Duc, age, discipulos ad mea templa tuos.
Est ibi diversum fama celebrata per orbem
  Litera; cognosci quae sibi quemque iubet.
Qui sibi notus erit, solus sapienter amabit:
  Atque opus ad vires exiget omne suas.
Cui faciem natura dedit, spectetur ab illa:
  Cui color est, humero saepe patente cubet.
Qui sermone placet, taciturna silentia rumpat
  Qui canit arte, canat: qui bibit arte, bibat.
Sed neque declament medio sermone diserti:
  Nec sua non sanus scripta poëta legat.
Sic monuit Phoebus, Phoebo parete monenti.
  Certa Dei sacro est huius in ore fides.
Ad propiora vocor. quisquis sapienter amabit,
  Vincet; et e nostra, quod petet, arte feret.
Credita nec semper sulci cum foenore reddunt:
  Nec semper dubias adiuvat aura rates.
Quod iuvat, exiguum; plus est, quod laedit amantes.
  Proponant animo multa ferenda suo.

Quot lepores in Atho: quot apes pascuntur in Hybla;
Caerula quot baccas Pallados arbor habet;
Littore quot conchae; tot sunt in amore dolores:
Quae patimur, multo spicula felle madent.
Dicta erit isse foras, quam tu fortasse videbis:
Isse foras, et te falsa videre, puta.
Clausa tibi fuerit promissa ianua nocte:
Perfer et immunda ponere corpus humo.
Forsitan et vultu mendax ancilla superbo
Dicet, Quid nostras obsidet iste fores?
Postibus et durae supplex blandire puellae;
Et capiti demtas in fore pone rosas.
Cum volet, accedes: cum te vitabit, abibis.
Dedecet ingenuos taedia ferre sui.
Effugere hunc non est, quare tibi possit amica
Dicere? non omni tempore sensus adest.
Nec maledicta puta nec verbera ferre puellae
Turpe, nec ad teneros oscula ferre pedes.
Quid moror in parvis? animus maioribus instet.
Magna canam: toto pectore, vulgus, ades.
Ardua molimur: sed nulla, nisi ardua, virtus.
Difficilis nostra poscitur arte labor.
Rivalem patienter habe, victoria tecum
Stabit: eris magni victor in arce Iovis.
Haec tibi non hominem, sed quercus crede Pelasgas
Dicere. nil istis ars mea maius habet.
Innuet illa, feras: scribet, ne tange tabellas:
Vnde volet, veniat: quoque libebit, eat.
Hoc in legitima praestant uxore mariti;
Cum, tener, ad partes tu quoque, somne, venis.
Hac ego, confiteor, non sum perfectus in arte.
Quid faciam? monitis sum minor ipse meis.
Mene palam nostrae det quisquam signa puellae?
Et patiar? nec me quolibet ira ferat?

Oscula vir dederat, memini, suus: oscula questus
  Sum data. barbarie noster abundat amor.
Non semel hoc vitium nocuit mihi. doctior ille est,
  Quo veniunt alii conciliante viro.
Sed melius nescisse fuit. sine furta tegantur:
  Ne fugiat victo fassus ab ore pudor.
Quo magis, o! iuvenes, deprendere parcite vestras
  Peccent: peccantes verba dedisse putent.
Crescit amor prensis. ubi par fortuna duorum est,
  In caussa damni perstat uterque sui.
Fabula narratur toto notissima coelo,
  Mulciberis capti Marsque Venusque dolis.
Mars pater, insano Veneris turbatus amore,
  De duce terribili factus amator erat.
Nec Venus oranti, neque enim Dea mollior ulla est;
  Rustica Gradivo, difficilisve fuit.
Ah! quoties lasciva pedes risisse mariti
  Dicitur, et duras igne vel arte manus!
Marte palam simulat Vulcanum imitata, decebat;
  Multaque cum forma gratia mista fuit.
Sed bene concubitus primos celare solebant:
  Plena verecundi culpa pudoris erat.
Indicio Solis, quis Solem fallere possit?
  Cognita Vulcano coniugis acta suae.
Quam mala, Sol, exempla moves? pete munus ab illa;
  Et tibi, si taceas, quod dare possit, habet.
Mulciber obscuros lectum circaque superque
  Disponit laqueos; lumina fallit opus.
Fingit iter Lemnon: veniunt ad foedus amantes:
  Impliciti laqueis nudus uterque iacent.
Convocat ille Deos. praebent spectacula capti.
  Vix lacrimas Venerem continuisse putant.
Non vultus texisse suos, non denique possunt
  Partibus obscoenis opposuisse manus.
His aliquis ridens, In me, fortissime Mavors
  Si tibi sunt oneri, vincula transfer, ait.

Vix precibus, Neptune, tuis captiva resolvit
  Corpora. Mars Threcen occupat; illa Paphon.
Hoc tibi profectum, Vulcane: quod ante tegebant,
  Liberius faciunt, ut pudor omnis abest.
Saepe tamen demens stulte fecisse fateris:
  Teque ferunt irae poenituisse tuae.
Hoc vetui. vos ecce! vetat deprensa Dione
  Insidias illas, quas tulit ipsa, pati.
Nec vos rivali laqueos disponite: nec vos
  Excipite arcana verba notata manu.
Ista viri captènt, si iam captanda putabunt,
  Quos faciunt iustos ignis et unda viros.
En! iterum testor: nihil hic, nisi lege remissum,
  Luditur. in nostris instita nulla iocis.
Quis Cereris ritus ausit vulgare profanis,
  Magnaque Threïcia sacra reperta Samo?
Exigua est virtus, praestare silentia rebus:
  At contra gravis est culpa, tacenda loqui.
O! bene, quod, frustra captatis arbore pomis,
  Garrulus in media Tantalus aret aqua!
Praecipue Cytherea iubet sua sacra taceri.
  Admoneo, veniat ne quis ad illa loquax.
Condita si non sunt Veneris mysteria cistis;
  Nec cava vesanis ictibus aera sonant:
Attamen inter nos medio versantur in usu:
  Sed sic, inter nos ut latuisse velint.
Ipsa Venus pubem, quoties velamina ponit,
  Protegitur laeva semireducta manu.
In medio passimque coit pecus, hoc quoque viso
  Avertit vultus saepe puella suos.
Conveniunt thalami furtis et ianua nostris:
  Parsque sub iniecta veste pudenda latet.
Et si non tenebras, at quiddam nubis opacae
  Quaerimus; atque aliquid luce patente minus.
Tunc quoque, cum solem nondum prohibebat et imbrem
  Tegula, sed quercus tecta cibumque dabat;

In nemore atque antris, non sub Iove, iuncta voluptas:
  Tanta rudi populo cura pudoris erat.
At nunc nocturnis titulos imponimus actis:
  Atque emitur magno nil, nisi posse loqui.
Scilicet excuties omnes ubicunque puellas,
  Cuilibet ut dicas, Haec quoque nostra fuit:
Ne desint, quas tu digitis ostendere possis;
  Vt quamque attigeris, fabula turpis erit.
Parva queror: fingunt quidam, quae vera negarent,
  Et nulli non se concubuisse ferunt.
Corpora si nequeunt, quae possunt, nomina tractant:
  Famaque, non tacto corpore, crimen habet.
I nunc, claude fores, custos odiose, puellae;
  Et centum duris postibus adde seras.
Quid tuti superest, cum nominis extat adulter;
  Et credi, quod non contigit esse, cupit?
Nos etiam veros parce profitemur amores:
  Tectaque sunt solida mystica furta fide.
Parcite praecipue vitia exprobrare puellae,
  Vtile quae multis dissimulasse fuit.
Nec suus Andromedae color est obiectus ab illo,
  Mobilis in gemino cui pede penna fuit.
Omnibus Andromache visa est spatiosior aequo:
  Vnus, qui modicam diceret, Hector erat.
Quod male fers, assuesce: feres bene, multa vetustas
  Lenit: at incipiens omnia sentit amor.
Dum novus in viridi coalescit cortice ramus,
  Concutiat tenerum quaelibet aura, cadet.
Mox eadem ventis, spatio durata, resistet,
  Firmaque adoptivas arbor habebit opes.
Eximet ipsa dies omnes e corpore mendas:
  Quodque fuit vitium, desinit esse mora.
Ferre novae nares taurorum terga recusant:
  Assiduo domitas tempore fallit odor.

Nominibus mollire licet mala. fusca vocetur,
  Nigrior Illyrica cui pice sanguis erit.
Si paeta est, Veneri similis: si flava, Minervae.
  Sit gracilis, macie quae male viva sua est.
Dic habilem, quaecunque brevis; quae turgida, plenam:
  Et lateat vitium proximitate boni.
Nec quotus annus eat, nec quo sit nata require
  Consule: quae rigidus munera Censor habet:
Praecipue, si flore caret, meliusque peractum
  Tempus; et albentes iam legit illa comas.
Vtilis, o! iuvenes, aut haec, aut serior aetas.
  Iste feret segetes; iste serendus ager.
Dum vires annique sinunt, tolerate labores:
  Iam veniet tacito curva senecta pede.
Aut mare remigiis, aut vomere findite terras;
  Aut fera belligeras addite in arma manus:
Aut latus, et vires, operamque afferte puellis.
  Hoc quoque militiae est; hoc quoque quaerit opes.
Adde, quod est illis operum prudentia maior:
  Solus et, artifices qui facit, usus adest.
Illae munditiis annorum damna rependunt:
  Et faciunt cura, ne videantur anus.
Vtque velis, Venerem iungunt per mille figuras.
  Inveniat plures nulla tabella modos.
Illis sentitur non irritata voluptas:
  Quod iuvet, ex aequo femina virque ferant.
Odi concubitus, qui non utrumque resolvunt:
  Hoc est, cur pueri tangar amore minus.
Odi, quae praebet, quia sit praebere necesse;
  Siccaque de lana cogitat ipsa sua.
Quae datur officio, non est mihi grata voluptas.
  Officium faciat nulla puella mihi.
Me voces audire iuvat sua gaudia fassas:
  Vtque morer memet, sustineamque, roget.

Adspiciam dominae victos amentis ocellos.
Langueat; et tangi se vetet illa diu.
Haec bona non primae tribuit natura iuventae,
Quae cito post septem lustra venire solent.
Qui properant, nova musta bibant. mihi fundat avitum
Consulibus priscis condita testa merum.
Nec platanus, nisi sera, potest obsistere Phoebo:
Et laedunt nudos prata novella pedes.
Scilicet Hermionen Helenae praeponere posses?
Et melior Gorge, quam sua mater, erat?
Ad Venerem quicunque voles attingere seram;
Si modo duraris, praemia digna feres.
Conscius ecce! duos accepit lectus amantes:
Ad thalami clausas, Musa, resiste fores.
Sponte sua sine te celeberrima verba loquentur:
Nec manus in lecto laeva iacebit iners.
Invenient digiti, quod agant in partibus illis,
In quibus occulte spicula figit Amor.
Fecit in Andromache prius hoc fortissimus Hector;
Nec solum bellis utilis ille fuit.
Fecit et in capta Lyrneside magnus Achilles,
Cum premeret mollem lassus ab hoste torum.
Illis te tangi manibus, Briseï, sinebas,
Imbutae Phrygia quae nece semper erant.
An fuit hoc ipsum, quod te, lasciva, iuvaret,
Ad tua victrices membra venire manus?
Crede mihi, non est Veneris properanda voluptas;
Sed sensim tarda prolicienda mora.
Cum loca repereris, quae tangi femina gaudet;
Non obstet, tangas quo minus illa, pudor.
Adspicies oculos tremulo fulgore micantes,
Vt sol a liquida saepe refulget aqua.
Accedent questus, accedet amabile murmur,
Et dulces gemitus, aptaque verba loco.

Sed neque tu dominam velis maioribus usus
Desine; nec cursus anteat illa tuos.
Ad metam properate simul. tum plena voluptas,
Cum pariter victi femina virque iacent.
Hic tibi servandus tenor est, cum libera dantur
Otia; furtivum nec timor urget opus.
Cum mora non tuta est; totis incumbere remis
Vtile, et admisso subdere calcar equo.
Finis adest operi. palmam date, grata iuventus;
Sertaque odoratae myrtea ferte comae.
Quantus apud Danaos Podalirius arte medendi,
Aeacides dextra, pectore Nestor erat;
Quantus erat Calchas extis, Telamonius armis,
Automedon curru; tantus amator ego.
Me vatem celebrate, viri, mihi dicite laudes:
Cantetur toto nomen in orbe meum.
Arma dedi vobis: dederat Vulcanus Achilli.
Vincite muneribus, vicit ut ille, datis.
Sed quicunque meo superarit Amazona ferro,
Inscribat spoliis, Naso magister erat.
Ecce! rogant tenerae, sibi dem praecepta, puellae.
Vos eritis chartae proxima cura meae.

P. OVIDII NASONIS
ARTIS AMATORIAE
LIBER TERTIVS.

Arma dedi Danais in Amazonas. arma supersunt,
  Quae tibi dem, et turmae, Penthesilea, tuae.
Ite in bella pares: vincant, quibus alma Dione
  Faverit, et, toto qui volat orbe, Puer.
Non erat armatis aequum concurrere nudas:
  Sic etiam vobis vincere turpe, viri.
Dixerit e multis aliquis, Quid virus in anguem
  Adiicis? et rabidae tradis ovile lupae?
Parcite paucarum diffundere crimen in omnes.
  Spectetur meritis quaeque puella suis.
Si minor Atrides Helenen, Helenesque sororem
  Quo premat Atrides crimine maior habet;
Si scelere Oeclides Talaionidae Eriphyles
  Vivus, et in vivis ad Styga venit equis;
Est pia Penelope, lustris errante duobus,
  Et totidem lustris bella gerente viro.
Respice Phyllaciden: et quae comes isse marito
  Fertur, et ante annos occubuisse suos.
Fata Pheretiadae coniux Pagasaea redemit:
  Proque sui est uxor funere lata viri.
Accipe me, Capaneu; cineres miscebimur, inquit
  Iphias: in medios desiluitque rogos.

Ipsa quoque et cultu est et nomine femina Virtus.
  Non mirum, populo si favet illa suo.
Nec tamen hae mentes nostra poscuntur ab arte.
  Conveniunt cymbae vela minora meae.
Nil, nisi lascivi per me discuntur amores:
  Femina praecipiam quo sit amanda modo.
Femina nec flammas, nec saevos discutit arcus.
  Parcius haec video tela nocere viris.
Saepe viri fallunt; tenerae non saepe puellae:
  Paucaque, si quaeras, crimina fraudis habent.
Phasida, iam matrem, fallax dimisit Iason:
  Venit in Aesonios altera nupta sinus.
Quantum in te, Theseu, volucres Ariadna marinas
  Pavit, in ignoto sola relicta loco.
Quaere, novem cur isse vias dicatur; et audi
  Depositis silvas Phyllida flesse comis.
At famam pietatis habet; tamen hospes et ensem
  Praebuit, et caussam mortis, Elissa, tuae.
Quid vos perdiderit, dicam? nescistis amare.
  Defuit ars vobis; arte perennat amor.
Nunc quoque nescirent: sed me Cytherea docere
  Iussit: et ante oculos constitit ipsa meos.
Tum mihi, Quid miserae, dixit, meruere puellae?
  Traditur armatis vulgus inerme viris.
Illos artifices gemini fecere libelli:
  Haec quoque pars monitis erudienda tuis.
Probra Therapnaeae qui dixerat ante maritae,
  Mox cecinit laudes prosperiore lyra.
Si bene te novi, cultas ne laede puellas.
  Gratia, dum vives, ista petenda tibi.
Dixit: et e myrto, myrto nam vincta capillos
  Constiterat, folium, granaque pauca dedit.
Sensimus acceptis numen quoque. purior aether
  Fulsit, et e toto pectore cessit onus.
Dum facit ingenium; petite hinc praecepta, puellae,
  Quas pudor, et leges, et sua iura sinunt.

Venturae memores iam nunc estote senectae:
Sic nullum vobis tempus abibit iners.
Dum licet, et veros etiam nunc editis annos;
Ludite: eunt anni more fluentis aquae.
Nec, quae praeteriit, iterum revocabitur unda:
Nec, quae praeteriit, hora redire potest.
Vtendum est aetate; cito pede labitur aetas:
Nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit.
Hos ego, qui canent frutices, violaria vidi:
Hac mihi de spina grata corona data est.
Tempus erit, quo tu, quae nunc excludis amantem,
Frigida deserta nocte iacebis anus:
Nec tua nocturna frangetur ianua rixa:
Sparsa nec invenies limina mane rosa.
Quam cito, me miserum! laxantur corpora rugis,
Et perit, in nitido qui fuit ore, color;
Quasque fuisse tibi canas a virgine iures,
Spargentur subitae per caput omne comae.
Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas;
Nec faciunt cervos cornua iacta senes.
Nostra sine auxilio fugiunt bona. carpite florem;
Qui, nisi carptus erit, turpiter ipse cadet.
Adde, quod et partus faciunt breviora iuventae
Tempora. continua messe senescit ager.
Latmius Endymion non est tibi, Luna, rubori;
Nec Cephalus roseae praeda pudenda Deae.
Vt Veneri, quem luget adhuc, donetur Adonis;
Vnde habet Aenean Harmonienque suos?
Ite per exemplum, genus o! mortale, Dearum;
Gaudia nec cupidis vestra negate viris.
Vt iam decipiant, quid perditis? omnia constant.
Mille licet sumant; deperit inde nihil.
Conteritur ferrum, silices tenuantur ab usu.
Sufficit, et damni pars caret illa metu.
Quid vetet apposito lumen de lumine sumi,
Quisve cavo vastas in mare servet aquas?

Det tamen ulla viro mulier, non expedit, inquis.
  Quid, nisi quam sumes, dic mihi, perdis, aquam?
Nec vos prostituit mea vox; sed vana timere
  Damna vetat. damnis munera vestra carent.
Sed me flaminibus venti maioris iturum,
  Dum sumus in portu, provehat aura levis.
Ordior a cultu. cultis bene Liber ab uvis
  Provenit; et culto stat seges alta solo.
Forma Dei munus: forma quotaquaeque superbit?
  Pars vestrum tali munere magna caret.
Cura dabit faciem; facies neglecta peribit;
  Idaliae similis sit licet illa Deae.
Corpora si veteres non sic coluere puellae;
  Nec veteres cultos sic habuere viros.
Si fuit Andromache tunicas induta valentes;
  Quid mirum? duri militis uxor erat.
Scilicet Aiaci coniux ornata venires,
  Cui tegimen septem terga fuere boum.
Simplicitas rudis ante fuit; nunc aurea Roma
  Edomiti magnas possidet orbis opes.
Adspice, quae nunc sunt Capitolia, quaeque fuerunt;
  Alterius dicas illa fuisse Iovis.
Curia, concilio quae nunc dignissima tanto est,
  De stipula, Tatio regna tenente, fuit.
Quae nunc sub Phoebo ducibusque Palatia fulgent;
  Quid, nisi araturis pascua bubus, erant?
Prisca iuvent alios: ego me nunc denique natum
  Gratulor: haec aetas moribus apta meis.
Non quia nunc terrae lentum subducitur aurum;
  Lectaque diverso littore concha venit;
Nec quia decrescunt effosso marmore montes:
  Nec quia caeruleae mole fugantur aquae:
Sed quia cultus adest; nec nostros mansit in annos
  Rusticitas, priscis illa superstes avis.
Vos quoque non caris aures onerate lapillis,
  Quos legit in viridi decolor Indus aqua:

Nec prodite graves insuto vestibus auro;
Per quas nos petitis, saepe fugatis, opes.
Munditiis capimur: non sint sine lege capilli.
Admotae formam dantque negantque manus.
Nec genus ornatus unum est: quod quamque decebit,
Eligat; et speculum consulat ante suum.
Longa probat facies capitis discrimina puri:
Sic erat ornatis Laodamia comis.
Exiguum summa nodum sibi fronte relinqui,
Vt pateant aures, ora rotunda volunt.
Alterius crines humero iactentur utroque.
Talis es assumta, Phoebe canore, lyra.
Altera succinctae religetur more Dianae:
Vt solet, attonitas cum petit illa feras.
Huic decet inflatos laxe iacuisse capillos:
Illa sit adstrictis impedienda comis.
Hanc placet ornari testudine Cyllenea:
Sustineat similes fluctibus illa sinus.
Sed neque ramosa numerabis in ilice glandes;
Nec quot apes Hyble, nec quot in Alpe ferae;
Nec mihi tot positus numero comprendere fas est.
Adiicit ornatus proxima quaeque dies.
Et neglecta decet multas coma. saepe iacere
Hesternam credas; illa repexa modo est.
Ars casum simulet. sic capta vidit ut urbe
Alcides Iolen, Hanc ego, dixit, amo.
Talem te Bacchus, Satyris clamantibus Evoe,
Sustulit in currus, Gnosi relicta, suos.
O! quantum indulget vestro Natura decori,
Quarum sunt multis damna pianda modis!
Nos male detegimur, raptique aetate capilli,
Vt Borea frondes excutiente, cadunt.
Femina canitiem Germanis inficit herbis;
Et melior vero quaeritur arte color.
Femina procedit densissima crinibus emtis;
Proque suis alios efficit aere suos.

Nec rubor est emisse palam. venire videmus
  Herculis ante oculos, Virgineumque chorum.
Quid de veste loquar? nec vos, segmenta, requiro;
  Nec quae bis Tyrio murice lana rubes.
Cum tot prodierint pretio leviore colores;
  Quis furor est, census corpore ferre suo?
Aëris ecce! color, tum cum sine nubibus aër,
  Nec tepidus pluvias concitat Auster aquas.
Ecce! tibi similis, qui quondam Phryxon et Hellen
  Diceris Inois eripuisse dolis.
Hic undas imitatus, habet quoque nomen ab undis:
  Crediderim Nymphas hac ego veste tegi.
Ille crocum simulat: croceo velatur amictu,
  Roscida luciferos cum Dea iungit equos.
Hic Paphias myrtos: hic purpureas amethystos,
  Albentesve rosas, Treïciamve gruem.
Nec glandes, Amarylli, tuae, nec amygdala desunt:
  Et sua velleribus nomina cera dedit.
Quot nova terra parit flores, cum vere tepenti
  Vitis agit gemmas; pigraque cedit hiems:
Lana tot, aut plures succos bibit. elige certos;
  Nam non conveniens omnibus omnis erit.
Pulla decent niveas: Briseïda pulla decebant.
  Cum rapta est, pulla tum quoque veste fuit.
Alba decent fuscas: albis, Cepheï, placebas.
  Sic tibi vestitae pressa Seriphos erat.
Quam paene admonui, ne trux caper iret in alas;
  Neve forent duris aspera crura pilis!
Sed non Caucasea doceo de rupe puellas,
  Quaeque bibant undas, Myse Caïce, tuas.
Quid? si praecipiam, ne fuscet inertia dentes;
  Oraque suscepta mane laventur aqua?
Scitis et inducta candorem quaerere creta.
  Sanguine quae vero non rubet; arte rubet.
Arte supercilii confinia nuda repletis,
  Parvaque sinceras velat aluta genas.

Nec pudor est oculos tenui signare favilla;
Vel prope te nato, lucide Cydne, croco.
Est mihi, quo dixi vestrae medicamina formae,
Parvus, sed cura grande, libellus, opus.
Hinc quoque praesidium laesae petitote figurae:
Non est pro vestris ars mea rebus iners.
Non tamen expositas mensa deprendat amator
Pyxidas. ars faciem dissimulata iuvat.
Quem non offendat toto faex illita vultu,
Cum fluit in tepidos pondere lapsa sinus?
Oesypa quid redolent, quamvis mittatur Athenis
Demtus ab immundo vellere succus ovis?
Nec coram mistas cervae sumsisse medullas,
Nec coram dentes defricuisse probem.
Ista dabunt faciem, sed erunt deformia visu.
Multaque, dum fiunt turpia, facta placent.
Quae nunc nomen habent operosi signa Myronis,
Pondus iners quondam, duraque massa fuit.
Annulus ut fiat, primo colliditur aurum:
Quas geritis vestes, sordida lana fuit.
Cum fieret, lapis asper erat; nunc nobile signum
Nuda Venus madidas exprimit imbre comas.
Tu quoque dum coleris, nos te dormire putemus;
Aptius a summa conspiciare manu.
Cur mihi nota tuo caussa est candoris in ore?
Claude forem thalami. quid rude prodis opus?
Multa viros nescire decet. pars maxima rerum
Offendat, si non interiora tegas.
Aurea quae pendent ornato signa theatro;
Inspice, quam tenuis bractea ligna tegat.
Sed neque ad illa licet populo, nisi facta, venire:
Nec nisi submotis forma paranda viris.
At non pectendos coram praebere capillos,
Vt iaceant fusi per tua terga, vetem.
Illo praecipue, ne sis morosa, caveto
Tempore: nec lapsas saepe resolve comas.

Tuta sit ornatrix. odi, quae sauciat ora
  Vnguibus, et rapta brachia figit acu.
Devovet, et dominae tangit caput illa: simulque
  Plorat ad invisas sanguinolenta comas.
Quae male crinita est, custodem in limine ponat;
  Orneturve Bonae semper in aede Deae.
Dictus eram cuidam subito venisse puellae;
  Turbida perversas induit illa comas.
Hostibus eveniat tam foedi caussa pudoris;
  Inque nurus Parthas dedecus illud eat.
Turpe pecus mutilum: turpe est sine gramine campus;
  Et sine fronde frutex: et sine crine caput.
Non mihi venistis, Semele, Ledeve, docendae;
  Perque fretum falso, Sidoni, vecta bove:
Aut Helene, quam non stulte, Menelae, reposcis;
  Tu quoque non stulte, Troïe raptor, habes.
Turba docenda venit, pulchrae turpesque puellae:
  Pluraque sunt semper deteriora bonis.
Formosae minus artis opem praeceptaque curant:
  Est illis sua dos, forma sine arte potens.
Cum mare compositum est, securus navita cessat:
  Cum tumet, auxiliis assidet ille suis.
Rara tamen mendo facies caret. occule mendas:
  Quamque potes, vitium corporis abde tui.
Si brevis es, sedeas, ne stans videare sedere:
  Inque tuo iaceas quantulacunque toro.
Hic quoque, ne possit fieri mensura cubantis,
  Iniecta lateant fac tibi veste pedes.
Quae nimium gracilis, pleno velamina filo
  Sumat: et ex humeris laxus amictus eat.
Pallida purpureis tingat sua corpora virgis:
  Nigrior ad Pharii confuge piscis opem.
Pes malus in nivea semper celetur aluta:
  Arida nec vinclis crura resolve suis.

Conveniunt tenues scapulis analectrides altis;
Inflatum circa fascia pectus eat.
Exiguo signet gestu quodcunque loquetur,
Cui digiti pingues, et scaber unguis erunt.
Cui gravis oris odor, nunquam ieiuna loquatur;
Et semper spatio distet ab ore viri.
Si niger, aut ingens, aut non erit ordine natus
Dens tibi; ridendo maxima damna feres.
Quis credat? discunt etiam ridere puellae:
Quaeritur atque illis hac quoque parte decor.
Sint modici rictus, sint parvae utrimque lacunae;
Et summos dentes ima labella tegant.
Nec sua perpetuo contendant ilia risu:
Sed leve nescio quid femineumque sonent.
Est, quae perverso distorqueat ora cachinno:
Cum risu laeta est altera, flere putes.
Illa sonat raucum, quiddamque inamabile stridet;
Vt rudit ad scabram turpis asella molam.
Quo non ars penetrat? discunt lacrimare decenter:
Quoque volunt plorant tempore, quoque modo.
Quid? cum legitima fraudatur litera voce,
Blaesaque fit iusso lingua coacta sono:
In vitio decor est, quaedam male reddere verba.
Discunt posse minus, quam potuere, loqui.
Omnibus his, quoniam prosunt, impendite curam.
Discite femineo corpora ferre gradu.
Est et in incessu pars non temnenda decoris.
Allicit ignotos ille, fugatque viros.
Haec movet arte latus, tunicisque fluentibus auras
Excipit: extensos fertque superba pedes.
Illa, velut coniux Vmbri rubicunda mariti,
Ambulat, ingentes varica fertque gradus.
Sed sit, ut in multis, modus hic quoque. rusticus alter
Motus; in incessu mollior alter erit.
Pars humeri tamen ima tui, pars summa lacerti
Nuda sit, a laeva conspicienda manu.

Hoc vos praecipue, niveae, decet. hoc ubi vidi,
  Oscula ferre humero, qua patet, usque libet.
Monstra maris Sirenes erant: quae voce canora
  Quamlibet admissas detinuere rates.
His sua Sisyphides auditis paene resolvit
  Corpora. nam sociis illita cera fuit.
Res est blanda canor: discant cantare puellae.
  Pro facie multis vox sua lena fuit.
Et modo marmoreis referant audita theatris;
  Et modo Niliacis carmina lusa modis.
Nec plectrum dextra, citharam tenuisse sinistra
  Nesciat arbitrio femina docta meo.
Saxa ferasque lyra movit Rhodopeïus Orpheus,
  Tartareosque lacus, tergeminumque canem.
Saxa tuo cantu, vindex iustissime matris,
  Fecerunt muros officiosa novos.
Quamvis mutus erat, voci favisse putatur
  Piscis, Arioniae fabula nota lyrae.
Disce etiam duplici genialia naulia palma
  Verrere: conveniunt dulcibus illa iocis.
Sit tibi Callimachi, sit Coi nota poëtae,
  Sit quoque vinosi Teïa Musa senis.
Nota sit et Sappho: quid enim lascivius illa?
  Cuive pater vafri luditur arte Getae.
Et teneri possis carmen legisse Properti:
  Sive aliquid Galli, sive, Tibulle, tuum.
Dictaque Varroni fulvis insignia villis
  Vellera, germanae, Phryxe, querenda tuae.
Et profugum Aenean, altae primordia Romae:
  Quo nullum Latio clarius extat opus.
Forsitan et nostrum nomen miscebitur istis:
  Nec mea Lethaeis scripta dabuntur aquis.
Atque aliquis dicet, Nostri lege culta magistri
  Carmina, quis partes instruit ille duas.
Deve tribus libris, titulus quos signat Amorum,
  Elige, quod docili molliter ore legas.

Vel tibi composita cantetur Epistola voce;
Ignotum hoc aliis ille novavit opus.
O! ita, Phoebe, velis; ita vos, pia numina vatum,
Insignis cornu Bacche, novemque Deae!
Quis dubitet, quin scire velim saltare puellam;
Vt moveat posito brachia iussa mero?
Artifices lateris, scenae spectacula, amantur:
Tantum mobilitas illa decoris habet.
Parva monere pudet: talorum ducere iactus
Vt sciat, et vires, tessera missa, tuas.
Et modo tres iactet numeros: modo cogitet, apte
Quam subeat partem callida, quamque vocet.
Cautaque non stulte latronum proelia ludat:
Vnus cum gemino calculus hoste perit.
Bellatorque sua prensus sine compare bellat;
Aemulus et coeptum saepe recurrit iter.
Reticuloque pilae leves fundantur aperto:
Nec, nisi quam tolles, ulla movenda pila est.
Est genus in totidem tenui ratione redactum
Scriptula, quot menses lubricus annus habet.
Parva tabella capit ternos utrimque lapillos;
In qua vicisse est, continuasse suos.
Mille facesse iocos. turpe est nescire puellam
Ludere: ludendo saepe paratur amor.
Sed minimus labor est, sapienter iactibus uti.
Maius opus, mores composuisse suos.
Dum sumus incauti, studioque aperimur in ipso;
Nudaque per lusus pectora nostra patent;
Ira subit, deforme malum, lucrique cupido;
Iurgiaque, et rixae, sollicitusque dolor.
Crimina dicuntur: resonat clamoribus aether:
Invocat iratos et sibi quisque Deos.
Nulla fides; tabulaeque novae per vota petuntur:
Et lacrimis vidi saepe madere genas.
Iupiter a vobis tam turpia crimina pellat,
In quibus est ulli cura placere viro.

Hos ignava iocos tribuit Natura puellis:
  Materia ludunt uberiore viri.
Sunt illis celeresque pilae, iaculumque, trochique,
  Armaque, et in gyros ire coactus equus.
Nec vos Campus habet, nec vos gelidissima Virgo;
  Nec Tuscus placida devehit amnis aqua.
At licet, et prodest, Pompeias ire per umbras;
  Virginis aetheriis cum caput ardet equis.
Visite laurigero sacrata Palatia Phoebo:
  Ille Paraetonias mersit in alta rates:
Quaeque soror coniuxque Ducis monumenta pararunt:
  Navalique gener cinctus honore caput.
Visite turicremas vaccae Memphitidos aras:
  Visite conspicuis terna theatra locis.
Spectentur tepido maculosae sanguine arenae;
  Metaque ferventi circueunda rota.
Quod latet, ignotum est: ignoti nulla cupido.
  Fructus abest, facies cum bona teste caret.
Tu licet et Thamyran superes, et Amoebea cantu;
  Non erit ignotae gratia magna lyrae.
Si Venerem Cous nusquam posuisset Apelles;
  Mersa sub aequoreis illa lateret aquis.
Quid petitur sacris, nisi tantum fama, poëtis?
  Hoc votum nostri summa laboris habet.
Cura ducum fuerunt olim regumque poëtae:
  Praemiaque antiqui magna tulere chori:
Sanctaque maiestas, et erat venerabile nomen
  Vatibus: et largae saepe dabantur opes.
Ennius emeruit, Calabris in montibus ortus,
  Contiguus poni, Scipio magne, tibi.
Nunc ederae sine honore iacent: operataque doctis
  Cura vigil Musis nomen inertis habet.
Sed famae vigilare iuvet. quis nosset Homerum,
  Ilias aeternum si latuisset opus?

Quis Danaën nosset, si semper clausa fuisset;
  Inque sua turri perlatuisset anus?
Vtilis est vobis, formosae, turba, puellae.
  Saepe vagos ultra limina ferte pedes.
Ad multas lupa tendit oves, praedetur ut unam:
  Et Iovis in multas devolat ales aves.
Se[illegible]que det populo mulier speciosa videndam:
  [illegible] trahat, e multis forsitan unus erit.
Omnibus illa locis maneat studiosa placendi:
  Et curam tota mente decoris agat.
Casus ubique valet: semper tibi pendeat hamus.
  Quo minime credas gurgite, piscis erit.
Saepe canes frustra nemorosis montibus errant:
  Inque plagam nullo cervus agente cadit.
Quid minus Andromedae fuerat sperare revinctae,
  Quam lacrimas ulli posse placere suas?
Funere saepe viri vir quaeritur. isse solutis
  Crinibus, et fletus non tenuisse decet.
Sed vitate viros cultum formamque professos;
  Quique suas ponunt in statione comas.
Quae vobis dicunt, dixerunt mille puellis.
  Errat, et in nulla sede moratur Amor.
Femina quid faciat, cum sit vir levior ipsa?
  Forsitan et plures possit habere viros?
Vix mihi credetis; sed credite: Troia maneret,
  Praeceptis Priami si foret usa sui.
Sunt qui mendaci specie grassentur amoris,
  Perque aditus tales lucra pudenda petant.
Nec coma vos fallat liquida nitidissima nardo:
  Nec brevis in rugas cingula pressa suas.
Nec toga decipiat filo tenuissima; nec si
  Annulus in digitis alter et alter erit.
Forsitan ex horum numero cultissimus ille
  Fur sit; et uratur vestis amore tuae.
Redde meum, clamant spoliatae saepe puellae:
  Redde meum, toto voce boante foro.

Has, Venus, e templis, multo radiantibus auro,
Lenta vides lites, Appiadesque Deae.
Sunt quoque non dubia quaedam mala nomina fama:
Deceptae a multis crimen amantis habent.
Discite ab alterius vestris timuisse querelis:
Ianua fallaci nec sit aperta viro.
Parcite, Cecropides, iuranti credere Theseo;
Quos faciet testes, fecit et ante, Deos.
Et tibi, Demophoon, Thesei criminis heres,
Phyllide decepta nulla relicta fides.
Si bene promittant, totidem promittite verbis:
Si dederint, et vos gaudia pacta date.
Illa potest vigiles flammas extinguere Vestae;
Et rapere e templis, Inachi, sacra tuis;
Et dare mista viro tritis aconita cicutis;
Accepto Venerem munere si qua negat.
Fert animus propius consistere: supprime habenas,
Musa; nec admissis excutiare rotis.
Verba vadum tentent abiegnis scripta tabellis.
Accipiat missas apta ministra notas.
Inspice: quodque leges, ex ipsis collige verbis,
Fingat, an ex animo, sollicitusque roget.
Postque brevem rescribe moram. mora semper amantes
Incitat, exiguum si modo tempus habet.
Sed neque te facilem iuveni promitte roganti:
Nec tamen eduro, quod petit, ore nega.
Fac timeat speretque simul: quotiesque remittes,
Spesque magis veniat certa, minorque metus.
Munda, sed e medio, consuetaque verba, puellae,
Scribite; sermonis publica forma placet.
Ah! quoties dubius scriptis exarsit amator;
Et nocuit formae barbara lingua bonae!
Sed quoniam, quamvis vittae careatis honore,
Est vobis vestros fallere cura viros;

Ancillae puerive manus ferat apta tabellas:
Pignora nec iuveni credite vestra novo.
Vidi ego pallentes isto terrore puellas
Servitium miseras tempus in omne pati.
Perfidus ille quidem, qui talia pignora servat:
Sed tamen Aetnaei fulminis instar habet.
Iudice me fraus est concessa, repellere fraudem:
Armaque in armatos sumere iura sinunt.
Ducere consuescat multas manus una figuras.
Ah! pereant, per quos ista monenda mihi!
Nec nisi deletis tutum rescribere ceris:
Ne teneat geminas una tabella manus.
Femina dicatur scribenti semper amator;
Illa sit in vestris, qui fuit ille, notis.
Sed libet a parvis animum ad maiora referre,
Plenaque curvato pandere vela sinu.
Pertinet ad faciem rabidos compescere mores.
Candida pax homines, trux decet ira feras.
Ora tument ira; nigrescunt sanguine venae;
Lumina Gorgoneo saevius igne micant.
I procul hinc, dixit, non es mihi, tibia, tanti;
Vt vidit vultus Pallas in amne suos.
Vos quoque si media speculum spectetis in ira;
Cognoscat faciem vix satis ulla suam.
Nec minus in vultu damnosa superbia vestro:
Comibus est oculis alliciendus amor.
Odimus immodicos, experto credite! fastus.
Saepe tacens odii semina vultus habet.
Spectantem specta: ridenti mollia ride.
Innuet; acceptas tu quoque redde notas.
Sic ubi prolusit, rudibus puer ille relictis
Spicula de pharetra promit acuta sua.
Odimus et moestas. Tecmessam diligat Aiax:
Nos, hilarem populum, femina laeta capit.
Nunquam ego te, Andromache, nec te, Tecmessa, rogarem,
Vt mea de vobis altera amica foret.

Credere vix videor, cum cogar credere partu,
Vos ego cum vestris concubuisse viris.
Scilicet Aiaci mulier moestissima dixit,
Lux mea; quaeque solent verba iuvare viros;
Quid vetat a magnis ad res exempla minores
Sumere, nec nomen pertimuisse ducis?
Dux bonus huic centum commisit rite regendos:
Huic equites; illi signa tuenda dedit.
Vos quoque, de nobis quem quisque sit aptus ad usum,
Inspicite: et certo ponite quemque loco.
Munera det dives: ius qui profitebitur, adsit:
Facundus caussam saepe clientis agat.
Carmina qui facimus, mittamus carmina tantum.
Hic chorus ante alios aptus amare sumus.
Nos facimus placitae late praeconia formae.
Nomen habet Nemesis: Cynthia nomen habet.
Vesper et Eoae novere Lycorida terrae:
Et multi, quae sit nostra Corinna, rogant.
Adde, quod insidiae sacris a vatibus absunt:
Et facit ad mores ars quoque nostra suos.
Nec nos ambitio, nec amor nos tangit habendi:
Contemto colitur lectus et umbra foro.
Sed facile haeremus, validoque perurimur aestu;
Et nimium certa scimus amare fide.
Scilicet ingenium placida mollimur ab arte:
Et studio mores convenienter eunt.
Vatibus Aoniis faciles estote, puellae.
Numen inest illis; Pieridesque favent.
Est Deus in nobis; et sunt commercia coeli.
Sedibus aetheriis spiritus ille venit.
A doctis pretium scelus est sperare poëtis.
Me miserum! scelus hoc nulla puella timet.
Dissimulate tamen; nec prima fronte rapaces
Este. novus viso casse resistet amans.

Sed neque vector equum, qui nuper sensit habenas
Comparibus frenis, artificemque regat.
Nec stabiles annis animos, viridemque iuventam
Vt capias, idem limes agendus erit.
Hic rudis, et castris nunc primum notus Amoris,
Qui tetigit thalamos praeda novella tuos;
Te solam norit; tibi semper inhaereat uni.
Cingenda est altis sepibus ista seges:
Effuge rivalem: vinces, dum sola tenebis.
Non bene cum sociis regna Venusque manent.
Ille vetus miles sensim et sapienter amabit:
Multaque tironi non patienda feret.
Nec franget postes, nec saevis ignibus uret;
Nec dominae teneras appetet ungue genas.
Nec scindet tunicasve suas tunicasve puellae:
Nec raptus flendi caussa capillus erit.
Ista decent pueros, aetate et amore calentes:
Hic fera composita vulnera mente feret.
Ignibus hic lentis uretur, ut humida taeda;
Vt modo montanis silva recisa iugis.
Certior hic amor est: brevis et fecundior ille.
Quae fugiunt, celeri carpite poma manu.
Omnia tradantur. portas reseravimus hosti;
Et sit in infida proditione fides.
Quod datur ex facili, longum male nutrit amorem
Miscenda est laetis rara repulsa iocis.
Ante fores iaceat: Crudelis ianua, clamet:
Multaque submisse, multa minanter agat.
Dulcia non ferimus: succo renovemur amaro.
Saepe perit ventis obruta cymba suis.
Hoc est, uxores quod non patiatur amari:
Conveniunt illas, cum voluere, viri.
Obde forem; et duro dicat tibi ianitor ore,
Non potes. exclusum te quoque tanget amor.
Ponite iam gladios hebetes; pugnetur acutis.
Nec dubito, telis quin petar ipse meis.

Dum cadit in laqueos captus quoque nuper amator;
  Solum se thalamos speret habere tuos.
Postmodo rivalem, partitaque foedera lecti
  Sentiat. has artes tolle; senescet amor.
Tum bene fortis equus reserato carcere currit,
  Cum, quos praetereat, quosque sequatur, habet.
Quamlibet extinctos iniuria suscitat ignes.
  En! ego, confiteor, non nisi laesus amo.
Caussa tamen nimium non sit manifesta doloris:
  Pluraque sollicitus, quam sciat, esse putet.
Incitet et ficti tristis custodia servi,
  Et nimium duri cura molesta viri.
Quae venit ex tuto, minus est accepta voluptas.
  Vt sis liberior Thaide; finge metus.
Cum melius foribus possis, admitte fenestra:
  Inque tuo vultu signa timentis habe.
Callida prosiliat, dicatque ancilla, Perîmus:
  Tu iuvenem trepidum quolibet abde loco.
Admiscenda tamen Venus est secura timori;
  Ne tanti noctes non putet esse tuas.
Qua vafer eludi possit ratione maritus,
  Quaque vigil custos, praeteriturus eram.
Nupta virum timeat: rata sit custodia nuptae.
  Hoc decet: hoc leges iusque pudorque iubent.
Te quoque servari, modo quam vindicta redemit,
  Quis ferat? ut fallas, ad mea sacra veni.
Tot licet observent, adsit modo certa voluntas,
  Quot fuerant Argo lumina, verba dabis.
Scilicet obstabit custos, ne scribere possis,
  Sumendae detur cum tibi tempus aquae?
Conscia cum possit scriptas portare tabellas,
  Quas tegat in tepido fascia lata sinu?
Cum possit sura chartas celare ligatas:
  Et vincto blandas sub pede ferre notas?

Caverit haec custos: pro charta conscia tergum
Praebeat; inque suo corpore verba ferat.
Tuta quoque est, fallitque oculos e lacte recenti
Littera: carbonis pulvere tange; leges.
Fallet et humiduli quae fiet acumine lini,
Et feret occultas pura tabella notas.
Adfuit Acrisio servandae cura puellae:
Hunc tamen illa suo crimine fecit avum.
Quid faciat custos, cum sint tot in Vrbe theatra?
Cum spectet iunctos illa libenter equos?
Cum sedeat Phariae sistris operata iuvencae;
Quoque sui comites ire vetentur, eat?
Cum fuget e templis oculos Bona Diva virorum,
Praeterquam si quos illa venire iubet:
Cum, custode foris tunicas servante puellae,
Celent furtivos balnea tuta viros:
Cum, quoties opus est, fallax aegrotet amica;
Et cedat lecto quamlibet aegra suo:
Nomine cum doceat, quid agamus, adultera clavis,
Quasque petas, non det ianua sola, vias.
Fallitur et multo custodis cura Lyaeo:
Illa vel Hispano lecta sit uva iugo.
Sunt quoque, quae faciant altos, medicamina, somnos,
Victaque Lethaea lumina nocte premant.
Nec male deliciis odiosum conscia tardis
Detinet; et longa iungitur ipsa mora.
Quid iuvat ambages, praeceptaque parva movere;
Cum minimo custos munere possit emi?
Munera, crede mihi, capiunt hominesque Deosque:
Placatur donis Iupiter ipse datis.
Quid sapiens faciat? stultus quoque munere gaudet.
Ipse vir, accepto munere, mutus erit.
Sed semel est custos longum redimendus in annum:
Saepe dabit, dederit quas semel, ille manus.

Questus eram, memini, metuendos esse sodales:
Non tangit solos ista querela viros.
Credula si fueris, aliae tua gaudia carpent;
Et lepus hic aliis exagitandus erit.
Haec quoque, quae praebet lectum studiosa locumque;
Crede mihi, mecum non semel illa fuit.
Nec nimium vobis formosa ancilla ministret:
Saepe vicem dominae praestitit illa mihi.
Quo feror insanus? quid aperto pectore in hostem
Nitor; et indicio prodor ab ipse meo?
Non avis aucupibus monstrat, qua parte petatur:
Non docet infestos currere cerva canes.
Viderit utilitas: praecepta fideliter edam.
Lemniasi gladios in mea fata dabo.
Efficite, et facile est, ut nos credamus amari:
Prona venit cupidis in sua vota fides.
Spectet amabilius iuvenem; suspiret ab imo
Femina; tam sero cur veniatque roget.
Accedant lacrimae, dolor et de pellice fictus;
Et laniet digitis illius ora suis.
Iamdudum persuasus erit; miserebitur ultro:
Et dicet, Cura carpitur ista mei.
Praecipue, si cultus erit, speculoque placebit,
Posse suo tangi credet amore Deas.
Sed te, quaecunque es, moderate iniuria turbet;
Neu sis audita pellice mentis inops.
Nec cito credideris. quantum cito credere laedat,
Exemplum vobis non leve Procris erit.
Est prope purpureos colles florentis Hymetti
Fons sacer, et viridi cespite mollis humus.
Silva nemus non alta facit: tegit arbutus herbam:
Ros maris, et lauri, nigraque myrtus olent.
Nec densae foliis buxi, fragilesque myricae,
Nec tenues cytisi, cultaque pinus abest.

Lenibus impulsae Zephyris auraque salubri
Tot generum frondes, herbaque summa, tremunt.
Grata quies Cephalo. famulis canibusque relictis
Lassus in hac iuvenis saepe resedit humo.
Quoque meos releves aestus, cantare solebat,
Accipienda sinu, mobilis Aura, veni.
Coniugis ad timidas aliquis male sedulus aures
Auditos memori detulit ore sonos.
Procris ut accepit nomen, quasi pellicis, Aurae;
Excidit: et subito muta dolore fuit.
Palluit, ut serae, lectis de vite racemis,
Pallescunt frondes, quas nova laesit hiems;
Quaeque suos curvant matura cydonia ramos;
Cornaque adhuc nostris non satis apta cibis.
Vt rediit animus, tenues a pectore vestes
Rumpit, et indignas sauciat ungue genas.
Nec mora; per medias sparsis furibunda capillis
Evolat, ut thyrso concita Baccha, vias.
Vt prope perventum; comites in valle relinquit.
Ipsa nemus tacito clam pede fortis init.
Quid tibi mentis erat, cum sic male sana lateres,
Procri? quis attoniti pectoris ardor erat?
Iam iam venturam, quaecunque erat Aura, putabas
Scilicet, atque oculis probra videnda tuis.
Nunc venisse piget; neque enim deprendere velles:
Nunc iuvat. incertus pectora versat amor.
Credere quae iubeant, locus est, et nomen, et index;
Et quia amans semper, quod timet, esse putat.
Vidit ut oppressam, vestigia corporis, herbam;
Pulsantur trepidi corde micante sinus.
Iamque dies medius tenues contraxerat umbras;
Inque pari spatio vesper et ortus erant.
Ecce! redit Cephalus silvis, Cyllenia proles,
Oraque fontana fervida spargit aqua.

Anxia, Procri, lates. solitas iacet ille per herbas:
Et, Zephyri molles, Auraque, dixit, ades.
Vt patuit miserae iucundus nominis error;
Et mens, et rediit verus in ora color.
Surgit; et appositas agitato corpore frondes
Movit, in amplexus uxor itura viri.
Ille feram sonuisse ratus, iuveniliter arcum
Corripit: in dextra tela fuere manu.
Quid facis, infelix? non est fera: supprime tela.
Me miserum! iaculo fixa puella tuo est.
Hei mihi! conclamat, fixisti pectus amicum.
Hic locus a Cephalo vulnera semper habet.
Ante diem morior, sed nulla pellice laesa:
Hoc faciet positae te mihi, terra, levem.
Nomine suspectas iam spiritus exit in auras:
Labor io! cara lumina conde manu.
Ille sinu dominae morientia corpora moesto
Sustinet; et lacrimis vulnera saeva lavat.
Exit, et, incauto paulatim pectore lapsus,
Excipitur miseri spiritus ore viri.
Sed repetamus iter. nudis mihi rebus agendum est,
Vt tangat portus fessa carina suos.
Scilicet exspectes, dum te in convivia ducam,
Et quaeras monitus hac quoque parte meos?
Sera veni; positaque decens incede lucerna.
Grata mora est Veneri: maxima lena mora est.
Etsi turpis eris, formosa videbere potis:
Et latebras vitiis nox dabit ipsa tuis.
Carpe cibos digitis; est quiddam gestus edendi:
Ora nec immunda tota perunge manu.
Neve domi praesume dapes: et desine, citra
Quam capies paulo, quam potes esse, minus.
Priamides Helenen avide si spectet edentem,
Oderit; et dicat, Stulta rapina mea est.
Aptius est, deceatque magis potare puellas.
Cum Veneris puero non male, Bacche, facis.

Hoc quoque, qua patiens caput est, animusque pedesque
Constent: nec, quae sint singula, bina vide.
Turpe iacens mulier, multo madefacta Lyaeo:
Dignaque concubitus quoslibet illa pati.
Nec somnis posita tutum succumbere mensa:
Per somnos fieri multa pudenda solent.
Vlteriora pudet docuisse: sed alma Dione,
Praecipue nostrum est, quod pudet, inquit, opus.
Nota sibi sint quaeque: modos a corpore certos
Sumite. non omnes una figura decet.
Quae facie praesignis eris, resupina iaceto:
Spectentur tergo, quis sua terga placent.
Milanion humeris Atalantes crura ferebat:
Si bona sunt, hoc sunt accipienda modo.
Parva vehatur equo: quod erat longissima, nunquam
Thebais Hectoreo nupta resedit equo.
Strata premat genibus, paullum cervice reflexa,
Femina, per longum conspicienda latus.
Cui femur est iuvenile, carent cui pectora menda,
Stet vir, in obliquo fusa sit ipsa toro.
Nec tibi turpe puta crinem, ut Phylleïa mater,
Solvere: et effusis colla reflecte comis.
Tu quoque, cui rugis uterum Lucina notavit,
Vt celer aversis utere Parthus equis.
Mille modi Veneris. simplex minimique laboris,
Cum iacet in dextrum semisupina latus.
Sed neque Phoebei tripodes, nec corniger Ammon,
Vera magis vobis, quam mea Musa, canent.
Si qua fides arti, quam longo fecimus usu;
Credite: praestabunt carmina nostra fidem.
Sentiat ex imis Venerem resoluta medullis
Femina; et ex aequo res iuvet illa duos.

Nec blandae voces, iucundaque murmura cessent:
Nec taceant mediis improba verba iocis.
Tu quoque, cui Veneris sensum Natura negavit,
Dulcia mendaci gaudia finge sono.
Infelix, cui torpet hebes locus ille, puella es;
Quo pariter debent femina virque frui.
Tantum, cum finges, ne sis manifesta caveto:
Effice per motum luminaque ipsa fidem.
Quod iuvet, et voces et anhelitus arguat oris.
Ah pudet! arcanas pars habet ista notas.
Gaudia post Veneris quae poscet munus amantem,
Ipsa suas nolet pondus habere preces.
Nec lucem in thalamos totis admitte fenestris.
Aptius in vestro corpore multa latent.
Lusus habet finem: cycnis descendere tempus,
Duxerunt collo qui iuga nostra suo.
Vt quondam iuvenes, ita nunc, mea turba, puellae
Inscribant spoliis, Naso magister erat.

P. OVIDII NASONIS
REMEDIORVM AMORIS
LIBER VNVS.

Legerat huius Amor titulum nomenque libelli:
Bella mihi, video, bella parantur, ait.
Parce tuum vatem sceleris damnare, Cupido;
Tradita qui toties, te duce, signa tuli.
Non ego Tydides, a quo tua saucia mater
In liquidum rediit aethera Martis equis.
Saepe tepent alii iuvenes: ego semper amavi.
Et si, quid faciam nunc quoque, quaeris; amo.
Quin etiam docui, qua possis arte parari:
Et quod nunc ratio est, impetus ante fuit.
Nec te, blande puer, nec nostras prodimus artes:
Nec nova praeteritum Musa retexit opus.
Si quis amat, quod amare iuvat, feliciter ardens
Gaudeat, et vento naviget ille suo.
At, si quis male fert indignae regna puellae,
Ne pereat, nostrae sentiat artis opem.
Cur aliquis, collum laqueo nodatus ab arto,
E trabe sublimi triste pependit onus?
Cur aliquis rigido fodit sua viscera ferro?
Invidiam caedis, pacis amator, habes.
Qui, nisi desierit, misero periturus amore est,
Desinat: et nulli funeris auctor eris.

Et puer es; nec te quicquam, nisi ludere, oportet.
  Lude: decent annos mollia regna tuos.
Nam poteras uti nudis ad bella sagittis:
  Sed tua letifero sanguine tela carent.
Vitricus et gladiis et acuta dimicet hasta:
  Et victor multa caede cruentus eat.
Tu cole maternas, tuto quibus utimur, artes:
  Et quarum vitio nulla fit orba parens.
Effice nocturna frangatur ianua rixa;
  Et tegat ornatas multa corona fores.
Fac coëant furtim iuvenes, timidaeque puellae:
  Verbaque dent cauto qualibet arte viro.
Et modo blanditias, rigido modo iurgia posti
  Dicat, et exclusus flebile cantet amans.
His lacrimis contentus eris sine crimine mortis.
  Non tua fax avidos digna subire rogos.
Haec ego. movit Amor gemmatas aureus alas;
  Et mihi, Propositum perfice, dixit, opus.
Ad mea, decepti iuvenes, praecepta venite,
  Quos suus ex omni parte fefellit amor.
Discite sanari, per quem didicistis amare:
  Vna manus vobis vulnus opemque feret.
Terra salutares herbas, eademque nocentes,
  Nutrit; et urticae proxima saepe rosa est.
Vulnus in Herculeo quae quondam fecerat hoste,
  Vulneris auxilium Pelias hasta tulit.
Sed quaecunque viris, vobis quoque dicta, puellae,
  Credite. diversis partibus arma damus.
E quibus ad vestros si quid non pertinet usus;
  Attamen exemplo multa docere potest.
Vtile propositum, saevas extinguere flammas;
  Nec servum vitii pectus habere sui.
Vixisset Phyllis, si me foret usa magistro;
  Et per quod novies, saepius isset iter.
Nec moriens Dido summa vidisset ab arce
  Dardanidas vento vela dedisse rates.

Nec dolor armasset contra sua viscera matrem;
  Quae socii damno sanguinis ulta virum est.
Arte mea Tereus, quamvis Philomela placeret,
  Per facinus fieri non meruisset avis.
Da mihi Pasiphaën; iam tauri ponet amorem:
  Da Phaedram; Phaedrae turpis abibit amor.
Redde Parin nobis; Helenen Menelaus habebit:
  Nec manibus Danais Pergama victa cadent.
Impia si nostros legisset Scylla libellos;
  Haesisset capiti purpura, Nise, tuo.
Me duce damnosas, homines, compescite curas:
  Rectaque cum sociis, me duce, navis eat.
Naso legendus erat, tunc cum didicistis amare;
  Idem nunc vobis Naso legendus erit.
Publicus assertor dominis oppressa levabo
  Pectora: vindictae quisque favete suae.
Te precor, o vates, adsit tua laurea nobis,
  Carminis et medicae, Phoebe, repertor opis.
Tu pariter vati, pariter succurre medenti:
  Vtraque tutelae subdita cura tuae.
Dum licet, et modici tangunt praecordia motus:
  Si piget, in primo limine siste pedem.
Opprime, dum nova sunt, subiti mala semina morbi,
  Et tuus, incipiens ire, resistat equus.
Nam mora dat vires, teneras mora percoquit uvas:
  Et validas segetes, quod fuit herba, facit.
Quae praebet latas arbor spatiantibus umbras,
  Quo posita est primum tempore, virga fuit.
Tum poterat manibus summa tellure revelli;
  Nunc stat in immensum viribus aucta suis.
Quale sit id, quod amas, celeri circumspice mente.
  Et tua laesuro subtrahe colla iugo.
Principiis obsta. sero medicina paratur,
  Cum mala per longas convaluere moras.
Sed propera: nec te venturas differ in horas.
  Qui non est hodie, cras minus aptus erit.

Verba dat omnis amor, reperitque alimenta morando.
  Optima vindictae proxima quaeque dies.
Flumina pauca vides de magnis fontibus orta:
  Plurima collectis multiplicantur aquis.
Si cito sensisses, quantum peccare parares,
  Non tegeres vultus cortice, Myrrha, tuos.
Vidi ego, quod primo fuerat sanabile, vulnus
  Dilatum longae damna tulisse morae.
Sed, quia delectat Veneris decerpere flores,
  Dicimus assidue, Cras quoque fiet idem.
Interea tacitae serpunt in viscera flammae;
  Et mala radices altius arbor agit.
Si tamen auxilii perierunt tempora primi,
  Et vetus in capto pectore sedit amor;
Maius opus superest: sed non, quia serior aegro
  Advocor, ille mihi destituendus erit.
Quam laesus fuerat partem Poeantius heros,
  Certa debuerat praesecuisse manu.
Post tamen hic multos sanatus creditur annos
  Supremam bellis imposuisse manum.
Qui modo nascentes properabam pellere morbos,
  Admoveo tardam nunc tibi lentus opem.
Aut nova, si possis, sedare incendia tentes:
  Aut ubi per vires procubuere suas.
Cum furor in cursu est, currenti cede furori.
  Difficiles aditus impetus omnis habet.
Stultus, ab obliquo qui cum descendere possit,
  Pugnat in adversas ire natator aquas.
Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte,
  Respuit, atque odio verba monentis habet.
Aggrediar melius tunc, cum sua vulnera tangi
  Iam sinet, et veris vocibus aptus erit.
Quis matrem, nisi mentis inops, in funere nati
  Flere vetet? non hoc illa monenda loco.

Cum dederit lacrimas, animumque expleverit aegrum;
Ille dolor verbis emoderandus erit.
Temporis ars medicina fere est. data tempore prosunt,
Et data non apto tempore vina nocent.
Quin etiam accendas vitia, irritesque vetando,
Temporibus si non aggrediare suis.
Ergo, ubi visus eris nostrae medicabilis arti,
Fac monitis fugias otia prima meis.
Haec, ut ames, faciunt: haec, ut fecere, tuentur:
Haec sunt iucundi caussa cibusque mali.
Otia si tollas, periere Cupidinis arcus,
Contemtaeque iacent, et sine luce, faces.
Quam platanus vino gaudet, quam populus unda,
Et quam limosa canna palustris humo:
Tam Venus otia amat. qui finem quaeris amoris,
Cedit amor rebus, res age: tutus eris.
Languor, et immodici sub nullo vindice somni,
Aleaque, et multo tempora quassa mero,
Eripiunt omnes animis sine vulnere nervos.
Adfluit incautis insidiosus Amor.
Desidiam puer ille sequi solet: odit agentes.
Da vacuae menti, quo teneatur, opus.
Sunt fora, sunt leges, sunt, quos tuearis, amici:
Vade per urbanae candida castra togae.
Vel tu sanguinei iuvenilia munera Martis
Suscipe: deliciae iam tibi terga dabunt.
Ecce! fugax Parthus, magni nova caussa triumphi
Iam videt in campis Caesaris arma suis.
Vince Cupidineas pariter Parthasque sagittas:
Et refer ad patrios bina tropaea Deos.
Vt semel Aetola Venus est a cuspide laesa:
Mandat amatori bella gerenda suo.
Quaeritis, Aegisthus quare sit factus adulter?
In promtu causa est: desidiosus erat.

Pugnabant alii tardis apud Ilion armis:
Transtulerat vires Graecia tota suas.
Sive operam bellis vellet dare, nulla gerebat;
Sive foro, vacuum litibus Argos erat.
Quod potuit, fecit; ne nil ageretur, amavit.
Sic venit ille puer: sic puer ille manet.
Rura quoque oblectant animos, studiumque colendi:
Quaelibet huic curae cedere cura potest.
Colla iube domitos oneri supponere tauros;
Sauciet ut duram vomer aduncus humum.
Obrue versata Cerealia semina terra,
Quae tibi cum multo foenore reddat ager.
Adspice curvatos pomorum pondere ramos;
Vt sua, quod peperit, vix ferat arbor onus.
Adspice iucundo labentes murmure rivos:
Adspice tondentes fertile gramen oves.
Ecce! petunt rupes, praeruptaque saxa, capellae.
Iam referent hoedis ubera plena suis.
Pastor inaequali modulatur arundine carmen:
Nec desunt comites, sedula turba, canes.
Parte sonant alia silvae mugitibus altae;
Et queritur vitulum mater abesse suum.
Quid? cum suppositas fugiunt examina taxos,
Vt relevent demti vimina torta favi?
Poma dat autumnus; formosa est messibus aestas:
Ver praebet flores: igne levatur hiems.
Temporibus certis maturam rusticus uvam
Deligit; et nudo sub pede musta fluunt:
Temporibus certis desectas alligat herbas;
Et tonsam raro pectine verrit humum.
Ipse potes riguis plantam deponere in hortis:
Ipse potes rivos ducere lenis aquae.
Venerit insitio; fac ramum ramus adoptet:
Stetque peregrinis arbor operta comis.

Cum semel haec animum coepit mulcere voluptas,
Debilibus pennis irritus exit Amor.
Vel tu venandi studium cole: saepe recessit
Turpiter a Phoebi victa sorore Venus.
Nunc leporem pronum catulo sectare sagaci:
Nunc tua frondosis retia tende iugis.
Aut pavidos terre varia formidine cervos:
Aut cadat adversa cuspide fossus aper.
Nocte fatigatum somnus, non cura puellae,
Excipit; et pingui membra quiete levat.
Lenius est studium, studium tamen, alite capta,
Aut lino, aut calamis praemia parva sequi.
Vel, quae piscis edax avido male devoret ore,
Abdere supremis aera recurva cibis.
Aut his, aut aliis, donec dediscis amare,
Ipse tibi furtim decipiendus eris.
Tu tantum i, quamvis firmis retinebere vinclis,
I procul, et longas carpere perge vias.
Flebis, ut occurret desertae nomen amicae:
Stabit et in media pes tibi saepe via.
Sed quanto minus ire voles, magis ire memento:
Perfer: et invitos currere coge pedes.
Nec pluvias vites: nec te peregrina morentur
Sabbata; nec damnis Allia nota suis.
Nec quot transieris, sed quot tibi, quaere, supersint
Millia: nec, maneas vt prope, finge moras.
Tempora nec numera: nec crebro respice Romam.
Sed fuge. tutus adhuc Parthus ab hoste fuga est.
Dura aliquis praecepta vocet mea; dura fatemur
Esse: sed, ut valeas, multa dolenda feres.
Saepe bibi succos, quamvis invitus, amaros
Aeger; et oranti mensa negata mihi.
Vt corpus redimas, ferrum patieris et ignes;
Arida nec sitiens ora levabis aqua;

Vt valeas animo, quidquam tolerare negabis?
  At pretium pars haec corpore maius habet.
Sed tamen est artis strictissima ianua nostrae,
  Et labor est unus tempora prima pati.
Adspicis, ut prensos urant iuga prima iuvencos?
  Vt nova velocem cingula laedat equum?
Forsitan a Laribus patriis exire pigebit.
  Sed tamen exibis: deinde redire voles.
Nec te Lar patrius, sed amor revocabit amicae,
  Praetendens culpae splendida verba suae.
Cum semel exieris, centum solatia curae
  Et rus, et comites, et via longa dabunt.
Nec satis esse puta discedere: lentus abesto;
  Dum perdat vires, sitque sine igne, cinis.
Si nisi firmata properabis mente reverti,
  Inferet arma tibi saeva rebellis Amor.
Quid? quod, ut abfueris, avidus sitiensque redibis;
  Et spatium damno cesserit omne tuo?
Viderit, Haemoniae si quis mala pabula terrae
  Et magicas artes posse iuvare putat.
Ista veneficii vetus est via. noster Apollo
  Innocuam sacro carmine monstrat opem.
Me duce non tumulo prodire iubebitur umbra:
  Non anus infami carmine rumpet humum.
Non seges ex aliis alios transibit in agros:
  Nec subito Phoebi pallidus orbis erit.
Vt solet, aequoreas ibit Tiberinus in undas:
  Vt solet, in niveis Luna vehetur equis.
Nulla recantatas deponent pectora curas;
  Nec fugiet vivo sulfure victus amor.
Quid te Phasiacae iuverunt gramina terrae,
  Cum cuperes patria, Colchi, manere domo?
Quid tibi profuerunt, Circe, Perseïdes herbae,
  Cum sua Neritias abstulit aura rates?
Omnia fecisti, ne callidus hospes abiret:
  Ille dedit certae lintea plena fugae.

Omnia fecisti, ne te ferus ureret ignis:
Longus at invito pectore sedit amor.
Vertere quae poteras homines in mille figuras:
Non poteras animi vertere iura tui.
Diceris his etiam, cum iam discedere vellet,
Dulichium verbis detinuisse ducem:
Non ego, quod primo, memini, sperare solebam,
Iam precor, ut coniux tu meus esse velis.
Et tamen, ut coniux essem tua, digna videbar:
Quod Dea, quod magni filia Solis eram.
Ne properes oro; spatium pro munere posco.
Quid minus optari per mea vota potest?
Et freta mota vides; et debes illa timere.
Vtilior velis postmodo ventus erit.
Quae tibi caussa fugae? non hic nova Troia resurgit:
Non alius socios Rhesus ad arma vocat.
Hic amor, hic pax est; in qua male vulneror una:
Totaque sub regno terra futura tuo est.
Illa loquebatur, navem solvebat Vlixes:
Irrita cum velis verba tulere Noti.
Ardet, et assuetas Circe decurrit ad artes:
Nec tamen est illis attenuatus amor.
Ergo age, quisquis opem nostra tibi poscis ab arte,
Deme veneficiis carminibusque fidem.
Si te caussa potens domina retinebit in Vrbe;
Accipe, consilium quod sit in Vrbe meum.
Optimus ille fuit vindex, laedentia pectus
Vincula qui rupit, dedoluitque semel.
Si cui tantum animi est, illum mirabor et ipse:
Et dicam, Monitis non eget ille meis.
Tu mihi, qui, quod amas, aegre dediscis amare;
Nec potes, et velles posse; docendus eris.
Saepe refer tecum sceleratae facta puellae;
Et pone ante oculos omnia damna tuos.
Illud et illud habet: nec ea contenta rapina
Sub titulum nostros misit avara lares.

Sic mihi iuravit: sic me iurata fefellit.
Ante suam quoties passa iacere forem!
Diligit ipsa alios: a me fastidit amari.
Institor heu! noctes, quas mihi non dat, habet!
Haec tibi per totos inacescant omnia sensus:
Haec refer: hinc odii semina quaere tui.
Atque utinam possis etiam facundus in illis
Esse! dole tantum; sponte disertus eris.
Haeserat in quadam nuper mea cura puella:
Conveniens animo non erat illa meo.
Curabar propriis aeger Podalirius herbis:
Et, fateor, medicus turpiter aeger eram.
Profuit assidue vitiis insistere amicae.
Idque mihi factum saepe salubre fuit.
Quam mala sunt nostrae, dicebam, crura puellae!
Nec tamen, ut vere confiteamur, erant.
Brachia quam non sunt nostrae formosa puellae!
Et tamen, ut vere confiteamur, erant.
Quam brevis est! nec erat. quam multum poscit amantem!
Hinc odio venit maxima caussa meo.
Et mala sunt vicina bonis: errore sub illo
Pro vitio virtus crimina saepe tulit.
Quam potes, in peius dotes deflecte puellae:
Iudiciumque brevi limite falle tuum.
Turgida, si plena est; si fusca est, nigra vocetur.
In gracili macies crimen habere potest.
Et poterit dici petulans, quae rustica non est:
Et poterit dici rustica, si qua proba est.
Quin etiam, quacunque caret tua femina dote,
Hanc moveat, blandis usque precare sonis.
Exige quod cantet, si qua est sine voce puella:
Fac saltet, nescit si qua movere manum.
Barbara sermone est; fac tecum multa loquatur.
Non didicit chordas tangere; posce lyram.

Durius incedit; face inambulet. omne papillae
Pectus habent tumidae; fascia nulla tegat.
Si male dentata est; narra, quod rideat, illi.
Mollibus est oculis, quod fleat illa, refer.
Proderit et subito, cum se non finxerit ulli,
Ad dominam celeres mane tulisse gradus.
Auferimur cultu: gemmis auroque teguntur
Omnia; pars minima est ipsa puella sui.
Saepe, ubi sit, quod ames, inter tam multa requiras.
Decipit hac oculos aegide dives Amor.
Improvisus ades, deprendes tutus inermem:
Infelix vitiis excidet illa suis.
Nec tamen huic nimium praecepto credere *tutum* est:
Fallit enim multos forma sine arte decens.
Tum quoque, cum positis sua collinet ora venenis,
Ad dominae vultus, nec pudor obstet, eas.
Pyxidas invenies, et rerum mille colores;
Et fluere in tepidos oesypa lapsa sinus.
Illa tuas redolent, Phineu, medicamina mensas:
Non semel hinc stomacho nausea facta meo.
Nunc tibi, quae medio Veneris praestentur in usu,
Eloquar. ex omni parte fugandus amor.
Multa quidem ex illis pudor est mihi dicere: sed tu
Ingenio verbis concipe plura meis.
Nuper enim nostros quidam carpsere libellos;
Quorum censura Musa proterva mea est.
Dummodo sic placeam, dum toto canter in orbe;
Quam volet, impugnent unus et alter opus.
Ingenium magni detrectat livor Homeri:
Quisquis es, ex illo, Zoile, nomen habes.
Et tua sacrilegae laniarunt carmina linguae,
Pertulit huc victos quo duce Troia Deos.
Summa petit livor: perflant altissima venti:
Summa petunt dextra fulmina missa Iovis.

At tu, quicunque es, quem nostra licentia laedit,
Si sapis, ad numeros exige quidque suos.
Fortia Maeonio gaudent pede bella referri.
Deliciis illic quis locus esse potest?
Grande sonant Tragici; Tragicos decet ira cothurnos:
Vsibus e mediis soccus habendus erit.
Liber in adversos hostes stringatur Iämbus;
Seu celer, extremum seu trahat ille pedem.
Blanda pharetratos Elegeïa cantet Amores:
Et levis arbitrio ludat amica suo.
Callimachi numeris non est dicendus Achilles:
Cydippe non est oris, Homere, tui.
Quis ferat Andromaches peragentem Thaida partes?
Peccat, in Andromache Thaida si quis agat.
Thais in Arte mea: lascivia libera nostra est.
Nil mihi cum vitta: Thais in Arte mea est.
Si mea materiae respondet Musa iocosae,
Vicimus, et falsi criminis acta rea est.
Rumpere, Livor edax; iam magnum nomen habemus:
Maius erit; tantum, quo pede coepit, eat.
Sed nimium properas: vivam modo; plura dolebis:
Et capiunt animi carmina multa mei.
Nam iuvat, et studium famae mihi crescit amore:
Principio clivi noster anhelat equus.
Tantum se nobis Elegi debere fatentur,
Quantum Virgilio nobile debet opus.
Hactenus Invidiae respondimus. attrahe lora
Fortius; et gyro curre, poëta, tuo.
Ergo ubi concubitus, et opus iuvenile petetur;
Et prope promissae tempora noctis erunt;
Gaudia ne dominae, pleno si pectore sumes,
Te capiant; ineas quamlibet ante velim.
Quamlibet invenias, in qua tibi prima voluptas
Desinat: a prima proxima segnis erit.

Sustentata Venus gratissima. frigore soles,
Sole iuvant umbrae: grata fit unda siti.
Et pudet, et dicam, Venerem quoque iunge figura,
Qua minime iungi quamque decere putes.
Nec labor efficere est. rarae sibi vera fatentur:
Et nihil est, quod se dedecuisse putent.
Tunc etiam iubeo totas aperire fenestras,
Turpiaque admisso membra notare die.
At, simul ad metas venit finita voluptas,
Lassaque cum tota corpora mente iacent;
Dum piget, et nullam malis tetigisse puellam,
Tacturusque tibi non videare diu;
Tunc animo signa, quodcunque in corpore mendae est:
Luminaque in vitiis illius usque tene.
Forsitan haec aliquis, nam sunt quoque, parva vocabit:
Sed, quae non prosunt singula, multa iuvant.
Parva necat morsu spatiosum vipera taurum:
A cane non magno saepe tenetur aper.
Tu tantum numero pugna, praeceptaque in unum
Contrahe: de multis grandis acervus erit.
Sed quoniam mores totidem, totidemque figurae;
Non sunt iudiciis omnia danda meis.
Quo tua non possunt offendi pectora facto;
Forsitan hoc alio iudice crimen erit.
Ille quod obscaenas in aperto corpore partes
Viderat; in cursu qui fuit, haesit amor:
Ille quod, a Veneris rebus surgente puella,
Vidit in immundo signa pudenda toro.
Luditis o! si quos potuerunt ista movere.
Adflarant tepidae pectora vestra faces.
Attrahat ille puer contentos fortius arcus;
Saucia maiorem turba petetis opem.
Quid? qui clam latuit reddente obscaena puella;
Et vidit, quae mos ipse videre vetat?

Dî melius, quam nos moneamus talia quemquam!
Vt prosint, non sunt experienda tamen.
Hortor et, ut pariter binas habeatis amicas.
Fortior est, plures si quis habere potest.
Secta bipartito cum mens discurrit utroque;
Alterius vires subtrahit alter amor.
Grandia per multos tenuantur flumina rivos,
Cassaque seducto stipite flamma perit.
Non satis una tenet ceratas ancora puppes:
Non satis est liquidis unicus hamus aquis.
Qui sibi iam pridem solatia bina paravit;
Iam pridem summa victor in arce fuit.
At tibi, qui dominae fueris male creditus uni,
Nunc saltem novus est inveniendus amor.
Pasiphaës Minos in Procride prodidit ignes:
Cessit ab Idaea coniuge victa prior.
Amphilochi frater ne Phegida semper amaret,
Callirhoë fecit parte recepta tori.
Et Parin Oenone summos tenuisset ad annos,
Si non Oebalia pellice laesa foret.
Coniugis Odrysio placuisset forma tyranno:
Sed melior clausae forma sororis erat.
Quid moror exemplis, quorum me turba fatigat?
Successore novo vincitur omnis amor.
Fortius e multis mater desiderat unum;
Quam cui flens clamat, Tu mihi solus eras.
Ac ne forte putes nova me tibi condere iura;
Atque utinam inventi gloria nostra foret!
Vidit id Atrides. quid enim non ille videret,
Cuius in arbitrio Graecia tota fuit?
Marte suo captam Chryseïda victor amabat:
At senior stulte flebat ubique parens.
Quid lacrimas, odiose senex? bene convenit illis.
Officio natam laedis, inepte, tuo.
Quam postquam reddi Calchas, ope tutus Achillis,
Iusserat, et patria est illa recepta domo;

Est, ait Atrides, illi quam proxima forma;
Et, si prima sinat syllaba, nomen idem:
Hanc mihi, si sapiat, per se concedat Achilles:
Sin minus; imperium sentiat ille meum.
Quod si quis vestrûm factum hoc incusat, Achivi;
Est aliquid valida sceptra tenere manu.
Nam, si rex ego sum, nec mecum dormiet illa,
In mea Thersites regna, licebit, eat.
Dixit; et hanc habuit solatia magna prioris:
Et prior est cura cura sepulta nova.
Ergo assume novas, auctore Agamemnone, flammas;
Vt tuus in bivio distineatur amor.
Quaeris, ubi invenias? artes, i, perlege nostras.
Plena puellarum iam tibi navis eat.
Quod si quid praecepta valent mea, si quid Apollo
Vtile mortales perdocet ore meo;
Quamvis infelix media torreberis Aetna;
Frigidior glacie fac videare tuae.
Et sanum simula; ne, si quid forte dolebis,
Sentiat: et ride, cum tibi flendus eris.
Non ego te iubeo medias abrumpere curas:
Non sunt imperii tam fera iura mei.
Quod non es, simula; positosque imitare furores:
Sic facies vere, quod meditatus eris.
Saepe ego, ne biberem, volui dormire videri:
Dum videor, somno lumina victa dedi.
Deceptum risi, qui se simulabat amare;
In laqueos auceps decideratque suos.
Intrat amor mentes usu: dediscitur usu.
Qui poterit sanum fingere, sanus erit.
Dixerit, ut venias pacta tibi nocte, venito:
Veneris, et fuerit ianua clausa; feras.
Nec dic blanditias, nec fac convicia posti,
Nec latus in duro limine pone tuum.

Postera lux aderit; careant tua verba querelis:
Et nulla in vultu signa dolentis habe.
Iam ponet fastus, cum te languere videbit:
Hoc etiam nostra munus ab arte feres.
Te quoque falle tamen, nec sit tibi finis amandi.
Propositis frenis saepe repugnat equus.
Vtilitas lateat; quod non profitebere, fiet.
Quae nimis apparent retia, vitat avis.
Ne sibi tam placeat, quo te contemnere possit;
Sume animos: animis cedat ut illa tuis.
Ianua forte patet; quamvis revocabere, transi.
Est data nox: dubita nocte venire data.
Posse pati facile est; tibi ni sapientia desit,
Promtius e facili gaudia ferre licet.
Et quisquam praecepta potest mea dura vocare?
En! etiam partes conciliantis ago.
Nam, quoniam variant animi, variamus et artes.
Mille mali species, mille salutis erunt.
Corpora vix ferro quaedam sanantur acuto:
Auxilium multis succus et herba fuit.
Mollior es, nec abire potes, vinctusque teneris;
Et tua saevus Amor sub pede colla premit;
Desine luctari; referant tua carbasa venti:
Quoque vocant fluctus, hac tibi remus eat.
Explenda est sitis ista tibi, qua perditus ardes.
Cedimus: e medio iam licet amne bibas.
Sed bibe plus etiam, quam quod praecordia poscunt:
Gutture fac pleno sumta redundet aqua.
Perfruere usque tua, nullo prohibente, puella.
Illa tibi noctes auferat, illa dies.
Taedia quaere: malis faciunt et taedia finem.
Iam quoque, cum credas posse carere, mane.
Dum bene te cumules, et copia tollat amorem;
E fastidita non iuvet isse domo.

Fit quoque longus amor, quem diffidentia nutrit.
Hunc tu si quaeres ponere; pone metum.
Qui timet, ut sua sit, neu quis sibi detrahat illam;
Ille Machaonia vix ope sanus erit.
Plus amat e natis mater plerumque duobus,
Pro cuius reditu, quod gerit arma, timet.
Est prope Collinam templum venerabile portam:
Imposuit templo nomina celsus Eryx.
Est illic Lethaeus Amor, qui pectora sanat;
Inque suas gelidam lampadas addit aquam.
Illic et iuvenes votis oblivia poscunt:
Et si qua est duro capta puella viro.
Is mihi sic dixit: dubito, verusne Cupido,
An somnus fuerit; sed puto somnus erat.
O! qui sollicitos modo das, modo demis, amores:
Adiice praeceptis hoc quoque, Naso, tuis.
Ad mala quisque animum referat sua; ponet amorem:
Omnibus illa Deus plusve minusve dedit.
Qui Puteal Ianumque timet, celeresque Kalendas
Torqueat hunc aeris mutua summa sui.
Cui pater est durus, votis ut caetera cedant,
Huic pater ante oculos durus habendus erit.
Hic male dotata pauper cum coniuge vivit:
Vxorem fato credat obesse suo.
Est tibi rure bono generosae fertilis uvae
Vinea: ne nascens uva sit usta time.
Ille habet in reditu navim: mare semper iniquum
Cogitet, et damno littora foeda suo.
Filius hunc miles, te filia nubilis angant.
Et quis non causas mille doloris habet?
Vt possis odisse tuam, Pari, funera fratrum
Debueras oculis substituisse tuis.
Plura loquebatur; placidum puerilis imago
Destituit somnum: si modo somnus erat.

Quid faciam? media navim Palinurus in unda
  Deserit: ignotas cogor inire vias.
Quisquis amas, loca sola nocent: loca sola caveto.
  Quo fugis? in populo tutior esse potes.
Non tibi secretis, augent secreta furores,
  Est opus: auxilio turba futura tibi est.
Tristis eris, si solus eris: dominaeque relictae
  Ante oculos facies stabit, ut ipsa, tuos.
Tristior idcirco nox est, quam tempora Phoebi:
  Quae relevet luctus, turba sodalis abest.
Nec fuge colloquium: nec sit tibi ianua clausa:
  Nec tenebris vultus flebilis abde tuos.
Semper habe Pyladen, qui consoletur Oresten.
  Hic quoque amicitiae non levis usus erit:
Quid nisi secretae laeserunt Phyllida silvae?
  Certa necis caussa est: incomitata fuit.
Ibat, ut Edono referens trieterica Baccho
  Ire solet fusis barbara turba comis.
Et modo, qua poterat, longum spectabat in aequor:
  Nunc in arenosa lassa iacebat humo.
Perfide Demophoon, surdas clamabat ad undas:
  Ruptaque singultu verba dolentis erant.
Limes erat tenuis longa subnubilus umbra:
  Quo tulit illa suos ad mare saepe pedes.
Nona terebatur miserae via. Videris, inquit:
  Et spectat zonam pallida facta suam.
Adspicit et ramos: dubitat, refugitque quod audet:
  Et timet: et digitos ad sua colla refert.
Sithoni, tunc certe vellem non sola fuisses:
  Non fleres positis Phyllida, silva, comis.
Phyllidis exemplo nimium secreta timete,
  Laese vir a domina, laesa puella viro.
Praestiterat iuvenis, quidquid mea Musa iubebat;
  Inque suae portu paene salutis erat.
Recidit, ut cupidos inter devenit amantes:
  Et, quae condiderat, tela resumsit Amor.

Si quis amas, nec vis; facito contagia vites.
Haec etiam pecori saepe nocere solent.
Dum spectant oculi laesos, laeduntur et ipsi:
Multaque corporibus transitione nocent.
In loca nonnunquam siccis arentia glebis
De prope currenti flumine manat aqua.
Manat amor tectus, si non ab amante recedas:
Turbaque in hoc omnes ingeniosa sumus.
Alter item iam sanus erat; vicinia laesit.
Occursum dominae non tulit ille suae.
Vulnus in antiquum rediit male firma cicatrix;
Successumque artes non habuere meae.
Proximus a tectis ignis defenditur aegre:
Vtile finitimis abstinuisse locis.
Nec, quae ferre solet spatiantem porticus illam,
Te ferat: officium neve colatur idem.
Quid iuvat admonitu tepidam recalescere mentem?
Alter, si possis, orbis habendus erit.
Non facile esuriens posita retinebere mensa
Et multam saliens incitat unda sitim.
Non facile est visa taurum retinere iuvenca:
Fortis equus visae semper adhinnit equae.
Haec ubi praestiteris, ut tandem littora tangas,
Non satis est ipsam deseruisse tibi.
Et soror, et mater valeant, et conscia nutrix:
Et quidquid dominae pars erit ulla tuae.
Nec veniat servus: nec flens ancillula fictum
Suppliciter dominae nomine dicat, Ave.
Nec, si scire voles, quid agat tamen illa, rogabis.
Profer: erit lucro lingua retenta suo.
Tu quoque, qui caussam finiti reddis amoris,
Deque tua domina multa querenda refers;
Parce queri. melius sic ulciscere tacendo;
Dum desideriis effluat illa tuis.
Et malim taceas, quam te desisse loquaris.
Qui nimium multis, Non amo, dicit; amat.

Sed meliore fide paulatim extinguitur ignis,
  Quam subito. lente desine; tutus eris.
Flumine perpetuo torrens solet acrius ire.
  Sed tamen haec brevis est, illa perennis aqua.
Fallat, et in tenues evanidus exeat auras,
  Perque gradus molles emoriatur amor.
Sed modo dilectam scelus est odisse puellam:
  Exitus ingeniis convenit iste feris.
Non curare sat est. odio qui finit amorem,
  Aut amat, aut aegre desinet esse miser.
Turpe, vir et mulier, iuncti modo, protinus hostes:
  Non illas lites Appias ipsa probat.
Saepe reas faciunt, et amant. ubi nulla simultas
  Incidit, admonitu liber aberrat amor.
Forte aderam iuveni: dominam lectica tenebat:
  Horrebant saevis omnia verba minis.
Iamque vadaturus, Lectica prodeat: inquit.
  Prodierat: visa coniuge mutus erat.
Et manus, et manibus duplices cecidere tabellae:
  Venit in amplexus: atque ita, Vincis, ait.
[Tutius est, aptumque magis, discedere pace,
  Quam petere a thalamis litigiosa fora:]
Munera quae dederis, habeat sine lite iubeto:
  Esse solent magno damna minora bono.
Quod si vos aliquis conducet casus in unum,
  Mente memor tota, quae damus arma, tene.
Nunc opus est armis: hic, o! fortissime pugna.
  Vincenda est telo Penthesilea tuo.
Nunc tibi rivalis, nunc durum limen, amanti:
  Nunc mediis subeant irrita verba Deis.
Nec compone comas, quia sis venturus ad illam:
  Nec toga sit laxo conspicienda sinu.
Nulla sit, ut placeas, alienae cura puellae;
  Iam facito e multis una sit illa tibi.
Sed quid praecipue nostris conatibus obstet,
  Eloquar; exemplo quemque docente suo.

Desinimus tarde, quia nos speramus amari.
Dum sibi quisque placet, credula turba sumus.
At tu nec voces, quid enim fallacius illis?
Crede, nec aeternos pondus habere Deos.
Neve puellarum lacrimis moveare caveto:
Vt flerent, oculos erudiere suos.
Artibus innumeris mens oppugnatur amantum;
Vt lapis aequoreis undique pulsus aquis.
Nec caussas aperi, quare divortia malis:
Nec dic, quid doleas, clam tamen usque dole.
Nec peccata refer; ne diluat. ipse favebis:
Vt melior caussa caussa sit illa tua.
Qui silet, est firmus: qui dicit multa puellae
Probra, satisfieri postulat ille sibi.
Non ego Dulichio furiales more sagittas,
Nec rapidas ausim tingere in amne faces.
Nec nos purpureas pueri resecabimus alas:
Nec sacer arte mea laxior arcus erit.
Consilium est, quodcunque cano. parete canenti:
Vtque facis, coeptis, Phoebe saluber, ades.
Phoebus adest: sonuere lyrae; sonuere pharetrae.
Signa Deum nosco per sua: Phoebus adest.
Confer Amyclaeis medicatum vellus ahenis
Murice cum Tyrio: turpius illud erit.
Vos quoque formosis vestras conferte puellas:
Incipiet dominae quemque pudere suae.
Vtraque formosae Paridi potuere videri:
Sed sibi collatam vicit utramque Venus.
Nec solam faciem; mores quoque confer et artes:
Tantum iudicio ne tuus obsit amor.
Exiguum est, quod deinde canam: sed profuit illud
Exiguum multis: in quibus ipse fui.
Scripta cave relegas blandae servata puellae:
Constantes animos scripta relecta movent.
Omnia pone feros, quamvis invitus, in ignes:
Et dic, Ardoris sit rogus iste mei.

Thestias absentem succendit stipite natum.
Tu timide flammae perfida verba dabis?
Si potes, et ceras remove. quid imagine muta
Carperis? hoc periit Laodamia modo.
Et loca multa nocent. fugito loca conscia vestri
Concubitus. caussas mille doloris habent.
Hic fuit; hic cubuit: thalamo dormivimus isto:
Hic mihi lasciva gaudia nocte dedit.
Admonitu refricatur amor: vulnusque novatum
Scinditur. infirmis caussa pusilla nocet.
Vt paene extinctum cinerem si sulfure tangas;
Vivet, et e minimo maximus ignis erit:
Sic, nisi vitaris quidquid renovabit amorem,
Flamma redardescet, quae modo nulla fuit.
Argolides cuperent fugisse Capharea puppes;
Teque, senex, luctus ignibus ulte tuos.
Praeterita cautus Niseïde navita gaudet.
Tu loca, quae nimium grata fuere, cave.
Haec tibi sint Syrtes; haec Acroceraunia vita:
Hic vomit epotas dira Charybdis aquas.
Sunt, quae non possint aliquo cogente iuberi;
Saepe tamen casu facta iuvare solent.
Perdat opes Phaedre; parces, Neptune, nepoti:
Nec faciet pavidos taurus avitus equos.
Gnosida fecisses inopem; sapienter amasset.
Divitiis alitur luxuriosus amor.
Cur nemo est, Hecalen, nulla est, quae ceperit Iron?
Nempe quod alter egens, altera pauper erat.
Non habet, unde suum paupertas pascat amorem:
Non tamen hoc tanti est, pauper ut esse velis.
At tibi sit tanti, non indulgere theatris;
Dum bene de vacuo pectore cedat amor.
Enervant animos citharae, lotosque, lyraeque;
Et vox, et numeris brachia mota suis.
Illic assidue ficti saltantur amantes:
Quid caveas actor, quid iuvet, arte docet.

Eloquar invitus: teneros ne tange poëtas.
Submoveo dotes impius ipse meas.
Callimachum fugito; non est inimicus Amori:
Et cum Callimacho tu quoque, Coë, noces.
Me certe Sappho meliorem fecit amicae:
Nec rigidos mores Teïa Musa dedit.
Carmina quis potuit tuto legisse Tibulli,
Vel tua, cuius opus Cynthia sola fuit?
Quis potuit lecto durus discedere Gallo?
Et mea nescio quid carmina dulce sonant.
Quod nisi dux operis vatem frustratur Apollo;
Aemulus est nostri maxima caussa mali.
At tu rivalem noli tibi fingere quemquam:
Inque suo solam crede iacere toro.
Acrius Hermionen ideo dilexit Orestes;
Esse quod alterius coeperat illa viri.
Quid, Menelaë, doles? ibas sine coniuge Creten:
Et poteras nupta lentus abesse tua.
Vt Paris hanc rapuit; nunc demum uxore carere
Non potes. alterius crevit amore tuus.
Hoc et in abducta Briseide flebat Achilles,
Illam Plisthenio gaudia ferre toro.
Nec frustra flebat; mihi credite. fecit Atrides,
Quod si non faceret, turpiter esset iners.
Certe ego fecissem, nec sum sapientior illo.
Invidiae fructus maximus ille fuit.
Nam sibi quod nunquam tactam Briseïda iurat
Per sceptrum; sceptrum non putat esse Deos.
Dî faciant, dominae possis transire relictae
Limina, proposito sufficiantque pedes.
Et poteris; modo velle tene. nunc fortiter ire,
Nunc opus est celeri subdere calcar equo.
Illo Lotophagos, illo Sirenas in antro
Esse puta: remis adiice vela tuis.
Hunc quoque, quo quondam nimium rivale dolebas,
Vellem desineres hostis habere loco.

At certe, quamvis odio remanente, saluta.
  Oscula cum poteris iam dare, sanus eris.
Ecce! cibos etiam, medicinae fungar ut omni
  Munere, quos fugias, quosve sequare, dabo.
Daunius, an Libycis bulbus tibi missus ab oris,
  An veniat Megaris, noxius omnis erit.
Nec minus erucas aptum vitare salaces;
  Et quidquid Veneri corpora nostra parat.
Utilius sumas acuentes lumina rutas;
  Et quidquid Veneri corpora nostra negat.
Quid tibi praecipiam de Bacchi munere, quaeris?
  Spe brevius monitis expediere meis.
Vina parant animum Veneri, nisi plurima sumas,
  Et stupeant multo corda sepulta mero.
Nutritur vento, vento restinguitur ignis.
  Lenis alit flammam, grandior aura necat.
Aut nulla ebrietas, aut tanta sit, ut tibi curas
  Eripiat: si qua est inter utramque, nocet.
Hoc opus exegi. fessae date serta carinae.
  Contigimus portum, quo mihi cursus erat.
Postmodo reddetis sacro pia vota poëtae,
  Carmine sanati femina virque meo.

P. OVIDII NASONIS MEDICAMINA FACIEI FRAGMENTVM.

Discite, quae faciem commendet cura, puellae;
Et quo sit vobis forma tuenda modo.
Cultus humum sterilem Cerealia pendere iussit
Munera: mordaces interiere rubi.
Cultus et in pomis succos emendat acerbos;
Fissaque adoptivas accipit arbor opes.
Culta placent. auro sublimia tecta linuntur:
Nigra sub imposito marmore terra latet.
Vellera saepe eadem Tyrio medicantur aheno:
Sectile deliciis India praebet ebur.
Forsitan antiquae, Tatio sub rege, Sabinae
Maluerint, quam se, rura paterna coli:
Cum matrona, premens altum rubicunda sedile,
Assiduo durum pollice nebat opus.
Ipsaque claudebat, quos filia paverat, agnos:
Ipsa dabat virgas caesaque ligna foco.
At vestrae teneras matres peperere puellas.
Vultis inaurata corpora veste tegi:
Vultis odoratos positu variare capillos:
Conspicuam gemmis vultis habere manum.
Induitis collo lapides Oriente paratos:
Et quantos oneri est aure tulisse duos.
Nec tamen indignum, si vobis cura placendi,
Cum comtos habeant saecula nostra viros.
Feminea vestri poliuntur lege mariti:
Et vix ad cultus nupta, quod addat, habet.
Proin se quaeque parent: nec,quo venentur amores,
Refert. munditiae crimina nulla merent.
Rure latent, finguntque comas. licet arduus illas
Celet Athos; cultas altus habebit Athos.

Est etiam placuisse sibi quotacunque voluptas:
  Virginibus cordi grataque forma sua est.
Laudatas homini volucris Iunonia pennas
  Explicat: et forma muta superbit avis.
Sic potius nos uret amor, quam fortibus herbis,
  Quas maga terribili subsecat arte manus.
Nec vos graminibus, nec misto credite succo:
  Nec tentate nocens virus amantis equae.
Nec mediae Marsis finduntur cantibus angues:
  Nec redit in fontes unda supina suos.
Et quamvis aliquis Temesaea removerit aera;
  Nunquam Luna suis excutietur equis.
Prima sit in vobis morum tutela, puellae:
  Ingenio facies conciliante placet.
Certus amor morum est: formam populabitur aetas,
  Et placitus rugis vultus aratus erit.
Tempus erit, quo vos speculum vidisse pigebit,
  Et veniet rugis altera caussa dolor.
Sufficit, et longum probitas perdurat in aevum;
  Fertque suos annos: hinc bene pendet amor.
Disce, age, cum teneros somnus dimiserit artus,
  Candida quo possint ora nitere modo.
Hordea, quae Libyci ratibus misere coloni,
  Exue de palea tegminibusque suis.
Par ervi mensura decem madefiat ab ovis:
  Sed cumulent libras hordea nuda duas.
Haec ubi ventosas fuerint siccata per auras;
  Lenta iube scabra frangat asella mola.
Et, quae prima cadunt vivaci cornua cervo,
  Contere: in haec solidi sexta face assis eat.
Iamque ubi pulvereae fuerint confusa farinae,
  Protinus in cribris omnia cerne cavis.
Adiice Narcissi bis sex sine cortice bulbos,
  Strenua quos puro marmore dextra terat:
Sextantemque trahat gummi cum semine Tusco.
  Huc novies tanto plus tibi mellis eat.

Quaecunque adficiet tali medicamine vultum;
Fulgebit speculo levior ipsa suo.
Nec tu pallentes dubita torrere lupinos,
Et simul inflantes corpora frige fabas.
Vtraque sex habeant, aequo discrimine, libras;
Vtraque da nigris comminuenda molis.
Nec cerussa tibi, nec nitri spuma rubentis
Desit, et Illyrica quae venit iris humo.
Da validis iuvenum pariter subigenda lacertis:
Sed iustum tritis uncia pondus erit.
Addita de querulo volucrum medicamina nido
Ore fugant maculas: Halcyonea vocant.
Pondere, si quaeris, quo sim contentus in *illis*;
Quod trahit in partes uncia sexta duas.
Vt coëant, apteque lini per corpora possint;
Adiice de flavis Attica mella favis.
Quamvis tura Deos irataque numina placent;
Non tamen accensis omnia danda focis.
Tus ubi miscueris radenti tubera nitro;
Ponderibus iustis fac sit utrimque triens.
Parte minus quarta dereptum cortice gummi,
Et modicum e myrrhis pinguibus adde cubum.
Haec ubi contriris, per densa foramina cerne:
Pulvis ab infuso melle premendus erit.
Profuit et marathros bene olentibus addere myrrhis;
Quinque trahant marathri scrupula, myrrha novem.
Arentisque rosae quantum manus una prehendat,
Cumque Ammoniaco mascula tura sale.
Hordea quem faciunt illis adfunde cremorem.
Aequent expensas cum sale tura rosas.
Tempore sis parvo molles licet illita vultus;
Haerebit toto multus in ore color.
Vidi quae gelida madefacta papavera lympha
Contereret, teneris illineretque genis.

P. OVIDII NASONIS
HALIEVTICON
FRAGMENTVM.

Accepit mundus legem: dedit arma per omnes,
Admonuitque sui: vitulus sic namque minatur,
Qui nondum gerit in tenera iam cornua fronte:
Sic damae fugiunt, pugnant virtute leones,
Et morsu canis, et caudae sic scorpius ictu:
Concussisque levis pennis sic evolat ales.
Omnibus ignotae mortis timor, omnibus hostem,
Praesidiumque datum sentire, et noscere teli
Vimque modumque sui: sic et Scarus arte sub undis,
Incidit, adsumtamque dolo tandem pavet escam.
Non audet radiis obnixa occurrere fronte,
Aversus crebro veniens sed verbere caudae
Laxans subsequitur, tutumque evadit in aequor.
Quin etiam si forte aliquis, dum pone nataret,
Mitis luctantem Scarus hunc in vimine vidit,
Aversi caudam morsu tenet: atque ita * .
* Vber servato, quem texit, in * resultet.
Sepia tarda fugae, tenui cum forte sub unda
Deprensa est, iam iamque manus timet illa rapaces,
Inficiens aequor nigrum vomit ore cruorem,
Avertitque vias, oculos frustrata sequentes.
Clausus rete Lupus, quamvis immanis et acer,
Dimotis cauda submissus sidit arenis.
. . . . in auras
Emicat, atque dolos saltu deludit inultus:
Et Muraena ferox teretis sibi conscia tergi,
Ad laxata magis conversa foramina retis,
Tandem permultos evadit lubrica flexus,

Exemploque nocens cunctis intervenit una.
At contra scopulis crinali corpore segnis
Polypus haeret, et hac eludit retia fraude,
Et sub lege loci sumit mutatque colorem,
Semper ei similis, quem contigit. atque ubi praedam
Pendentem setis avidus rapit, hic quoque fallit
Elato calamo, cum demum emersus in auras
Brachia dissolvit, populatumque exspuit hamum.
At Mugil cauda pendentem everberat escam,
Excussamque legit. Lupus acri concitus ira,
Discursu fertur vario, fluctusque ferentes
Prosequitur, quassatque caput, dum vulnere saevus
Laxato cadat hamus, et ora patentia linquat.
Nec proprias vires nescit Muraena nocendi:
'Auxilioque sibi, morsu nec cominus acri
Deficit, aut animos ponit captiva minaces.
Anthias his, tergo quae non videt, utitur armis,
Vim spinae novitque suae, versoque supinus
Corpore, lina secat, fixumque intercipit hamum.

Caetera quae densas habitant animalia silvas,
Aut vani quatiunt semper lymphata timores,
Aut trahit in praeceps non sana ferocia mentis.
Ipsa sequi natura monet, vel cominus ire.
Impiger ecce! Leo venantum sternere pergit
Agmina, et adversis infert sua pectora telis.
Quoque venit, fidens magis et sublatior ardet,
Concussitque toros, et viribus addidit iram.
Prodidit, atque suo properat sibi robore letum.
Foedus Lucanis provolvitur Vrsus ab antris,
Quid nisi pondus iners, stolidaeque ferocia mentis?
Actus Aper setis iram denuntiat hirtis:
Et ruit oppositi nitens in vulnera ferri,
Pressus et emisso moritur per viscera telo.
Altera pars fidens pedibus, dat terga sequenti,

Vt pavidi Lepores, ut fulvo tergore Damae,
Et capto fugiens Cervus sine fine timore,
[Ipsa sequi natura docet, vel cominus ire.]
Hic generosus honos, et gloria maior Equorum:
Nam capiunt animis palmam, gaudentque triumpho.
Seu septem spatiis Circo meruere coronam;
Nonne vides victor quanto sublimius altum
Attollat caput, et vulgi se venditet aurae?
Celsave cum caeso decoratur terga leone,
Quam tumidus, quantoque venit spectabilis actu,
Compescatque solum generoso concita pulsu
Vngula sub spoliis graviter redeuntis opimis.
Quae laus prima Canum? quibus est audacia praeceps,
Venandique sagax virtus, viresque sequendi.
Quae nunc elatis rimantur naribus auras,
Et nunc demisso quaerunt vestigia rostro,
Et produnt clamore feram, dominumque vocando
Increpitant. quem si collatis effugit armis,
Insequitur tumulosque canis camposque per omnes.
Noster in arte labor positus: spes omnis in illa.
Nec tamen in medias pelagi te pergere sedes
Admoneam, vastique maris tentare profundum.
Inter utrumque loci melius moderabere finem,
Aspera num saxis loca sint; nam talia lentos
Deposcunt calamos: at purum retia littus:
Num mons horrentes demittat celsior umbras
In mare; nam varie quidam fugiuntque petuntque:
Num vada subnatis imo viridentur ab herbis

* * *

Oblectetque moras, et molli serviat algae.
Descripsit sedes varie Natura profundi:
Nec cunctos una voluit consistere pisces.
Nam gaudent pelago, quales Scombrique, Bovesque,
Hippuri celeres, et nigro tergore Milvi;

Et pretiosus Helops, nostris incognitus undis;
Ac durus Xiphias, ictu non mitior ensis:
Et pavidi magno fugientes agmine Thunni:
Parva Echeneis adest, mirum! mora puppibus ingens:
Tuque comes ratium, tractique per aequora sulci,
Qui semper spumas sequeris, Pompile, nitentes:
Cercyrosque ferox scopulorum fine moratus:
Cantharus ingratus succo: tum concolor illi
Orphus, caeruleaque rubens Erythinus in unda:
Insignis Sargusque notis, insignis et alis:
Et super aurata Sparulus cervice refulgens;
Et rutilus Pagur, et fulvi Synodontes, et ex se
Concipiens Channe gemino fraudata parente.
Tum viridis squamis parvo Saxatilis ore,
Et rarus Faber, et pictae Mormyres, et auri
Chrysophrys imitata decus: tum corporis Umbrae
Liventis, rapidique Lupi, Percaeque, Tragique.
Quin laude insignis caudae Melanurus et ardens
Auratis Muraena notis, Merulaeque virentes,
Immitisque suae Conger per vulnera gentis;
Et capitis duro nociturus Scorpius ictu,
Ac nunquam aestivo conspectus sidere Glaucus.
At contra herbosa pisces laxantur arena,
Vt Scarus, epastas solus qui ruminat escas;
Fecundumque genus Maenae, Lamyrosque, Smarisque,
Atque immunda Chromis, merito vilissima Salpa:
Atque avium dulces nidos imitata sub undis,
Et Squalus, et tenui suffusus sanguine Mullus:
Fulgentes Soleae candore, et concolor illis
Passer, et Adriaco mirandus littore Rhombus:
Tunc Epodes lati, tum molles tergore Ranae.
Extremi parent *

*

*

Lubricus et spina nocuus non Gobius ulla,
Et nigrum niveo portans in corpore virus
Loligo, durique Sues, sinuosaque Caris:
Et tam deformi non dignus nomine Asellus:
Tuque peregrinis, Acipenser, nobilis undis.

INCERTI AVCTORIS

CONSOLATIO AD LIVIAM AVGVSTAM DE MORTE DRVSI NERONIS FILII EIVS

QVI IN GERMANIA MORBO PERIIT.

QVAE OVIDIO DVBIE ADSCRIBVNTVR.

Visa diu felix, mater modo dicta Neronum,
Iam tibi dimidium nominis huius abest.
Iam legis in Drusum miserabile, Livia, carmen.
Vnum, qui dicat iam tibi, mater, habes.
Nec tua te pietas distendit amore duorum:
Nec posito filî nomine, dicis; Vter?
Et quisquam leges audet tibi dicere flendi?
Et quisquam lacrimas temperat ore tuas?
Hei mihi! quam facile est, quamvis hic contigit omnes,
Alterius luctu fortia verba loqui!
Scilicet exiguo percussa es fulminis ictu;
Fortior ut possis cladibus esse tuis.

Occidit exemplum, iuvenis, venerabile morum:
Maximus ille armis, maximus ille toga.
Ille modo eripuit latebrosas hostibus Alpes,
Et titulum belli dux, duce fratre, tulit.
Ille genus Suevos acre, indomitosque Sygambros
Contudit, inque fugam barbara terga dedit.
Ignotumque tibi meruit, Romane, triumphum;
Protulit in terras imperiumque novas.
Solvere vota Iovi, fatorum ignara tuorum,
Mater, et armiferae solvere vota Deae,
Gradivumque patrem donis implere parabas;
Et quoscunque coli iusque piumque Deos:
Maternaque sacros agitabas mente triumphos:
Forsitan et curae iam tibi currus erat.
Funera pro sacris tibi sunt ducenda triumphis,
Et tumulus Drusum pro Iovis arce manet.
Fingebas reducem; praeceptaque mente fovebas
Gaudia; et ante oculos iam tibi victor erat.
Iam veniet: iam me gratantem turba videbit:
Iam mihi pro Druso dona ferenda meo.
Obvia progrediar, felixque per oppida dicar;
Collaque et hoc oculos illius ore premam.
Talis erit: sic occurret: sic oscula iunget:
Hoc mihi narrabit: sic prior ipsa loquar.
Gaudia vana foves: spem pone, miserrima, falsam.
Desine de Druso laeta referre tuo.
Caesaris illud opus, voti pars altera vestri,
Occidit; indignas, Livia, solve comas.
Quid tibi nunc mores prosunt, actumque pudice
Omne aevum, et tanto tam placuisse viro?
Quidque, pudicitia tantum inviolata bonorum,
Vltima sit laudes inter ut illa tuas?
Quid, tenuisse animum contra sua saecula rectum;
Altius et vitiis exseruisse caput?
Nec nocuisse ulli, et fortunam habuisse nocendi?
Nec quemquam nervos extimuisse tuos?

Nec vires errasse tuas Campoque Foroque;
  Quamque licet citra constituisse domum?
Nempe per hos etiam Fortunae iniuria mores
  Regnat; et incerta est hic quoque nixa rota.
Hic quoque sentitur: ne quid non improba carpat,
  Saevit; et iniustum ius sibi ubique facit.
Scilicet immunis si luctus una fuisset
  Livia, Fortunae regna minora forent?
Quid? si non habitu sic se gessisset in omni,
  Ut sua non essent invidiosa bona?
Caesaris adde domum: quae certe, funeris expers,
  Debuit humanis altior esse malis.
Ille vigil, summa sacer ipse locatus in arce,
  Res hominum ex tuto cernere dignus erat;
Nec fleri ipse suis, nec quemquam flere suorum;
  Nec, quae nos patimur vulgus, et ipse pati.
Vidimus erepta moerentem stirpe sororis.
  Luctus, ut in Druso, publicus ille fuit.
Condidit Agrippam, quo te, Marcelle, sepulcro:
  Et cepit generos iam locus ille duos.
Vix posito Agrippa tumuli bene ianua clausa est:
  Perficit officium funeris, ecce! soror.
Ecce! ter ante datis, iactura novissima, Drusus
  A magno lacrimas Caesare quartus habet.
Claudite iam, Parcae, nimium reserata sepulcra;
  Claudite: plus iusto iam domus ista patet.
Cedis; et incassum tua nomina, Druse, levantur.
  Vltima sit fati haec summa querela tui.
Iste potest implere dolor vel saecula tota,
  Et magni luctus obtinuisse locum.
Multi in te amissi: nec, cui tot turba bonorum,
  Omnis cui virtus contigit, unus eras.
Nec genetrice tua fecundior ulla parentum:
  Tot bona per partus quae dedit una duos.
Heu! par illud ubi est, totidem virtutibus aequum?
  Et concors pietas, nec dubitatus amor?

Vidimus, attonitum fraterna morte, Neronem
Squalida promissa flere per ora coma,
Dissimilemque sui vultu profitente dolorem:
Hei mihi! quam toto luctus in ore fuit!
Tu tamen extremo moriturum tempore fratrem
Vidisti; lacrimas vidit et ille tuas.
Affigique suis moriens tua pectora sensit,
Et tenuit vultu lumina fixa tuo:
Lumina, caerulea iam iamque natantia morte,
Lumina, fraternas iam subitura manus.
At miseranda parens suprema neque oscula fixit,
Frigida nec fovit membra tremente sinu.
Non animam apposito fugientem excepit hiatu;
Nec traxit caesas per tua membra comas.
Raptus es absenti, dum te fera bella morantur,
Vtilior patriae, quam tibi, Druse, tuae.
Liquitur: ut quondam, Zephyris et solibus ictae
Solvuntur tenerae, vere tepente, nives.
Te queritur, casusque malos, irrisaque talis,
Accusatque annos, ut diuturna, suos.
Talis in umbrosis, mitis nunc denique, silvis
Deflet Threïcium Daulias ales Ityn:
Halcyonum tales ventosa per aequora questus
Ad surdas tenui voce sonantur aquas.
Sic plumosa novis plangentes pectora pennis
Oeniden subitae concinuistis aves.
Sic flevit Clymene: sic et Clymeneïdes, alte
Cum iuvenis patriis excidit ictus equis.
Congelat interdum lacrimas, duratque, tenetque,
Suspensasque oculus fortior intus agit.
Erumpunt, iterumque gravant gremiumque sinusque,
Effusae gravidis uberibusque genis.
In vires abiit flendi mora. plenior unda
Defluit, exigua si qua retenta mora.

Tandem ubi per lacrimas licuit, sic flebilis *orsa est*,
Singultu medios impediente sonos:
Nate, brevis fructus, duplicis sors altera partus;
Gloria confectae, nate, parentis, ubi es?
Sed neque iam duplicis, neque iam sors altera, partus,
Gloria confectae nunc quoque matris, ubi es?
Heu! modo tantus, ubi es? tumulo portaris et igni.
Haec sunt in reditus dona paranda tuos?
Siccine dignus eras oculis occurrere matris?
Sic ego te reducem digna videre fui?
Caesaris uxori si talia dicere fas est;
Iam dubito, magnos an rear esse Deos.
Nam quid ego admisi? quae non ego numina *cultu*,
Quos ego non potui demeruisse Deos?
Hic pietatis honos? artus amplector inanes,
Et vorat hos ipsos flamma rogusque sinus.
Tene ego sustineo positum scelerata videre?
Tene meae poterunt ungere, nate, manus?
Nunc ego te infelix summum teneoque tuorque?
Effingoque manus? oraque ad ora fero?
Nunc primum adspiceris consul victorque parenti?
Sic mihi, sic miserae nomina tanta refers?
Quos primum vidi fasces, in funere vidi;
Et vidi eversos, indiciumque mali.
Quis credat? matri lux haec moestissima venit,
Qua natum in summo vidit honore suum.
Iamne ego non felix? iam pars mihi rapta Neronum,
Materni celeber nomine Drusus avi?
Iamne meus non est, nec me facit ille parentem?
Iamne fui Drusi mater? et ipse fuit?
Nec cum victorem referetur adesse Neronem,
Dicere iam potero, Maior, an alter, adest?
Vltima contigimus: ius matris habemus ab uno;
Vnius est munus, quod tamen orba negor.
Me miseram! extimui, frigusque per ossa cucurrit,
Nil ego iam possum certa vocare meum.

Hic meus ecce! fuit: iubet hic de fratre vereri.
  Omnia iam metuo: fortior ante fui.
Sospite te saltem moriar, Nero! tu mea condas
  Lumina, et excipias hanc animam ore pio.
Atque utinam Drusi manus altera, et altera fratris
  Formarent oculos, comprimerentque, meos!
Quod licet, hoc certe tumulo ponemur in uno,
  Druse: neque ad veteres conditus ibis avos.
Miscebor cinerique cinis, atque ossibus ossa.
  Hanc lucem celeri turbine Parca neat!
Haec et plura refert: lacrimae sua verba sequuntur,
  Oraque nequidquam per modo questa fluunt.
Quin etiam corpus, matri vix vixque remissum,
  Exequiis caruit, Livia, paene suis.
Quippe ducem arsuris exercitus omnis in armis,
  Inter quae periit, ponere certus erat.
Abstulit invitis corpus venerabile frater;
  Et Drusum patriae, quod licuitque, dedit.
Funera ducuntur Romana per oppida Drusi;
  Heu facinus! per quae victor iturus erat.
Per quae deletis Rhaetorum venerat armis.
  Hei mihi! quam dispar huic fuit illud iter!
Consul init fractis moerentem fascibus Vrbem:
  Quid faceret victus, sic ubi victor init?
Moesta domus plangore sonat; cui figere laetus
  Parta sua dominus voverat arma manu.
Vrbs gemit, et vultum miserabilis induit unum.
  Gentibus adversis forma sit illa, precor!
Incerti clauduntque domos, strepitantque per urbem;
  Hic illic pavidi clamque palamque dolent.
Iura silent, mutaeque tacent sine vindice leges:
  Adspicitur toto purpura nulla foro.
Dique latent templis: neque iniqua ad funera vultus
  Praebent: nec poscunt tura ferenda rogo.

Obscuros delubra tenent. pudet ora colentum
Adspicere, invidiae, quam meruere, metu.
Atque aliquis de plebe pius pro paupere nato
Sustulerat timidas sidera ad alta manus:
Iamque precaturus, Quid ego autem credulus, inquit,
Suscipiam in nullos irrita vota Deos?
Livia, non illos pro Druso Livia movit.
Nos erimus magno maxima cura Iovi?
Dixit: et iratus vota insuscepta reliquit;
Duravitque animum, destituitque preces.
Obvia turba ruit: lacrimisque rigantibus ora
Consulis erepti publica damna refert.
Omnibus idem oculi; par est concordia flendi.
Funeris exsequiis adsumus omnis Eques.
Omnis adest aetas: moerent iuvenesque senesque;
Ausoniae matres, Ausoniaeque nurus.
Auctorisque sui praefertur imagine moesta,
Quae victrix templis debita laurus erat.
Certat onus lecti generosa subire iuventus:
Et studet officio sedula colla dare.
Et voce et lacrimis laudasti, Caesar, alumnum;
Tristia cum medius rumperet orsa dolor.
Tu letum optasti, Dis aversantibus omen,
Par tibi: si sinerent te tua fata mori.
Sed tibi debetur coelum: te, fulmine pollens,
Accipiet cupidi regia magna Iovis.
Quod petiit, tulit ille; tibi ut sua facta placerent:
Magnaque laudatus praemia mortis habet.
Armataeque rogum celebrant de more cohortes:
Et pedes exsequias reddit equesque duci.
Te clamore vocant iterumque iterumque supremo.
At vox adversis collibus icta redit.
Ipse pater flavis Tiberinus inhorruit undis:
Sustulit et medio nubilus amne caput.
Tum salice implexum muscoque et arundine crinem
Caeruleo magna legit ab ore manu:

Vberibusque oculis lacrimarum flumina misit.
Vix capit adiectas alveus altus aquas.
Iamque rogi flammas extinguere fluminis ictu,
Corpus et intactum tollere, certus erat.
Sustentabat aquas, cursusque inhibebat equorum,
Vt posset toto proluere amne rogum.
Sed Mavors templo vicinus, et accola Campi
Tot dixit, siccis, verba, nec ipse genis:
Quamquam amnes decet ira; tamen, Tiberine, quiescas:
Non tibi, non ullis vincere fata datur.
Iste meus periit: periit arma inter et enses:
Et dux pro patria. funere caussa patet.
Quod potui tribuisse, dedi: victoria parta est.
Auctor abit operis, sed tamen exstat opus.
Quondam ego tentavi Clothoque, duasque sorores,
Pollice quae certo pensa severa trahunt,
Vt Remus Iliades, et frater, conditor Vrbis
Effugerent aliqua stagna profunda via.
De tribus una mihi, Partem accipe, quae datur, inquit,
Muneris: ex istis, quod petis, alter erit.
Hic tibi; mox Veneri Caesar promissus uterque.
Hos debet solos Martia Roma Deos.
Sic cecinere Deae: nec tu, Tiberine, repugna,
Irrite; nec flammas amne morare tuo.
Nec iuvenis positi supremos destrue honores.
Vade age, et admissis labere pronus aquis.
Paret: et in longum spatiosas explicat undas;
Structaque pendenti pumice tecta subit.
Flamma, diu cunctata caput contingere sanctum,
Erravit posito lenta sub usque toro.
Tandem ubi complexa est silvas, alimentaque sumsit,
Aethera subiectis lambit et astra comis:
Qualis in Herculeae colluxit collibus Oetae,
Cum sunt imposito membra cremata Deo.

Vritur heu! decor ille viri, generosaque forma,
Et faciles vultus; uritur ille vigor!
Victricesque manus, facundaque principis ora,
Pectoraque, ingenii magna capaxque domus!
Spes quoque multorum flammis uruntur in isdem.
Iste rogus miserae viscera matris habet.
Facta ducis vivent, operosaque gloria rerum.
Haec manet: haec avidos effugit una rogos.
Pars erit historiae, totoque legetur in aevo:
Seque opus ingeniis carminibusque dabit.
Stabis et in rostris tituli speciosus honore;
Caussaque dicemur nos tibi, Druse, necis.
At tibi ius veniae superest, Germania, nullum.
Postmodo tu poenas, barbare, morte dabis.
Adspiciam regum liventia colla catenis;
Duraque per saevas vincula nexa manus:
Et tandem trepidos vultus: inque illa ferocum
Invitis lacrimas decidere ora genis.
Spiritus ille minax, et Drusi morte superbus,
Carnifici in moesto carcere dandus erit.
Consistam, laetisque oculis, lentusque videbo
Strata per obscaenas corpora nuda vias.
Hunc Aurora diem, spectacula tanta ferentem,
Quam primum croceis roscida portet equis.
Adiice Ledaeos, concordia sidera, fratres;
Templaque Romano conspicienda foro.
Quam parvo numeros implevit principis aevo,
In patriam meritis occubuitque senex!
Nec sua conspiciet, miserum me! munera Drusus,
Nec sua pro templi nomina fronte leget.
Saepe Nero, illacrimans, submissa voce loquetur,
Cur adeo fratres, heu! sine fratre, Deos?
Certus eras, nunquam, nisi victor, Druse, reverti.
Haec te debuerant tempora: victor eras.
Consule nos, duce nos, duce iam victore, caremus:
Invenit en tota moeror in urbe locum.

At comitum squalent immissis ora capillis,
Infelix, Druso sed pia, turba, suo.
Quorum aliquis, tendens in te sua brachia, dixit,
Cur sine me, cur sic incomitatus abis?
Quid referam de te, dignissima coniuge Druso,
Atque eadem Drusi digna parente nurus?
Par bene compositum; iuvenum fortissimus alter,
Altera tam forti mutua cura viro.
Femina tu princeps; tu filia Caesaris: illi
Nec minor es magni coniuge visa Iovis.
Tu concessus amor, tu solus et ultimus illi,
Tu requies fesso grata laboris eras.
Te moriens per verba novissima questus abesse:
Et mota in nomen frigida lingua tuum.
Infelix recipis, non quem promiserat ipse:
Nec qui missus erat: nec tuus ille redit.
Nec tibi deletos poterit narrare Sygambros,
Ensibus et Suevos terga dedisse suis;
Fluminaque, et montes, et nomina magna locorum:
Et si quid miri vidit in orbe novo.
Frigidus ille tibi, corpusque refertur inane:
Quemque premat sine te, sternitur ecce! torus.
Quo raperis, laniata comas, similisque furenti?
Quo ruis? attonita quid petis ora manu?
Hoc fuit Andromache, cum vir, religatus ad axem,
Terruit admissos sanguinolentus equos.
Hoc fuit Evadne, tunc cum ferienda coruscis
Fulminibus Capaneus impavida ora dedit.
Quid mortem tibi moesta rogas? amplexaque natos,
Pignora de Druso sola relicta tenes?
Et modo per somnos agitaris imagine falsa,
Teque tuo Drusum credis habere sinu?
Et subito tentasque manu, sperasque receptum;
Quaeris et in vacui parte priore tori?
Ille pio, si non temere haec creduntur, in arvo
Inter honoratos excipietur avos:

Magnaque maternis maioribus, aequa paternis
Gloria, quadriiugis aureus ibit equis?
Regalique habitu, curruque superbus eburno,
Fronde triumphali tempora vinctus erit.
Accipient iuvenem Germanica signa ferentem
Consulis imperio, conspicuumque decus:
Gaudebuntque suae merito cognomine gentis;
Quod solum domito victor ab hoste tulit.
Vix credent tantum rerum cepisse tot annos.
Magna viri latum quaerere facta locum.
Haec ipsum sublime ferent: haec, optima mater,
Debuerant luctus attenuare tuos.
Femina digna illis, quos aurea condidit aetas,
Principibus natis, principe digna viro;
Quid deceat Drusi matrem, matremque Neronis,
Adspice; quo surgas, adspice, mane toro.
Non eadem vulgusque decent, et lumina rerum.
Est quod praecipuum debeat ista domus.
Imposuit te alto Fortuna, locumque tueri
Iussit honoratum, Livia: perfer onus.
Ad te oculos, auresque trahis; tua facta notamus.
Nec vox missa potest principis ore tegi.
Alta mane; supraque tuos exsurge dolores:
Infragilemque animum, quod potes, usque tene.
An melius per te virtutum exempla petemus,
Quam si Romanae principis edis opus?
Fata manent omnes: omnes exspectat avarus
Portitor: et turbae vix satis una ratis.
Tendimus huc omnes: metam properamus ad unam
Omnia sub leges mors vocat atra suas.
Ecce! necem intentam coelo, terraeque, fretoque,
Casurumque triplex vaticinatur opus.
I nunc, et, rebus tanta impendente ruina,
In te solam oculos et tua damna refer.
Maximus ille quidem iuvenum, spes publica vixit;
Et, qua natus erat, gloria summa domus.

Sed mortalis erat: nec tu secura fuisti,
Fortia progenie bella gerente tua.
Vita data est utenda: data est sine foenore nobis
Mutua, nec certa persoluënda die.
Fortuna arbitriis tempus dispensat iniquis.
Illa rapit iuvenes: sustinet illa senes:
Quaque ruit, furibunda ruit: totumque per orbem
Fulminat, et caecis caeca triumphat equis.
Regna Deae immitis parce irritare querendo:
Sollicitare animos parce potentis herae.
Quae tamen hoc uno tristis tibi tempore venit,
Saepe eadem rebus favit amica tuis;
Nata quod en! alte es, quod foetibus aucta duobus;
Quodque etiam magno consociata Iovi:
Quod semper domito rediit tibi Caesar ab orbe,
Gessit et invicta prospera bella manu:
Quod spes implerunt maternaque vota Nerones;
Quod pulsus toties hostis utroque duce.
Rhenus, et Alpinae valles, et sanguine nigro
Decolor infecta testis Itargus aqua:
Danubiusque rapax, et Dacius orbe remoto
Apulus huic hosti perbreve Pontus iter:
Armeniusque fugax, et tandem Dalmata supplex,
Summaque dispersi per iuga Pannonii:
Et modo Germanus Romanis cognitus orbis.
Adspice quot meritis culpa sit una minor.
Adde quod est absens functus: nec cernere nati
Semineces oculos sustinuere tui:
Quique dolor menti lenissimus influit aegrae,
Accipere es luctus aure coacta tuos:
Praevertitque metus per longa pericula luctum;
Tu quibus auditis anxia mentis eras.
Non ex praecipiti dolor in tua pectora venit,
Sed per mollitos ante timore gradus.
Iupiter ante dedit fati mala signa cruenti,
Flammifera petiit cum tria templa manu:

Iunonisque gravi nocte impavidaeque Minervae,
Sanctaque et immensi Caesaris icta domus.
Sidera quin etiam coelo fugisse feruntur;
Lucifer et solitas destituisse vias.
Lucifer in toto nulli comparuit orbe,
Et venit stella non praeeunte dies.
Sideris hoc obitus terris instare monebat,
Et mergi Stygia nobile lumen aqua.
At tu, qui superes moestae solatia matri,
Comprecor, illi ipsi conspiciare senex:
Perque annos diuturnus eas fratrisque tuoque:
Et vivat nato cum sene mater anus.
Eventura precor. Deus excusare priora
Dum volet, a Druso caetera laeta dabit.
Tu tamen ausa potes tanto indulgere dolori:
Longius ut nolis, heu! male fortis, ali.
Vix etiam fueras paucas vitalis in horas,
Obtulit invitae cum tibi Caesar opem:
Admovitque preces, et ius immiscuit illis:
Aridaque affusa guttura tinxit aqua.
Nec minor est nato servandae cura *parentis:*
Hic adhibet blandas, nec sine iure, preces.
Coniugis et nati meritum pervenit ad omnes:
Coniugis et nati, Livia, sospes ope es.
Supprime iam lacrimas. non est revocabilis istis,
Quem semel umbrifera navita lintre tulit.
Hectora tot fratres, tot deflevere sorores;
Et pater, et coniux, Astyanaxque puer;
Et longaeva parens. tamen ille redemtus ad ignes;
Nullaque per Stygias umbra renavit aquas.
Contigit hoc etiam Thetidi. populator Achilles
Iliaca ambustis ossibus arva premit.
Illi caeruleum Panope matertera crinem
Solvit, et immensas fletibus auxit aquas:

Consortesque Deae centum, longaevaque magni
  Oceani coniux, Oceanusque pater;
Et Thetis ante omnes: sed nec Thetis ipsa, neque omnes
  Mutarunt avidi tristia iura Dei.
Prisca quid huc repeto? Marcellum Octavia flevit,
  Et flevit populo Caesar utrumque palam.
Sed rigidum ius est et inevitabile mortis.
  Stant rata, non ulla fila renenda manu.
Ipse tibi emissus nebulosi littore Averni,
  Si liceat, forti verba tot ore sonet:
Quid numeras annos? vixi maturior annis.
  Acta senem faciunt: haec numeranda tibi.
His aevum fuit implendum, non segnibus annis.
  Hostibus eveniat longa senecta meis.
Hoc atavi monuere mei, proavique Nerones.
  Fregerunt ambo Punica bella duces.
Hoc domus ista docet, per te mea, Caesaris alti.
  Exitus hic, mater, debuit esse meus.
Nec meritis, quamquam illa iuvant magis, abfuit illis,
  Mater, honos: titulis nomina plena vides.
Consul, et ignoti victor Germanicus orbis,
  Cui fuit heu! mortis publica caussa! legor.
Cingor Apollinea victricia tempora lauro,
  Et sensi exsequias funeris ipse mei:
Decursusque virûm notos mihi, donaque regum,
  Cunctaque per titulos oppida lecta suos:
Et quo me officio portaverit illa iuventus,
  Quae fuit ante meum tam generosa torum.
Denique laudari sacrato Caesaris ore
  Emerui, lacrimas elicuique Deo.
Et cuiquam miserandus ero? iam comprime fletus.
  Hoc ego, qui flendi sum tibi caussa, rogo.
Haec sentit Drusus, si quid modo sentit in umbra.
  Nec tu de tanto crede minora viro.

Est tibi, sitque precor, multorum filius instar:
Parsque tui partus sit tibi salva prior.
Est coniux, tutela hominum: quo sospite vestram,
Livia, funestam dedecet esse domum.

NVX ELEGIA.

Nux ego iuncta viae, cum sim sine crimine vitae,
A populo saxis praetereunte petor.
Obruere ista solet manifestos poena nocentes,
Publica cum lentam non capit ira moram.
Nil ego peccavi: nisi si peccasse vocatur,
Annua cultori poma referre suo.
At prius arboribus, tum cum meliora fuere
Tempora, certamen fertilitatis erat:
Cum domini memores sertis ornare solebant
Agricolas, fructu proveniente, Deos.
Saepe tuas igitur, Liber, miratus es uvas:
Mirata est oleas saepe Minerva suas.
Pomaque laesissent matrem, ni subdita ramo
Longa laboranti furca tulisset opem.
Quin etiam exemplo pariebat femina nostro;
Nullaque non illo tempore mater erat.
At postquam platanis, sterilem praebentibus umbram,
Vberior quavis arbore venit honos;
Nos quoque frugiferae, si nux modo ponor in illis,
Coepimus in patulas luxuriare comas.
Nunc neque continuos nascuntur poma per annos:
Vvaque laesa domum, laesaque bacca venit.
Nunc uterum vitiat, quae vult formosa videri:
Raraque in hoc aevo est, quae velit esse parens.

Certe ego, si nunquam peperissem, tutior essem.
  IstaClytaemnestrae digna querela fuit.
Si sciat hoc vitis, nascentes supprimet uvas:
  Orbaque, si sciat hoc, Palladis arbor erit.
Hoc in notitiam veniat maloque piroque;
  Destituent silvas utraque poma suas.
Quaeque sibi vario distinguit poma colore,
  Audiat hoc cerasus; stipes inanis erit.
Non equidem invideo: numquid tamen ulla feritur,
  Quae sterilis sola conspicienda coma est?
Cernite sinceros omnes ex ordine truncos,
  Qui modo nil, quare percutiantur, habent.
At mihi saeva nocent mutilatis vulnera ramis;
  Nudaque deiecto cortice ligna patent.
Non odium facit hoc, sed spes indulta rapinae.
  Sustineant aliae poma; querentur idem.
Sic reus ille fere est, de quo victoria lucro
  Esse potest: inopis vindice facta carent.
Sic timet insidias, qui scit se ferre viator,
  Cui timeat: tutum carpit inanis iter.
Sic ego sola petor; soli quia caussa petendi est.
  Frondibus intactis caetera turba virent.
Nam quod habent frutices alii quoque proxima nobis
  Fragmina, quae laeso vimine multa iacent;
Non istis sua facta nocent: vicinia damno est.
  Excipiunt ictu saxa repulsa meo.
Idque fide careat; si non, quae longius absunt,
  Nativum retinent inviolata decus.
Ergo, si sapiant, et mentem verba sequantur;
  Devoveant umbras proxima quaeque meas.
Quam miserum est, odium damnis accedere nostris;
  Meque ream nimiae proximitatis agi!
Sed, puto, magna mei est operoso cura colono.
  Invenias, qui det nil mihi, praeter humum.
Sponte mea facilis contemto nascor in agro:
  Parsque loci, qua sto, publica paene via est.

Me, sata ne laedam, quoniam sata laedere dicor,
Imus in extremo margine fundus habet.
Non mihi falx nimias Saturnia deputat umbras:
Duratam renovat non mihi fossor humum.
Sole licet siccaque siti peritura laborem;
Irriguae dabitur non mihi sulcus aquae.
At cum maturas fisso nova cortice rimas
Nux agit; ad partes pertica saeva venit.
Pertica dat plenis immitia vulnera ramis:
Ne possim lapidum verbera sola queri.
Poma cadunt, mensis non interdicta secundis;
Et condis lectas, parca colona, nuces.
Has puer aut rectus certo dilaminat ictu;
Aut pronus digito bisve semelve petit.
Quattuor in nucibus, non amplius, alea tota est;
Cum sibi suppositis additur una tribus.
Per tabulae clivum labi iubet alter; et optat,
Tangat ut e multis quamlibet una suam.
Est etiam, par sit numerus qui dicat, an impar:
Vt divinatas auferat augur opes.
Fit quoque de creta, qualem coeleste figuram
Sidus, et in Graecis littera quarta gerit.
Haec ubi distincta est gradibus, qui constitit intus
Quot tetigit virgas, tot capit inde nuces.
Vas quoque saepe cavum, spatio distante, locatur;
In quod missa levi nux cadat una manu.
Felix, secreto quae nata est arbor in arvo;
Et soli domino ferre tributa potest!
Non hominum strepitus audit, non illa rotarum:
Non a vicina pulverulenta via est.
Illa suo, quaecunque tulit, dare dona colono,
Et plenos fructus annumerare potest.
At mihi maturos nunquam licet edere foetus;
Ante diemque meae decutiuntur opes;

Lamina mollis adhuc tenero dum lacte, quod intro est;
Nec mala sunt ulli nostra futura bono:
Iam tamen invenias, qui me iaculentur, et ictu
Praefestinato munus inane petant.
Si fiat rapti, fiat mensura relicti,
Maiorem domini parte, viator, habes.
Saepe aliquis, foliis ut nuda cacumina vidit,
Esse putat Boreae triste furentis opus.
Aestibus hic, hic me spoliatam frigore credit:
Est quoque, qui crimen grandinis esse putet.
At mihi nec grando, duris invisa colonis,
Nec ventus fraudi, solve, geluve fuit.
Fructus obest: peperisse nocet: nocet esse feracem:
Quaeque fuit multis, et mihi praeda malo est.
Praeda malo, Polydore, fuit tibi: praeda nefandae
Coniugis Aonium misit in arma virum.
Hesperii regis pomaria tuta fuissent:
Vna sed immensas arbor habebat opes.
At rubus, et sentes tantummodo laedere natae,
Spinaque vindicta caetera tuta sua est.
Me, quia nec noceo, nec obuncis vindicor hamis;
Missa petunt avida saxa proterva manu.
Quid, si non aptas solem fugientibus umbras,
Finditur Icario cum cane terra, darem?
Quid, nisi suffugium nimbos vitantibus essem,
Non exspectata cum venit imber aqua?
Omnia cum faciam, cum praestem sedula cunctis
Officium; saxis officiosa petor.
Haec mihi perpessae, domini patienda querela est:
Caussa habeor, quare sit lapidosus ager.
Dumque repurgat humum, collectaque saxa remittit;
Semper habent in me tela parata viae.
Ergo invisa aliis, uni mihi frigora prosunt:
Illo me tutam tempore praestat hiems.

Nuda quidem tunc sum; nudam tamen expedit esse;
Nec spolium de me, quod petat, hostis habet.
At simul induimus nostris sua munera ramis;
Saxa novos fructus grandine plura petunt.
Forsitan hic aliquis dicat, Quae publica tangunt,
Carpere concessum est: hoc via iuris habet.
Si licet hoc; oleas destringite: caedite messes.
Improbe, vicinum carpe, viator, olus.
Intret et urbanas eadem petulantia portas;
Sitque tuis muris, Romule, iuris idem.
Quilibet argentum prima de fronte tabernae
Tollat: et ad gemmas quilibet alter eat.
Auferat hic aurum, peregrinos ille lapillos;
Et quascunque potest tangere, tollat opes.
Sed neque tolluntur: nec, dum regit omnia Caesar,
Incolumis, tanto praeside, raptor erit.
At non ille Deus pacem intra moenia finit.
Auxilium toto spargit in orbe suum.
Quid tamen hoc prodest, media si luce palamque
Verberor, et tutae non licet esse mihi?
Ergo nec nidos foliis haerere, nec ullam
Sedibus in nostris stare videtis avem.
At lapis, in ramo sedit quicunque bifurco,
Haeret, et ut capta victor in arce manet.
Cactera saepe tamen potuere admissa negari,
Et crimen nox est inficiata suum.
Nostra notat fusco digitos iniuria succo,
Cortice contactas inficiente manus.
Ille cruor meus est: illo maculata cruore
Non profectura dextra lavatur aqua.
O! ego, cum longae venerunt taedia vitae,
Optavi quoties arida facta mori!
Optavi quoties, aut caeco turbine verti,
Aut valido missi fulminis igne peti!
Atque utinam subitae raperent mea poma procellae
Vel possem fructus excutere ipsa meos.

Sic, ubi detracta est a te tibi caussa pericli,
Quod superest, tutum, Pontice castor, habes.
Quid mihi tunc animi est, cum sumit tela viator,
Atque oculis plagae destinat ante locum?
Nec vitare licet moto fera verbera trunco,
Quem sub humo radix vinclaque firma tenent.
Corpora praebemus plagis: ut saepe sagittis,
Cum populus manicas deposuisse vetat:
Vtve gravem candens ubi tolli vacca securim,
Aut stringi cultros in sua colla videt.
Saepe meas vento frondes tremuisse putastis:
Sed metus in nobis caussa tremoris erat.
Si merui, videorque nocens; imponite flammae,
Nostraque fumosis urite membra focis.
Si merui, videorque nocens; excidite ferro:
Et liceat miserae dedecus esse semel.
Si nec cur urar, nec cur excidar, habetis;
Parcite. sic coeptum perficiatis iter.

A. SABINI
EPISTOLAE TRES
TRIBVS
OVIDII EPISTOLIS
RESPONDENTES.

EPISTOLA I.

VLIXES PENELOPAE.

Pertulit ad miserum tandem tua casus Vlixen,
Penelope, chartis verba notata piis.
Agnovi caramque manum, gemmasque fideles.
Solamen longis illa fuere malis.
Arguis ut lentum: mallem quoque forsitan esse;
Quam tibi quaeque tuli dicere, quaeque feram.
Non hoc obiecit mihi Graecia: cum mea fictus
Detinuit patrio littore vela furor:
Sed thalamis nec velle tuis, nec posse carere:
Caussaque fingendae tu mihi mentis eras.
Nil tibi rescribam curae est, properemque venire.
Dum propèro, adversi vela tulere Noti.
Non me Troia tenet, Graiis odiosa puellis;
Iam cinis, et tantum flebile, Troia, solum.
Deïphobusque iacet, iacet Asius, et iacet Hector.
Et quicunque tui caussa timoris erat.
Evasi et Thracum caeso duce praelia Rheso,
In mea captivis castra revectus equis:
Tutus et e media Phrygiae Tritonidis arce
Fatalis palmae pignora capta tuli.

Nec timui commissus equo; male sedula quamvis
 Clamabat vates, Vrite, Troës, equum:
Vrite; mendaci celantur robore Achivi:
 Et Phrygas in miseros ultima bella ferunt.
Perdiderat tumuli supremum munus Achilles;
 Sed Thetidi est humeris redditus ille meis.
Nec laudem Danai tanto renuere labori:
 Erepti pretium corporis arma tuli.
Quid refert? pelago sunt obruta.non mihi classes,
 Non socii superant: omnia pontus habet.
Solus adhuc meçum, qui me tot casibus unus
 Duravit, patiens ad mala, perstat Amor.
Illum non avidis canibus Niseïa virgo
 Fregit: non tumidis torta Charybdis aquis:
Non ferus Antiphates, nec in uno corpore dissors
 Parthenope, blandis insidiosa modis.
Non quod Colchiacis Circe tentaverit herbis,
 Non quod sollennes altera Diva toros.
Vtraque se nobis mortalia demere fila
 Spondebat: Stygias utraque posse vias.
Te tamen, hac etiam spreta mercede, petivi,
 Passurus terra tot mala, totque mari.
Sed tu femineo nunc forsan nomine tacta,
 Non secura leges caetera verba mea:
Quaeque mihi Circe, quae sit mihi caussa Calypso,
 Iamdudum ignoto sollicitere metu.
Certe ego cum Antinoum, Polybumque, Medontaque legi;
 Heu! toto sanguis corpore nullus erat!
Tot iuvenes inter, tot vina licentia, semper
 Heu mihi! quo credam pignore? casta manes.
Curve placent ulli, si sunt in fletibus ora,
 Deperit et lacrimis non decor iste tibi?
Pacta quoque es thalamo, nisi mendax tela moretur,
 Et coeptum revoces callida semper opus.

Ars pia; sed quoties oculos frustrabere lana,
Successum toties ars dabit ista tibi.
Ah! melius, Polypheme, tuo superatus in antro
Finissem ingratos ad mala tanta dies!
Threïcio melius cecidissem milite victus,
Ismaron errantes cum tenuere rates:
Crudelemve illo satiassem tempore Ditem,
Quo redii Stygiis fata moratus aquis;
Vidi ubi, nequidquam quod me tua littera celat,
Sospes digresso quae mihi mater erat.
Retulit illa domus eadem mala: meque querentem
Fugit, ab amplexu ter resoluta meo.
Phyllaciden vidi. contemtis sortibus ille
Primus in Hectoreas intulit arma domos;
Felix laudata cum coniuge! laeta per umbras
Illa suum fortes it comitata virum.
Necdum illi Lachesis dictos numeraverat annos:
Sed iuvat ante suum sic cecidisse diem.
Vidi, nec lacrimas oculi tenuere cadentes,
Deformem Atriden, hei mihi! caede nova.
Illum Troia virum non laeserat: ille furentem
Nauplion, Euboicos transieratque sinus.
Quid refert? animam per vulnera mille profudit,
Iam reduci solvens debita vota Iovi.
Tyndaris has illi laeso pro foedere poenas
Struxerat; externos ipsa secuta viros.
Ah! mihi quid prodest, captivas Teucridas inter
Cum staret coniux Hectoris, atque soror,
Defectis Hecuben potius legisse sub annis,
Ne tibi suspectus pellicis esset amor?
Prima meis omen metuendum puppibus illa
Fecit, non membris ipsa reperta suis.
Latratu miseras finivit moesta querelas;
Et stetit in rabidam protinus acta canem.
Prodigio tali placidum Thetis abstulit aequor
Aeolus infusis incubuitque Notis.

Pervagus hinc toto non felix differor orbe;
Et, quocunque vocant fluctus et aura, feror.
Sed si Tiresias tam laeti providus augur,
Quam verax vates in mala nostra fuit;
Et terra et pelago, quidquid mihi triste canebat,
Emensus, fato iam meliore vagor.
Iam mihi nescio quo comitem se in littore iungit
Pallas, et hospitibus per loca tuta trahit.
Nunc primum Pallas versae post funera Troiae
Visa mihi: medium temporis ira tulit.
Quidquid Oilides commiserat, omnibus unus
Peccavit: Danais omnibus ira nocens.
Nec te, Tydide, cuius modo foverat arma,
Eximit: errato tu quoque ab orbe venis:
Non Telamone satum capta de coniuge Teucrum:
Non ipsum, pro quo mille fuere rates.
Felix Plisthenide, quacunque in sorte fuisti
Coniuge cum cara: non gravis illa fuit.
Seu venti fecere moras, sive aequora vobis;
Ad nulla est vester damna retentus amor.
Oscula nec venti certe tenuere, nec undae:
Promtaque in amplexus brachia semper erant.
Sic utinam errarem! faceres tu mollia, coniux,
Aequora: te socia nil mihi triste foret.
Nunc quoque, Telemacho tecum mihi sospite lecto,
Omnia sunt animo iam leviora mala:
Quem tamen infestas rursus queror ire per undas,
Herculeam Sparten, Nestoreamque Pylon.
Ingrata est pietas, cui tanta pericula subsunt:
Nam male commissus fluctibus ipse fuit.
Sed labor in fine est. occursum in littore vates
Dixit. in amplexus, care, ferere tuos.
Noscendus soli veniam tibi. tu preme sollers
Laetitiam, et tacito gaudia conde sinu.
Non vi certandum, nec aperta in bella ruendum.
Sic cecinit laurus ille monere suas.

Forsitan ante dapes, interque vacantia vina,
Vltoris pharetris utile tempus erit.
Et modo despectum subito mirentur Vlixen.
Heu! precor, ut properet ille venire dies!
Antiqui renovet qui laetus foedera lecti:
Et tandem incipias coniuge, cara, frui.

EPISTOLA II.

DEMOPHOON PHYLLIDI.

Hanc tibi Demophoon patria dimittit ab urbe:
Et patriam meminit muneris esse tui.
Nec face Demophoon alia, nec coniuge captus,
Sed tam non felix, quam tibi notus erat.
Thesea, quo socero nequidquam, Phylli, tumebas;
Impuleritque ignes forsitan ille tuos;
Turpe pati nobis, regno ferus expulit hospes:
Hunc illi finem longa senecta dedit:
Qui modo peltiferas fudit Maeotidas armis,
Alcidae magni, non minor ipse, comes:
Qui socerum Minoa gravi sibi fecit ab hoste,
Mirantem monstri cornua victa sui.
Arguor exilii, quis credat? caussa fuisse:
Nec tacitum frater me sinit esse reum:
Dum thalamos, inquit, dilectae Phyllidos urges,
Et tuus externo cessat in igne furor;
Fluxere interea pede tempora lapsa fugaci;
Praevenitque tuas flebilis hora moras.
Forsitan aut nondum fractis occurrere rebus,
Aut poteras fractis utilis esse tamen.
Cur potiora tibi Rhodopeïa regna fuere,
Quaeque magis regnis cara puella fuit?
Intonat his Acamas: eadem mox obiicit Aethra
Infelix functae iam prope sortis anus.

Et quod non condant nati sua lumina palmae,
Fecisse haec nostras arguit usque moras.
Non equidem inficior: multum clamavit uterque;
Staret Threïciis cum mihi puppis aquis.
Poscunt, Demophoon, quid cessas? carbasa venti:
Demophoon, patrios respice, dure, Deos:
Respice: et exemplum, qua gaudes, Phyllida sume.
Sic amat, ut terra nolit abire sua.
Vtque redire velis, non ut comitetur euntem,
Te rogat: et praefert barbara regna tuis.
Me tamen haec inter tacitum convicia saepe
Adversis memini vota tulisse Notis:
Saepe abitura tuo ponentem brachia collo,
Gavisum in fluctus aequora mota truces.
Nec metuam hoc ipso coram genitore fateri:
Libertas meritis est mihi facta tuis;
Dicere, Non duro dilectam Phyllida liqui
Pectore: nec praeceps vela ferenda dedi.
Et flevi; et flentem solando saepe, remansi,
Cum staret cursus iam mihi certa dies.
Denique Threïcia veni rate. non dare Phyllis
Quam potuit, iussit tardius ire ratem.
Ignoscet fasso: memor est Minoidos ipse.
Antiquus necdum pectore cessit amor.
Et quoties oculis circumdat sidera, dixit,
Quae fulget coelo, nostra puella fuit.
Illum dilecta Bacchus sibi cedere iussit
Coniuge: desertae crimen at ille subit.
Exemploque patris periurus dicor et ipse:
Nec quaeris caussas, Sithoni dura, morae:
Nec satis ampla putas redituri pignora, si me
Non amor alterius, non amor ullus habet.
Nullane fama tibi turbatos, Phylli, penates
Theseos, et miserae retulit acta domus?
Non laqueos audis cari me flere parentis?
Flebilior laqueis, heu mihi! caussa subest.

Non fratrem Hippolytum? cecidit miserabilis ille
Praeceps attonitis per freta raptus equis.
Non tamen excuso reditus. licet undique fata
Accumulent caussas; tempora parva peto.
Thesea, quod superest, patrem tumulabimus ante:
Succedat tumulo non sine honore decens.
Da spatium veniamque, peto: non perfidus absum:
Nec mihi iam terra tutior ulla tua est.
Quidquid mite fuit post diruta Pergama, quidquid
Aut bella, aut pelagi detinuere morae;
Sola fuit Thrace. patria quoque iactor in ipsa:
Auxilium superes casibus una meis:
Si modo mens eadem; nec, quod sit iam mihi dives
Regia, Cecropia non minor arce, movet:
Nec patris offendunt casus, nec crimina matris;
Nec iam non felix omine Demophoon.
Quid? si Phoebeam peterem te coniuge Troiam,
Perque annos sequerer bella gerenda decem?
Penelopen audis: toto laudatur in orbe
Exemplum fidi non leve facta tori.
Illa piae, sic rumor ait, mendacia telae
Struxit, et instantes distulit arte procos:
Cum properata palam revocaret stamina noctu,
Atque iterum in lanas omne rediret opus.
At tua ne fugiant spreti connubia Thraces,
Phylli, times. ulli nubere, dura, potes?
Estque tibi pectus cuiusquam accedere taedae?
Obstat perfidiae nec metus iste tuae?
Ah! tibi quantus erit facti rubor! ah! tibi quantus
Tum dolor, adspicies cum mea vela procul!
Damnabisque tuos sero temeraria questus!
Demophoon, dices, heu mihi! fidus erat!
Demophoon rediit, et saevos forsitan Euros
Passus, et hibernas dum quoque currit aquas.

h! cur nescio quam properavimus, heu mihi! culpam?
Rupi, quam ruptam sum mihi questa, fidem.
ic tamen ah! potius, sic perstes; quam mihi de te
Vlterior tangat pectora, Phylli, dolor!
Quos tibi, me miserum! laqueos, quae fata minaris?
Et nimis audaces gens habet ista Deos.
arce, precor: famamque domus mihi crimen habentis
Perfidiae gemina ne preme, dura, nota.
Excuset patrem fatis in parte relicta
Gnosis: non merui, cur ferar ipse nocens.
Nunc venti mea verba ferant, qui vela tulerunt.
Est animus reditus; sed pia caussa tenet.

EPISTOLA III.

PARIS OENONAE.

Quae satis apta tibi tam iuste, Nympha, querenti
Rescribam, fateor quaerere verba manum.
Quaerit, nec subeunt: sentit sua crimina tantum:
Solvere, quae sentit, non sinit alter amor.
Si levat hoc iras, ipso me iudice damnor.
Quid refert? caussa tu meliore cales.
Damnatumque tibi me sub sua iura Cupido
Retrahit: alterius sic quoque praeda sumus.
Prima meis tu pacta toris: fassusque iuventam
Te primum accepta est coniuge noster amor.
Nondum tantus eram. quo me genitore superbum
Arguis, hoc domino tunc retinendus eram:
Non ego Deïphobum sperabam, aut Hectora fratrem,
Cum pastos agerem, te comitante, greges:
Reginamque Hecuben, non matris nomine, noram:
Et fueras illi digna manere nurus.

Sed non est rationis amor. te consule, Nympha.
Laesa es: sed laesam scribis amare tamen.
Cumque petant Satyri connubia, cum tua Panes;
Reiectae memor es tu tamen usque facis.
Adde, quod hic fatis amor est adiutus, et illum
Praescia venturi viderat ante soror.
Nondum Tyndaridos nomen mihi sederat aure,
Et cecinit Graios illa vocare toros.
Omnia vera vides; superant mea vulnera tantum;
Vtque tuam supplex poscere cogar opem.
Te penes arbitrium nostrae vitaeque necisque:
Victuri iam nunc pectora sume tibi.
Flevisti, memini, tamen hac in voce canentis:
Et, Mala, dixisti, sint precor ista procul.
Nec sic fata ferant, tulerint sic caetera quamvis,
Vt possim Oenone perdere laesa Parin.
Tot superare metus, qui me, nec credere cogit,
Ignoscas, idem te quoque fallit Amor.
Imperat ille Deis: cum vult, in cornua tauri,
Cum vult, in pennas destruit ille Iovem.
Non foret in terris tanto miranda decore
Tyndaris; heu! flammis nata puella meis!
Si sua non cycno mutasset Iupiter ora.
Fluxerat in Danaës aureus ante sinus:
Piniferamque Iden falsus lustraverat ales:
Inter Agenoreas constiteratque boves.
Victorem Alciden dominae quis pensa tenere
Crederet? at lanas nere coëgit Amor.
Dicitur et Coa sedisse in veste puellae.
Illa Cleonaeo tecta leone fuit.
Te memini Phoebum, Oenone, mea crimina dico,
Fugisse, et nostros praeposuisse toros.
Non ego praestabam Phoebo: sed tela Cupido
His in te voluit legibus ire sua.
Consolare tamen digna tua pellice damna:
Quam tibi praetulimus, nata puella Iove est.

Sed quod nata Iove est, minimum me tangit in illa:
Quod non est facies pulcrior ulla, nocet.
Atque utinam formae iudex incallidus essem
Creditus Idaeis, Pegasi Nympha, iugis!
Non mihi Iunonis, nec obesset Pallados ira;
Laudata est oculis quod Cytherea meis.
Dividit haec aliis flammas celeresque paresque:
Vt libitum est, nati temperat ipsa faces.
Non tamen evaluit vitare domestica tela,
Quos aliis arcus, et sibi dura tulit.
Deprensam coniux illam in Mavorte dolebat.
Testibus hic Divis cum Iove questus erat.
Iam dolet et Mavors, terras ultroque reliquit:
Praetulit Anchisen huic habitura suum.
Anchisen propter voluit formosa videri:
Visaque post latam iacuit ulta Deam.
Quid mirum est, potuisse Parin succumbere Amori,
Immunis sub quo non fuit ipsa parens?
Quam laesus Menelaus amat, non laesus amavi.
Adiice, non laeso quod comes ipsa fuit.
Et magnos, video, cogit mihi rapta tumultus:
Armataeque petunt Pergama mille rates.
Non vereor belli ne non sit caussa probanda:
Est illi facies digna movere duces:
Si mihi nulla fides; armatos respice Atridas.
Quam sibi sic repetunt, sic retinenda mihi est.
Quod si vertendae spem mentis concipis huius;
Cur cessant herbae, carmina curve tua?
Nam te nec Phoebi sollertior artibus ulla est;
Phoebeaeque Hecates somnia vera vides.
Te cum sideribus, te cum deducere Lunam
Nubibus, et memini surripuisse diem.
Pascebam tauros: interque armenta leones
Obstupui placidos vocibus ire tuis.
Quid retro Xanthum, retro Simoënta vocatum
Adiiciam cursus non tenuisse suos?

Ipse pater Cebren, natae male tutus ab ore,
Cantatas quoties restitit inter aquas!
Nunc locus Oenonae est, nunc illam ostende parabis
Sive tuos ignes pellere, sive meos.
